
Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος: **ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
Κωδικός Ε.Π.: **6**
CCI: **2007GR05UP0002**

ΕΠΙΣΗΜΗ ΥΠΟΒΟΛΗ

Αθήνα, Οκτώβριος 2007

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

ΑΕΔΕΤΑ	Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΑΣΠΑΙΤΕ	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΓΓΕΕ	Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΓΤΠΜ	Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων
Ε.Α.Π.	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΑΑ	Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑ.Λ	Επαγγελματικά Λύκεια
ΕΠΑ.Σ	Επαγγελματικές Σχολές
ΕΠΕΑΕΚ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης & Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣΕΕΚΑ	Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση
ΕΤΑ	Έρευνας και τεχνολογική ανάπτυξη
ΕΥΠΕ/ΥΠΕΧΩΔΕ	Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος
Ι.Δ.ΕΚ.Ε.	Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
Ι.Ε.Κ.	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΙΔΒΕ	Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης
ΚΔΑΥ	Κέντρα Διάγνωσης και Αξιολόγησης
ΚΕΕ	Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων
ΚΣΚΓ	Κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές
Μ.Δ.Ε.	Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης
ΟΕΕΚ	Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης & Κατάρτισης
ΟΚΓ	Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση
Π.Μ.Σ	Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΠΑΤΕΣ	Παιδαγωγική Τεχνική Σχολή
ΠΕΝΕΔ	Πρόγραμμα Ενίσχυσης Ερευνητικού Δυναμικού
ΣΔΕ	Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας
ΣΕΛΕΤΕ	Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
ΣΕΠ	Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός
ΣΜΕΑ	Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ.....	6
1.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	6
1.2. ΧΩΡΙΚΗ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	26
1.3. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ.....	36
1.4. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	55
1.5. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006.....	57
2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013	65
2.1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	65
2.2. Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ	67
2.3. ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ	73
2.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	76
2.5. ΣΥΝΑΦΕΙΑ – ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΜΕ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	85
2.6. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ – EARMARKING	90
2.7. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ	92
2.8. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	93
2.9. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	102
2.10. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ .	103
2.11. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	106
2.12. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕΣΩ ΤΟΥ Ε.Π.....	108
2.13. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	110
2.14. Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	112
2.15. ΠΟΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΠ	114
3. ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ.....	118
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	118
3.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	120
3.3. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ(ΕΓΤΑΑ) ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΙΕΙΑΣ (ΕΤΑ) - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΕΓΤΑΑ ΚΑΙ ΕΤΑ.	185
4. ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ	202
4.1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ Ε.Π. "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ" ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ*	202
4.2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ Κ.Σ. ΣΤΟ ΕΠ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ.	205
4.3. ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΕΠ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»	207
5. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	209
5.1. ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	209
5.2. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	233
5.3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	240
5.4. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ	244

5.5.	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ	245
5.6.	ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	247
5.7.	ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ	248
5.8.	ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ	248
5.9.	ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ.....	249
5.10.	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (ΑΦΟΡΑ ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΣΤΟΧΟ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ»).....	251
5.11.	ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ	251
5.12.	ΈΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ	252
5.13.	ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ.....	253
6.	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	255
7.	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	256

1. ΕΝΟΤΗΤΑ 1. Ανάλυση της κατάστασης κατά την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού

1.1. Ανάλυση του τομέα της εκπαίδευσης

1.1.1. Η δομή του Εκπαιδευτικού Συστήματος της Ελλάδας

Το ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα διαρθρώνεται σε τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης:

- Την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση,
- Τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση,
- Την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Επιπρόσθετα, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για δια βίου εκπαίδευση το εκπαιδευτικό σύστημα υποστηρίζεται από φορείς που παρέχουν δυνατότητες εκπαίδευσης των ενηλίκων, δημιουργώντας έτσι ένα πλέγμα εκπαίδευσης – κατάρτισης για κάθε ηλικιακή ομάδα του πληθυσμού.

Προσχολική, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η **Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση** αποτελείται από την **Προσχολική** Εκπαίδευση, ήτοι το **Νηπιαγωγείο**, το οποίο είναι από το έτος 2007 υποχρεωτικό και το Δημοτικό Σχολείο, το οποίο συμπληρώνει την υποχρεωτική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση¹. Η προσχολική εκπαίδευση καλείται να θέσει τα θεμέλια για μια διαρκή συμμετοχή στο εκπαιδευτικό σύστημα με υψηλές μαθητικές αποδόσεις και μειωμένες πιθανότητες διαρροής. Τα περισσότερα νηπιαγωγεία είναι κρατικά, αλλά υπάρχουν και ορισμένα ιδιωτικά. Λειτουργούν τα κοινά και τα ολοήμερα νηπιαγωγεία, καθώς και τα νηπιαγωγεία ειδικής εκπαίδευσης. Το ολοήμερο σχολείο, το οποίο εντάσσεται στο επίσημο εκπαιδευτικό μας σύστημα από το 1997, εξυπηρετεί κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανάγκες και προωθεί τη δημιουργική απασχόληση, μέσω του διευρυμένου ωραρίου του. Η ηλικία εξόδου από το Νηπιαγωγείο είναι τα 6 έτη, όπου ξεκινά η φοίτηση στο **Δημοτικό Σχολείο**, η οποία είναι υποχρεωτική. Τα δημοτικά είναι δημόσια ή ιδιωτικά. Ανάλογα με το πρόγραμμα τους τα δημόσια σχολεία διακρίνονται σε κοινά ή ολοήμερα, πειραματικά, διαπολιτισμικά και ειδικής εκπαίδευσης.

Η **Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση** χωρίζεται σε δύο κύκλους:

- Την υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, που παρέχεται από το Γυμνάσιο και
- Τη μετα-υποχρεωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται από το Ενιαίο Λύκειο, τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ)

Το **Γυμνάσιο** καλύπτει τα τρία τελευταία χρόνια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Υπάρχουν δημόσια και ιδιωτικά Γυμνάσια. Συγκεκριμένα, τα δημόσια Γυμνάσια είναι γενικής κατεύθυνσης, ημερήσια ή εσπερινά (στα οποία φοιτούν εργαζόμενοι

---

¹ Εφεξής στο κείμενο του ΕΠ το μέρος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που αφορά το νηπιαγωγείο, θα αναφέρεται και ως προσχολική εκπαίδευση, το δε μέρος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που αφορά το δημοτικό σχολείο, αναφέρεται και ως πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

νέοι άνω των 14 ετών). Λειτουργούν, επίσης, διαπολιτισμικά γυμνάσια (με ειδικό αναλυτικό πρόγραμμα για την κάλυψη των αναγκών των παιδιών των επαναπατριζόμενων ελλήνων και των αλλοδαπών), μουσικά γυμνάσια, πειραματικά γυμνάσια, γυμνάσια με τμήματα αθλητικής διευκόλυνσης, γυμνάσια ειδικής εκπαίδευσης και εκκλησιαστικά γυμνάσια. Η Ενισχυτική Διδασκαλία πραγματοποιείται και στο Γυμνάσιο, για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και τους αλλοδαπούς. Οι απόφοιτοι του Γυμνασίου λαμβάνουν Απολυτήριο Τίτλο, ο οποίος τους δίνει αυτόματα τη δυνατότητα να συνεχίσουν τη φοίτησή τους στο Β΄ κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Τα **ενιαία λύκεια** μπορεί να είναι δημόσια ή ιδιωτικά, ημερήσια ή εσπερινά. Η φοίτηση στο ενιαίο λύκειο είναι τριετής, ενώ όταν λειτουργεί ως εσπερινό η φοίτηση γίνεται τετραετής. Τα ημερήσια ενιαία λύκεια μπορεί να είναι γενικής κατεύθυνσης, λύκεια με τάξεις αθλητικής διευκόλυνσης, μουσικά λύκεια, πειραματικά λύκεια, διαπολιτισμικά λύκεια, λύκεια ειδικής εκπαίδευσης και τεχνολογικής κατεύθυνσης.

Μετά την υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μέχρι σήμερα λειτουργούσαν τα **Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια**, τα οποία σύμφωνα με τον Ν. 3475/2006 μετεξελίχθηκαν σε **Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ)** και **Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ)**, που αποτελούν εναλλακτική δυνατότητα συνέχισης σπουδών (δεύτερος κύκλος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) με στόχο το συνδυασμό της γενικής παιδείας με την εξειδικευμένη τεχνική και επαγγελματική γνώση με σκοπό την ταχύτερη ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Τα **Επαγγελματικά Λύκεια** είναι αποκλειστικής αρμοδιότητας του ΥΠΕΠΘ και διακρίνονται σε ημερήσια και εσπερινά. Η φοίτηση στα ημερήσια είναι τριετής και στα εσπερινά, τετραετής. Ειδικότερα,

- Στην Α΄ τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων λειτουργούν οι εξής κύκλοι μαθημάτων: α) Τεχνολογικός, β) Υπηρεσιών και γ) Ναυτικός.
- Στη Β΄ τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων λειτουργούν οι εξής τομείς :
  - Μηχανολογίας
  - Οχημάτων
  - Ηλεκτρολογίας
  - Ηλεκτρονικής
  - Δομικών Έργων
  - Εφαρμοσμένων Τεχνών
  - Πληροφορικής
  - Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών
  - Υγείας και Πρόνοιας
  - Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος
  - Ναυτικού Πλοιάρχων
  - Ναυτικού Μηχανικών
- Στην Γ΄ τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων λειτουργούν οι εξής ειδικότητες :
  - Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών
  - Ψυκτικών Εγκαταστάσεων και Κλιματισμού
  - Μηχανικών και Ηλεκτρολογικών Συστημάτων Αυτοκινήτου
  - Ηλεκτρολογικών Εγκαταστάσεων

- Ηλεκτρονικών Υπολογιστικών Συστημάτων και Δικτύων
- Ηλεκτρονικών Συστημάτων Επικοινωνιών
- Σχεδιαστών Δομικών Έργων
- Γραφικών Τεχνών
- Υποστήριξης Συστημάτων, Εφαρμογών και Δικτύων Η/Υ
- Υπαλλήλων Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών
- Υπαλλήλων Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Βοηθών Βρεφονηπιοκόμων
- Βοηθών Ιατρικών και Βιολογικών Εργαστηρίων
- Βοηθών Νοσηλευτών
- Τεχνολογίας και Ελέγχου Τροφίμων
- Έργων Τοπίου και Περιβάλλοντος
- Σύγχρονης Επιχειρηματικής Γεωργίας
- Πλοιάρχων Εμπορικού Ναυτικού
- Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού

Οι **Επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑΣ)**, απευθύνονται σε μαθητές οι οποίοι επιθυμούν να φοιτήσουν σε ειδικότητες που δεν απαιτούν ισχυρή θεωρητική υποστήριξη, αλλά επικεντρώνονται κυρίως στην πρακτική εξάσκηση, ώστε οι απόφοιτοι τους να εντάσσονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι τεχνίτες. Οι Επαγγελματικές Σχολές μπορούν να ιδρύονται και να λειτουργούν υπό την εποπτεία και ευθύνη και άλλων Υπουργείων. Η φοίτηση στις επαγγελματικές σχολές είναι διετής και εγγράφονται σε αυτές μαθητές οι οποίοι κρίνονται προακτέοι από την Α' Τάξη του Επαγγελματικού ή γενικού λυκείου, ενώ είναι οργανωμένη σε ειδικότητες. Στους αποφοίτους χορηγείται πτυχίο επιπέδου 3, που τους δίνει τη δυνατότητα να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ή να εγγράφονται στα ΙΕΚ.

Στον παρακάτω πίνακα δίνονται οι προβλεπόμενες ειδικότητες των ΕΠΑΣ.

Πίνακας 1-1: Ειδικότητες Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ)

α/α	Ειδικότητες
1	Τεχνικός Αερίων Καυσίμων (Φυσικό Αέριο)
2	Εργαλειομηχανών CNC
3	Θερμοδραυλικών Εγκαταστάσεων και Συντηρητών Κεντρικής Θέρμανσης
4	Μηχανοσυνθετών Αεροσκαφών
5	Αμαξωμάτων
6	Τεχνίτης Ηλεκτρολογικών Εργασιών
7	Κτίριακών Έργων
8	Σχεδιασμού Εσωτερικών Χώρων
9	Αργυροχρυσοχοΐας
10	Επιπλοποιίας
11	Κεραμικής - Πηλοπλαστικής
12	Ψηφιογραφίας - Υαλογραφίας
13	Συντήρησης Έργων Τέχνης - Αποκατάστασης
14	Τεχνιτών Ξυλογλυπτικής - Διακοσμητικής Επίπλου
15	Σχεδίαση και Παραγωγή Ενδύματος
16	Αγροτικών Μηχανημάτων
17	Αμπελουργίας - Οινοτεχνίας
18	Φυτοτεχνικών Επιχειρήσεων - Αρχιτεκτονική Τοπίου

α/α	Ειδικότητες
19	Θερμοκηπιακών Κατασκευών και Καλλιέργειών
20	Δενδροκομίας
21	Ζωοτεχνίας
22	Γαλακτοκομίας - Τυροκομίας
23	Επιχειρήσεων Αγροτουρισμού και Αγροβιοτεχνίας
24	Βοηθών Οδοντοτεχνιτών
25	Βοηθών Φυσιοθεραπευτών
26	Βοηθών Ακτινολογικών Εργαστηρίων
27	Βοηθών Φαρμακείων
28	Χημικών Εργαστηρίων και Ποιοτικού Ελέγχου Υλικών
29	Αισθητικής Τέχνης
30	Κομμωτικής Τέχνης
31	Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Υπηρεσιών
32	Μαγειρικής Τέχνης
33	Ζαχαροπλαστικής Τέχνης

Πηγή: ΥΠΕΠΘ

Ανώτατη Εκπαίδευση

Στην Ελλάδα, με βάση το Ν. 2916/2001, η Ανώτατη Εκπαίδευση χωρίζεται σε Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται στα **Πανεπιστήμια**, και σε Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται στα **Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα** (Τ.Ε.Ι). Επιπλέον, από το ακαδημαϊκό έτος 1997/98 θεσμοθετήθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.).

Η **Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση** έχει ως αποστολή την υψηλή θεωρητική και σφαιρική κατάρτιση του μελλοντικού επιστημονικού δυναμικού της χώρας. Στην Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση ανήκουν τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στην Ελλάδα λειτουργούν 21 Πανεπιστήμια, σε διάφορες πόλεις της χώρας, τα οποία αποτελούνται από 63 Σχολές, οι οποίες με τη σειρά τους διαιρούνται σε 258 Τμήματα και αυτά σε αντίστοιχους Τομείς (ΕΣΥΕ, 2005/06).

Η **Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση** έχει ως ρόλο να συμβάλει στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας και στην πρόοδο της επιστήμης και της εφαρμοσμένης έρευνας. Η εκπαίδευση είναι προσανατολισμένη στην αφομοίωση και μεταφορά των δεδομένων της επιστήμης στην παραγωγή. Οι σπουδές στα Τ.Ε.Ι. σε σύγκριση με αυτές στα Πανεπιστήμια έχουν περισσότερο εφαρμοσμένο χαρακτήρα. Στην Ελλάδα υπάρχουν 15 Τ.Ε.Ι.(ΕΣΥΕ, 2005/06), τα οποία αποτελούνται από δύο (2) τουλάχιστον Σχολές, που περιλαμβάνουν δύο ή περισσότερα Τμήματα (συνολικά 230, ΕΣΥΕ, 2005/06). Τα Τ.Ε.Ι. λειτουργούν σε διάφορες πόλεις της χώρας, ενώ μερικά έχουν και ανεξάρτητα παραρτήματα, δηλαδή ανεξάρτητα Τμήματα σε άλλη πόλη. Στην Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση υπάγεται και η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), η οποία αντικατέστησε πρόσφατα (Ν. 3027/2002) τη Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ). Στην ΑΣΠΑΙΤΕ ανήκει το Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων (ΓΤΠΜ), το οποίο πήρε τη θέση της Παιδαγωγικής Τεχνικής Σχολής (ΠΑΤΕΣ) και καλύπτει μεγάλο μέρος της παιδαγωγικής επιμόρφωσης των υποψηφίων εκπαιδευτικών Τ.Ε.Ε.

Το **Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο** (Ε.Α.Π) αποτελεί τη βάση της ανοικτής και εξ αποστάσεως παρεχόμενης εκπαίδευσης. Ο βασικός στόχος του Ε.Α.Π. είναι να προσφέρει περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες σ' ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων και ηλικιακών ομάδων, με βάση την αντίληψη ότι η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ο γενικός στόχος των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) είναι η διεύρυνση των σπουδών, σε μεταπτυχιακό επίπεδο, με σκοπό την παροχή ειδίκευσης σε διάφορα γνωστικά πεδία. Στα μεταπτυχιακά προγράμματα μπορούν να εγγραφούν απόφοιτοι των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. με προϋποθέσεις. Η εισαγωγή των υποψηφίων γίνεται με τη διαδικασία της επιλογής ή των εξετάσεων (προφορικών ή/και γραπτών). Επίσης, προϋπόθεση αποτελεί η γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας (συνήθως της αγγλικής). Η χρονική διάρκειά τους δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δύο ημερολογιακά έτη.

Προγράμματα Διδακτορικών Σπουδών. Οι Διδακτορικές Σπουδές οδηγούν στην απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος. Ο γενικός στόχος των σπουδών απόκτησης Διδακτορικού Διπλώματος είναι η εξειδίκευση σε στρατηγικής σημασίας γνωστικές περιοχές και η εμβάθυνση και ανάπτυξη της βασικής έρευνας σε διάφορες επιστημονικές περιοχές, με αποτέλεσμα τη σύγχρονη ενδυνάμωση του επιστημονικού ιστού της χώρας. Για την απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η κατοχή Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) σε όσα Πανεπιστήμια λειτουργούν οργανωμένα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών. Η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε τμήματα των Πανεπιστημίων, που δε λειτουργούν οργανωμένα Π.Μ.Σ. γίνεται ύστερα από αίτηση του υποψηφίου. Υπάρχουν, δε, ορισμένα Τμήματα των Πανεπιστημίων (π.χ. Πολυτεχνείο), τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα απόκτησης μόνο διδακτορικού διπλώματος. Οι προϋποθέσεις εισαγωγής στα τμήματα αυτά καθορίζονται από τα ίδια τα Τμήματα.

Ανώτατη εκπαίδευση και έρευνα. Παράλληλα με την εκπαίδευση, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας αποτελούν τον σημαντικότερο φορέα υλοποίησης των δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΕΤΑ) της χώρας. Συγκεκριμένα, το 2003 η Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) απετέλεσε στο 0,63% του ΑΕΠ από την οποία το 46,72% πραγματοποιήθηκε στα ελληνικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, ιδιαίτερα δε στην Αττική (43,66% του συνόλου), στην Κεντρική Μακεδονία (18,8% του συνόλου), την Δυτική Ελλάδα (11,9% του συνόλου) και Κρήτη (8% του συνόλου).

Ανώτερη Βαθμίδα Εκπαίδευσης

Στην **Ανώτερη Βαθμίδα Εκπαίδευσης** υπάγονται διάφορες σχολές, που παρέχουν επαγγελματική ειδίκευση σε συγκεκριμένους τομείς που αφορούν στη θρησκεία, στην τέχνη, στον τουρισμό, στο ναυτικό, στο στρατό και στη δημόσια τάξη. Πιο συγκεκριμένα, στις σχολές αυτές περιλαμβάνονται οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, οι Ανώτερες Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, οι

Ανώτερες Σχολές Υπαξιωματικών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και η Ανώτερη Σχολή Αστυφυλάκων.

Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (Ι.Ε.Κ)

Βάσει του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος σκοπός των Ι.Ε.Κ. είναι η παροχή κάθε είδους επαγγελματικής κατάρτισης, αρχικής ή συμπληρωματικής, καθώς και η εξασφάλιση στους καταρτιζόμενους των ανάλογων προσόντων μέσω της παροχής επιστημονικών, τεχνικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων και της καλλιέργειας των αντίστοιχων δεξιοτήτων, για την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας και τη διασφάλιση της προσαρμογής τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας. Στα Ι.Ε.Κ. γίνονται δεκτοί απόφοιτοι Ενιαίου Λυκείου ή Επαγγελματικών Λυκείων ΕΠ.ΑΛ (πρώην Τ.Ε.Ε.) ή ΕΠ.ΑΣ.

Η κατάρτιση για τους κατόχους Απολυτηρίου Ενιαίου Λυκείου διαρκεί 4 εξάμηνα. Κάθε έτος κατάρτισης αποτελείται από δυο αυτοτελή εξάμηνα κατάρτισης (14 πλήρεις εβδομάδες κατάρτισης ανά εξάμηνο). Οι κάτοχοι Πτυχίου Τ.Ε.Ε. Β' Κύκλου (ή Τ.Ε.Λ.) φοιτούν στα Ι.Ε.Κ. απευθείας στο 3ο εξάμηνο στην αντίστοιχη ειδικότητα (συνολική διάρκεια φοίτησης 1 έτους), ή επιλέγουν οποιαδήποτε άλλη ειδικότητα των Ι.Ε.Κ., φοιτώντας κανονικά 4 εξάμηνα. Οι παραπάνω σπουδαστές με την αποφοίτησή τους είναι κάτοχοι διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σε ορισμένα Ι.Ε.Κ. λειτουργούν Τμήματα συγκεκριμένων ειδικοτήτων, που δέχονται και αποφοίτους Γυμνασίου, ηλικίας άνω των 18, οι οποίοι φοιτούν μέχρι 2 εξάμηνα και λαμβάνουν δίπλωμα επαγγελματικής κατάρτισης Επιπέδου 1. Η παροχή Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης γίνεται μέσω δικτύου δημόσιων και ιδιωτικών Ι.Ε.Κ

Δια βίου Εκπαίδευση

Η διεθνοποίηση των αγορών και των νέων τεχνολογιών καθιστούν αναγκαία τη συνεχή ανανέωση των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Στην Ελλάδα η δια βίου μάθηση δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη. Είναι χαρακτηριστικό ότι η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρώπης των 25, ως προς τη συμμετοχή των πολιτών ηλικίας 25-64 ετών σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, αντανακλώντας την ύπαρξη περιορισμένων ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, καθώς και την ασύμμετρη κατανομή αντίστοιχων ευκαιριών για τις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες.

Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι ο επιτελικός φορέας στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, που σχεδιάζει, συντονίζει και υλοποιεί ενέργειες, που αφορούν στη δια βίου μάθηση.

Το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.). Βασικός σκοπός του είναι η Τεχνική και Επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων της Γ.Γ.Ε.Ε. και η υλοποίηση ενεργειών που αφορούν στη δια βίου μάθηση (Φ.Ε.Κ. 90/τ.α'/2-5-2001/ν.2909). Εκτός από το Ι.Δ.ΕΚ.Ε, φορείς υλοποίησης προγραμμάτων της Γ.Γ.Ε.Ε είναι και οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) και τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ).

Το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. διαχειρίζεται προγράμματα που του έχουν ανατεθεί από τη Γ.Γ.Ε.Ε.όπως:

1. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.)
2. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)
3. Συμβουλευτική Γονέων (Σ.Γ.)
4. Εκπαίδευση Ενηλίκων Μεταναστών στην Ελληνική Γλώσσα, κ.α

Αναφορικά με την προσπάθεια ενίσχυσης της δια βίου εκπαίδευσης κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2000-2006 καταγράφονται θετικές ενέργειες, όπως:

- η θεσμοθέτηση του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΣΣΕΕΚΑ) με την Απασχόληση καθώς και η καθιέρωση θεσμικού πλαισίου για τη Δια Βίου Μάθηση (Ν.3369/2005), με στόχο τη συστηματοποίηση της παροχής υπηρεσιών δια βίου μάθησης στο σύνολο του φάσματος των εμπλεκόμενων φορέων.
- ο σχεδιασμός και εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης δομών, εκπαιδευτών, συστημάτων συνεχούς ελέγχου, παρακολούθησης πιστοποιημένων φορέων, προγραμμάτων δια βίου επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και διαδικασιών πιστοποίησης γνώσεων - δεξιοτήτων - ικανοτήτων, δημιουργίας επαγγελματικών περιγραμμάτων κ.α.
- η ανάπτυξη των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης (ΙΔΒΕ) και η λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης στην ανώτατη εκπαίδευση και η λειτουργία προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης από τους λοιπούς φορείς δια βίου εκπαίδευσης. Η παραπάνω εξέλιξη ήταν αποτέλεσμα της δημοσίευσης του Ν.3369/2005 «Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις» με τον οποίο ρυθμίζονται ζητήματα της δια βίου μάθησης και της σύστασης και λειτουργίας των ΙΔΒΕ.

1.1.2. Στατιστικά Στοιχεία ανά Βαθμίδα εκπαίδευσης

Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΣΥΕ), την περίοδο 2005-2006 σε όλες της σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φοιτούσαν 1.476.409 μαθητές, ενώ την περίοδο 2004-2005 1.495.230 μαθητές (μείωση σχεδόν 1,3%). Αντιθέτως, το διδακτικό προσωπικό αυξήθηκε κατά 1,9% (από 145.287 την περίοδο 2004-2005 σε 148.052 την περίοδο 2005-2006) με αποτέλεσμα ο λόγος των μαθητών ανά εκπαιδευτικό να συρρικνώνεται ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Αναφορικά με τις υποδομές στην πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρατηρείται μικρή μείωση των σχολικών μονάδων κατά 0,4 (από 15.492 πέρυσι σε 15.436 φέτος). Η συνολική μείωση των σχολικών μονάδων είναι απόρροια της συρρίκνωσης των δημοσίων δημοτικών σχολείων κατά 2,2%.

Πίνακας 1-2: Σχολικές Μονάδες, Μαθητές και διδακτικό προσωπικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - δημόσιας και ιδιωτικής – κατά τα σχολικά έτη 2004/05 και 2005/06.

	Μαθητές			Σχολικές Μονάδες			Διδακτικό Προσωπικό		
	2004-05	2005-06	Μεταβ. %	2004-05	2005-06	Μεταβ. %	2004-05	2005-06	Μεταβ. %
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	788.006	783.086	-0,6	11.586	11.468	-1,0	67.915	69.837	2,8
Δημόσια	738.689	735.552	-0,4	11.093	10.970	-1,1	64.385	66.304	3,0
Ιδιωτικά	49.317	47.534	-3,6	493	498	1,0	3.530	3.533	0,1
% Ιδιωτικών	6,3	6,1		4,3	4,3		5,2	5,1	
Νηπιαγωγεία	141.501	143.401	1,3	5.716	5.715	0,0	11.276	11.461	1,6
Δημόσια	136.960	139.065	1,5	5.600	5.597	-0,1	11.026	11.215	1,7
Ιδιωτικά	4.541	4.336	-4,5	116	118	1,7	250	246	-1,6
% Ιδιωτικών	3,2	3,0		2,0	2,1		2,2	2,1	
Δημοτικά	646.505	639.685	-1,1	5.870	5.753	-2,0	56.639	58.376	3,1
Δημόσια	601.729	596.487	-0,9	5.493	5.373	-2,2	53.359	55.089	3,2
Ιδιωτικά	44.776	43.198	-3,5	377	380	0,8	3.280	3.287	0,2
% Ιδιωτικών	6,9	6,8		6,4	6,6		5,8	5,6	
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	707.224	693.323	-2,0	3.906	3.968	1,6	77.372	78.215	1,1
Γυμνάσια	335.548	334.359	-0,4	1.933	1.969	1,9	37.160	37.679	1,4
Δημόσια	317.392	316.699	-0,2	1.819	1.851	1,8	35.416	35.933	1,5
Ιδιωτικά	18.156	17.660	-2,7	114	118	3,5	1.744	1.746	0,1
% Ιδιωτικών	5,4	5,3		5,9	6,0		4,7	4,6	
Ενιαία Λύκεια	238.384	235.528	-1,2	1.313	1.339	2,0	23.454	24.470	4,3
Δημόσια	221.782	219.962	-0,8	1.199	1.227	2,3	21.720	22.764	4,8
Ιδιωτικά	17.202	15.566	-9,5	114	112	-1,8	1.734	1.706	-1,6
% Ιδιωτικών	7,2	6,6		8,7	8,4		7,4	7,0	
ΤΕΕ (υπ.παιδείας)	111.267	101.907	-8,4	520	519	-0,2	15.316	14.702	-4,0
Δημόσια	107.573	98.717	-8,2	461	467	1,3	14.980	14.193	-5,3
Ιδιωτικά	3.694	3.190	-13,6	59	52	-11,9	336	509	51,5
% Ιδιωτικών	3,3	3,1		11,3	10,0		2,2	3,5	

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στοιχεία Έναρξης)

Ειδικότερα, κατά την τρέχουσα περίοδο (2005-2006) ισχύουν τα εξής:

Προσχολική Αγωγή (Νηπιαγωγεία)

Αναφορικά με τον αριθμό των σχολικών μονάδων νηπιαγωγείων, όπως παραθέτει ο Πίνακας 1-2, παρατηρείται σχετική σταθερότητα των ιδιωτικών και των δημοσίων σχολικών μονάδων. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2005-2006 σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, οι σχολικές μονάδες του δημοσίου τομέα είναι μειωμένες κατά 0,1%, ενώ του ιδιωτικού τομέα είναι αυξημένες κατά 1,7%. Στην Ελλάδα, ο αριθμός των μαθητών προσχολικής αγωγής διαχρονικά βαίνει μειούμενος. Παρόλο αυτά, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 τα δημόσια νηπιαγωγεία είχαν αύξηση συμμετοχών κατά 1,5%, ενώ τα ιδιωτικά είχαν σημαντική μείωση κατά 4,5%.

Αναφορικά, με το ανθρώπινο δυναμικό της προσχολικής αγωγής, ο αριθμός των νηπιαγωγών παρουσιάζει διαχρονική αύξηση στον δημόσιο τομέα, και διαχρονική μείωση στον ιδιωτικό τομέα. Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο (2004-2005), οι νηπιαγωγοί του δημοσίου εμφανίζονται αυξημένοι κατά 1,7%, ενώ του ιδιωτικού τομέα μειωμένοι κατά 1,6%.

Από τα στοιχεία του Πίνακα 1-2 προκύπτει ότι ο αριθμός μαθητών ανά σχολική μονάδα δημόσιου τομέα είναι 24,8 (2005-2006), ενώ για τον ιδιωτικό τομέα η αναλογία είναι υψηλότερη (36,7 μαθητές ανά σχολική μονάδα). Σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 η βελτίωση της αναλογίας στον ιδιωτικό τομέα (από 39,1 σε 36,7) είναι περισσότερο αποτέλεσμα της συρρίκνωσης του αριθμού των μαθητών και λιγότερο της ενίσχυσης των σχολικών υποδομών. Επιπρόσθετα, σε κάθε νηπιαγωγό αντιστοιχούν περίπου 12,5 μαθητές, με την αναλογία στην περίπτωση των δημόσιων νηπιαγωγείων να είναι 12,4, ενώ του ιδιωτικού τομέα 17,6.

Σε συνάρτηση με τις υποδομές αναφέρονται και τα ολοήμερα νηπιαγωγεία που υστερούν σε ποσοστό κάλυψης σε σχέση με την πρωτοβάθμια δημοτική εκπαίδευση. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 24,4% του συνόλου των νηπιαγωγείων λειτουργούν ως ολοήμερα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των δημοτικών σχολείων είναι 60,2%².

Από τα παραπάνω προκύπτει η **ανάγκη ενίσχυσης της συμμετοχής στην προσχολική εκπαίδευση. Η ποιοτική βελτίωση** του νηπιαγωγείου όπως αυτή αποτυπώνεται με τους δείκτες αναλογίας μαθητών/εκπαιδευτικό και μαθητών/σχολική μονάδα να προκύπτει ως αποτέλεσμα των βελτιώσεων των υποδομών, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και της βελτίωσης των προγραμμάτων σπουδών της προσχολικής αγωγής. Κύριος στόχος πρέπει να είναι η **διευκόλυνση της φοίτησης σε νηπιαγωγεία**. Στην Ελλάδα 1 στα 2 παιδιά ηλικίας 4 ετών συμμετέχει στην προσχολική αγωγή (ISCED 0), όταν η αντίστοιχη αναλογία για την ΕΕ25 είναι 8 στους 10) (Eurostat, 2004). Το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 5 ετών είναι 83,5%, καταδεικνύοντας την μέση ηλικία πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Δημοτικό

Ο αριθμός των δημόσιων δημοτικών σχολικών μονάδων εμφανίζει μια πτωτική πορεία μετά το 2000, ενώ οι αντίστοιχες ιδιωτικές σχολικές μονάδες παρέμειναν σχετικά σταθερές. Συγκεκριμένα, την περίοδο 2005-2006 σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, οι σχολικές μονάδες του δημοσίου τομέα είναι μειωμένες κατά 2,2%, ενώ του ιδιωτικού ενισχύθηκαν κατά 0,8%.

Κατά μέσο όρο το 93% του συνόλου των μαθητών φοιτά σε δημόσια δημοτικά σχολεία. Ο αριθμός των μαθητών των δημοτικών σχολείων βαίνει διαχρονικά μειούμενος κυρίως λόγω της πληθυσμιακής συρρίκνωσης. Συγκεκριμένα, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 τα ιδιωτικά και τα δημόσια νηπιαγωγεία εμφανίζουν μείωση μαθητών κατά 3,5% και 0,9% αντίστοιχα. Από την ανάλυση των στοιχείων του Πίνακα 1-2 προκύπτει ότι κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2005-2006

² «Αποτύπωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων», ΚΕΕ, 2005.

αντιστοιχούσαν περίπου 111 μαθητές σε κάθε σχολική μονάδα του δημοτικού. Η αναλογία μαθητών ανά σχολική μονάδα είναι μεγαλύτερη στον ιδιωτικό τομέα, όπου σε κάθε σχολική μονάδα αντιστοιχούν 114 μαθητές.

Αναφορικά με το ανθρώπινο δυναμικό στα δημόσια δημοτικά σχολεία εμφανίζεται αυξητική τάση, η οποία είναι ανεξάρτητη από την εξέλιξη του αριθμού των μαθητών και των σχολικών μονάδων. Αντίθετα, ο αριθμός των εκπαιδευτικών του ιδιωτικού τομέα, αυξομειώνεται ακολουθώντας τις αυξομειώσεις των μαθητών (κατά κανόνα). Αυτό οφείλεται στο καθεστώς που υπάρχει στο δημόσιο τομέα, ενώ στον ιδιωτικό προσλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε σχολικής χρονιάς. Σε κάθε περίπτωση, η ποσοστιαία αύξηση των εκπαιδευτικών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, από την περίοδο 2004-2005 έως την περίοδο 2005-2006, είναι 3,2% και 0,2% αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, για την περίοδο 2005-2006 η αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό δημοτικής εκπαίδευσης είναι 11 έναντι 11,4 της προηγούμενης περιόδου. Η αναλογία αυτή είναι ευνοϊκότερη στα σχολεία δημόσιου χαρακτήρα. Η αναλογία στην περίπτωση των δημόσιων δημοτικών είναι 10,8 ενώ του ιδιωτικού τομέα 13,1.

Πρώτος κύκλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσια)

Ο συνολικός αριθμός των γυμνασίων (ιδιωτικά και δημόσια, ημερήσια και νυκτερινά) για την περίοδο 2005-2006 είναι 1.969 (αύξηση κατά 1,9% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο). Ειδικότερα για τον δημόσιο τομέα, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, οι δημόσιες σχολικές μονάδες γυμνασίου είναι αυξημένες κατά 1,8%, ενώ η αντίστοιχη αύξηση για τις σχολικές μονάδες του ιδιωτικού τομέα είναι πολύ μεγαλύτερη 3,5%.

Οι συνολικές συμμετοχές μαθητών στο σύνολο των γυμνασίων για την ίδια περίοδο είναι 334.359, μειωμένες κατά 0,4% σε σχέση με την περίοδο 2004-2005. Περίπου το 95% των μαθητών φοιτούν σε δημόσια γυμνάσια. Την περίοδο 2005-2006 ο αριθμός των μαθητών των δημόσιων γυμνασίων υπολογίζεται στους 316.669, δηλαδή μειωμένος κατά 0,2% σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, ενώ των ιδιωτικών ο αριθμός (17.660) εμφανίζεται μειωμένος κατά 2,7%.

Αντίθετα με τις συμμετοχές των μαθητών, ο αριθμός των εκπαιδευτικών αυξάνεται. Συγκεκριμένα, η αύξηση του διδακτικού προσωπικού των γυμνασίων, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, είναι της τάξεως του 1,1%. Η αύξηση αυτή είναι απόρροια της συνεχούς ενίσχυσης του διδακτικού προσωπικού στο δημόσιο τομέα (αύξηση 1,5%) και πολύ λιγότερο της ενίσχυσης στον ιδιωτικό τομέα (αύξηση 0,1%).

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι η αναλογία των μαθητών ανά εκπαιδευτικό στα γυμνάσια είναι 8,9 έναντι 9,1 την προηγούμενη περίοδο (2004-2005), με την αναλογία να μην διαφοροποιείται μεταξύ των ιδιωτικών και των δημόσιων γυμνασίων.

Δεύτερος κύκλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Ενιαία Λύκεια – ΤΕΕ)

Για την περίοδο 2005-2006, ο συνολικός αριθμός των σχολικών μονάδων Ενιαίων Λυκείων (ιδιωτικά και δημόσια, ημερήσια και νυκτερινά) είναι 1.339. Αντίστοιχα, οι σχολικές μονάδες των ΤΕΕ του Υπ. Παιδείας είναι 519. Όσον αφορά τα Ενιαία

Λύκεια, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 (Πίνακας 1-2), παρατηρείται αύξηση του αριθμού των σχολικών μονάδων των Ενιαίων Λυκείων κατά 2%. Η αύξηση αυτή είναι αποτέλεσμα της αύξησης των δημοσίων ενιαίων λυκείων (από 1.199 έγιναν 1.227), καθώς τα ιδιωτικά ενιαία λύκεια μειώθηκαν (από 114 έγιναν 112). Η κατάσταση στα ΤΕΕ είναι ανάλογη, καθώς σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 τα Δημόσια ΤΕΕ παρουσιάζουν αύξηση (1,3%), ενώ τα Ιδιωτικά ΤΕΕ έχουν μειωθεί αισθητά (11,3%).

Όπως παρουσιάζει ο Πίνακας 1-2 ο αριθμός των μαθητών, που πηγαίνουν στον δεύτερο κύκλο σπουδών, μειώθηκε σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των μαθητών στα ενιαία λύκεια μειώθηκε κατά 1,4%, ενώ ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν σε ΤΕΕ, μειώθηκε κατά 8,4%.

Αναφορικά με το ανθρώπινο δυναμικό των σχολικών μονάδων, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, παρατηρείται ενίσχυση του διδακτικού προσωπικού των Ενιαίων Λυκείων κατά 4,3%, ενώ στα ΤΕΕ το διδακτικό προσωπικό μειώνεται κατά 4%. Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στα ενιαία λύκεια, σε σχέση με την περίοδο 2004-2005, είναι αποτέλεσμα ενίσχυσης του προσωπικού των δημοσίων Ενιαίων Λυκείων και όχι των ιδιωτικών. Η ενίσχυση του διδακτικού προσωπικού των Ενιαίων Λυκείων σε συνάρτηση με την μείωση των μαθητών έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της αναλογίας μαθητών ανά εκπαιδευτικό από 10,2 πέρυσι σε 9,6 (2005-2006).

Αν και το μεγαλύτερο κομμάτι της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (ΤΕΕ) καλύπτεται από δομές του ΥΠΕΠΘ, η διαρκής συρρίκνωση των ΤΕΕ αντανακλάται και στα συνολικά μεγέθη του διδακτικού προσωπικού και των μαθητών των ΤΕΕ. Συγκεκριμένα, αν και οι δομές παραμένουν σταθερές εντούτοις φθίνει ο αριθμός του διδακτικού προσωπικού (-5,3%), και ο αριθμός των μαθητών (-7%), καταδεικνύοντας την **σταδιακή υποβάθμιση του ρόλου της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης**.

Πίνακας 1-3: Σχολικές μονάδες, διδακτικό προσωπικό και μαθητές στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ)

ΤΕΕ	Σχολικές Μονάδες		Διδακτικό Προσωπικό		Μαθητές		% Μετ. Διδ. προσωπικού 2004-06	% Μετ. Μαθητών 2004-06
	2004-2005	2005-2006	2004-2005	2005-2006	2004-2005	2005-2006		
ΤΕΕ ΥΠΕΠΘ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	520	519	15316	14702	111267	101907	-4,0	-8,4
ΤΕΕ ΝΑΥΤΙΚΟΥ & ΝΑΥΤΙΛ. ΤΟΜΕΑ	2	2	27	28	282	336	3,7	19,1
ΤΕΕ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ (ΟΑΕΔ)	51	53	827	752	16743	16683	-9,1	-0,4
ΕΚΚΛ. ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΦΡΟΝΤ.	10	10	32	43	-	-	34,4	-

ΤΕΕ	Σχολικές Μονάδες		Διδακτικό Προσωπικό		Μαθητές		% Μετ. Διδ. προσωπικού 2004-06	% Μετ. Μαθητών 2004-06
	2004-2005	2005-2006	2004-2005	2005-2006	2004-2005	2005-2006		
ΕΝΙΑΙΟ ΕΚΚΛΗΣ. ΛΥΚΕΙΟ	18	17	159	158	-	-	-0,6	-
ΤΕΕ ΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	8	8	115	125	1044	1165	8,7	11,6
ΤΕΕ ΥΠ. ΥΓΕΙΑΣ-ΠΡΟΝΟΙΑΣ	48	48	262	240	2220	2260	-8,4	1,8
ΤΕΕ ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	3	3	20	18	150	149	-10,0	-0,7
ΣΥΝΟΛΟ	660	660	16418	15553	131706	122500	-5,3	-7,0

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στοιχεία Έναρξης)

Μέσα στα πλαίσια αυτά επιχειρείται ο **μετασχηματισμός των ΤΕΕ σε Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) και Επαγγελματικής Σχολές (ΕΠΑΣ) με κύριο στόχο την αναβάθμιση του ρόλου της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης τόσο σε επίπεδο εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ), όσο και σε επίπεδο κατάρτισης (ΕΠΑΣ)**. Η αναβάθμιση προβλέπει διατήρηση ορισμένων εκ των υφιστάμενων δομών των ΤΕΕ και ενίσχυση τους όπου κριθεί απαραίτητο³.

Συνολικά, για την περίοδο 2006-2007 λειτουργούν 411 ΕΠΑΛ, εκ των οποίων το 87% είναι ημερήσια και το 13% εσπερινά. Στα ΕΠΑΛ στο πρώτο έτος λειτουργίας τους φοιτούν 22.027 μαθητές, εκ των οποίων το 33,5% είναι γυναίκες. Στην Α' τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων λειτουργούν οι εξής κύκλοι μαθημάτων: α) Τεχνολογικός, β) Υπηρεσιών και γ) Ναυτικός. Τα αγόρια συγκεντρώνονται κατά κύριο λόγο στον τεχνολογικό κύκλο μαθημάτων (71,5%), ενώ τα κορίτσια στον κύκλο των υπηρεσιών (87,7%).

Πίνακας 1-4: Κατανομή μαθητών ανά φύλο και κύκλο σπουδών

Κύκλος Μαθημάτων	Αγόρια (%)	Κορίτσια (%)
ΝΑΥΤΙΚΟΣ-ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΟΣ	0,8	0,7
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΣ	71,5	11,6
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	27,6	87,7
Σύνολο	100,0	100,0

Πηγή: ΥΠΕΠΘ

Ανώτατη Εκπαίδευση

Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση

Στα Πανεπιστήμια εγγράφηκαν για το 2005-2006 171.967 φοιτητές (εκ των οποίων το 59,5% είναι γυναίκες). Οι φοιτητές, οι οποίοι τελείωσαν τα κανονικά εξάμηνα, αλλά οφείλουν μαθήματα, ανέρχονται σε 151.635.

³ ΦΕΚ Αριθμ. 81646/Δ4, «Μετατροπή των Δημοσίων Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (Τ.Ε.Ε.) σε Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.)», 14/9/2006).

Ο αριθμός των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι 21, εκ των οποίων τα 2 είναι πολυτεχνεία. Από το σύνολο των ιδρυμάτων, στον Ν. Αττικής λειτουργούν 8 ΑΕΙ (38,1%). Στα 21 ιδρύματα κατανέμονται οι συνολικά 63 σχολές και τα 258 Τμήματα αυτών (12 Σχολές και 75 Τμήματα στον Ν. Αττικής). Οι Σχολές σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 είναι μειωμένες κατά μία, ενώ ο αριθμός των τμημάτων αυξήθηκε κατά 8 (3,2%).

Το διδακτικό προσωπικό των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανέρχεται σε 11.575 (το τακτικό διδακτικό προσωπικό καλύπτει το 71,1%) και σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 είναι αυξημένο κατά 7%. Η αναλογία φοιτητών ανά διδάσκοντα είναι 14,8.

	2004/05	2005/06
Αρ. Ιδρυμάτων	21	21
Αρ. Σχολών	64	63
Αρ. Τμημάτων	250	258
Αρ. Φοιτητών	171.458	171.967
Αρ. Μεταπτυχιακών Φοιτητών	21.651	23.830
Αρ. Διδακτορικών Φοιτητών	15.264	19.100
Αρ. Διδακτικού Προσωπικού	10.814	11.575
Αρ. Τακτικού Διδακτικού Προσωπικού	7.562	8.237

Πηγή: ΕΣΥΕ (Στοιχεία Έναρξης)

Στην Ελλάδα φοιτά το 4,2% των σπουδαστών σχολών μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) της ΕΕ-25 (Eurostat, 2002), ενώ οι σπουδαστές αυτοί αποτελούν το 29,7% των συνολικών σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Eurostat, 2002). Στην Ευρώπη, οι ευρωπαίοι σπουδαστές (ΕΕ-25) στις αντίστοιχες επιστήμες αποτελούν το 25,9% των συνολικών σπουδαστών της ΕΕ-25 (Eurostat, 2003). Επίσης, οι απόφοιτοι σε MST, ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ-25.

Ανώτατη Τεχνολογική εκπαίδευση (ΑΤΕΙ)

Στα Ανώτατα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα εγγράφηκαν στα χειμερινά εξάμηνα για το 2005-2006 142.114 φοιτητές (εκ των οποίων το 50% είναι γυναίκες). Ο αριθμός των φοιτητών είναι αυξημένος κατά 1,9% σε σχέση με την περίοδο 2004-2005.

Ο αριθμός των ανώτατων τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι 15. Από το σύνολο των ιδρυμάτων, στον Ν. Αττικής λειτουργούν 2 ΑΤΕΙ. Στα 15 ιδρύματα κατανέμονται οι συνολικά 75 σχολές και τα 230 Τμήματα αυτών (15 Σχολές και 60 Τμήματα στον Ν. Αττικής). Οι Σχολές σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 είναι αυξημένες κατά 2, ενώ ο αριθμός των τμημάτων αυξήθηκε κατά 5 (2,2%).

Το διδακτικό προσωπικό των ανώτατων τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανέρχεται σε 11.557 και σε σχέση με την περίοδο 2004-2005 είναι μειωμένο κατά 3,6%. Η αναλογία φοιτητών ανά διδάσκοντα είναι 12,3.

	2004/05	2005/06
Αρ. Ιδρυμάτων	15	15
Αρ. Σχολών	73	75
Αρ. Τμημάτων	225	230
Αρ. Φοιτητών	139.506	142.114
Αρ. Διδακτικού Προσωπικού	11.984	11.557

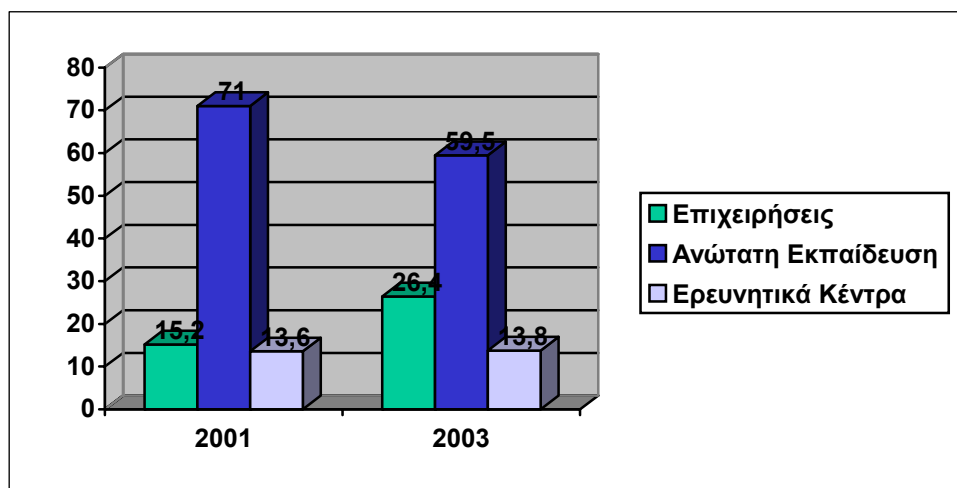
Πηγή: ΕΣΥΕ (Στοιχεία Έναρξης)

Ανώτατη Εκπαίδευση και Έρευνα

Στη συνέχεια δίνεται μια συνοπτική εικόνα των φορέων εκτέλεσης και χρηματοδότησης της ερευνητικής δραστηριότητας της χώρας, καθώς και της απασχόλησης των ερευνητών ανά τομέα δραστηριότητας, από την οποία προκύπτει ο κυρίαρχος ρόλος των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στο εθνικό ερευνητικό μας σύστημα.

Φορέας Εκτέλεσης Ερευνητικής Δραστηριότητας	% της ΑΕΔΕΤΑ
Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα	20,29
Επιχειρήσεις	32,06
Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	46,72
Οργανισμοί Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα	0,93
Τομέας Χρηματοδότησης Ερευνητικής Δραστηριότητας	% της ΑΕΔΕΤΑ
Δημόσιο	48,97
Επιχειρήσεις	28,23
Πηγές του Εξωτερικού (Κυρίως Ε.Ε.)	21,58
Οργανισμοί Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα	1,22

Πηγή: Γραφείο Τεκμηρίωσης ΓΓΕΤ.

Σχήμα 1-1: Απασχόληση ερευνητών ανά τομέα δραστηριότητας (σε Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης)

Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΙΕΚ)

Η Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση καλύπτεται από 117 δημόσια ΙΕΚ, που καλύπτουν περίπου 15.000 σπουδαστές, ενώ παρόμοια είναι και η κατανομή σπουδαστών στα ιδιωτικά ΙΕΚ (ΟΕΕΚ, 2005Α).

Το σύνολο των σπουδαστών δημοσίων Ι.Ε.Κ. στο χρονικό διάστημα 2001B – 2005A παρουσιάζει μέση ετήσια μείωση 8%. Η μεγαλύτερη μείωση σπουδαστών παρατηρείται κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002 και είναι της τάξης του 16% (4.380 σπουδαστές) καθώς και το πρώτο εξάμηνο του 2005 και είναι της τάξης του 14% (2.179 σπουδαστές). Ακολουθεί το πρώτο εξάμηνο του 2004 με πτώση 9,7% (1.939 σπουδαστές) και το α' εξάμηνο του 2003 με ποσοστό 8% (1.820 σπουδαστές). Συνολικά από την περίοδο 2001B η μείωση του αριθμού των καταρτιζόμενων στα δημόσια Ι.Ε.Κ. ξεπερνά το 44%.

Ως προς τη γεωγραφική κατανομή, τα Ι.Ε.Κ. διακρίνονται σε 13 περιφέρειες. Μεγάλη συγκέντρωση σπουδαστικού δυναμικού παρουσιάζουν τα δημόσια Ι.Ε.Κ. στην Αττική (43,7% - 2005A) και στην Κεντρική Μακεδονία (21% - 2005A). Ακολουθούν τα δημόσια Ι.Ε.Κ. στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας, Κρήτης και Θεσσαλίας με 5% το καθένα (2005A). Στις υπόλοιπες περιοχές το σπουδαστικό δυναμικό κυμαίνεται σε ποσοστά 1% - 3,5% περίπου.

Το σπουδαστικό δυναμικό των δημοσίων Ι.Ε.Κ. παρουσιάζει αντίστοιχη πορεία και κατά τα προηγούμενα εξάμηνα. Ως εκ τούτου ο βαθμός γεωγραφικής συγκέντρωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι εντονότερος όσον αφορά το σπουδαστικό δυναμικό των δημοσίων Ι.Ε.Κ. (Αττική και Κεντρική Μακεδονία).

Δια βίου Εκπαίδευση

1. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)

Κοινός στόχος όλων των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας είναι η προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής προσαρμογής νέων ανθρώπων, ανειδίκευτων, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και δεν έχουν τα απαιτούμενα από την αγορά εργασίας προσόντα και δεξιότητες. Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν 48 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), εκ των οποίων τα 3 σε σωφρονιστικά καταστήματα. Σύμφωνα με την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων στόχος είναι η δημιουργία 6 επιπλέον ΣΔΕ, εκ των οποίων τα 2 σε σωφρονιστικά καταστήματα. Συνολικά, 3.600 άτομα ωφελήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος από δράσεις των ΣΔΕ.

2. Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κ.Ε.Ε.)

Σκοπός των προγραμμάτων που προσφέρονται στα Κ.Ε.Ε. είναι η απόκτηση νέων βασικών δεξιοτήτων, αλλά και η αναβάθμιση και επικαιροποίηση των ήδη υπαρχουσών, ώστε να εξασφαλισθούν καλύτερες προϋποθέσεις ισότητας ευκαιριών και ένταξης των εκπαιδευόμενων στην αγορά εργασίας, μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και διαμόρφωση στάσης ενεργού πολίτη μέσα από την απόκτηση και αναβάθμιση βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων. Εκτός από τα γενικά προγράμματα, που προσφέρονται συνολικά σε όλα τα Κ.Ε.Ε., υπάρχουν και ειδικά προγράμματα που προσφέρονται σε κάθε Κ.Ε.Ε. Την στιγμή αυτή λειτουργούν 56 Κέντρα σε όλη την Ελλάδα. Έχουν ολοκληρωθεί 3.657 προγράμματα, ενώ οι εκπαιδευόμενοι, που έχουν συμπληρώσει αίτηση εγγραφής στα ΚΕΕ, ανέρχονται σε 67.467. Μέσω των δομών και των στελεχών των ΚΕΕ υλοποιούνται και προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων μεταναστών. Σύμφωνα με την Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων στόχος είναι η δημιουργία 2 επιπλέον ΚΕΕ έτσι ώστε να υπάρξει πλήρη γεωγραφική κάλυψη της χώρας. Στα πλαίσια των ΚΕΕ λειτουργούν και ΚΕΕ από απόσταση, μέσα από την λειτουργία 13

δομών (μία ανά έδρα περιφέρειας). Μάλιστα, για το έτος 2007 οι αιτήσεις συμμετοχής είναι 4.000, όταν για το προηγούμενο έτος (2006), ήταν 1.000.

3. Σχολές Γονέων

Το Πρόγραμμα «Συμβουλευτική Γονέων» έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους γονείς στο δύσκολο ρόλο τους, προσφέροντάς τους γνώσεις και ευκαιρίες για προβληματισμό και ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα που τους απασχολούν. Το Πρόγραμμα απευθύνεται: α) σε γονείς παιδιών όλων των ηλικιών, β) σε γονείς κάθε εθνικής προέλευσης, ηλικίας και μόρφωσης και γ) σε μελλοντικούς γονείς. Η Συμβουλευτική γονέων παρέχεται μέσω ενός συστήματος που περιλαμβάνει 54 δομές σε όλη την χώρα. Κατά το τρέχον έτος (2007) οι ωφελούμενοι από την συμβουλευτική γονέων προβλέπεται θα φθάσουν τους 16.000.

4. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)

Στα πλαίσια της τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων εφαρμόζονται προγράμματα του Ανοικτού Πανεπιστημίου με σκοπό την προσφορά δυνατότητας σπουδών σε ομάδες πληθυσμού που δεν είχαν την ευκαιρία πρόσβασης στην Ανώτατη εκπαίδευση ή επιθυμούν να ενισχύσουν τα προσόντα τους σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία. Τα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών στο ΕΑΠ είναι 30.

5. Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης (ΙΔΒΕ)

Στο πλαίσιο της συστηματοποίησης της Δια Βίου Μάθησης, σύμφωνα με το Ν.3369/2005, δίδεται η δυνατότητα σε κάθε ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο και Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε να ιδρύσει Ινστιτούτο Δια Βίου Εκπαίδευσης για την οργάνωση και λειτουργία προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης.

Στη Δια Βίου Εκπαίδευση περιλαμβάνονται και προγράμματα Συμβουλευτικής Γονέων (Σ.Γ.), Εθελοντισμού (Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους), Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (Μελίνα), Εκπαίδευσης Ενηλίκων Μεταναστών κ.α, τα οποία δεν αναλύονται στην παρούσα ενότητα.

1.1.3. Ειδική εκπαίδευση και εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων

Ειδική Εκπαίδευση

Η ειδική εκπαίδευση απευθύνεται σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - άτομα με σωματικές, διανοητικές, ψυχολογικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες, που παρουσιάζουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής. Η εκπαιδευτική πολιτική για την ειδική εκπαίδευση ευνοεί την ενσωμάτωση όλων των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης -σε κανονικά ή χωριστά τμήματα - υποστηρίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία με το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό, εκπαιδευτικό υλικό και εξοπλισμό.

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να φοιτούν σε κανονική σχολική τάξη με την παράλληλη στήριξη εκπαιδευτικού ειδικής εκπαίδευσης, σε κατάλληλα οργανωμένα και στελεχωμένα τμήματα ένταξης που λειτουργούν στα κανονικά σχολεία της γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης ή σε αυτοτελή σχολεία ειδικής εκπαίδευσης (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια).

ΤΕΕ). Επιπλέον, σε ειδικές περιπτώσεις, η εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάσταση, ιδρύματα αγωγής ανηλίκων και ιδρύματα χρονίων πασχόντων ατόμων ή και στο σπίτι με τη χρήση συστήματος τηλε-εκπαίδευσης.

Για την εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες λειτουργούν τα αυτοτελή σχολεία ειδικής εκπαίδευσης, τα οποία ανέρχονταν κατά το σχολικό έτος 2003-04 στο 1,6% του συνόλου των σχολικών μονάδων της χώρας. Στα νηπιαγωγεία τα σχολεία ειδικής εκπαίδευσης αντιπροσώπευαν μόλις το 1 % των σχολείων, στα δημοτικά το 2,4%. ενώ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση [γυμνάσια, λύκεια. ΤΕΕ] το 1,4%. Επίσης, στο 4,1% των κανονικών σχολείων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (εκτός ΤΕΕ) το σχολικό έτος 2002-03 λειτουργούσαν τμήματα ένταξης για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με υψηλότερο το αντίστοιχο ποσοστό των δημοτικών σχολείων (9,8%).

Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούσαν στη δημόσια σχολική εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2003-04 αντιπροσώπευαν το 1,5% του συνόλου των μαθητών. Στα νηπιαγωγεία αποτελούσαν το 0.9% του αντίστοιχου μαθητικού πληθυσμού, στα δημοτικά το 1,2%. στα γυμνάσια το 2.3%, στα λύκεια το 1,2% και στα ΤΕΕ το 2.3%. Η μεγάλη πλειονότητα των μαθητών αυτών ήταν αγόρια (μέσο ποσοστό 68.9%). Κατά μέσο όρο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης περισσότεροι ήταν οι μαθητές με δυσλεξία (49,2%), με νοητική καθυστέρηση (15.1%), με μαθησιακές δυσκολίες (8,4%) και με κινητικές δυσκολίες (6,9%). Στο σύνολο των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μέσο ποσοστό 19,4% φοιτούσε σε αυτοτελή σχολεία ειδικής εκπαίδευσης, ενώ το 80,6% των μαθητών ήταν ενταγμένοι στα κανονικά σχολεία (σε συνήθη τμήματα ή χωριστά τμήματα ένταξης). Επισημαίνεται, ότι το ποσοστό των μαθητών που φοιτούσαν σε αυτοτελείς σχολικές μονάδες ειδικής εκπαίδευσης ήταν σημαντικά υψηλότερο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (νηπιαγωγεία 20,7% και δημοτικά 34,9%).

Πίνακας 1-5: Αριθμός και ποσοστό μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Σύνολο μαθητών	Αριθμός και ποσοστό μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες		
		N	%	%
(0)	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)	(4)=(2)/Σ(2)
Νηπιαγωγεία	129.712	1.220	0,9	5,8
Δημοτικά	580.032	7.140	1,2	34,0
Γυμνάσια	309.851	7.280	2,3	34,6
Λύκεια	224.964	2.789	1,2	13,3
ΤΕΕ	112.921	2.588	2,3	12,3
Σύνολο	1.357.480	21.017	1,5	100,0

Πηγή: ΚΕΕ 2003-2004

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι υπάρχει ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της συμμετοχής των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (άτομα με σωματικές, διανοητικές, ψυχολογικές, συναισθηματικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής) σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης ιδίως δε στην προσχολική εκπαίδευση όπου τα σχετικά ποσοστά συμμετοχής είναι ιδιαίτερα χαμηλά

Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλινοστούντων

Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και προκειμένου να υποστηριχθεί η αποτελεσματική ενσωμάτωση όλων των μαθητών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργούν τα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ως αυτοτελείς σχολικές μονάδες, καθώς και οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα τα οποία συγκροτούνται στα δημόσια σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και υποστηρίζουν την επανένταξη των μαθητών στις κανονικές σχολικές τάξεις. Το σχολικό έτος 2003-04 λειτουργούσαν συνολικά 24 διαπολιτισμικά σχολεία (13 δημοτικά, 7 γυμνάσια και 4 λύκεια). Οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα που λειτούργησαν το σχολικό έτος 2002-03 στα δημόσια σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν: 578 τάξεις υποδοχής σε 539 δημοτικά σχολεία, 36 τάξεις υποδοχής σε 11 γυμνάσιο και 8 τάξεις υποδοχής σε 4 ενιαία λύκεια. Επιπλέον, λειτούργησαν 145 φροντιστηριακά τμήματα σε 116 δημοτικά σχολεία. 59 φροντιστηριακά τμήματα σε 12 γυμνάσια και 89 φροντιστηριακά τμήματα σε 3 ενιαία λύκεια. Τέλος, λειτούργησαν 75 προπαρασκευαστικά τμήματα υποδοχής αθίγγανων μαθητών σε 65 δημοτικά σχολεία και 2 αντίστοιχα τμήματα σε 2 νηπιαγωγεία της χώρας.

Οι αλλοδαποί μαθητές που φοιτούσαν στη δημόσια εκπαίδευση κατά το σχολικό έτος 2003-04 αντιπροσώπευαν, κατά μέσο όρο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, το 8.5% των φοιτώντων μαθητών. Στα νηπιαγωγεία το ποσοστό των αλλοδαπών μαθητών ανερχόταν στο 8% του αντίστοιχου συνολικού μαθητικού πληθυσμού, στα δημοτικά αντιπροσώπευε το 9,5%, στα γυμνάσια το 10,3%, στα λύκεια το 4% και στα ΤΕΕ το 8.4%. Στο σύνολο των αλλοδαπών μαθητών κυριαρχούσαν, κατά μέσο όρο, οι μαθητές με προέλευση από την Αλβανία (71,5%) και από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ (15.9%).

Πίνακας 1-6: Αριθμός και ποσοστό αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Σύνολο μαθητών	Αριθμός και ποσοστό αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών		
		N	%	%
(0)	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)	(4)=(2)/Σ(2)
Νηπιαγωγεία	129.712	10.424	8,0	9,0
Δημοτικά	580.032	55.026	9,5	47,5
Γυμνάσια	309.851	31.832	10,3	27,5
Λύκεια	224.964	9.049	4,0	7,8
ΤΕΕ	112.921	9.450	8,4	8,2

Βαθμίδα Εκπαίδευσης	Σύνολο μαθητών	Αριθμός και ποσοστό αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών		
		N	%	%
(0)	(1)	(2)	(3)=(2)/(1)	(4)=(2)/Σ(2)
Σύνολο	1.357.480	115.781	8,5	100,0

Πηγή: ΚΕΕ 2003-2004

Από τα παραπάνω προκύπτει αφενός ανάγκη προσέλκυσης και ενίσχυσης της συμμετοχής των αλλοδαπών και των παλιννοστούντων στην εκπαίδευση και ειδικότερα στην προσχολική και στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και αφετέρου ανάγκη διατήρησης ή/και αύξησης της ποσοστιαίας συμμετοχής στην πρωτοβάθμια και στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

1.1.4. Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Εκπαίδευση

Η ανάπτυξη σε όλα τα σχολεία των κατάλληλων υποδομών πληροφορικής και δικτύων επικοινωνιών αποτελεί προϋπόθεση για μια εκπαίδευση ποιότητας, που θα ενσωματώνει την ικανότητα για πλήρη χρησιμοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Από τα διαθέσιμα στοιχεία⁴ προκύπτει ότι το μέσο ποσοστό των σχολικών μονάδων που διέθεταν ηλεκτρονικό υπολογιστή ανέρχεται σε 85,6%, με τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (97,8% των γυμνασίων, 90,7% των λυκείων και 97,8% των ΤΕΕ) να υπερτερούν σημαντικά έναντι των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (79,2% των δημοτικών). Η υστέρηση της πρωτοβάθμιας έναντι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παραμένει σημαντική και όσον αφορά την αναλογία μαθητών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή (23,7 μαθητές ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή στα δημοτικά και 11,4 μαθητές κατά μέσο όρο στα γυμνάσια, λύκεια και ΤΕΕ), ενώ σημειώνεται μικρή απόκλιση μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (12,4 μαθητές ανά Η/Υ στα γυμνάσια και 10,7 στα λύκεια και ΤΕΕ). Κατά μέσο όρο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αντιστοιχούν 15,1 μαθητές ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Ενδείξεις για την ευκολία πρόσβασης των μαθητών στους διαθέσιμους ηλεκτρονικούς υπολογιστές προκύπτουν από στοιχεία, που αφορούν το χώρο στον οποίο ήταν εγκατεστημένοι οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στις σχολικές μονάδες που διέθεταν τον ανάλογο εξοπλισμό ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Όπως προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία, ο μεγαλύτερος αριθμός των ηλεκτρονικών υπολογιστών, μέσο ποσοστό 65,4% για όλες τις βαθμίδες, βρισκόταν σε ειδική αίθουσα (π.χ. εργαστήριο υπολογιστών), 15% στις αίθουσες διδασκαλίας, 2,8% στη βιβλιοθήκη, 14,4% στο γραφείο των εκπαιδευτικών και 2,5% σε άλλο χώρο του σχολείου. Παρατηρούμε ότι η πλειονότητα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, σε ποσοστό 83,1%, καταγράφεται στις τρεις πρώτες κατηγορίες - χώρου, που θεωρητικά τουλάχιστον, δε δυσκολεύουν την πρόσβαση των μαθητών σε αυτό το είδος του εξοπλισμού και επιτρέπουν τη χρήση του από τους μαθητές για εκπαιδευτικό

⁴ «Αποτύπωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων», ΚΕΕ, 2005.

σκοπό. Παρόλο αυτά, με βάση τις εναπομένουσες ανάγκες και την παγκόσμια τάση για ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να επιδιωχθεί η αύξηση του αριθμού των Η/Υ στις αίθουσες διδασκαλίας

Από τα στοιχεία για την ποιότητα των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπολογιστών και την καταλληλότητα τους σε σχέση με τις σημερινές απαιτήσεις (μνήμη, ταχύτητα, συμβατότητα, δυνατότητα υποστήριξης λογισμικού πολυμέσων, κ.λπ.) προκύπτει ότι η συντριπτική πλειονότητα των ηλεκτρονικών υπολογιστών ήταν σύγχρονης τεχνολογίας, αφού ποσοστό 89,2% και 6,1% ήταν PC Pentium ή PC Celeron αντίστοιχα. Ένα μικρό ποσοστό των διαθέσιμων υπολογιστών ήταν παλαιότερη τεχνολογία, PC από 386 μέχρι 486 σε ποσοστό 3,7% και PC μέχρι 386 σε ποσοστό 0,4%.

Αναφορικά με την δικτυακή υποδομή στη σχολική εκπαίδευση προκύπτει ότι μέσω ποσοστό 67,1% των διαθέσιμων προς χρήση Η/Υ είχαν σύνδεση με το διαδίκτυο, ενώ το 60,1% ήταν συνδεδεμένοι σε τοπικό δίκτυο. Όσον αφορά την αναλογία μαθητών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο, ήταν 22,6 μαθητές κατά μέσο όρο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γυμνάσια: 18,1, λύκεια: 13,8, ΤΕΕ:17,7) να υπερτερεί σημαντικά έναντι της πρωτοβάθμιας (δημοτικά:39,8).

Συνολικά 6.847 σχολικές μονάδες, ποσοστό 76% επί του συνόλου των 9.012 σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων (δημοτικών, γυμνασίων, λυκείων και ΤΕΕ) είχαν σύνδεση με το διαδίκτυο, με σημαντικά υψηλότερα τα αντίστοιχα ποσοστά των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (63,6% των δημοτικών, 96,8% των γυμνασίων, 90,4% των λυκείων και 97,6% των ΤΕΕ).

Σε σχέση με την αξιοποίηση των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπολογιστών από το προσωπικό των σχολικών μονάδων προκύπτει ότι, στο σύνολο των σχολείων που διέθεταν ηλεκτρονικό υπολογιστή, 82,7% των σχολείων τον χρησιμοποιούσε για υποστήριξη γραμματείας, ενώ 18,7% για υποστήριξη βιβλιοθήκης. Ο βαθμός αξιοποίησης των διαθέσιμων ηλεκτρονικών υπολογιστών για τις λειτουργίες αυτές καταγράφεται σαφώς μεγαλύτερος στη δευτεροβάθμια από ό,τι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι **υπάρχει σαφές έλλειμμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ΤΠΕ συγκριτικά με την δευτεροβάθμια εκπαίδευση**, ενώ μεταξύ των περιφερειών υπάρχουν ανισότητες αναφορικά με την κατοχή και την πρόσβαση σε ΤΠΕ.

Πίνακας 1-7: Δείκτες ΤΠΕ εκπαίδευσης

Δείκτες ΤΠΕ	Δημοτικά	Γυμνάσια	Λύκεια	ΤΕΕ	Σύνολο
% Σχολείων με Η/Υ	79,2	97,8	90,7	97,8	85,6
Μαθητές ανά Η/Υ	23,7	12,4	10,0	12,3	15,1
% Η/Υ σε ειδική αίθουσα	54,6	68,1	71,3	72,1	65,4

Δείκτες ΤΠΕ	Δημοτικά	Γυμνάσια	Λύκεια	ΤΕΕ	Σύνολο
% Η/Υ σε αίθουσα διδασκαλίας	26,7	12,2	8,0	8,6	15,0
% Η/Υ στη βιβλιοθήκη	1,8	3,7	3,2	1,5	2,8
% Η/Υ στο γραφείο εκπαιδευτικών	16,3	12,3	14,6	14,2	14,4
% Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο	59,6	68,7	72,7	69,1	67,1
Μαθητές ανά Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο	39,8	18,1	13,8	17,7	22,6
% Η/Υ με σύνδεση σε τοπικό δίκτυο	49,0	64,4	65,2	65,2	60,1
% σχολείων με Η/Υ και σύνδεση στο διαδίκτυο	63,6	96,8	90,4	97,6	76,0
% σχολείων με Η/Υ και σύνδεση σε τοπικό δίκτυο	34,6	75,5	83,5	71,6	51,8
% σχολείων που χρησιμοποιούν Η/Υ για γραμματειακή υποστήριξη	71,7	94,7	98,9	97,6	82,7
% σχολείων που χρησιμοποιούν Η/Υ για υποστήριξη βιβλιοθήκης	12,6	27,2	30,5	12,8	18,7

Πηγή: ΚΕΕ 2003-2004

1.2. Χωρική – Περιφερειακή διάσταση της εκπαίδευσης

Γεωγραφική αναφορά

Η επιλέξιμη γεωγραφική περιοχή για το νέο ΕΠ είναι το σύνολο της επικράτειας με την στρατηγική στόχευση του Προγράμματος να διακρίνεται στις τρεις κατηγορίες περιφερειών (Σύγκλισης, Σταδιακής Εξόδου, Σταδιακής Εισόδου), ενώ οι προβλεπόμενοι στόχοι και οι παρεμβάσεις δεν εμφανίζουν χωρική διάσταση (σύνολο επικράτειας), δηλαδή ανά κατηγορία περιφερειών είναι ίδιοι, με την μόνη διαφορά ότι διαφέρουν ως προς την ένταση τους ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε επιλέξιμης κατηγορίας περιφερειών.

Η προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης και της Καινοτομίας αποτελεί βασική προτεραιότητα της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιόδου 2007-2013. Στο πλαίσιο αυτό η εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση καλούνται να διαδραματίσουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην αύξηση της απασχόλησης και στην ισόρροπη ανάπτυξη όλων των Περιφερειών της χώρας. Προς τούτο το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» περιλαμβάνει παρεμβάσεις που αφορούν τις Περιφέρειες που εμπίπτουν και στους δύο Στόχους, δηλαδή τον Στόχο της «Σύγκλισης και τον Στόχο της «Περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης».

Το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση είναι ένα από τα 3 Πολυστοχικά Τομεακά ΕΠ Στόχου «Σύγκλισης» και Στόχου «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης» (multi-objective programmes).

Οι περιφέρειες με επιλεξιμότητα του Στόχου Σύγκλισης είναι: 8 Σύγκλισης & 3 Σταδιακής Εξόδου και με επιλεξιμότητα του Στόχου «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης» είναι οι 2 Σταδιακής Εισόδου.

Στόχος 1

Κατηγορία Περιφερειών	Κατηγορία Επιλέξιμων Περιφερειών	Περιφέρειες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ	Αν. Μακεδονίας & Θράκης, Θεσσαλίας, Ηπείρου, Ιονίων Νήσων, Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Κρήτης
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ ΕΞΟΔΟΥ	Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Αττικής

Στόχος 2

Κατηγορία Περιφερειών	Κατηγορία Επιλέξιμων Περιφερειών	Περιφέρειες
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ	ΣΤΑΔΙΑΚΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ	Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου

Χωρική διάσταση Εκπαίδευσης

Ο τομέας της εκπαίδευσης αφορά το σύνολο της Χώρας, αφού σημεία παρέμβασης του αποτελούν όλες οι περιοχές της Ελλάδας, τόσο κατά την προηγούμενη, όσο και κατά την νέα προγραμματική περίοδο. Σημαντικό κριτήριο αποτελεί η κάλυψη των αναγκών των διαφόρων περιοχών της χώρας σε σχέση πάντα με τον αριθμό των ωφελουμένων (μαθητές / σπουδαστές). Σύμφωνα με αυτό η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού και κατ' επέκταση το μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών και σπουδαστών της χώρας (περίπου 55%). Αντίθετα, Β. Αιγαίο και Ιόνια Νησιά συγκεντρώνουν το μικρότερο ποσοστό.

Πίνακας 1-8: Κατανομή Μαθητικού Πληθυσμού ανά βαθμίδα εκπαίδευσης και ανά περιφέρεια

Γεωγραφική Ενότητα	Πρωτοβάθμια Προσχολική Εκπαίδευση (ISCED 0).	Πρωτοβάθμια Δημοτική Εκπαίδευση (ISCED 1).	Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 2).	Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 3).	Μετα- δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 4)	Ανώτατη Εκπαίδευση (ISCED 5-6)	Μαθητές / Σπουδαστές (ISCED 1-6).	
							Σύνολο	%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	7.913	48.718	21.606	24.798	772	30.053	125.947	6,4%
Θεσσαλία	10.551	45.826	17.100	22.496	1.655	25.910	112.987	5,7%
Ήπειρος	4.350	18.868	9.569	11.239	666	24.849	65.191	3,3%
Ιόνια Νησιά	3.031	12.097	7.168	6.812	694	2.387	29.158	1,5%
Δυτική Ελλάδα	9.905	45.100	23.513	25.666	1.630	57.927	153.836	7,8%
Πελ/νησος	7.660	34.580	17.791	18.805	1.235	6.579	78.990	4,0%
Β. Αιγαίο	3.212	12.624	3.551	4.670	511	7.109	28.465	1,4%
Κρήτη	10.241	41.683	20.850	24.070	1.857	29.917	118.377	6,0%
Περιφέρειες Σύγκλισης	56.863	259.496	121.148	138.556	9.020	184.731	712.951	36,0%
Κεντρική Μακεδονία	27.862	104.997	54.723	57.957	6.648	127.683	352.008	17,8%
Δυτική Μακεδονία	5.079	18.672	9.569	11.369	841	17.451	57.902	2,9%
Αττική	36.989	217.590	116.268	130.925	14.364	249.985	729.132	36,8%
Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	69.930	341.259	180.560	200.251	21.853	395.119	1.139.042	57,4%
Στερεά Ελλάδα	8.165	33.135	16.541	17.995	1.003	15.449	84.123	4,2%
Ν. Αιγαίο	5.332	23.602	10.621	10.166	678	1.708	46.775	2,4%
Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	13.497	56.737	27.162	28.161	1.681	17.157	130.898	6,6%
Ελλάδα	140.290	657.492	328.870	366.968	32.554	597.007	1.982.891	100,0%

Πηγή: Eurostat, 2004.

Σε συνδυασμό με το πληθυσμιακό κριτήριο είναι αναγκαίο να υπάρξει σαφής οριοθέτηση της υφιστάμενης κατάστασης των περιφερειών της χώρας αναφορικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης, την αξιοποίηση των ΤΠΕ, την μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη δια βίου μάθηση, την σύνδεση απασχόλησης με την εκπαίδευση, την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, τον κοινωνικό αποκλεισμό, και την ανώτατη εκπαίδευση.

Η **ποιότητα της εκπαίδευσης** αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη ενός υγιούς συστήματος εκπαίδευσης. Η διαθεσιμότητα, επάρκεια και καταλληλότητα της υλικοτεχνικής υποδομής αλλά και του εκπαιδευτικού προσωπικού επιτρέπει την ανάδειξη του σχολείου σε περιβάλλον μάθησης. Η ποιότητα στην εκπαίδευση ανά περιφέρεια αποτυπώνεται μέσα από την διερεύνηση δεικτών όπως είναι το ποσοστό των συστεγαζόμενων σχολικών κτιρίων, το ποσοστό σχολείων που λειτουργούν με διπλοβάρδια, η αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό⁵ κ.α.

Οι περιφέρειες με το μεγαλύτερο ποσοστό συστεγαζόμενων σχολείων είναι το Β. Αιγαίο (55,9%), η Αττική (55,3%), η Θεσσαλία (54,1%), η Κεντρική Μακεδονία (52,5%) και η Ήπειρος (50,7%, ενώ το μικρότερο ποσοστό καταγράφεται στα Ιόνια Νησιά. Επίσης βασικός παράγοντας ποιοτικής εκπαίδευσης, που συνδέεται με την διαθέσιμη σχολική στέγη, είναι το ωράριο λειτουργίας των σχολείων. Προς την κατεύθυνση αυτή έχει επιτευχθεί μεγάλη πρόοδος με περιορισμό της διπλοβάρδιας στο 4,4% των σχολικών μονάδων της χώρας. Οι περιφέρειες με το μεγαλύτερο πρόβλημα διπλοβάρδιας είναι η Αττική (7,3%) και η Κεντρική Μακεδονία (11,9%), γεγονός που συνδέεται άμεσα με την πληθυσμιακή συγκέντρωση των περιφερειών αυτών. Στις προβληματικές περιφέρειες συγκαταλέγονται και η Θεσσαλία (4,8%) και η Κρήτη (3%). Στις υπόλοιπες περιφέρειες η διπλοβάρδια έχει περιοριστεί στο 1% και κάτω των σχολείων ανά περιφέρεια.

Η μέση αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης είναι 12,6, με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση να υπερτερεί σημαντικά ως προς το στοιχείο αυτό έναντι της πρωτοβάθμιας. Η περιφερειακή κατανομή του δείκτη παρουσιάζει, αξιοσημείωτες διακυμάνσεις ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Η υψηλότερη αναλογία συναντάται στην Αττική (14,8:1), ενώ η χαμηλότερη στο Β. Αιγαίο (9:1). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αστικές περιοχές συγκεντρώνουν υψηλότερες τιμές του δείκτη «μαθητές ανά εκπαιδευτικό», σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σε αντίθεση με τις αγροτικές περιοχές, στις οποίες παρατηρούνται οι χαμηλότερες τιμές.

Η ανάπτυξη σε όλα τα σχολεία των κατάλληλων υποδομών πληροφορικής και δικτύων επικοινωνιών αποτελεί προϋπόθεση για μια εκπαίδευση ποιότητας που θα ενσωματώνει την ικανότητα για πλήρη χρησιμοποίηση των **Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ)**. Το ποσοστό των σχολικών μονάδων που διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή ανέρχεται σε 85,6%, με τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να υπερτερούν σημαντικά έναντι των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η υστέρηση της πρωτοβάθμιας έναντι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παραμένει σημαντική και όσον αφορά την αναλογία μαθητών ανά ηλεκτρονικά υπολογιστή.

⁵ Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, «Αποτίμηση εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων», 2005

Η κατανομή των σχολείων που διέθεταν ηλεκτρονικό υπολογιστή συνολικά ανά περιφέρεια της χώρας παρουσιάζει σημαντικές διαφορές και κυμαίνεται από 63,3% (Δυτική Ελλάδα) έως 95.6% (Κεντρική Μακεδονία). Ομοίως, διαφέρει και η αναλογία μαθητών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή: κυμαίνεται από 19.7 (Αττική-Πειραιάς) έως 9,5 (Βόρειο Αιγαίο) μαθητές ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή. Αναφορικά με τη δικτυακή υποδομή στη σχολική εκπαίδευση το 76% των σχολείων διαθέτουν είχαν σύνδεση με το διαδίκτυο. Στην Κεντρική Μακεδονία καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό σχολείων με σύνδεση στο διαδίκτυο (92,2%), ενώ στη Δυτική Ελλάδα το μικρότερο ποσοστό (54,1 %) ⁶.

Τα παραπάνω αφορούν περιφερειακά δεδομένα εκπαίδευσης για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αναφορικά με την **Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση** τα δημόσια Ι.Ε.Κ. καλύπτουν το σύνολο των 13 περιφερειών. Μεγάλη συγκέντρωση σπουδαστικού δυναμικού παρουσιάζουν τα δημόσια Ι.Ε.Κ. στην Αττική (43,7% - 2005Α) και στην Κεντρική Μακεδονία (21% - 2005Α). Ακολουθούν τα δημόσια Ι.Ε.Κ. στην περιοχή της Δυτικής Ελλάδας, Κρήτης και Θεσσαλίας με 5% το καθένα (2005Α). Στις υπόλοιπες περιοχές το σπουδαστικό δυναμικό κυμαίνεται σε ποσοστά 1% - 3,5% περίπου. Το σπουδαστικό δυναμικό των δημοσίων Ι.Ε.Κ. παρουσιάζει αντίστοιχη πορεία και κατά τα προηγούμενα εξάμηνα. Ως εκ τούτου ο βαθμός γεωγραφικής συγκέντρωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα είναι εντονότερος όσον αφορά το σπουδαστικό δυναμικό των δημοσίων Ι.Ε.Κ. (Αττική και Κεντρική Μακεδονία) ⁷. Ανάλογη είναι και η εικόνα στα ιδιωτικά ΙΕΚ, όπου η συγκέντρωση είναι ακόμα εντονότερη στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Παράλληλα, με την κάθε μορφή εκπαίδευσης απαιτείται η **σύνδεση της απασχόλησης με την εκπαίδευση** για την ομαλότερη ένταξη στο εργασιακό, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Περιφέρειες με χαμηλό ή μέτριο επίπεδο εκπαίδευσης τείνουν να έχουν μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας. Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος και Ανατολική Μακεδονία και Θράκη είναι περιφέρειες με την υψηλότερη ανεργία και το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Το αντίθετο προκύπτει από την αντίστοιχη ανάλυση για την περιφέρεια Κρήτης και Αττικής όπου έχουν χαμηλό ποσοστό ανεργίας και υψηλό ποσοστό ατόμων με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης.

Αναφορικά με την **δια βίου μάθηση** στην Ελλάδα διαπιστώνεται υψηλή συσχέτιση μεταξύ εκπαιδευτικού επιπέδου και δια βίου μάθησης, καθώς άτομα με υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο τείνουν να συμμετέχουν περισσότερο σε προγράμματα δια βίου μάθησης. Το γεγονός αυτό οδηγεί περιφέρειες με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (Ιόνια Νησιά, Νότιο Αιγαίο, Στερεά Ελλάδα) σε υστέρηση στη συμμετοχή στη δια βίου μάθηση. Σύμφωνα, με τα συγκεντρωτικά στοιχεία της ανάπτυξης των περιφερειακών δομών δια βίου εκπαίδευσης – επιμόρφωσης ενηλίκων, υπάρχει μια σαφής αύξηση των δομών σε σχέση με την περίοδο 2000-2004. Υπάρχει σαφής συγκέντρωση δομών στα μεγάλα αστικά κέντρα όπου και συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού. Οι μισές δομές δια βίου εκπαίδευσης συγκεντρώνονται στις 8 περιφέρειες Σύγκλισης, ενώ οι 3 περιφέρειες σταδιακής

⁶ Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, «Αποτίμωση εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων», 2005

⁷ ΟΕΕΚ, 2005

εξόδου συγκεντρώνουν το 35,2% των δομών δια βίου μάθησης της χώρας⁸. Η διεύρυνση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που θα προωθήσουν την προσωπική ανάπτυξη, συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην εκπαίδευση.

Η Ελλάδα βρίσκεται πλησιέστερα στο ποσοστό αναφοράς **πρώρης εγκατάλειψης του σχολείου** της ΕΕ για το 2010. Από την διαπεριφερειακή σύγκριση⁹ των ποσοστών πρώρης εγκατάλειψης από το σχολείο (μαθητική διαρροή των τριών τύπων σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) διαπιστώνεται ότι η δυσμενέστερη κατάσταση παρουσιάζεται στην Κρήτη, όπου και στο Γυμνάσιο και στο Ενιαίο Λύκειο και στα ΤΕΕ καταγράφονται ποσοστά υψηλότερα από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους. Δυσμενής είναι η κατάσταση και στο Νότιο Αιγαίο, τα Ιόνια Νησιά και τη Δυτική Ελλάδα, όπου στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης παρουσιάζεται ποσοστό μαθητικής διαρροής υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο (Γυμνάσιο, Ενιαίο Λύκειο). Αντίθετα ευνοϊκή κατάσταση παρουσιάζεται στη Δυτική Μακεδονία, Θεσσαλία, Λοιπή Στερεά & Εύβοια και Πελοπόννησο, όπου και στους τρεις τύπους σχολείου καταγράφεται μαθητική διαρροή μικρότερη από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους. Ιδιόμορφη είναι η κατάσταση στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, όπου παρουσιάζεται η υψηλότερη μαθητική διαρροή στο Γυμνάσιο, ενώ καταγράφεται ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά διαρροής στο Ενιαίο Λύκειο. Τέλος στην Αττική, όπου βρίσκεται περίπου το 1/3 του μαθητικού πληθυσμού της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι τρεις τύποι σχολείων παρουσιάζουν μαθητική διαρροή που βρίσκεται κοντά στον αντίστοιχο μέσο όρο¹⁰.

Από την σύγκριση της μαθητικής διαρροής των τριών τύπων σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε επίπεδο νομού διαπιστώνεται ότι η δυσμενέστερη κατάσταση παρουσιάζεται στους Νομούς Ξάνθης, Μεσσηνίας, Πειραιά, Λευκάδας, Λέσβου, Κιλκίς, Ηρακλείου, Δωδεκανήσου και Δυτικής Αττικής, όπου η μαθητική διαρροή είναι υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου.

Η περαιτέρω μείωση της σχολικής διαρροής και αποτυχίας, αποτρέπει φαινόμενα **κοινωνικού αποκλεισμού**, ιδίως ατόμων ευαίσθητων οικονομικά και κοινωνικά ομάδων πληθυσμού (Αλλοδαποί, ΑμεΑ κ.α). Έτσι, περιφέρειες με υψηλά ποσοστά αλλοδαπών και ΑμεΑ υψηλού κινδύνου ως προς την ανάπτυξη φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Στην περιφέρεια Αττικής και Ιονίων Νήσων συγκεντρώνεται υψηλό ποσοστό αλλοδαπών μαθητών επί του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, 12,3% και 10,9% αντίστοιχα. Αν και δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία περιφερειακής κατανομής των ΑμεΑ, υπάρχει σαφής συγκέντρωση στα μεγάλα αστικά κέντρα της περιφέρειας Αττικής και Κεντρικής

⁸ Περιλαμβάνονται Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Σχολές Γονέων, Κέντρα Δια Βίου Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης ενηλίκων από απόσταση, Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης και εργαστήρια δια βίου εκπαίδευσης-επιμόρφωσης ενηλίκων.

⁹ Λόγω μη διαθεσιμότητας διαπεριφερειακών δεικτών πρώρης εγκατάλειψης από την Eurostat χρησιμοποιούνται τα δεδομένα που προκύπτουν από την μελέτη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου «Η μαθητική διαρροή στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση», 2006.

¹⁰ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, «Η μαθητική Διαρροή στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», 2006

Μακεδονίας. Ενδεικτικό της αυτής της υψηλής συγκέντρωσης είναι το γεγονός ότι η περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνουν περίπου το 40% των σχολικών μονάδων ειδικής εκπαίδευσης της χώρας. Ήπειρος, Κρήτη και Β.Αιγαίο εμφανίζουν υψηλό ποσοστό (άνω του 2%) κάλυψης σχολείων ειδικής εκπαίδευσης υπό την έννοια ότι τα σχολεία αυτά καλύπτουν ένα σημαντικό κομμάτι του συνόλου των σχολείων ανά περιφέρεια. Η μεγαλύτερη υστέρηση σε μονάδες ειδικής εκπαίδευσης εμφανίζεται στα νηπιαγωγεία, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι Πελοπόννησος, Ν.Αιγαίο και Ιόνια δεν έχουν δομή ειδικής εκπαίδευσης για την προσχολική εκπαίδευση.

Η ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα προϋποθέτει παρεμβάσεις και στην **Ανώτατη εκπαίδευση**. Περίπου το 45% των τμημάτων ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης της χώρας βρίσκονται στις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Παράλληλα, οι περιφέρειες της Δυτικής Ελλάδας και της Ηπείρου εμφανίζουν υψηλό ποσοστό σπουδαστών επί του συνόλου των μαθητών των περιφερειών αυτών. Το Ν. Αιγαίο συγκεντρώνει το μικρότερο ποσοστό σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης, γεγονός που δικαιολογείται και από τον περιορισμένο αριθμό σχολών ανωτάτης εκπαίδευσης στην περιφέρεια.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται το σύνολο των περιφερειακών δεικτών με βάση τους οποίους είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η ένταση της παρέμβασης ανά κατηγορία επιλέξιμης περιφέρειας.

Πίνακας 1-9: Περιφερειακοί Δείκτες Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Δείκτες	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Αττική	Β. Αιγαίο	Δυτική Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία	Ήπειρος	Θεσσαλία	Ιόνια Νησιά	Κεντρική Μακεδονία	Κρήτη	Ν. Αιγαίο	Πελ/ νησος	Στερεά Ελλάδα	Ελλάδα
Σχολικές Μονάδες														
Συστεγαζόμενα σχολεία (%)	45,3	55,3	55,9	48	48	50,7	54,1	38,9	52,5	45,3	47	48,2	41,4	50
Σχολεία με διπλοβάρδια (%)	0,9	7,3	0,7	0,9	1	0,4	4,8	0,5	11,9	3	0,9	0,8	0,4	4,4
Ολοήμερα νηπιαγωγεία (%)	22,7	36,6	47,3	12,2	14,6	15,8	16,2	27,7	28,9	24,3	20,5	21,1	20,8	24,4
Ολοήμερα δημοτικά (%)	59,9	86,2	69,4	34,2	42,7	51	48	72,4	70,3	51,2	74,4	57,6	50,9	60,2
τμ σχολείο ανά μαθητή	9,4	7,1	7,9	8,6	10,5	8,8	9	8,5	7,6	7	7,7	8,3	8,8	7,9
τμ προαύλιου χώρου ανά μαθητή	30	8,6	23,5	23,6	27,6	25,5	26,7	15,1	22,2	13,5	15,4	22,7	21,2	18,2
Σχολεία με βιβλιοθήκη (%)	60,5	56	70,7	57,9	58,1	74,7	61,3	54,2	66,1	54,2	64	57,2	68,9	61,1
Εκπαιδευτικό προσωπικό														
Μαθητές ανά νηπιαγωγείο	22	35	20	20	20	15	18	20	27	23	25	20	22	24
Μαθητές ανά τμήμα νηπιαγωγείου	14,9	19,7	13,8	14,4	14,5	11,9	11,6	14,6	16,5	15,3	17,3	15,1	14,8	15,7
Μαθητές ανά δημοτικό	102	186	70	75	77	62	75	111	130	92	106	80	80	107
Μαθητές ανά τμήμα δημοτικού	14,1	20,6	11,2	11,2	11,6	9,9	11,1	15,2	16,8	13,1	14,7	11,9	11,9	14,7
Μαθητές ανά γυμνάσιο	160	221	114	144	111	110	146	138	177	180	122	133	128	165
Μαθητές ανά τμήμα γυμνασίου	22,1	23,4	18,2	20,2	19,1	19,2	20	20,2	22,3	21,7	20,6	20,9	20,7	21,7
Μαθητές ανά ενιαίο λύκειο	182	220	98	161	234	144	173	147	200	200	97	142	133	180
Μαθητές ανά τμήμα γυμνασίου	22,5	23,1	17,5	21,4	22	21,7	20,9	20,6	23,3	22,3	18,4	21,2	21,3	22,1
Μαθητές ανά εκπαιδευτικό	12,9	14,8	9	13,3	11,1	10,2	10,1	11,2	12,2	13,1	13	11,8	12,7	12,6

Δείκτες	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Αττική	Β. Αιγαίο	Δυτική Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία	Ήπειρος	Θεσσαλία	Ιόνια Νησιά	Κεντρική Μακεδονία	Κρήτη	Ν. Αιγαίο	Πελ/ νησος	Στερεά Ελλάδα	Ελλάδα
Μαθητές ανά εκπαιδευτικό νηπιαγωγείου	15,3	19,9	11,2	16	14,5	10,9	11,5	12,1	16,7	15,3	18,3	14,3	15,6	15,7
Μαθητές ανά εκπαιδευτικό δημοτικού	17,4	25,5	11,2	20,9	14,7	12,4	12,3	14,8	15,2	17,8	21,2	16,1	16,8	17,7
Μαθητές ανά εκπαιδευτικό γυμνασίου	10	10,8	7,1	9	8	8	8	8,4	9,4	10,3	8	8,8	9,4	9,5
Μαθητές ανά εκπαιδευτικό ενιαίου λυκείου	11,7	11,9	8,4	11,1	11,5	11,6	10,6	10,7	11,3	10,9	12,6	11	12,1	11,4
Τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση														
% κατανομή μαθητών ΕΠΑΛ	5,6	28,5	2,6	4,6	2,5	2,5	6,4	2,0	18,7	6,6	4,2	4,8	5,2	100,0
% κατανομή δομών ΕΠΑΛ	5,8	22,1	3,9	7,1	4,1	4,9	7,8	2,2	17,3	5,8	6,6	6,8	5,6	100,0
Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση														
Σπουδαστές δημοσίων ΙΕΚ ανά δομή ΙΕΚ	59,7	230,1	48,5	94,3	81,2	62,2	108,4	79	134,5	97,4	53	109,2	65,6	127
Σπουδαστές μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (%)	0,6	2	1,8	1,1	1,5	1	1,5	2,4	1,9	1,6	1,4	1,6	1,2	1,6
Ανώτατη Εκπαίδευση														
Σπουδαστές ανώτατης εκπαίδευσης (%)	22,5	32,6	22,4	35,4	27,7	35,7	21	7,4	33,6	23,3	3,3	7,6	16,7	28,1
ΤΠΕ														
Μαθητές ανά Η/Υ	14,1	19,7	9,5	16,5	12,5	11,8	13,9	13,4	14,9	15,1	11	13,2	11,8	15,1
Σχολεία με Η/Υ (%)	88,8	93,9	87,9	63,3	78,6	76,6	83	89,7	95,6	81,1	90,2	77,7	87,8	85,6
Σχολεία με internet (%)	81,8	80,9	80	54,1	70,8	59,8	71,6	74,8	92,2	69,2	84,1	68,9	77,7	76
Σχολική Διαρροή														

Δείκτες	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Αττική	Β. Αιγαίο	Δυτική Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία	Ήπειρος	Θεσσαλία	Ιόνια Νησιά	Κεντρική Μακεδονία	Κρήτη	Ν. Αιγαίο	Πελ/ νησος	Στερεά Ελλάδα	Ελλάδα
Σχολική διαρροή από το γυμνάσιο (%)	9,64	6,57	6,91	6,4	2,73	3,79	3,46	7,15	5,71	8,34	6,65	5,13	4,13	6,09
Σχολική διαρροή από το λύκειο (%)	2,36	3,5	2,87	4,2	1,68	2,57	3,01	4,98	2,53	4,84	5,76	2,79	2,79	2,98
Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες														
Αλλοδαποί μαθητές (%)	6	12,3	4,6	5,2	4	6,5	5	10,9	7,9	6,5	8,9	8,7	7	8,5
Σχολεία ειδικής Εκπαίδευσης (%)	1,8	2	2,1	1,7	1,4	2,4	1,3	0,5	1,6	2,3	1	1,1	0,9	1,6
Δια Βίου Μάθηση														
Πληθυσμός 25-64 ετών ανά δομή Δια Βίου Μάθησης	5.711	21.239	4.269	9.657	3.996	8.432	6.364	3.673	8.823	5.712	5.403	4.660	4.086	8.069
Πληθυσμός 25-64 ετών με ανώτατη εκπαίδευση	14,7	26	17	15,8	15,6	19,1	17,5	10,4	20,8	19,6	12,5	15,5	12,5	20,5

Πηγή: ΚΕΕ, 2006 - ΓΓΕΕ, 2006 - ΠΑΕΠ, 2005 - Eurostat, 2005 - ΟΕΕΚ, 2005.

1.3. Συγκριτική Ανάλυση του τομέα εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης

1.3.1. Εισαγωγή

Η Ατζέντα της Λισσαβόνας αναγνώρισε την πραγματική αξία της εκπαίδευσης και της γνώσης στη συνολική διαδικασία της ανάπτυξης της Ένωσης υπό υγιείς συνθήκες απασχόλησης, ισότητας ευκαιριών και φύλων, κοινωνικής ενσωμάτωσης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Στη βάση αυτής της πολιτικής βούλησης και της γενικότερης χάραξης αναπτυξιακής πολιτικής που υιοθετήθηκε από τους αρχηγούς των ευρωπαϊκών κρατών στη Λισσαβόνα το 2000 και την επικύρωση των αντικειμενικών σκοπών για την εκπαίδευση και κατάρτιση στη Βαρκελώνη το 2002, μια ριζοσπαστικά νέα διαδικασία συνεργασίας ξεκίνησε στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, που σαν τελικό στόχο έχει το να γίνουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των ευρωπαϊκών κρατών, μέχρι το 2010, μοντέλο παγκόσμιας ποιοτικής αναφοράς.

Επιπρόσθετα, η στρατηγική της Λισσαβόνας αναγνώρισε την καταλυτική σημασία της έρευνας και της καινοτομίας, στην μετάβαση της Ευρώπης στην οικονομία και κοινωνία της γνώσης. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (Μάρτιος 2002) έθεσε ως στόχο, οι δαπάνες για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση να φθάσουν το 3% του μέσου ευρωπαϊκού ΑΕΠ περί το 2010, ποσοστό το οποίο θα καλύπτεται κατά τα 2/3 από τις επιχειρήσεις. Δεδομένου ότι μεγάλο ποσοστό της παραπάνω δαπάνης αντιστοιχεί σε αμοιβές προσωπικού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση τους στόχους αυτούς, υπολογίζει ότι 700.000 νέοι ερευνητές θα πρέπει να είναι ενεργοί στον ίδιο χρονικό ορίζοντα. Αυτό σημαίνει ότι η Ευρώπη θα πρέπει όχι μόνον να εκπαιδεύσει ικανό ερευνητικό προσωπικό τόσο από ποσοτική, όσο και από ποιοτική άποψη, αλλά και να το εντάξει με επιτυχία στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, φιλοδοξεί να αποτελέσει ανταγωνιστικό πόλο έλξης για τους καλύτερους ερευνητές σε διεθνές επίπεδο.

Τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να υιοθετήσουν και αυτά τους ίδιους στόχους και να κατευθύνουν την προσπάθειά τους προς την υλοποίησή τους. Όλα τα κράτη μέλη πλέον θεωρούν, είτε λίγο είτε πολύ, ότι η στρατηγική της Λισσαβόνας αποτελεί παράγοντα χάραξης της εθνικής πολιτικής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των χωρών που έχουν θεσπίσει συγκεκριμένες ρυθμίσεις για το συντονισμό μεταξύ των υπουργείων (ιδίως για την εκπαίδευση και την απασχόληση) με αρμοδιότητα την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010», καθώς και για τις διαβουλεύσεις με συμμετόχους, όπως οι κοινωνικοί εταίροι. Πολλές χώρες έχουν καθορίσει ή καθορίζουν τους στόχους τους, που αφορούν - σε διαφορετικό βαθμό για την καθεμία - τα επίπεδα αναφοράς των μέσων ευρωπαϊκών επιδόσεων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (κριτήρια αναφοράς). Αυτό είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε την συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής των αποφάσεων της Λισσαβόνας και της Βαρκελώνης με τη βοήθεια 29 δεικτών που εγκρίθηκαν από τους εμπειρογνώμονες των συμμετεχουσών χωρών. Επιπροσθέτως, για πολλούς δείκτες, τέθηκαν ποσοτικοί στόχοι (benchmarks) που θα πρέπει η Ευρώπη (μέσος όρος κρατών μελών) να επιτύχει μέχρι το 2010.

Οι στρατηγικοί στόχοι για τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ομαδοποιήθηκαν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, που αφορούν:

- α. την βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στην Ένωση.
- β. την διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα αυτά.
- γ. το άνοιγμα των συστημάτων αυτών στον έξω κόσμο.

Οι πέντε βασικοί ευρωπαϊκοί συγκριτικοί δείκτες (benchmarks), που τέθηκαν στη Λισσαβόνα για την εξέταση της πορείας της εκπαιδευτικής πολιτικής, είναι οι εξής:

- Πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου (σε % μαθητών)
- Ολοκλήρωση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (σε %μαθητών)
- Βασικές Δεξιότητες (ποσοστό μαθητών με χαμηλές δεξιότητες – PISA επίπεδο 1)
- Αποφοίτηση Ανώτατης Εκπαίδευσης σε Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογία (σε % κατοίκων ηλικίας 20-29 ετών)
- Συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης (σε % γενικού πληθυσμού ηλικίας 25-64)

Η ευρωπαϊκή επιτροπή εξέδωσε, το 2005 [SEC (2005)419] και το 2006 [SEC(2006) 639] μια έκθεση προόδου σχετικά με τους στόχους της Λισσαβόνας και την πρόοδο τους ως προς την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί εδώ, ότι η έκθεση είναι πολύ εμπειριστωμένη και λεπτομερής, αλλά υστερεί τόσο λόγω έλλειψης ορισμένων εθνικών στατιστικών στοιχείων, όσο και από προβλήματα ορισμών των δεικτών. Επιπλέον, για διάφορους δείκτες όπως «επίδοσης μαθητών» βασίζεται σε έρευνες όπως PISA (OECD), TIMS και IEA, οι οποίες φαίνεται ότι δεν ελέγχονται από τους εμπειρογνώμονες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πάντως, λόγω έλλειψης άλλων μετρήσεων, θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά, έστω και ενδεικτικά, τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών, μέχρις ότου η Ε.Ε. (Eurostat) αναλάβει την πραγματοποίηση ανεξάρτητων ερευνών σχεδιασμένων ακριβώς για την παρακολούθηση της προόδου όλων των πεδίων, που σχετίζονται με την εκπαίδευση, της στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Σημειώνεται ότι στην συγκριτική αξιολόγηση χρησιμοποιούνται τα πλέον διαθέσιμα δεδομένα ανά δείκτη, όπως αυτά προκύπτουν από την επεξεργασία των εθνικών στοιχείων από τις διεθνείς (ΟΟΣΑ) και ευρωπαϊκές στατιστικές υπηρεσίες (Eurostat). Οι όποιες διαφορές με τα στοιχεία της υφιστάμενης κατάστασης στην Παιδεία (Ε.Σ.Υ.Ε), (υποενότητα 1.1), είναι δυνατόν να οφείλονται σε θέματα ορισμού των δεικτών.

1.3.2. Βασικοί Δείκτες Προόδου για την Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση σε Σύγκριση με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας

Οι πέντε ποσοτικοί στόχοι που τέθηκαν στην Λισσαβόνα δεν μπορούν να αναλυθούν, χωρίς την προηγούμενη ανάλυση των δαπανών για την Εκπαίδευση. Σύμφωνα με τα πλέον διαθέσιμα στοιχεία (Eurostat, ΟΟΣΑ 2005,2006) στην Ελλάδα, το 2003, οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση αντιπροσώπευαν το 3,9% του ΑΕΠ της χώρας. Από το 2000, σε ό,τι αφορά στις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση το άνοιγμα της ψαλίδας Ελλάδας με τον μέσο ευρωπαϊκό όρο, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, δεν έχει μειωθεί αισθητά. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με συγκριτικά χαμηλά επίπεδα δαπανών για την εκπαίδευση

και την κατάρτιση. Αυτό το χαμηλό επίπεδο δαπανών δικαιολογείται εν μέρει από τους δημοσιονομικούς περιορισμούς, που περιορίζουν τις δυνατότητές της ελληνικής κυβέρνησης στο να θέσουν σε εφαρμογή όλες τις απαιτούμενες πολιτικές. Με την νέα προγραμματική περίοδο, δίνεται εκ νέου η ευκαιρία στην Ελλάδα για εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, με τελικό σκοπό την επίτευξη των στόχων για το 2010.

Στο επίπεδο των δαπανών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης, η Ελλάδα υστερεί στην πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα, οι δημόσιες επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2002 ανέρχονταν στο 1.28% του ΑΕΠ, ποσοστό μεγαλύτερο του μέσου ευρωπαϊκού ποσοστού την ίδια περίοδο (1,14%). Γενικότερα, η εκπαίδευση στην Ελλάδα φαίνεται να έχει ανάγκη από αποτελεσματικότερες επενδύσεις και μεγαλύτερη συμμετοχή των ιδιωτικών επενδύσεων.

Ωστόσο, οι δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνονται σχεδόν σε όλες τις χώρες της ΕΕ (μέσος όρος ΕΕ 4,9% το 2000, 5,2% το 2002). Η ανοδική τάση που σημειώθηκε μετά το 2000 αποτελεί ελπιδοφόρο σημάδι ότι οι κυβερνήσεις θεωρούν προτεραιότητα τις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση. Ωστόσο, σημειώνονται μεγάλες παρεκκλίσεις μεταξύ των χωρών, που κυμαίνονται από τέσσερις έως οκτώ ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Αναφορικά με τους 5 βασικούς δείκτες προόδου, στην Ελλάδα σε σχέση με την ΕΕ25, στον τομέα Εκπαίδευση και Κατάρτιση ισχύουν τα εξής:

Πρώωρη εγκατάλειψη του σχολείου

Σχεδόν το 15% των νέων (18 έως 24 ετών) στην ΕΕ των 25 εξακολουθεί να εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο, ποσοστό που αντικατοπτρίζει πολύ μικρή πρόοδο προς το ποσοστό αναφοράς ύψους 10% της ΕΕ για το 2010. Αναφορικά με την Ελλάδα η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης, σε σχέση με το 2000 (18,2%), είναι σημαντική. Η Ελλάδα βρίσκεται πλησιέστερα στο ποσοστό αναφοράς της ΕΕ για το 2010, με το ποσοστό των ατόμων (18 έως 24 ετών), που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο να φτάνει το 13,3 (2005). Το ποσοστό αυτό επιβαρύνεται από την πρόωρη αποχώρηση των ανδρών (17,5%) και πολύ λιγότερο από την αποχώρηση των γυναικών (9,2%). Το υψηλό ποσοστό στους άνδρες φαίνεται να είναι αποτέλεσμα των κοινωνικών δομών και του κυρίαρχου ρόλου που αναλαμβάνει, αναφορικά με την επαγγελματική καταξίωση και την βιωσιμότητα της οικογένειας. Γενικότερα φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για ακόμα στενότερη σύνδεση των χρόνων εκπαίδευσης με τους μισθούς, έτσι ώστε να γίνει ελκυστικότερη η διατήρηση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Πίνακας 1-10: Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχει ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και που δεν βρίσκεται σε σπουδές ή σε κατάρτιση.

	2000	2005		
		Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΕΕ25	17,7	14,9	17,1	12,7
ΕΛΛΑΔΑ	18,2	13,3	17,5	9,2

Πηγή: Eurostat (Labour Force Survey)

Ολοκλήρωση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Το 77,3% των νέων (ηλικίας 18-24 ετών) της Ευρώπης των 25 ολοκληρώνουν το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά το εν λόγω ποσοστό απέχει ακόμα πολύ από το ποσοστό αναφοράς ύψους 85% της ΕΕ, παρά την καλή πρόοδο που έχει σημειωθεί σε ορισμένες χώρες. Η Ελλάδα και σε αυτό τον συγκριτικό δείκτη βρίσκεται εγγύτερα σε σχέση με τον ποσοστό αναφοράς, έχοντας μεγάλο ποσοστό 84,0% (2005) του πληθυσμού της με ολοκληρωμένη τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτό είναι ενδεικτικό του ρόλου που διαδραματίζει η εκπαίδευση στην ελληνική κοινωνία, αν και αυτή η αύξηση του ποσοστού χρόνο με το χρόνο κινδυνεύει να απαξιωθεί, λόγω των υψηλών ποσοστών ανεργίας. Στην Ελλάδα, όπως και σχεδόν σε όλες τις χώρες (πλην Τσεχίας) της Ευρώπης, το ποσοστό ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι μεγαλύτερο για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες.

Πίνακας 1-11: Ποσοστό των ατόμων ηλικίας 22 ετών που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τουλάχιστον τον δεύτερο (ανώτερο) κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

	2000	2005		
		Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΕΕ25	76,4	77,3	74,6	80,0
ΕΛΛΑΔΑ	79,3	84,0	79,4	88,7

Πηγή: Eurostat (Labour Force Survey)

Βασικές Δεξιότητες (Ικανότητα ανάγνωσης και κατανόησης)

Η μελέτη PISA 2003 (πλέον πρόσφατη) επικεντρώθηκε κυρίως στον υπολογισμό των μαθηματικών προσόντων - δεξιοτήτων και επομένως το θέμα της ανάγνωσης και κατανόησης δεν εξετάστηκε τόσο εκτενώς. Προσπάθησε να υπολογίσει την ικανότητα των μαθητών να χρησιμοποιούν γραπτές πληροφορίες σε πραγματικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν στη ζωή.

Σχεδόν το 20% των νέων ηλικίας 15 ετών δεν έχει τις βασικές δεξιότητες, δηλαδή εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες σε ό,τι αφορά στην ικανότητα ανάγνωσης και κατανόησης (όπως αυτή ορίζεται από PISA), γεγονός που δεν αντιπροσωπεύει καμία πρόοδο από το 2000 ως προς το κριτήριο αναφοράς (benchmark) της ΕΕ (15,5%). Η Ελλάδα δεν κατάφερε να περιορίσει το ποσοστό των ατόμων που χωρίς βασικές δεξιότητες του 2000 (24,4%) και μάλιστα το ποσοστό αυτό αυξήθηκε οριακά στο 25,2% το 2005. Το μεγαλύτερο πρόβλημα το αντιμετωπίζουν οι άνδρες σε ποσοστό 32,6%, με το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών να είναι αισθητά μικρότερο 18,5%. Η Ελλάδα είναι μία από τις 11 χώρες του ΟΟΣΑ όπου τουλάχιστον ένας στους πέντε μαθητές δεν ξεπερνούσε το επίπεδο ένα (level one), δηλαδή το πιο βασικό επίπεδο ανάγνωσης και κατανόησης.

Η δυσκολία περιορισμού των ατόμων με δυσκολία στην ανάγνωση και κατανόηση αποτελεί ανησυχητικό σημάδι, καθώς η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενισχύεται. Για αυτό είναι ανάγκη να εφαρμοστεί μια πιο ποιοτική εκπαίδευση, ανεξάρτητα με το στείρο μέτρημα των πόσων ετών σπουδάζει ένα άτομο.

Πίνακας 1-12: Ποσοστό μαθητών με επάρκεια ανάγνωσης/κατανόησης επιπέδου 1 και χαμηλότερου (με βάση την κλίμακα ανάγνωσης/κατανόησης PISA).

	2000	2005		
		Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΕΕ25	19,4	19,8	25,6	14,0
ΕΛΛΑΔΑ	24,4	25,2	32,6	18,5

Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA 2003

Συμμετοχή στη δια βίου μάθηση

Η δια βίου μάθηση ως «όλη η δραστηριότητα εκμάθησης που πραγματοποιείται κατά την διάρκεια της ζωής ενός ανθρώπου, με στόχο την αύξηση της, γνώσης των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων του, μέσω ενός προσωπικού, πολιτιστικού, κοινωνικού πλαισίου ή/και σχετικά με την επαγγελματική του προοπτική» αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής πολιτικής της ΕΕ. Περίπου το 10% των ενηλίκων στην ΕΕ, ηλικίας 25-64 ετών, συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση, γεγονός που συνιστά ορισμένη πρόοδο από το 2000.

Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες εκείνες, που έχουν πρόσφατα θεσπίσει νομοθετικό πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση, ωστόσο διαπιστώνεται ότι οι στρατηγικές εξακολουθούν να μην είναι ισόρροπες και αποτελεσματικές. Η Ελλάδα εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στη δια βίου μάθηση σε σύγκριση ακόμα και με νέα κράτη μέλη, ενώ το ποσοστό συμμετοχής δεν διαφέρει αισθητά μεταξύ ανδρών και γυναικών (1,9% και 1,7% αντίστοιχα). Από την σύγκριση στατιστικών δεδομένων για την Ευρωπαϊκή Ένωση που αφορούν στη συμμετοχή σε κάθε μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης ατόμων ηλικίας 25-64 χρόνων, προκύπτει ότι το ποσοστό συμμετοχής στην περίπτωση της Ελλάδας για το 2005 είναι πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο μέσο ποσοστό της ΕΕ25 (1,8% έναντι 10,8% της ΕΕ25). Σε σχέση με το 2000, στην Ελλάδα, έχει σημειωθεί μικρή πρόοδος, με αύξηση κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες. Η υστέρηση με τον μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό συμμετοχής φτάνει τις 9 ποσοστιαίες μονάδες, καταδεικνύοντας με τον καλύτερο τρόπο την ανάγκη ενίσχυσης της δια βίου μάθησης σε όλες τις παραγωγικές ηλικιακές ομάδες και σε όλες τις κατηγορίες του εργατικού δυναμικού της χώρας με ευέλικτα προγράμματα κατάρτισης.

Πίνακας 1-13: Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών που συμμετείχε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα.

	2000	2005		
		Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
ΕΕ25	7,9	10,8	10,0	11,7
ΕΛΛΑΔΑ	1,1	1,8	1,9	1,7

Πηγή: Eurostat (Labour Force Survey)

Στόχος μιας βιώσιμης και ανοικτής διαδικασίας δια βίου μάθησης δεν είναι μόνο η αύξηση των ποσοστών συμμετοχής σε αυτή, αλλά και η μείωση του χάσματος συμμετοχής στη δια βίου μάθηση, που παρουσιάζουν τα άτομα με υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης σε σχέση με τα άτομα που έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, υπέρ των πρώτων. Τα ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση των ατόμων με χαμηλή εκπαίδευση είναι πολύ μικρά. Συγκεκριμένα, το μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό είναι στο 3,4%, ενώ το αντίστοιχο ελληνικό ποσοστό για τα άτομα αυτά είναι 0,2% (Eurostat, 2005). Χαρακτηριστικό είναι ότι δεν παρατηρούνται διαφοροποιήσεις συμμετοχής ως προς το φύλο. Το ποσοστιαίο χάσμα

συμμετοχής στη δια βίου μάθηση μεταξύ των δύο κατηγοριών εκπαίδευσης, πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας, (ISCED 0-2 και ISCED 5-6) για την Ευρώπη των 25 είναι στο 15,7, ενώ για την Ελλάδα στο 8,5 (Eurostat, 2004).

Η ανάγκη να αυξηθούν τα ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση παραμένει σημαντική πρόκληση για την Ευρώπη, ιδίως στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες και τα νέα κράτη μέλη. Τα χαμηλά ποσοστά αποτελούν εμπόδιο στην αυξανόμενη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού, και επομένως κοστίζουν στην οικονομία και την κοινωνία συνολικά, ενώ υπονομεύουν τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

Αποφοίτηση Ανώτατης Εκπαίδευσης σε μαθηματικά – θετικές επιστήμες και τεχνολογία (MST)

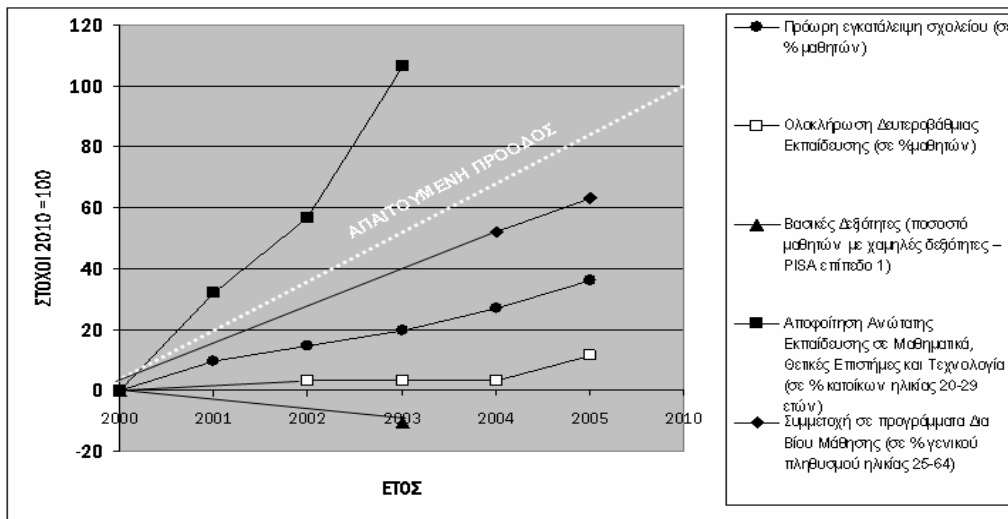
Σύμφωνα με τα πλέον διαθέσιμα συγκριτικά στοιχεία της ΕΕ ο αριθμός των φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2003 ήταν αυξημένος κατά 11% σε σχέση με το 2000, ενώ η αύξηση των φοιτητών στην Ελλάδα ήταν πολύ μεγαλύτερη (33,2%). Η αντίστοιχη αύξηση των σπουδαστών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας μεταξύ 2000 και 2003 ήταν 15,9% (ΕΕ25). Αν και στην Ελλάδα δεν υπάρχει αντίστοιχος συγκριτικός δείκτης του ρυθμού αύξησης των σπουδαστών και των αποφοίτων, τονίζεται η υψηλή συμμετοχή σπουδαστών σε μαθηματικές, θετικές και επιστήμες τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα οι σπουδαστές Ανώτατης Εκπαίδευσης σε Μαθηματικά, θετικές επιστήμες και Τεχνολογία, ως ποσοστό όλων των σπουδαστών, αποτελούν το 31,8%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ των 25 είναι 25,9%.

Αναφορικά με τους απόφοιτους των μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) στην Ελλάδα, μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχαν επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ένωσης (έως το 2003). Σύμφωνα με στοιχεία για το 2004 (Eurostat), ο συνολικός αριθμός αποφοίτων στα συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία είναι 13,2 χιλ., ενώ το ποσοστό των αποφοίτων στα συγκεκριμένα αντικείμενα σπουδών στο σύνολο των αποφοίτων είναι 27,3%, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ25 είναι 23,6%. Το 40,1% των αποφοίτων μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) είναι γυναίκες (Eurostat, 2004), γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σχετικής ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Στην πραγματικότητα ο δείκτης προόδου αποφοίτησης από την Ανώτατη Εκπαίδευση σε MST επικεντρώνεται στην εξέλιξη του αριθμού των αποφοίτων αυτών, όμως δεν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για την Ελλάδα.

Συμπερασματικά, στο Σχήμα 1-2 και 1-3 παρουσιάζεται η πρόοδος της ΕΕ 25 και της Ελλάδας αντίστοιχα αναφορικά με τους 5 βασικούς δείκτες προόδου για την εκπαίδευση. Στα σχήματα αυτά έχει τεθεί ως 0 η τιμή κάθε δείκτη για την ΕΕ25 του έτους 2000 και ως 100 η τιμή στόχος κάθε δείκτη για το έτος 2010. Τα επιτεύγματα κάθε έτους τόσο για την Ελλάδα όσο και για την ΕΕ25 έχουν μετρηθεί ως προς το στόχο 2010. Η διαγώνιος γραμμή δείχνει την πρόοδο που απαιτείται για την επίτευξη του στόχου και παράλληλα δείχνει άμεσα και δείχνει εάν η επίδοση της Ελλάδας ή της ΕΕ25 είναι ικανοποιητική ή όχι.

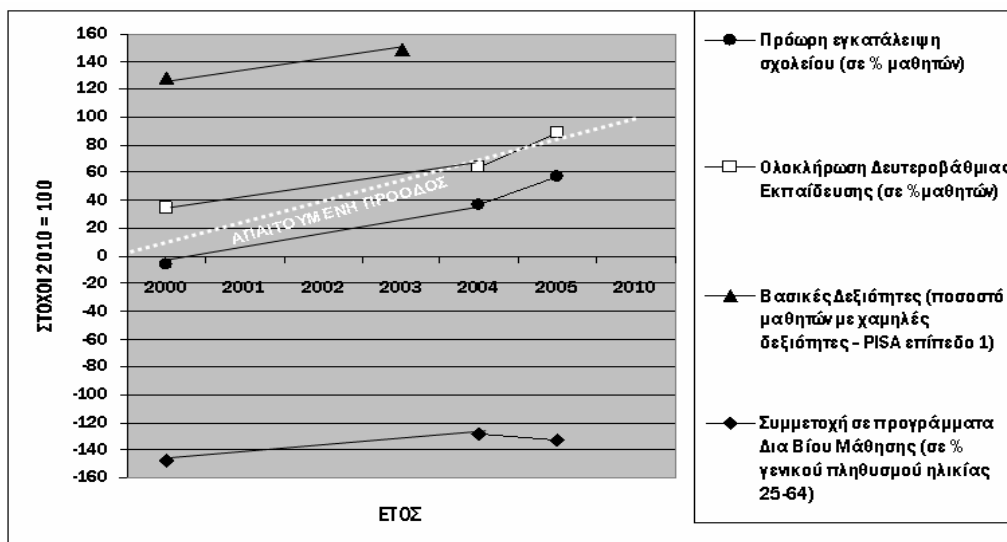

Πηγή: DG Education

Σχήμα 1-2: Πρόοδος επίτευξης βασικών δεικτών εκπαίδευσης ΕΕ25

Από τα σχήματα αυτά φαίνεται ότι η Ελλάδα έχει επιτύχει τον στόχο της ολοκλήρωσης της β' βάθμιας εκπαίδευσης, ενώ βρίσκεται σε κοντύτερα από τον μέσο της ΕΕ25 σε σχέση με τον στόχο της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Αντίθετα υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου στα θέματα των βασικών δεξιοτήτων και βρίσκεται εξαιρετικά χαμηλά σε ότι αφορά τη δια βίου μάθηση, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία εξέλιξης (ετήσιας μεταβολής) για την αποφοίτηση ανώτατης εκπαίδευσης σε μαθηματικά, θετικές επιστήμες και τεχνολογία.

Πηγή: DG Education

Σχήμα 1-3: Πρόοδος επίτευξης βασικών δεικτών εκπαίδευσης Ελλάδα

1.3.3. Συγκριτική ανάλυση δεικτών απόδοσης και προόδου στην εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

Οι 29 δείκτες (Δ) που υιοθετήθηκαν από την ΕΕ μετά την Λισσαβόνα εντάσσονται σε **9 μεγαλύτερες ομάδες δεικτών (ΟΔ) - στόχου**. Παρακάτω εξετάζονται ενδεικτικοί δείκτες προόδου για τους οποίους υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για την Ελλάδα και την Ευρώπη, τα οποία αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση της χώρας σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες αναφορικά με τον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά και την κατάρτιση.

Βελτίωση ποιότητας δασκάλων και εκπαιδευτών (Improving the Quality of Teachers and Trainers)

Δ1.1. Αριθμός των νέων στις ομάδες ηλικίας 0-14 και 15-19 ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού.

Η βελτίωση της ποιότητας των ατόμων που μεταφέρουν την γνώση αποτελεί βασικό πυλώνα ανάπτυξης του εκπαιδευτικού συστήματος. Αν και στην ομάδα αυτή περιορίζεται η δυναμική του περιεχομένου της εκπαίδευσης, εντούτοις είναι δυνατόν να βγουν συμπεράσματα αναφορικά με τις ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους στο μελλοντικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη παρατηρείται το φαινόμενο της υπογεννητικότητας, με αποτέλεσμα να έχουμε όλο και λιγότερους νέους. Μόνο την τελευταία πενταετία (2000-2005) στην Ευρώπη των 15 μειώθηκε ο πληθυσμός ατόμων ηλικίας 0-19 ετών κατά 1,7εκ., με την επιβάρυνση να είναι μεγαλύτερη με τον συνυπολογισμό των νέων κρατών μελών (μείωση 5,4 εκ.).

Στην Ελλάδα, ο αριθμός των νέων ηλικίας από 0 έως 4 ετών είναι 529.399, ενώ των νέων από 15 έως 19 ετών φτάνει τους 726.174 (Eurostat, 2001). Για την Ελλάδα σημειώνεται μια συνεχής μείωση του ρυθμού των γεννήσεων διαχρονικά, η οποία αντανακλάται αντίστοιχα στη σημαντική μείωση του ποσοστού συμμετοχής των δύο παραγωγικών για το εκπαιδευτικό σύστημα ηλικιακών κατηγοριών (0 έως 14 ετών και 15 έως 19 ετών) στο σύνολο του πληθυσμού. Μέσα στην τελευταία δεκαετία (1991-2001) ο πληθυσμός των ηλικιακών ομάδων έχει μειωθεί κατά 4,9% και 5,2% αντίστοιχα. Καταγράφεται επομένως ένα διαρκώς αυξανόμενο δημογραφικό έλλειμμα στην ελληνική εκπαίδευση λόγω της δραματικής μείωσης των γεννήσεων. Το έλλειμμα αυτό αντανακλάται στη μείωση των ατόμων σχολικής ηλικίας και συνακόλουθα στη μείωση των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται ότι λόγω της αύξησης του αριθμού των παιδιών των μεταναστών, καταγράφεται μια σταδιακή μεταβολή όσον αφορά στην εθνική σύνθεση του μαθητικού δυναμικού στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα το ελληνικό σχολείο να προσλαμβάνει όλο και περισσότερο ένα πολυ-πολιτισμικό χαρακτήρα.

Είναι προφανές ότι τόσο το δημογραφικό έλλειμμα και η συνακόλουθη συρρίκνωση του πληθυσμού σχολικής ηλικίας, όσο και η αυξανόμενη διαφοροποίηση της εθνικής σύνθεσης του μαθητικού δυναμικού προστίθενται στις νέες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει άμεσα το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Δ1.2. Ηλικιακή κατανομή των δασκάλων

Η γήρανση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης (τουλάχιστον 50 ετών) είναι μια πραγματικότητα που δύναται να λειτουργήσει ευεργετικά μόνο με την παρακίνηση του για

ενεργότερη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία παρά την ηλικία του. Στην Ευρώπη, αν και δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία, περίπου το 25% των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι τουλάχιστον 50%, ενώ το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο (περίπου 20%) στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Για την Ελλάδα δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία από τις ευρωπαϊκές στατιστικές υπηρεσίες. Γενικότερα, μια σωστή εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει να εξασφαλίζει μια ισόρροπη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού δυναμικού με βάση την ηλικία.

Δ.1.3. Αναλογία μαθητών – διδακτικού προσωπικού ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Η αναλογία μαθητών ανά διδακτικό προσωπικό αποτελεί δείκτη διαμόρφωσης πολιτικής της εκπαίδευσης, ενώ συχνά αντιμετωπίζεται και ως μέτρο της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, στη λογική ότι μια μικρότερη αναλογία δείχνει ότι σε κάθε εκπαιδευτικό αντιστοιχούν λιγότεροι μαθητές. Στο μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκών χωρών, αντιστοιχούν λιγότεροι από 15 μαθητές ανά εκπαιδευτικό (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Η μέση ευρωπαϊκή (ΕΕ25) αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι 13,7:1. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα συγκριτικά στοιχεία της ΕΕ η μέση αναλογία στην Ελλάδα είναι στο 10:1 (2003) μειωμένη σε σχέση με το 2000, όπου αντιστοιχούσαν 11,2 μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Η μείωση της αναλογίας είναι αποτέλεσμα τόσο της μείωσης των μαθητών, όσο και της αύξησης των εκπαιδευτικών. Η αναλογία αυτή διαφέρει ανά επίπεδο εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα για το 2003:

- στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (δημοτικό) η αναλογία είναι 12,1:1,
- στον πρώτο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσια) είναι 8,7:1,
- στον δεύτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (λύκεια και ΤΕΕ) η αναλογία είναι 8,6:1.

Και στις τρεις βαθμίδες (ISCED 1-3) η αναλογία στην Ελλάδα είναι ευνοϊκότερη σε σχέση με την αντίστοιχη αναλογία στην ΕΕ25.

Στη λογική της μείωσης του πληθυσμού προς εκπαίδευσης (0-19 ετών), αναδεικνύεται η ανάγκη για μια πολιτική ενίσχυσης της ποιότητας του εκπαιδευτικού δυναμικού, έτσι ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της νέας εποχής. Οι προκλήσεις αυτές έχουν να κάνουν κυρίως με την χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Βέβαια, θα πρέπει να αναλογιστεί κανείς ότι η ανάγκη του εκπαιδευτικού δυναμικού δεν περιορίζεται στην αρχική εκπαίδευση. Υπάρχουν αυξημένες ανάγκες για ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση του εκπαιδευτικού προσωπικού, αναφορικά με την κατάρτιση σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την Κοινωνία της Γνώσης (Developing Skills for the Knowledge Society)

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετίζεται με την ικανότητα των ατόμων να αντιμετωπίζουν με επάρκεια την όποια εκπαιδευτική δραστηριότητα κατά την διάρκεια της ζωής τους. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ευρώπη δεν έχει κάνει βήματα προόδου, με αποτέλεσμα ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων να αντιμετωπίζει δυσκολίες ανάγνωσης και κατανόησης κειμένων.

Το πρόγραμμα PISA (Program for International Student Assessment) του ΟΟΣΑ προσπαθεί να μετρήσει τα προσόντα και τη γνώση των μαθητών στην ηλικία των 15.

Προσπαθεί να μετρήσει το πόσο καλά είναι εφοδιασμένοι οι μαθητές έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της πραγματικής ζωής. Οι μελέτες αυτές πραγματοποιούνται κάθε τρία χρόνια. Η πρώτη μελέτη πραγματοποιήθηκε το 2000 σε 32 χώρες και επαναλήφθηκε σε 11 χώρες το 2002. Στο πρόγραμμα PISA 2003 συμμετείχαν 41 χώρες, όπου συμπεριλαμβάνονται και οι 30 χώρες μέλη του ΟΟΣΑ. Η μελέτη PISA καλύπτει την ανάγνωση, τα μαθηματικά, την επιστημονική μόρφωση και την επίλυση προβλημάτων ενώ η κάθε μελέτη που γίνεται κάθε τρία χρόνια εστιάζει σε διαφορετικό σημείο. Η μελέτη του 2000 είχε εστιάσει στην ανάγνωση ενώ του 2003 στα μαθηματικά. Η μελέτη δίνει τρία αποτελέσματα: βασικούς δείκτες, δείκτες που προκύπτουν από τα συμφραζόμενα (contextual indicators) και δείκτες των τάσεων. Οι βασικοί δείκτες δείχνουν το επίπεδο της γνώσης και των ικανοτήτων, οι δείκτες που προκύπτουν από τα συμφραζόμενα σχετίζουν την επίδοση του μαθητή με τα χαρακτηριστικά του ίδιου και του σχολείου του, και οι δείκτες των τάσεων δείχνουν πώς η επίδοση έχει αλλάξει στο χρόνο.

Δ.2.1. Ποσοστό μαθητών με επάρκεια ανάγνωσης/κατανόησης επιπέδου 1 και χαμηλότερου (με βάση την κλίμακα ανάγνωσης/κατανόησης της PISA).

Ο δείκτης «ποσοστό μαθητών με βασικές δεξιότητες ή επάρκεια ανάγνωσης/κατανόησης ή Ικανότητα Ανάγνωσης» αποτελεί έναν εκ των βασικών δεικτών μέτρησης του επιπέδου των δεξιοτήτων ενός ατόμου. Σχεδόν το 20% των νέων ηλικίας 15 ετών εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες σε ό,τι αφορά στην ικανότητα ανάγνωσης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα είναι 25,2% (2003). Αξίζει να σημειωθεί ότι η μεγαλύτερη υστέρηση παρουσιάζεται στους άνδρες.

Δ.2.2. Κατανομή και μέση απόδοση των μαθητών ανά χώρα, με βάση την κλίμακα επάρκειας ανάγνωσης/κατανόησης της PISA.

Σύμφωνα με την μελέτη της PISA 2003 η Ελλάδα ήταν μία από τις 11 χώρες του ΟΟΣΑ όπου τουλάχιστον ένας στους πέντε μαθητές δεν ξεπερνούσε το επίπεδο ένα (level one), δηλαδή το πιο βασικό επίπεδο ανάγνωσης. Η βελτίωση των αποτελεσμάτων μεταξύ της PISA 2000 και 2003 δεν είναι σημαντική. Σύμφωνα με την μεθοδολογία για την μέτρηση της απόδοσης των ατόμων στην ανάγνωση (PISA, 2003), η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με την μέση Ευρωπαϊκή απόδοση. Συγκεκριμένα η μέση απόδοση μετρήθηκε στο 491, ενώ για την Ελλάδα ήταν 472. Χαρακτηριστική είναι και η αδυναμία για ενίσχυση του δείκτη σε σχέση με το 2000, τόσο για την μέση ευρωπαϊκή, όσο και για την ελληνική απόδοση στην ανάγνωση.

Δ.2.3. Κατανομή και μέση απόδοση των μαθητών ανά χώρα, με βάση την κλίμακα επάρκειας μαθηματικών της PISA

Η PISA 2003 υπολογίζει τέσσερις τομείς κλειδιά για την επίδοση στα μαθηματικά, δύο από τους οποίους είχαν συμπεριληφθεί και στη μελέτη το 2000. Αυτοί οι τομείς υπολογισμού, διεθνώς συμφωνημένοι, είναι το σχήμα (shape) και ο χώρος (space), η αλλαγή (change) και οι σχέσεις (relationships), η ποσότητα (quantity) και η αβεβαιότητα (uncertainty). Το διαγώνισμα σε αυτούς τους τομείς είχε διάφορες μορφές, με ένα μίγμα πολλαπλών ερωτήσεων και ερωτήσεις όπου οι μαθητές έπρεπε να δώσουν εκτενέστερες απαντήσεις από μόνοι τους.

Εξετάζοντας τα αποτελέσματα των μαθηματικών ως σύνολο, η επίδοση της Ελλάδας είναι συνεπής βρισκόμενη σε παρόμοια θέση με τις άλλες χώρες στις διάφορες περιοχές των μαθηματικών. Η πιο ισχυρή περιοχή των μαθηματικών είναι η αβεβαιότητα όπου το μέσο επίπεδο είναι με εμφανή τρόπο υψηλότερο από τις άλλες περιοχές υπολογισμού. Πάνω

από το ένα τρίτο των μαθητών αποτυγχάνουν να φτάσουν το επίπεδο δύο (level two). Η μελέτη PISA 2003 επίσης δείχνει ότι στην Ελλάδα οι άντρες έχουν καλύτερη επίδοση στα μαθηματικά από τις γυναίκες. Η επίδοση της Ελλάδας στην μελέτη της PISA 2003 είναι σημαντικά χαμηλότερη από την αναμενόμενη αν λάβουμε υπόψη μας τα έξοδα ανά μαθητή και το εθνικό εισόδημα

Ποσοτικά η μέτρηση έδειξε μια υστέρηση 59 βαθμών επίδοσης (436 για την Ελλάδα και 495 για την ΕΕ). Μάλιστα ενώ η ΕΕ παρουσιάζει σημαντική αύξηση της επίδοσης σε σχέση με το 2000 (478), η Ελλάδα δεν έχει να επιδείξει ανάλογη αύξηση (430, 2000).

Δ.2.4. Κατανομή και μέση απόδοση των μαθητών ανά χώρα, με βάση την κλίμακα επάρκειας επιστημονικής μόρφωσης της PISA

Στην μελέτη PISA 2003, ο υπολογισμός της επιστημονικής μόρφωσης σκόπευε στο να εξετάσει την ικανότητα των μαθητών να εφαρμόζουν την επιστημονική τους γνώση σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 30η θέση από τις 40 χώρες της μελέτης. Ο μέσος όρος των Ελλήνων μαθητών ήταν μικρότερος του μέσου του ΟΟΣΑ. Επιπλέον, υπάρχει σημαντική βελτίωση στην επιστημονική μόρφωση μεταξύ PISA 2000 και PISA 2003. Παράλληλα, υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ότι η επίδοση των αντρών στην Ελλάδα είναι υψηλότερη των γυναικών σε αυτό τον τομέα. Ποσοτικά, η απόδοση της Ελλάδας είναι ενθαρρυντική, σε σύγκριση πάντα με τα μέσα μεγέθη της ΕΕ (481 για την Ελλάδα και 499 για την ΕΕ, 2003).

Αύξηση σπουδαστών θετικών και τεχνολογικών επιστημών (Increasing Recruitment to Scientific and Technical Studies)

Η αύξηση των ατόμων με ανώτερη εκπαίδευση στους τρεις παραγωγικότερους τομείς εκπαίδευσης σε σχέση με την εργασία είναι μια πραγματικότητα στην ΕΕ. Όμως παρατηρείται το φαινόμενο η ΕΕ να μη μπορεί να απορροφήσει αυτό τον «στρατό» των επιστημόνων. Η αύξηση αυτή θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα ισόρροπης συμμετοχής των ανδρών και γυναικών στην εκπαίδευση.

Δ.3.1. Σπουδαστές που εγγράφονται στις μαθηματικές, θετικές και τεχνολογικές επιστήμες ως ποσοστό των σπουδαστών στην Ανώτερη εκπαίδευση (ISCED 5A, 5B και 6)

Σύμφωνα με τα πλέον διαθέσιμα συγκριτικά στοιχεία της ΕΕ ο αριθμός των φοιτητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2003 (562 χιλ.) ήταν αυξημένος κατά 11% σε σχέση με το 2000, ενώ η αύξηση των φοιτητών στην Ελλάδα ήταν πολύ μεγαλύτερη (33,2%).

Δ.3.2. Συνολικός αριθμός αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις μαθηματικές, θετικές και τεχνολογικές επιστήμες (ISCED 5A, 5B and 6).

Η αύξηση των σπουδαστών μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) μεταξύ 2000 και 2003 ήταν 15,9% (ΕΕ25). Όπως τονίστηκε και παραπάνω, στην Ελλάδα δεν υπάρχει αντίστοιχος συγκριτικός δείκτης του ρυθμού αύξησης των σπουδαστών και των αποφοίτων, αλλά είναι ενδεικτική η υψηλή συμμετοχή σπουδαστών σε μαθηματικές, θετικές και επιστήμες τεχνολογίας (31,8% ως ποσοστό όλων των σπουδαστών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ των 25 είναι 25,9%).

Δ.3.3. Απόφοιτοι στις μαθηματικές, θετικές και τεχνολογικές επιστήμες (ISCED 5A, 5B and 6) ως ποσοστό όλων των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Οι απόφοιτοι σε MST (ISCED 5A, 5B and 6), ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ25. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία δεν είναι μόνο η διατήρηση των υψηλών ποσοστών αποφοίτησης σε MST, αλλά και η περαιτέρω ενίσχυση του ποσοστού αυτού. Στην ΕΕ δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ισορροπία αποφοίτων σε MST μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το 40,1% των αποφοίτων μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) είναι γυναίκες (Eurostat, 2004), γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σχετικής ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Δ3.4. Αριθμός αποφοίτων στις μαθηματικές, θετικές και τεχνολογικές επιστήμες (ISCED 5A, 5B and 6) ανά 1000 κατοίκους ηλικίας 20 έως 29 ετών.

Οι απόφοιτοι σε (MST) ανά 1000 κατοίκους ηλικίας 20 έως 29 ετών είναι 8 στην Ελλάδα, ενώ δεν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία για προηγούμενα έτη. Η αντίστοιχη αναλογία απέχει από τον ευρωπαϊκό μέσο των περίπου 13 αποφοίτων MST ανά 1000 κατοίκους (20-29 ετών), (Eurostat, 2004).

Βέλτιστη αξιοποίηση πόρων (Making best use of Resources)

Η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό μέσω της εκπαίδευσης είναι το κλειδί στην προσπάθεια ενίσχυσης της θέσης της Ευρώπης στην οικονομία γνώσης και στην κοινωνική συνοχή. Η επένδυση αυτή δεν είναι μόνο αποτέλεσμα δημόσιων παρεμβάσεων αλλά και ιδιωτικών. Η οικονομική ενίσχυση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι δυνατόν να οδηγήσει σε κοινωνικό όφελος, μέσω της μείωσης της ανεργίας, της υψηλότερης συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και της αύξησης της παραγωγικότητας. Σε όλη την Ευρώπη υπάρχει αυξητική τάση των επενδύσεων στην εκπαίδευση.

Δ.4.1. Δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη διακύμανση στο επίπεδο των δημοσίων επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση ως ποσοστό του ΑΕΠ. Στις περισσότερες χώρες κυμαίνεται μεταξύ του 4% και 6%, με το μέσο ποσοστό να είναι 5,22%. Κάθε χρόνο επενδύονται στην Ελλάδα σχεδόν έξι δις. Ευρώ. Στην Ελλάδα οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν το 3,9% του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο μερίδιο των δημοσίων δαπανών κατευθύνεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μάλιστα, αν και γενικότερα στην Ελλάδα υπάρχει υστέρηση των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι δημόσιες δαπάνες κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τις μέσες δαπάνες για την εκπαίδευση στην ΕΕ25.

Δ.4.2. Ιδιωτικές επενδύσεις σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση συμπληρώνουν την προσπάθεια της κεντρικής πολιτικής και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της μεθοδολογίας προσέγγισης των στόχων του 2010 για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Στην Ευρώπη, το σύνολο των χωρών (πλην της Κύπρου) δεν έχουν ξεπεράσει το φράγμα του 1% στις ιδιωτικές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το μέσο ποσοστό είναι 0,63% του ΑΕΠ. Αναφορικά με την Ελλάδα οι ιδιωτικές δαπάνες αποτελούν το 0,22% του ΑΕΠ, δηλαδή κυμαίνονται στα επίπεδα του 2000 (0,25%). Οι ιδιωτικές δαπάνες στην Ελλάδα είναι χαμηλότερες ακόμα και από ορισμένες νεοεισερχόμενες στην ΕΕ25 χώρες.

Γενικά, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ιδιωτική επένδυση είναι πιθανό να υποεκτιμηθεί, λόγω της ελλιπούς υποβολής εκθέσεων των στοιχείων από πολλές χώρες. Ανεξάρτητα,

από αυτό, οι ιδιωτικές επενδύσεις πρέπει και μπορούν να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται η άμεση κινητοποίηση των ιδιωτικών φορέων μέσω της διαδικασίας κινήτρων.

Δ.4.3. Συνολικές επενδύσεις στην εκπαίδευση ανά μαθητή σε Ευρώ (PPS), ανά επίπεδο εκπαίδευσης.

Γενικότερα, το κόστος εκπαίδευσης ανά μαθητή είναι ανάλογο των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Όσο ανεβαίνουμε βαθμίδα τόσο πιο ακριβός γίνεται ο μαθητής/σπουδαστής. Έτσι, ο σπουδαστής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κοστίζει περισσότερο σε σχέση με τον μαθητή της δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, κυρίως λόγω παραγόντων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες έρευνας, τον εξοπλισμό κτλ.. Το μέσο ευρωπαϊκό κόστος (ΕΕ25) το 2002 για έναν μαθητή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι 4.200€ (σε ΜΑΔ), για έναν μαθητή δευτεροβάθμιας είναι 5.600€ (σε ΜΑΔ), ενώ για έναν σπουδαστή το κόστος φτάνει στα 7.900€ (σε ΜΑΔ). Στην Ελλάδα ο μαθητής/σπουδαστής ανά επίπεδο εκπαίδευσης κοστίζει λιγότερο σε σχέση με τα μέσα κόστη ανά μαθητή/σπουδαστή στην ΕΕ των 25. Συγκεκριμένα, ο μαθητής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κοστίζει 2.700€ (σε ΜΑΔ), της δευτεροβάθμιας 3.500€ (σε ΜΑΔ) και της τριτοβάθμιας 4.100€ (σε ΜΑΔ) (Eurostat, 2002).

Δ.4.4. Συνολικές επενδύσεις στην εκπαίδευση ανά μαθητή και επίπεδο εκπαίδευσης σε σχέση με το κ.κ.ΑΕΠ.

Η δαπάνη ανά μαθητή μπορεί να μετρηθεί και ως ποσοστό του κ.κ.ΑΕΠ, έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη και τα διαφορετικά επίπεδα κ.κ.ΑΕΠ. Η μέση δαπάνη ανά μαθητή ως ποσοστό του κ.κ.ΑΕΠ διαφέρει ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μέση δαπάνη ανά σπουδαστή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ25 αντιστοιχεί στο 37,1% του κ.κ.ΑΕΠ, ενώ στην Ελλάδα στο 24,9% (Eurostat, 2002). Στις υπόλοιπες βαθμίδες, οι αποκλίσεις των δαπανών ανά μαθητή, μεταξύ ΕΕ25 και Ελλάδας, είναι μικρότερες αλλά εξίσου σημαντικές.

Ανοικτό περιβάλλον μάθησης (Open Learning Environment)

Ένα ανοικτό περιβάλλον μάθησης, αποτελεί βασική προϋπόθεση στην προσπάθεια της Ευρώπης για ποιοτικότερη και αποδοτικότερη εργασία μέσω της ενίσχυσης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Σημασία δεν έχει η δια βίου μάθηση συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού (συνήθως αυτοί που έχουν μεγαλύτερη εκπαίδευση), αλλά η διαρκής συμμετοχή όλων των ομάδων του πληθυσμού. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται ουσιαστικότερη ενημέρωση για τα οφέλη της δια βίου μάθησης.

Δ.5.1. Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών (όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων) που συμμετείχε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα.

Ο δείκτης της δια βίου μάθησης ατόμων 25-64, της ομάδας δεικτών-στόχου αποτελεί έναν εκ των 5 βασικών δεικτών προόδου της Λισσαβόνας. Όπως τονίσθηκε και παραπάνω, το 10% των ενηλίκων στην ΕΕ, ηλικίας 25-64 ετών, συμμετέχει στη δια βίου μάθηση, γεγονός που συνιστά ορισμένη πρόοδο από το 2000. Η Ελλάδα εμφανίζει από τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση (1,8%), σε σύγκριση ακόμα και με νέα κράτη μέλη. Ο στόχος του 12,5% για το 2010 φαίνεται πολύ μακρινός για την Ελλάδα, καθώς θα πρέπει να αυξήσει κατά πολύ του μέτριους ρυθμούς που είχε μέχρι σήμερα.

Δ.5.2. Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών χωρίς ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση που συμμετείχε στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα.

Τα άτομα χωρίς ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση εμφανίζουν αισθητά πιο χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση, σε σχέση με τα άτομα υψηλής εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, το ποσοστό συμμετοχής των ατόμων ηλικίας 25 έως 64 που συμμετέχει στην εκπαίδευση ή κατάρτιση είναι μόλις 0,2%, ποσοστό αισθητά μικρότερο από το μέσο ποσοστό συμμετοχής της ΕΕ25 (3,4%).

Ελκυστικότερη μάθηση (Making Learning attractive)

Δ.6.1. Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχει ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν βρίσκεται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το μέσω ευρωπαϊκό ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχει ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν βρίσκεται σε σπουδές είναι περίπου 15%. Η Ελλάδα έχει χαμηλότερο ποσοστό ατόμων της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας που εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο (13,3%, 2005). Μάλιστα, η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης, σε σχέση με το 2000 (18,2%), είναι σημαντική.

Δ.6.2. Ποσοστά συμμετοχής στην εκπαίδευση.

Στην Ελλάδα 1 στα 2 παιδιά ηλικίας 4 ετών συμμετέχει στην προσχολική αγωγή (ISCED 0), όταν η αντίστοιχη αναλογία για την ΕΕ25 είναι 8 στους 10) (Eurostat, 2004). Το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 5 ετών είναι 83,5%, καταδεικνύοντας την μέση ηλικία πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο **η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση συσχετίζεται θετικά με τις σχολικές επιδόσεις της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την δια βίου μάθηση και αρνητικά με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, υπό την έννοια ότι η συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση μειώνει τις πιθανότητες για πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, ενώ αυξάνει τις πιθανότητες για καλές μελλοντικές σχολικές επιδόσεις και για τη δια βίου μάθηση.** Ειδικότερα στην έρευνα της PISA αποδεικνύεται ότι άτομα με προσχολική εκπαίδευση εμφανίζουν καλύτερες επιδόσεις στα μαθητικά σε σχέση με άλλους που δεν έχουν συμμετάσχει στην προσχολική εκπαίδευση. Τα παραπάνω καταδεικνύουν την ανάγκη περαιτέρω προώθησης των πολιτικών ενίσχυσης της συμμετοχής στην προσχολική αγωγή ως παράγοντα μείωσης της σχολικής διαρροής και αύξησης της δια βίου μάθησης. Προς την κατεύθυνση αυτή στην Ελλάδα προωθείται η υποχρεωτική προσχολική αγωγή.

Το ποσοστό συμμετοχής στην εκπαίδευση ατόμων ηλικίας 15-24 ετών (ISCED 1-6) αυξάνεται διαρκώς από το 2001 (52,3%) φτάνοντας το 2004 στο 61,6% του συνολικού πληθυσμού της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας. Αν και από το δείκτη δεν φαίνεται το ποσοστό επιτυχημένης ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εντούτοις αποτελεί μια σαφή ένδειξη της τάσης συμμετοχής στην εκπαίδευση. Η ενίσχυση του ποσοστού συμμετοχής σε Ελλάδα και Ευρώπη είναι κυρίως αποτέλεσμα της ενίσχυσης συμμετοχής των νέων στην ανώτατη εκπαίδευση.

Η συμμετοχή στην ανώτερη εκπαίδευση παρουσιάζει διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ (30% έως και 90% ως ποσοστό επί του πληθυσμού ηλικιακής ομάδας 20-24 ετών) ως αποτέλεσμα κοινωνικών, γεωγραφικών και οικονομικών διαφοροποιήσεων ανά χώρα. Στην Ελλάδα κάθε 10 άτομα ηλικίας 20-24 ετών αντιστοιχούν περίπου 7,5 συμμετέχοντες στην ανώτερη εκπαίδευση (ποσοστό συμμετοχής 75,9%, Eurostat 2004). Στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στην ενίσχυση της

συμμετοχής στην ανώτερη εκπαίδευση. Μάλιστα, όλες οι βασικές ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού που σπουδάζουν στην Ελλάδα (έως 10, 20 έως 24, άνω των 24 ετών) ενισχύονται. Εξαιρεση αποτελεί η ηλικιακή ομάδα άνω των 30 ετών όπου η συμμετοχή μειώθηκε κατά περίπου 2.000 άτομα. Στην Ελλάδα, 6 στους 10 φοιτητές είναι ηλικίας 20 έως 24 ετών (Eurostat, 2003/2004).

Γενικότερα, αν και η Ελλάδα εμφανίζει ικανοποιητικούς δείκτες συμμετοχής στην εκπαίδευση, παρουσιάζει το παράδοξο της υψηλής ανεργίας. Μάλιστα, η ανεργία πλήττει κυρίως άτομα με δευτεροβάθμια εκπαίδευση 9,3%. Ιδιαίτερα υψηλό είναι και το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ανώτατη εκπαίδευση (7%), όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ25 είναι 4,6%.

Βελτίωση μάθησης ξένων γλωσσών (Improving Foreign Language Learning)

Δ.7.1. Μέσος αριθμός ξένων γλωσσών ανά μαθητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (πρώτου και δεύτερου κύκλου).

Η μάθηση ξένων γλωσσών εκτός της μητρικής και ιδιαίτερα της γλώσσας των αγγλικών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ευρωπαϊκή διασύνδεση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ο μέσος αριθμός ξένων γλωσσών ανά μαθητή στην Ευρώπη είναι περίπου 1,5 (Eurostat, 2004). Σε γενικές γραμμές, μαθητές του πρώτου κύκλου έχουν μικρότερο μέσο αριθμό ξένων γλωσσών σε σχέση με τον μέσο αριθμό μαθητών μεγαλύτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από διαφορετικό μοντέλο αναφορικά με τις ξένες γλώσσες των μαθητών, καθώς μαθητές του πρώτου κύκλου μαθαίνουν περισσότερες ξένες γλώσσες (1,9) από ό,τι οι μαθητές στο δεύτερο κύκλο β' βάθμιας εκπαίδευσης (1,1), (Eurostat, 2004). Αυτό σημαίνει ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να υπάρξει ενίσχυση των ξένων γλωσσών κατά τουλάχιστον 25%, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο ευρωπαϊκός στόχος των δύο ξένων γλωσσών ανά μαθητή. Αντίθετα για την Ελλάδα να αυξηθεί ο αριθμός των ξένων γλωσσών για τους μαθητές του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το ποσοστό των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μαθαίνουν έστω και μία γλώσσα είναι 99,2%, ενώ παραπάνω από τους μισούς 59,4% μαθαίνουν δύο γλώσσες (Eurostat, 2004). Αξίζει να σημειωθεί ότι η αναλογία ξένων γλωσσών ανά μαθητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει παραμείνει στάσιμη σε σχέση με το 2002.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΚΕΕ (2003-04), στην συντριπτική πλειοψηφία των σχολείων διδάσκεται ως ξένη γλώσσα η Αγγλική (μέσο ποσοστό β'βάθμιας εκπαίδευσης 98,2%) με το αντίστοιχο ποσοστό σχολείων στο οποίο διδάσκεται η Γαλλική να είναι 65,9%, ενώ η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας καταγράφεται στο μικρότερο συγκριτικά ποσοστό σχολείων (34,7%). Σε αρκετά σχολεία (28,4%) διδάσκεται μόνο μία ξένη γλώσσα και τα σχολεία αυτά είναι στην πλειονότητα τους λύκεια και ΤΕΕ. Στην πλειονότητα των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διδάσκονται δύο γλώσσες (42,4%), ενώ υπάρχει και ένα αρκετά υψηλό ποσοστό σχολείων με διδασκαλία 3 γλωσσών (28,4%). Τέλος, περίπου στο 1% των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν διδάσκεται καμία ξένη γλώσσα.

Η δημοτικότητα της αγγλικής γλώσσας, δημιουργεί το πλαίσιο για δυνατότητες αύξησης των ξένων γλωσσών, αφού η ζήτηση των αγγλικών είναι δεδομένη και εθελοντική από τους μαθητές και τις οικογένειες των μαθητών.

Κινητικότητα και Συνεργασία (Mobility and Cooperation)

Δ.8.1. Ξένοι σπουδαστές που συμμετέχουν στην ανώτατη εκπαίδευση (ISCED 5 και 6) ως ποσοστό του συνολικού αριθμού των σπουδαστών της χώρας προορισμού.

Αναφορικά με το ποσοστό των ξένων σπουδαστών στην Ελλάδα, το ποσοστό διαμορφώνεται στο 2% των συνολικών σπουδαστών ανώτερης εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Eurostat, 2004). Το μεγαλύτερο ποσοστό των ξένων σπουδαστών στην Ελλάδα προέρχεται από χώρες της Ευρώπης των 25. Γενικότερα, η Ελλάδα εξάγει περισσότερους σπουδαστές σε σχέση με αυτούς που εισάγει.

Δ.8.2. Ποσοστό εγχώριων σπουδαστών (ISCED 5-6), που σπουδάζουν σε ξένες χώρες (ΕΕ25, ΕΕΑ ή Υπομήφιες χώρες) ως ποσοστό των συνολικών σπουδαστών.

Η Ελλάδα αν και μειώνει την διαρροή φοιτητών προς το εξωτερικό συνεχίζει να αποτελεί μια χώρα εξαγωγής φοιτητών. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των ελλήνων σπουδαστών σε ξένα πανεπιστήμια σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των φοιτητών της χώρας είναι 7,3% (Eurostat, 2004). Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι σε σχέση με το 2000 η συμμετοχή των ελλήνων φοιτητών έχει μειωθεί κατά 5,1 ποσοστιαίες μονάδες.

Δ.8.3. Κινητικότητα σπουδαστών (Πρόγραμμα Erasmus).

Η κινητικότητα μέσω του προγράμματος Erasmus συνεχίζει να ενισχύεται κατά την περίοδο 2004-2005. Μέχρι σήμερα, περισσότεροι από 1,2 εκ. σπουδαστές έχουν συμμετάσχει στο Erasmus. Εντούτοις η κινητικότητα των σπουδαστών μέσω του Erasmus διαφέρει μεταξύ των χωρών. Η μέση διάρκεια του προγράμματος εξακολουθεί να κυμαίνεται στα επίπεδα της περιόδου 1994-1995 σε έξι (6) με επτά (7) μήνες. Η Ελλάδα, δέχεται μικρότερο αριθμό σπουδαστών που συμμετέχουν στο Erasmus σε σχέση με τον αριθμό των σπουδαστών που εξάγει. Συγκεκριμένα, στο Erasmus την περίοδο 2004-2005, ο αριθμός των φοιτητών που εισήχθησαν μέσω του Erasmus ήταν 1.658, ενώ οι φοιτητές που εξήλθαν από την Ελλάδα προς τις χώρες της υπόλοιπης Ευρώπης ήταν 2.491. Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο οι συμμετοχές των φοιτητών στο πρόγραμμα ήταν αυξημένες (η εισροή φοιτητών κατά 10,1% και η εκροή κατά 4,4%), κυρίως όσον αφορά τους φοιτητές που εισήχθησαν στα ελληνικά πανεπιστήμια μέσω του προγράμματος. Τα παραπάνω δείχνουν περαιτέρω ενίσχυση της κινητικότητας των σπουδαστών μέσω του Προγράμματος Erasmus, με τον αριθμό των φοιτητών που έρχονται στην χώρα μας να συγκλίνει με τον αριθμό των φοιτητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και προέρχονται από την Ελλάδα.

Δ.8.4. Κινητικότητα εκπαιδευτικών (Πρόγραμμα Erasmus και Leonardo da Vinci).

Η εικόνα της κινητικότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στην Ευρώπης και κατ' επέκταση στην Ελλάδα μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων ενισχύεται και από την συμμετοχή των εκπαιδευτικών στο πρόγραμμα Erasmus και Leonardo da Vinci. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία για την περίοδο 2004-2005 (DG Education and Culture (Erasmus programme)) στο πρόγραμμα Erasmus συμμετέχουν συνολικά 19.385 εκπαιδευτικοί. Στην Ελλάδα ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευτικών που διακινήθηκαν από και προς την Ελλάδα για την ίδια περίοδο ήταν 1.030 εκ των οποίων οι περισσότεροι (613), αφορούσαν εκπαιδευτικούς κινητικότητα εισροής από την ΕΕ των 25. Η πρόοδος που επετεύχθη σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφέρεται σε αύξηση της εισροής κατά 54 εκπαιδευτικούς και της εκροής κατά 417 εκπαιδευτικούς.

Αναφορικά με το πρόγραμμα Leonardo da Vinci σε ολόκληρη την Ευρώπη (ΕΕ25), για την περίοδο 2004-2005, περισσότερα από 67.000 άτομα συμμετείχαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Στην Ελλάδα, για την ίδια περίοδο ο αριθμός των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ήταν 2.017, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο κατά 590 άτομα. Αν και δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία για την κατανομή των συμμετοχών ανά χώρα και ιδιότητα (εκπαιδευτικοί, φοιτητές κτλ), είναι σημαντικό να τονιστεί ότι μεταξύ των περιόδων 2003-2004 και 2004-2005, οι εκπαιδευτικοί της ΕΕ25 παρουσίασαν την μεγαλύτερη αύξηση συμμετοχών στο Πρόγραμμα Leonardo da Vinci (32%).

Διασφάλιση προσβασιμότητας σε ΤΠΕ (Ensuring access to ICT for everyone)

Οι τρεις δείκτες αποτελούν κριτήρια προόδου, που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της διασφάλισης της προσβασιμότητας σε ΤΠΕ, όσο αφορά την εκπαίδευση.

Δ.9.1. Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ.

Η μετά το 2000 εποχή χαρακτηρίζεται από γρήγορη μείωση της αναλογίας των μαθητών ανά Η/Υ. Μάλιστα, η Ελλάδα ανήκει στις χώρες (οι άλλες είναι Πορτογαλία, Πολωνία και Λετονία) με την μεγαλύτερη πρόοδο της αναλογίας αυτής. Συγκεκριμένα, η αναλογία ήταν 57,9 μαθητές ανά Η/Υ το 2000, ενώ το 2003 περιορίστηκε στους 21,2 μαθητές ανά Η/Υ (OECD, PISA 2000 and 2003)¹¹. Παρόλα ταύτα, η διαφορά με τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης (ειδικά των χωρών της ΕΕ των 15) παραμένει σημαντική.

Δ.9.2. Μέσο ποσοστό Η/Υ στα σχολεία που συνδέονται με το διαδίκτυο.

Η αναλογία των μαθητών ανά υπολογιστή εμφανίζει συσχέτιση με το μέσο ποσοστό διείσδυσης μαθητών στον Internet. Συγκεκριμένα, οι χώρες με την μικρότερη αναλογία μαθητών ανά Η/Υ τείνουν να έχουν υψηλότερα ποσοστά διείσδυσης στο Internet. Στην Ελλάδα το ποσοστό διείσδυσης έχει αυξηθεί θεαματικά από το 2000 έως το 2003 (OECD, PISA 2000 and 2003). Συγκεκριμένα, το 2000 ήταν μόλις στο 26,4%, ενώ το 2003 έφτασε στο 69,2% και τοποθετεί, συγκριτικά, την Ελλάδα σε ικανοποιητικό επίπεδο σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Δ.9.3. Συχνότητα και φύση της χρήσης των Η/Υ από παιδιά ηλικίας 9 ετών.

Αν και δεν υπάρχουν πρόσφατα στοιχεία (τα πλέον πρόσφατα είναι από το 2001), στην Ελλάδα η χρήση των Η/Υ από παιδιά ηλικίας 9 ετών περιορίζεται κυρίως στις δυνατότητες αναζήτησης πληροφοριών και γραψίματος. Αντίθετα, δεν χρησιμοποιείται καθόλου για επικοινωνία, ενώ εμφανίζει σχετικά μικρά ποσοστά στη χρήση του Η/Υ για διάβασμα και ανάπτυξη στρατηγικών ανάγνωσης.

1.3.4. Συμπεράσματα Συγκριτικής Ανάλυσης – Αποτίμηση Προόδου

Από την ανάλυση των βασικών και των δευτερευόντων δεικτών απόδοσης και προόδου προκύπτουν συμπεράσματα ανά στρατηγικό στόχο για το σημείο που βρίσκεται η Ελλάδα, αναφορικά με την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση, σε σύγκριση με την ΕΕ και τα σημεία αναφοράς όπως αυτά προέκυψαν από την σύνοδο της Λισσαβόνας.

11 Σύμφωνα με πιο πρόσφατα στοιχεία κατά μέσον όρο σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αντιστοιχούν 15,1 μαθητές ανά Η/Υ ΚΕΕ, 2005

Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στην Ένωση.

- Το 77,3% των νέων (ηλικίας 18-24 ετών) της Ευρώπης των 25 ολοκληρώνουν το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ελλάδα βρίσκεται υψηλότερα σε σχέση με τον ποσοστό αναφοράς, έχοντας μεγάλο ποσοστό 84,0% (Eurostat, 2005) του πληθυσμού της με ολοκληρωμένη τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σε σχέση με το 2000, η Ελλάδα έχει σημειώσει μεγαλύτερη πρόοδο στην αύξηση του ποσοστού των ατόμων με τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση (5,6% έναντι 1,3% της ΕΕ25).
- Σχεδόν το 20% των νέων ηλικίας 15 ετών εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες σε ό,τι αφορά στην ικανότητα ανάγνωσης (PISA, 2003), που δεν αντιπροσωπεύει καμία πρόοδο από το 2000 ως προς το κριτήριο αναφοράς της ΕΕ (15,5%). Η Ελλάδα δεν κατάφερε να περιορίσει το ποσοστό των ατόμων με δυσκολία στην ανάγνωση του 2000 (24,4%) και μάλιστα το ποσοστό αυτό αυξήθηκε οριακά στο 25,2% το 2003, με το μεγαλύτερο πρόβλημα να το αντιμετωπίζουν τα αγόρια
- Στην Ελλάδα, οι απόφοιτοι σε MST (ISCED 5A, 5B and 6), ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ25, ενώ υπάρχει και σχετική ισορροπία αποφοίτων σε MST μεταξύ ανδρών και γυναικών.
- Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με την μεγαλύτερη πρόοδο της αναλογίας μαθητών ανά Η/Υ. Η αναλογία ήταν 57,9 μαθητές ανά Η/Υ το 2000, ενώ το 2003 περιορίστηκε στους 21,2 μαθητές ανά Η/Υ (OECD, PISA 2000 and 2003). Παρόλα ταύτα, η διαφορά με τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης (ειδικά των χωρών της ΕΕ των 15) παραμένει σημαντική.
- Στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη διακύμανση στο επίπεδο των δημοσίων επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση ως ποσοστό του ΑΕΠ. Στην Ελλάδα οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν το 3,96% του ΑΕΠ (Eursostat,2002). Αν και γενικότερα στην Ελλάδα υπάρχει υστέρηση των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση, στην ανώτατη εκπαίδευση, οι δημόσιες δαπάνες κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τις μέσες δαπάνες για την εκπαίδευση στην ΕΕ25.
- Στην Ευρώπη, το σύνολο των χωρών (πλην της Κύπρου) δεν έχουν ξεπεράσει το φράγμα του 1% στις ιδιωτικές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το μέσο ποσοστό είναι 0,59% του ΑΕΠ (Eurostat2002). Αναφορικά με την Ελλάδα οι ιδιωτικές δαπάνες αποτελούν το 0,19% του ΑΕΠ, δηλαδή κυμαίνονται στα επίπεδα του 2000 (0,25%)

Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα αυτά.

- Στην Ελλάδα 1 στα 2 παιδιά ηλικίας 4 ετών συμμετέχει στην προσχολική αγωγή (ISCED 0), όταν η αντίστοιχη αναλογία για την ΕΕ25 είναι 8 στους 10 (Eurostat, 2004). Το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 5 ετών είναι 83,5%, καταδεικνύοντας την μέση ηλικία πρόσβασης στην προσχολική αγωγή στην Ελλάδα.

- Η συμμετοχή στην ανώτερη εκπαίδευση παρουσιάζει διακυμάνσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ (30% έως και 90% ως ποσοστό επί του πληθυσμού ηλικιακής ομάδας 20-24 ετών) ως αποτέλεσμα κοινωνικών, γεωγραφικών και οικονομικών διαφοροποιήσεων ανά χώρα. Στην Ελλάδα κάθε 10 άτομα ηλικίας 20-24 ετών αντιστοιχούν περίπου 7,5 συμμετέχοντες στην ανώτερη εκπαίδευση (ποσοστό συμμετοχής 75,9%, Eurostat 2004). Στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στην ενίσχυση της συμμετοχής στην ανώτερη εκπαίδευση.
- Όλες οι βασικές ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού που σπουδάζει στην Ελλάδα (<10, 20 έως 24, >24 ετών) ενισχύονται. Εξαιρεση αποτελεί η ηλικιακή ομάδα άνω των 30 ετών όπου η συμμετοχή μειώθηκε κατά περίπου 2.000 άτομα, 6 στους 10 φοιτητές είναι ηλικίας 20 έως 24 ετών (Eurostat, 2003/2004).
- Περίπου το 10% των ενηλίκων στην ΕΕ, ηλικίας 25-64 ετών, συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση, γεγονός που συνιστά περιορισμένη πρόοδο από το 2000. Αντίθετα, στην Ελλάδα μόνο το 1,8% των ατόμων ηλικίας 25-64 συμμετέχουν σε κάποια μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης (Eurostat, 2005). Το ποσοστό της Ελλάδας είναι ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση σε σύγκριση ακόμα και με νέα κράτη μέλη, ενώ σε σχέση με το 2000, έχει σημειωθεί πολύ μικρή πρόοδος, με αύξηση μόνο κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες.
- Τα ποσοστά συμμετοχής στη δια βίου μάθηση των ατόμων με χαμηλή εκπαίδευση είναι πολύ μικρότερα σε σχέση με τα άτομα υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης. Το ποσοστιαίο χάσμα συμμετοχής στη δια βίου μάθησης μεταξύ των δύο κατηγοριών εκπαίδευσης, πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας, (ISCED 0-2 και ISCED 5-6) για την Ευρώπη των 25 είναι στο 15,7, ενώ για την Ελλάδα στο 8,5 (Eurostat, 2004).
- Αν και σχεδόν το 15% των νέων (18 έως 24 ετών) στην ΕΕ των 25 εξακολουθεί να εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο, η Ελλάδα βρίσκεται πλησιέστερα στο ποσοστό αναφοράς της ΕΕ για το 2010, με το ποσοστό της να είναι 13,3% (Eurostat, 2005). Το ποσοστό αυτό επιβαρύνεται περισσότερο από την πρόωρη αποχώρηση των ανδρών και πολύ λιγότερο από την αποχώρηση των γυναικών.

Άνοιγμα των συστημάτων αυτών στον έξω κόσμο.

- Το ποσοστό των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μαθαίνουν έστω και μία γλώσσα είναι 99,2%, ενώ παραπάνω από τους μισούς 59,4% μαθαίνουν δύο γλώσσες με την αναλογία ξένων γλωσσών ανά μαθητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να έχει παραμείνει στάσιμη σε σχέση με το 2002 (Eurostat, 2004).
- Ο μέσος αριθμός ξένων γλωσσών ανά μαθητή στην Ευρώπη είναι περίπου 1,5. Μαθητές του πρώτου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν μικρότερο μέσο αριθμό ξένων γλωσσών σε σχέση με τον μέσο αριθμό μαθητών μεγαλύτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από διαφορετικό μοντέλο αναφορικά με τις ξένες γλώσσες των μαθητών, καθώς μαθητές του πρώτου κύκλου μαθαίνουν περισσότερες ξένες γλώσσες (1,9) από ό,τι οι μαθητές στο δεύτερο κύκλο β' βαθμιας εκπαίδευσης (1,1) (Eurostat, 2004).

- Η Ελλάδα, δέχεται μικρότερο αριθμό σπουδαστών που συμμετέχουν στο Erasmus σε σχέση με τον αριθμό των σπουδαστών που εξάγει (1.658 έναντι 2.491) (2004/2005, DG Education and Culture Erasmus Programme). Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο οι συμμετοχές των φοιτητών στο πρόγραμμα ήταν αυξημένες (η εισροή φοιτητών κατά 10,1% και η εκροή κατά 4,4%), κυρίως όσον αφορά τους φοιτητές που εισήχθησαν στα ελληνικά πανεπιστήμια μέσω του προγράμματος.
- Στο πρόγραμμα Erasmus συμμετέχουν συνολικά 19.385 εκπαιδευτικοί. Στην Ελλάδα ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευτικών που διακινήθηκαν μέσω του προγράμματος Erasmus από και προς την Ελλάδα για την περίοδο 2004/2005 ήταν 1.030 εκ των οποίων οι περισσότεροι (613), αφορούσαν εκπαιδευτικούς κινητικότητα εισροής από την ΕΕ των 25. Η πρόοδος που επετεύχθη σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφέρεται σε αύξηση της εισροής κατά 54 εκπαιδευτικούς και της εκροής κατά 417 εκπαιδευτικούς (2004/2005, DG Education and Culture Erasmus Programme).

1.4. Ανάλυση swot

Οι **δυνατότητες** και οι **αδυναμίες** μέσα από την τρέχουσα λειτουργία του Εκπαιδευτικού Συστήματος συνοψίζονται στον παρακάτω Πίνακα:

Πίνακας 1-14: Δυνατότητες και Αδυναμίες του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ (ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ)
<ul style="list-style-type: none"> • Υψηλά ποσοστά συμμετοχής στην ανώτατη εκπαίδευση. • Υψηλό ποσοστό ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. • Υψηλά ποσοστά αποφοίτων σε μαθηματικές, θετικές και επιστήμες τεχνολογίας (MST). • Υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Χαμηλές δημόσιες δαπάνες για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. • Χαμηλή συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης. • Έλλειψη αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου. • Χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων (όπως αυτή μετρείται από PISA). • Περιορισμένη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (υψηλή ανεργία πτυχιούχων) – πρόβλημα «αρχικής ενσωμάτωσης». • Υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού). • Καθυστέρηση στη διδασκαλία και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. • Ασυμβατότητες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον τομέα της ΕΤΑ. • Χαμηλή συμμετοχή στην προσχολική

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ (ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ)
	εκπαίδευση • Διαρκής συρρίκνωση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης.

Οι μελλοντικές **ευκαιρίες** και οι **απειλές** που δημιουργούνται συνοψίζονται στον παρακάτω Πίνακα:

Πίνακας 1-15: Ευκαιρίες και Απειλές του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού έργου. • Διεύρυνση των ευκαιριών πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα. • Η χρήση ΤΠΕ στα σχολεία συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης στο Internet. • Άνοιγμα της ανώτατης εκπαίδευσης στη ζήτηση από φοιτητές εξωτερικού. • Ενίσχυση των υποδομών εκπαίδευσης και μέσων διδασκαλίας. • Ενεργοποίηση του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής και Κατάρτισης με την Απασχόληση. • Ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και της εκπαίδευσης ενηλίκων. • Χρηματοδοτικές δυνατότητες της 4ης προγραμματικής περιόδου για ΕΤΑ. • Αναβάθμιση των ΤΕΕ σε ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ με δυνατότητες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Δημογραφική γήρανση του πληθυσμού και συρρίκνωση του μαθητικού πληθυσμού. • Δημοσιονομικοί περιορισμοί και πιέσεις για περιορισμένη αύξηση των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση. • Η ακαμψία του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης. • Αδυναμία σύνδεσης των βαθμίδων εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. • Χαμηλές δαπάνες για έρευνα και τεχνολογία.

1.5. Συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006

1.5.1. Σύντομη παρουσίαση του ΕΠΕΑΕΚ 2000-06

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) 2000 – 2006 εγκρίθηκε το Μάρτιο του 2001 με την απόφαση Ε(2001) 44/16-3-2001 της Επιτροπής των Ε.Κ.

Η πρώτη αναθεώρηση του Προγράμματος πραγματοποιήθηκε Το Δεκέμβριο του 2004 με την απόφαση Ε(2004) 5583/22-12-2004 στην οποία ενσωματώθηκαν οι πρόσθετοι πόροι από την κατανομή των αποθεματικών επίδοσης και προγραμματισμού, ενώ η δομή και η στοχοθεσία του Προγράμματος δεν άλλαξαν. Ακολούθησε 2η πρόταση αναθεώρησης το β' εξάμηνο του 2005 σε συνέχεια των αποφάσεων της 7ης και της 8ης Επ. Πα. του ΚΠΣ όπου αποφασίστηκε η μεταφορά 35 Μ€ (Δ.Δ.) από το ΕΤΠΑ του ΕΠΕΑΕΚ σε άλλα Προγράμματα του ΚΠΣ. Προτάθηκε επίσης η δημιουργία νέου Μέτρου (Μ.6.2) στο Άξονα Προτεραιότητας 6 που περιλαμβάνει ενέργειες για την προετοιμασία της Δ' προγραμματικής περιόδου. Η αναθεώρηση του ΕΠΕΑΕΚ εγκρίθηκε από την ΕΕ το Δεκέμβριο του 2005 με την απόφαση Ε(2005) 5642/15-12-2005.

Η 3η αναθεώρηση του Προγράμματος πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2006 και αφορούσε κυρίως στη μεταβολή του ποσοστού χρηματοδότησης μέσω του μηδενισμού της εθνικής συμμετοχής για το 2006. Αλλαγές στη δομή του ΕΠΕΑΕΚ και τις δράσεις δεν έγιναν με την αναθεώρηση. Η 3η αναθεώρηση του ΕΠΕΑΕΚ εγκρίθηκε από την ΕΕ το Δεκέμβριο του 2006 με την απόφαση C(2006) 6421/7-12-2006.

Το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού (ΣΠ) στο οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του Προγράμματος εγκρίθηκε στην 1η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης (ΕΠ) του ΕΠΕΑΕΚ στις 29-5-2001.

Σε συνέχεια της έγκρισης αναθεώρησης του ΕΠΕΑΕΚ από την ΕΕ στις 7-12-2006, τροποποιήθηκε και το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού μέσω της γραπτής διαδικασίας με την απόφαση 28199/12-12-06.

Με βάση την αναθεώρηση του ΕΠΕΑΕΚ το Δεκέμβριο του 2006 (απόφαση C(2006) 6421/7-12-2006), ο προϋπολογισμός του Προγράμματος (δημόσια δαπάνη) για την περίοδο 2000 – 2006 ανέρχεται πλέον στα 2.617,6 Μ€ με συγχρηματοδότηση (έως και 80%) από το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ και το υπόλοιπο από Εθνικούς Πόρους. Το ύψος της δημόσιας δαπάνης που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ανέρχεται σε 2.149,1 Μ€, ενώ από το ΕΤΠΑ σε 468,5 Μ€.

Το ΕΠΕΑΕΚ περιλαμβάνει 6 Άξονες Προτεραιότητας εκ' των οποίων ο Α.Π.6 αναφέρεται στην Τεχνική Βοήθεια και την προετοιμασία της Δ' προγραμματικής περιόδου. Οι Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, 3, 4, και 6 συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και ο Α.Π.5, που περιλαμβάνει τις υποδομές, από το ΕΤΠΑ.

Οι 6 Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος είναι οι ακόλουθοι:

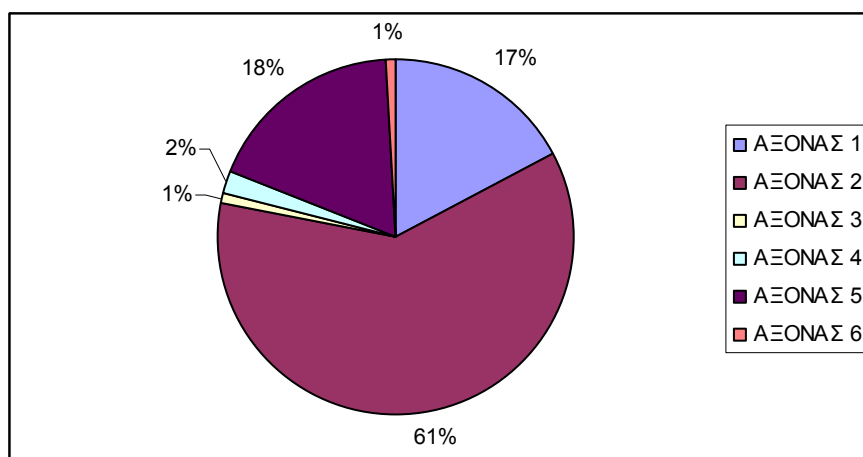
- Άξονας Προτεραιότητας 1 «Πρωώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για όσους απειλούνται με

- κοινωνικό αποκλεισμό». Ο Α.Π.1 περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όλους και ιδιαίτερα για όσους απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό.
- Άξονας Προτεραιότητας 2 «Προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης». Ο Α.Π.2 περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης.
  - Άξονας Προτεραιότητας 3 «Ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας των νέων». Ο Α.Π.3 περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας και της προσαρμοστικότητας των νέων.
  - Άξονας Προτεραιότητας 4 «Προώθηση της ισότητας των φύλων και βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας». Ο Α.Π.4 περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στη βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας.
  - Άξονας Προτεραιότητας 5 «Δημιουργία και ενίσχυση υποδομών για την υλοποίηση των μέτρων ΕΚΤ». Ο Α.Π.5 περιλαμβάνει δράσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία και ενίσχυση των υποδομών για την υλοποίηση των μέτρων ΕΚΤ.
  - Άξονας Προτεραιότητας 6 «Τεχνική Βοήθεια – Προετοιμασία νέας προγραμματικής περιόδου». Ο Α.Π.6 περιλαμβάνει την Τεχνική Βοήθεια προκειμένου να υποστηριχθεί η υλοποίηση του Προγράμματος και δράσεις για της προετοιμασία της Δ' προγραμματικής περιόδου.

1.5.2. Κατανομή των πόρων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-06

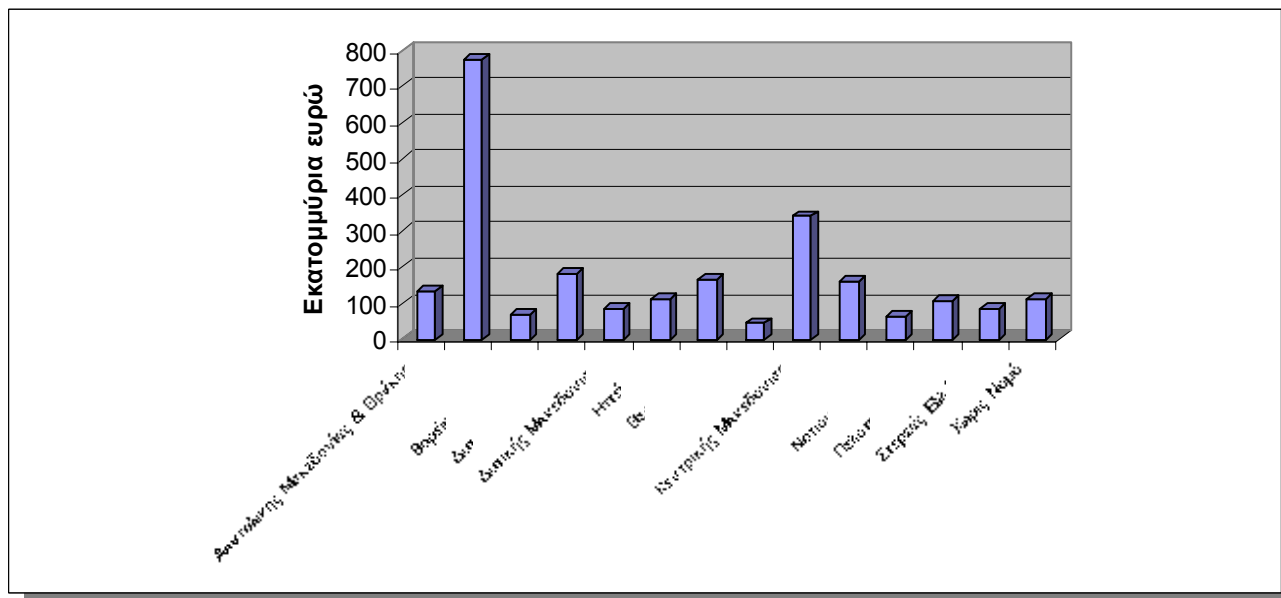
Τη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα συγκεντρώνει ο ΑΠ 2 «Προώθηση και βελτίωση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης» με **1.595 Μ€**, ενώ ακολουθούν οι ΑΠ 5 και 1 με **468,5 και 452 Μ€** αντίστοιχα. Η ποσοστιαία κατανομή των Προγραμματικών πόρων στους 6 Άξονες Προτεραιότητας παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Σχήμα 1-4: Ποσοστιαία κατανομή πόρων ΕΠΕΑΕΚ 2000-06 σε Άξονες Προτεραιότητας

Σύμφωνα με στοιχεία Ιουλίου 2007, η Περιφέρεια της Αττικής παρουσιάζει την υψηλότερη συγκέντρωση ενταγμένων πόρων, που ερμηνεύεται και από την υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού στην Περιφέρεια αυτή. Η περιφερειακή κατανομή των ενταγμένων πόρων του Προγράμματος παρουσιάζεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

Σύμφωνα με στοιχεία Ιουλίου 2007, στο Πρόγραμμα έχουν ενταχθεί συνολικά **2.734 Μ€**. Το ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζει την κατανομή των πόρων στους 6 προαναφερθέντες Άξονες Προτεραιότητας.

Σχήμα 1-5: Περιφερειακή κατανομή των πόρων του ΕΠΕΑΕΚ 2000-06

1.5.3. Ποσοτικά Επιτεύγματα ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006

Με βάση τους δείκτες πραγματοποίησης του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, η υλοποίηση Πράξεων που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα είχε τα ακόλουθα αποτελέσματα ως προς το Φυσικό Αντικείμενο έως και τις αρχές του 2007:

ΜΕΤΡΟ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΙ (2006)	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (ΕΩΣ 12/2006) ⁽¹⁾
1.1	Αριθμός Ωφελούμενων Ενηλίκων από την Επιμόρφωση	12.700	32.680
1.1	Αριθμός Ωφελούμενων Μαθητών με Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες	125.000	119.269
1.2	Αριθμός Ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων	4.500	4.327
1.2	Αριθμός Ολοήμερων Νηπιαγωγείων	2.000	1.982
2.1	Αριθμός Εκπαιδευτικών που Συμμετέχουν στην Εισαγωγική Επιμόρφωση	50.000	56.667
2.1	Αριθμός Εκπαιδευτικών που Συμμετέχουν στην Ταχύρρυθμη Επιμόρφωση	250.000	208.912

ΜΕΤΡΟ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΙ (2006)	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (ΕΩΣ 12/2006) ⁽¹⁾
2.1	Αριθμός Χρηστών Σχολικών Βιβλιοθηκών	500.000	615.790
2.2	Παρεμβάσεις σε Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών	257	259
2.2	Νέα ΠΜΣ	60	97
2.2	Παρεμβάσεις Αναβάθμισης ΠΜΣ	326	361
2.2	Νέα Τμήματα Διεύρυνσης	90	126
2.2	Αριθμός Υποτροφιών	7.000	7.455
2.3	Αριθμός Αποφοιτησάντων Δημοσίων ΙΕΚ	102.000	111.214
2.3	Επωφελούμενοι Απόφοιτοι ΙΕΚ από Προγράμματα Πρακτικής Άσκησης	14.000	14.147
2.3	Επωφελούμενοι σπουδαστές από προγράμματα πρακτικής άσκησης	60.000	59.985
2.4	Αριθμός μαθητών αποφοίτων και γονέων που εξυπηρετούνται σε ΚΕΣΥΠ - ΓΡΑΣΕΠ	500.000	188.000
2.4	Θέσεις Πρακτικής Άσκησης στην Ανώτατη Εκπαίδευση	60.000	66.526
2.5	Ενεργός συνολικός αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών ΕΑΠ και ΠΣΕ	50.000	46.009
2.6	Αριθμός Κ.Π.Ε.	32	40
2.6	Αριθμός συμμετεχόντων μαθητών σε προγράμματα Π.Ε.	250.000	457.101
2.6	Αριθμός ερευνητικών προγραμμάτων σε θέματα περιβάλλοντος	168	352
2.6	Αριθμός σπουδαστών προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών περιβάλλοντος	3.500	6.661
4.1	Αριθμός παρεμβατικών προγραμμάτων σε θέματα ισότητας	700	487
4.1	Επωφελούμενοι μαθητές Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης από παρεμβατικά προγράμματα	130.000	69.150
4.2	Αριθμός φοιτητών / φοιτητριών που παρακολούθησαν ΠΜΣ	90	146
5.2	Εργαστήρια Φυσικών Επιστημών Ενιαίων Λυκείων (κτιριακά)	1.100	1.080
5.2	Εξοπλισμός Εργαστηρίων Ενιαίου Λυκείου	1.300	1.743
5.2	Κτίρια στην ανώτατη εκπαίδευση	34	47
5.2	Σχολικά κτίρια (νέα) πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	105	127
5.2	Κτίρια κεντρικών βιβλιοθηκών ανώτατης εκπαίδευσης	16	19

Στοιχεία Ιουνίου 2007 από ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ

(1) Οι πραγματοποιήσεις περιλαμβάνουν και την τιμή βάσης.

1.5.4. Ποιοτικά επιτεύγματα ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 - Πολιτικές για την ισότητα των φύλων και την ισότητα ευκαιριών

Ισότητα ανδρών και γυναικών

Οι διαφορές στη συμμετοχή στην απασχόληση μεταξύ ανδρών και γυναικών (ποσοστιαίο χάσμα απασχόλησης 28,1 έναντι 15 της ΕΕ25, Eurostat 2005) αντανakλούν τη δυσκολία πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η δυσκολία πρόσβασης ενισχύεται από τις οικογενειακές υποχρεώσεις που δεσμεύουν την γυναίκα ως προς το ωράριο εργασίας, την αναζήτηση εργασίας ή και την περαιτέρω εκπαίδευσή της.

Η επίτευξη ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών συνδέεται άμεσα με το εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο πρέπει να παρέχει στους νέους τα κατάλληλα προσόντα. Συνεπώς, είναι σημαντικό να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, της μη ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της μικρής συμμετοχής στην δια βίου μάθηση κ.α

Σε ότι αφορά την οριζόντια πολιτική για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών το ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 παρουσίασε συνάφεια μέσω δύο κυρίως Αξόνων, του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Πρόωθηση της ισότητας ευκαιριών πρόσβασης στην εργασία για όλους και ιδιαίτερα για όσους απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό», αλλά και του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας».

Ειδικότερα, στον Άξονα Προτεραιότητας 1 περιλαμβάνονταν η ενέργεια για το Ολοήμερο Σχολείο που αποτέλεσε θετική δράση υπέρ της διευκόλυνσης κυρίως των μητέρων στο να εργαστούν ή να βελτιώσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα.

Στον Άξονα Προτεραιότητας 4 πραγματοποιήθηκαν οι εξής ενέργειες:

- Προγράμματα υποστήριξης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης γυναικών, στα οποία περιελήφθησαν δράσεις ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών στις διακρίσεις λόγω φύλου που παρατηρούνται κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης προγράμματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού με βάση τη διάσταση του φύλου, ώστε να ενθαρρύνονται οι γυναίκες να επιλέγουν επαγγέλματα αυξημένου κύρους και απολαβών. Τέλος, παρήχθη νέο ή αναμορφώθηκε υπάρχον διδακτικό υλικό ώστε να αποφεύγεται η αναπαραγωγή στερεοτύπων του φύλου και εισήχθησαν ειδικά θέματα για την ισότητα των φύλων.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης γυναικών στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές. Προγράμματα σπουδών και ερευνητικά προγράμματα για τις γυναίκες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με χορήγηση υποτροφιών για έρευνα σε θέματα φύλου και ισότητας και παράλληλη ενίσχυση της ακαδημαϊκής σχετικής βιβλιογραφίας. Επίσης ελήφθησαν θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης, με ειδικά προγράμματα σε θέματα ισότητας και με την παροχή κινήτρων (π.χ. υποτροφιών) για την προσέλκυση γυναικών σε τομείς όπου η παρουσία τους είναι περιορισμένη.

- Επίσης δράσεις –των οποίων ο ακριβής αντίκτυπος στη διάσταση του φύλου δεν είναι εύκολο να μετρηθεί— ήταν, μεταξύ άλλων, η αξιολόγηση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η αναμόρφωση και ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού υλικού, η εισαγωγή καινοτομιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και στο περιεχόμενο, η προώθηση της τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Σε ότι αφορά τις δράσεις για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στη διάρκεια του ΕΠΕΑΕΚ 2000-06 ενδεικτικά επιτεύχθηκαν τα ακόλουθα:

- 4.909 εκπαιδευτικοί επιμορφώθηκαν σε προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων,
- 487 παρεμβατικά προγράμματα υλοποιήθηκαν για την προώθηση της ισότητας των φύλων,
- 69.150 μαθητές Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης ωφελήθηκαν από παρεμβατικά προγράμματα.
- 15.020 μαθητές Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης ωφελήθηκαν από προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού με τη διάσταση του φύλου.
- 3 νέα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) συστάθηκαν σε θέματα φύλου και ισότητας και 146 φοιτητές εγγράφηκαν στα παραπάνω Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ).

Η υφιστάμενη κατάσταση στην εκπαίδευση και κατάρτιση αναφορικά με την ισότητα των φύλων καταδεικνύει σημαντικά βήματα για την εξισορρόπηση των ανισοτήτων γεγονός που αντανακλάται στα υψηλά συμμετοχής των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ)

Με δεδομένο ότι το 10% περίπου του πληθυσμού της χώρας μας είναι άτομα με αναπηρία, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη οριοθέτησης αποτελεσματικών πολιτικών για εξίσωση των δικαιωμάτων και ισότιμη συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) και των άλλων ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού στην Κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας.

Στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν: α) στη συνήθη σχολική τάξη, με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ειδικής εκπαίδευσης και β) σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα τμήματα ένταξης που λειτουργούν μέσα στα σχολεία της γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στην περίπτωση που η φοίτηση στα κοινά σχολεία, ή στα τμήματα ένταξης καθίσταται αδύνατη, τότε η εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται: α) σε αυτοτελή σχολεία ειδικής εκπαίδευσης, β) σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων, σε νοσοκομεία, ιδρύματα κτλ. και γ) στο σπίτι σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στη χώρα μας δεν έχει καταγραφεί, επισήμως, ο ακριβής αριθμός των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, υπολογίζεται όμως περίπου στις 180.000-200.000, εκ των οποίων φοιτούν στην ειδική αγωγή 19.038 μαθητές, σύμφωνα με τη Δ/ση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας. Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

φοιτούν σε 2.787 τμήματα ειδικής εκπαίδευσης, στα οποία υπηρετούν 1.354 εκπαιδευτικοί σε οργανικές θέσεις (ΥΠΕΠΘ 2005).

Τα άτομα με αναπηρία συμμετέχουν στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια γενική και τεχνική εκπαίδευση, χωρίς να έχουν πάντα την αναγκαία υποστήριξη, όπως παροχή τεχνολογικών βοηθημάτων, διασφάλιση της ψηφιακής προσβασιμότητας, προσαρμοσμένο εκπαιδευτικό υλικό στην κατηγορία αναπηρίας τους (π.χ. σε μορφή Braille για τους τυφλούς μαθητές). Στη χώρα μας καταβάλλεται τα τελευταία χρόνια μια διαρκής προσπάθεια ποιοτικής αναβάθμισης και βελτίωσης του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση στη διευκόλυνση της πρόσβασης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε όλες τις βαθμίδες του. Ωστόσο, οι επιδόσεις της χώρας μας συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ε.Ε. παραμένουν χαμηλές. Συνεπώς, υπάρχει επιτακτική ανάγκη για εντατικοποίηση των προσπαθειών στους τομείς που έχουν παρατηρηθεί αδυναμίες ή προβλήματα. Ο κεντρικός στόχος για την επόμενη περίοδο είναι μια εκπαίδευση και κατάρτιση που θα δίνει εφόδια για την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία, την απρόσκοπτη ένταξη στην αγορά εργασίας και θα καταπολεμά τη σχολική διαρροή, ιδιαίτερα για τις ευπαθείς ομάδες.

Βασικό μοχλό της ειδικής εκπαίδευσης στη χώρα μας αποτελούν τα Κέντρα Διάγνωσης και Αξιολόγησης (Κ.Δ.Α.Υ.), όπου βάσει του ν. 2817/2000 αναλαμβάνουν, με τη βοήθεια ειδικού επιστημονικού και εκπαιδευτικού προσωπικού, τη δωρεάν διάγνωση και αξιολόγηση, καθώς και το σχεδιασμό εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτό σημαίνει ότι η ένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα προωθείται και υποστηρίζεται μέσω των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ), των Τμημάτων Ένταξης των σχολείων γενικής παιδείας και των Προτύπων Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ). Αξίζει να σημειωθεί ότι δομές που παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες έχουν δημιουργηθεί και από Σωματεία Γονέων Ατόμων με Αναπηρία ή από Σωματεία Ατόμων με Αναπηρία. Οι δομές αυτές είναι κατά ένα ποσοστό αυτοχρηματοδοτούμενες, αλλά επιδοτούνται και από εθνικούς (ΥΥΚΑ) και Κοινοτικούς πόρους.

Για να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες το σχολικό έτος 2004-2005 λειτούργησαν 311 ΣΜΕΑ, 1654 Τμήματα Ένταξης, 72 Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και 58 ΚΔΑΥ, παρατηρώντας ικανοποιητική αύξηση των δομών. Παράλληλα, η επιμόρφωση εκπαιδευτών, οι οποίοι διδάσκουν σε μαθητές με αναπηρίες, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματικότητα της ειδικής εκπαίδευσης. Τη διετία 2003-2004 επιμορφώθηκαν 7.633 εκπαιδευτικοί σε προγράμματα για μαθητές με αναπηρίες και από το 2003 μέχρι τις αρχές του 2007 επιμορφώθηκαν 5.258 εκπαιδευτικοί για μαθητές με μαθησιακά προβλήματα.

Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ)

Όσον αφορά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, οι παρεμβάσεις του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων αφορούν 4 κυρίως πληθυσμιακές ομάδες: τους τσιγγάνους, τους μουσουλμάνους της Θράκης, τους ομογενείς του εξωτερικού και τους παλιννοστούντες και αλλοδαπούς. Οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα που λειτουργούν σε όλη τη χώρα, σε συνδυασμό με τον θεσμό της

πρόσθετης διδακτικής στήριξης, προσφέρουν ενισχυτική διδασκαλία στην ελληνική γλώσσα και διδακτική στήριξη σε άλλα αντικείμενα, ώστε να διευκολύνεται η ομαλή προσαρμογή και παραμονή στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπλέον, λειτουργούν διαπολιτισμικά σχολεία (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια) με βασικό σκοπό τη συγκράτηση του μαθητικού πληθυσμού με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες στο εθνικό σύστημα παιδείας. Διευκρινίζεται ότι το καθεστώς παραμονής των γονέων στη χώρα δε συνιστά κώλυμα όσον αφορά τη φοίτηση των παιδιών στο σχολείο.

Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης χαρακτηριστικά προγράμματα που υλοποιούνται είναι: «Εκπαίδευση Παλιννοστούντων, «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων» και «Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο». Το πρώτο πρόγραμμα σημείωσε υπερκάλυψη των στόχων του και το δεύτερο σημείωσε υψηλό ποσοστό απορροφητικότητας (76%). Αναφορικά με το τρίτο πρόγραμμα, αυτό παρουσίασε χαμηλή απορροφητικότητα. Και τα τρία αυτά έργα συνολικά εντάχθηκαν στο ΕΠΕΑΕΚ II.

2. ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η Αναπτυξιακή Στρατηγική για την περίοδο 2007-2013

2.1. Γενικό πλαίσιο

Το βασικό πλαίσιο ανάπτυξης του στρατηγικού σχεδιασμού για την παιδεία για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι το τετράπτυχο «Ανάπτυξη - Ανταγωνιστικότητα - Εκπαίδευση - Απασχόληση». Εντός αυτού του πλαισίου, η παιδεία αναδεικνύεται σε κρίσιμο παράγοντα. Η πολιτική αναζήτηση για ποιότητα ζωής για το κοινωνικό σύνολο στηρίζεται σε μια θεώρηση διαπνεόμενη από τις αρχές μιας ευνομούμενης και σωστά οργανωμένης σε κράτος κοινωνίας, όπως είναι η ελληνική, που σύμφωνα με τον συνταγματικό της χάρτη, καταγράφει ως βασική προτεραιότητα την παιδεία, την παροχή αγωγής και γνώσης σε όλους. Το υψηλό επίπεδο της εκπαίδευσης και των παρεχόμενων δεξιοτήτων αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία ενεργών πολιτών, την ένταξη τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα.

Το πολιτικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη μιας τέτοιας στρατηγικής έχει ήδη διαμορφωθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα Συμπεράσματα της Εαρινής Συνόδου του (23-24.3.2006), δήλωσε ότι η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης δυναμικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανταγωνιστικότητα και κοινωνική συνοχή. Η αριστεία και η καινοτομία σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι από τα βασικότερα ζητούμενα της Ευρωπαϊκής πολιτικής. Πρέπει να υπάρξουν μεταρρυθμίσεις ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων. Η ανώτατη εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση αποτελούν προτεραιότητες έτσι ώστε όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες να μπορούν να αποκτούν δεξιότητες και προσόντα, τα οποία θα τους βοηθούν να κινούνται, να ενσωματώνονται και να αναπτύσσονται στην ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία.

Παράλληλα, στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008 για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση που υπέβαλλε η Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτυπώνεται σαφώς η έμφαση στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της αναπτυξιακής πολιτικής και δραστηριότητας. Η ανάδειξη της κοινωνίας της γνώσης σε βασικό πυλώνα της εθνικής μεταρρυθμιστικής στρατηγικής αποτυπώνεται σαφώς με την έμφαση σε μέτρα επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς τίθενται στόχοι όπως η αύξηση της δημόσιας δαπάνης για την εκπαίδευση, η ενίσχυση της ευελιξίας και της συνοχής του εκπαιδευτικού συστήματος, η ανάδειξη της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του, μέσω της αποκέντρωσης, της μείωσης της γραφειοκρατίας και της εφαρμογής της αξιολόγησης σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών όχι μόνο ως αντικείμενο αλλά και ως μέσο διδασκαλίας είναι βασική παράμετρος του σχεδιασμού, στα πλαίσια της συνολικότερης Ψηφιακής Στρατηγικής της χώρας. Η έρευνα και η καινοτομία αποκτούν ένα νέο θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας, όπου το εκπαιδευτικό σύστημα, μέσω των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, έχει καθοριστική συμβολή για την ανάπτυξη της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας και τη διάχυση τους στον

επιχειρηματικό χώρο. Η δια βίου μάθηση αναδεικνύεται σε βασική κυβερνητική επιλογή ώστε να υπάρχει αφενός η παροχή γνώσης που διαμορφώνει την προσωπικότητα του σύγχρονου ενεργού πολίτη και αφετέρου η παροχή δεξιοτήτων που να βελτιώνουν τη διαδικασία σύζευξης μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας και τη μείωση της ανεργίας, η οποία στην Ελλάδα έχει έντονα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.

Οι ανωτέρω στρατηγικές κατευθύνσεις και επιλογές έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια ενός συγκεκριμένου αναπτυξιακού προτύπου που έχει υιοθετήσει η Ελληνική Κυβέρνηση, για την Κοινωνία της Γνώσης και την Καινοτομία, όπως περιγράφεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013. Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, οι επενδύσεις για την εκπαίδευση ανέρχονται σε 3,3 δις. ευρώ δημόσιας δαπάνης (μέσω του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση και των ΠΕΠ της περιόδου 2007-2013). Επιπλέον χρηματοδοτική προσπάθεια με εθνικούς πόρους θα καταβληθεί έτσι ώστε σταδιακά μέχρι το 2013, οι δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ να προσεγγίσουν τον ευρωπαϊκό μέσο όρο λαμβάνοντας υπόψη το ΕΠΜ και τις αντίστοιχες συστάσεις.

Ο βασικός στόχος ανάδειξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως της πλέον ανταγωνιστικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία θα στηρίζει την πρωτοπορία της στην γνώση, αποτελεί τον καταλύτη για την αναγνώριση της παιδείας ως το βασικότερο μέσο επίτευξης της κοινωνικής συνοχής και στήριξης του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Στο πλαίσιο του στόχου αυτού έχουν ήδη αναδειχθεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα ποσοτικοποιημένα δεδομένα, οι δείκτες, και οι θεματικές περιοχές που τεκμηριώνουν την πρόοδο για την επίτευξή του.

Οι δείκτες αυτοί θέτουν ως ορόσημο το έτος 2010, και ως προς την εκπαίδευση είναι **πέντε** και αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα, ο οποίος στηρίζεται στα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Έκθεση Προόδου 2006, SEC (2006)639, 16.5.2006):

Στόχοι Λισσαβόνας 2010 (ειδικά για εκπαίδευση)	Μ.Ο. (ΕΕ 25)	Ελλάδα	Στόχος ΕΣΠΑ 2013	Στόχος ΕΕ για το 2010
Πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου (σε % μαθητών)	14,9%	13%	10%	10%
Ολοκλήρωση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (σε %μαθητών)	77%	83%	86%	85%
Βασικές Δεξιότητες (ποσοστό μαθητών με χαμηλές δεξιότητες – PISA επίπεδο 1)	19,8%	25,2%	-	15,5%
Αποφοίτηση Ανώτατης Εκπαίδευσης σε Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογία (σε % κατοίκων ηλικίας 20-29 ετών)	12,5%	Δεν τηρούνται στοιχεία ¹²	-	15%

¹² Οι απόφοιτοι σε MST (ISCED 5A, 5B and 6), ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ25 ενώ το 40,1% των αποφοίτων μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) είναι γυναίκες (Eurostat, 2004), γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη σχετικής ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Στόχοι Λισσαβόνας 2010 (ειδικά για εκπαίδευση)	Μ.Ο. (ΕΕ 25)	Ελλάδα	Στόχος ΕΣΠΑ 2013	Στόχος ΕΕ για το 2010
Συμμετοχή σε προγράμματα Δια Βίου Μάθησης (σε % γενικού πληθυσμού ηλικίας 25-64)	10,8%	1,8%	6%	12,5%

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία αυτά η Ελλάδα βρίσκεται άνω του μέσου όρου της Ε.Ε. ως προς την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και ως προς την ολοκλήρωση της β' βάθμιας εκπαίδευσης. Αντίθετα, υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου στα θέματα των βασικών δεξιοτήτων και της δια βίου μάθησης.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την Παιδεία εντάσσονται και οι προσπάθειες για την επίτευξη προόδου αναφορικά με τους στόχους της Λισσαβόνας. Προς την κατεύθυνση αυτή θα ενταθούν οι προσπάθειες για μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου από το 13,3% στο 10%, αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από 84% σε 86% και αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στη δια βίου μάθηση από 1,8% σε 6%. Αναφορικά με το ποσοστό αποφοίτησης και το ποσοστό μαθητών με χαμηλές δεξιότητες θα γίνουν προσπάθειες για την κάλυψη της μισής απόστασης σε σχέση με τη στοχοθέτηση για το 2010.

Αυτοί οι ποσοτικοί στόχοι δεν νοούνται ως απλά στατιστικά μεγέθη, αλλά ως δείκτες ποιοτικής ενίσχυσης των εκπαιδευτικών συστημάτων στα Κράτη Μέλη. Πρόκειται για μια **έγκαιρη προειδοποίηση**, η αξιοποίηση της οποίας μπορεί να αλλάξει την κατάσταση και να προσεγγιστούν οι τεθέντες στόχοι. Τα ποσοτικά δεδομένα αποτελούν σημεία εκκίνησης της νέας βελτιωτικής προσπάθειας της Ελλάδας. Είναι προφανές ότι η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στη στρατηγική της Λισσαβόνας για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινωνίας Ευημερίας που να στηρίζεται στη Γνώση και υποστηρίζει την ανάδειξη της εκπαίδευσης ως κινητήριου μοχλού για την υλοποίησή της. Οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβόνας είναι μακροπρόθεσμες, και απαιτούν μεγάλα περιθώρια χρόνου και πόρων. Αποτελεί, λοιπόν, σημαντική ευκαιρία η προγραμματική περίοδος 2007-2013, ώστε να υλοποιηθούν οι μεταρρυθμιστικές δράσεις που θα καταστήσουν τους στόχους πραγματικότητα.

2.2. Η συνολική στρατηγική προσέγγιση για την παιδεία

Σε μια περίοδο ευρύτερων αλλαγών στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς, η εκπαίδευση και η επαγγελματική κατάρτιση βρίσκονται στην καρδιά της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣΤΛ) και διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο, καθόσον όχι μόνο συμβάλλουν στην τρέχουσα κοινωνική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη, αλλά και στη θεμελίωση του πνεύματος, της γνώσης, των δεξιοτήτων και ανθρωπίνων πόρων προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι **προκλήσεις του μέλλοντος**.

Σύμφωνα με τη ΣΤΛ, ο στρατηγικός στόχος της Ένωσης έγκειται στο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των

συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, να εξασφαλίσουν την πρόσβαση όλων στα συστήματα αυτά και να τα καταστήσουν ανοικτά προς το γενικό πληθυσμό.

Οι **βασικές προκλήσεις** για τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης περιλαμβάνουν το συνδυασμό της αριστείας και της αποδοτικότητας με την ισότητα, την καινοτομία, τις δημογραφικές αλλαγές και τη μετανάστευση. Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να επαναπροσδιοριστούν ώστε να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και τις κοινωνικοπολιτιστικές προκλήσεις και να συνδυάσουν την αποδοτικότητα με την ποιότητα και την ισότητα. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να μην υπάρξουν αποκλεισμοί και τα συστήματα δια βίου μάθησης, πρέπει να εξασφαλίζουν ότι δεν υπάρχουν αδιέξοδα. Η ανακοίνωση της Επιτροπής το 2006 αναφορικά με την *Αποδοτικότητα και την Ισότητα στα Ευρωπαϊκά Συστήματα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης* κατέδειξε ότι οι στόχοι αποδοτικότητας και ισότητας είναι συμβατοί και μπορούν να ενισχυθούν αμοιβαία.

Η εθνική στρατηγική για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση εστιάζει στην ανάγκη ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με τρόπο που θα επιτρέψει την ανάπτυξη ενός σύγχρονου, ευέλικτου, δυναμικού, ανταγωνιστικού, αποδοτικού και δίκαιου συστήματος εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο και θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες συνθήκες, ανάγκες και προσκλήσεις.

Στόχος είναι η αύξηση της ποσότητας, της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο προκειμένου να αναβαθμιστεί το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης

Οι διαπιστώσεις που έχουν γίνει στο πρώτο κεφάλαιο σχετικά με τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές που υπάρχουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, οδηγούν στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής για την παιδεία, η οποία εδράζεται στη Στρατηγική της Λισσαβόνας και περιγράφεται σε αυτό το κεφάλαιο.

Η έμφαση στην **ποιότητα** αναφέρεται **σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης**. Πρωταρχικός στόχος αυτής της στρατηγικής είναι η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος υψηλής ποιότητας, που θα αντικατοπτρίζει ένα σημείο ισορροπίας μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικο-πολιτιστικών στόχων της μάθησης. Ένα σύστημα όπου η παροχή εκπαίδευσης και γνώσης θα στοχεύει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων και ανθρώπων ικανών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σύγχρονου κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Η στρατηγική προσέγγιση αυτή λαμβάνει επίσης υπόψη τις προκλήσεις που έχουν επισημανθεί από τις Συστάσεις του Συμβουλίου του 2007 (6465/07).

Η **περαιτέρω αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση** αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για την Ελλάδα προκειμένου να επιτευχθεί ο εθνικός στόχος για προσέγγιση των δαπανών για την εκπαίδευση στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μια

γενναιόδωρη εθνική επένδυση μαζί με τη βοήθεια του ΕΚΤ και του ΕΤΠΑ θα αποτελέσουν τους τρεις χρηματοδοτικούς πυλώνες, που θα υποστηρίξουν τη συνολική στρατηγική εκπαίδευσης στη χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο, μέσω της εφαρμογής της **εθνικής στρατηγικής για την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση**, η Ελλάδα προγραμματίζει τα ακόλουθα:

- **Να αναδείξει την ποιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης**, αφού τα θεμέλια για την μετέπειτα επιτυχημένη απόκτηση της γνώσης και των δεξιοτήτων εντοπίζονται στα πρώιμα χρόνια της ζωής. Η επένδυση στην ποιοτική προσχολική εκπαίδευση είναι κρίσιμη καθόσον αφενός σε αυτήν τίθενται τα θεμέλια για την μεταγενέστερη μάθηση και τα επιτεύγματα, και αφετέρου επειδή αποτελεί τον αποτελεσματικότερο τρόπο για την διάρρηξη τυχόντων κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων. Έρευνες επιβεβαιώνουν ότι η προσχολική εκπαίδευση δημιουργεί υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε προγράμματα δια βίου μάθησης, ειδικά για άτομα ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και τα αποτελέσματα από την επένδυση στην προσχολική αγωγή αθροίζονται με την πάροδο του χρόνου.
- **Να ενισχύσει τη λειτουργία και να βελτιώσει την ποιότητα των ολοήμερων σχολείων και ολοήμερων νηπιαγωγείων.** Με πρόσθετο σχολικό χρόνο βελτιώνονται οι γλωσσικές ικανότητες των μαθητών και ενισχύεται η προθυμία τους για μάθηση, περιορίζεται η σχολική διαρροή και δίνεται η δυνατότητα για συμφιλίωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- Η **δευτεροβάθμια εκπαίδευση**, η οποία αποτελεί το στάδιο, στο οποίο ο μαθητικός πληθυσμός αγγίζει την εκπαιδευτική ωριμότητα, απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επιβάλλει σημαντικές παρεμβάσεις στα προγράμματα σπουδών κατά τέτοιο τρόπο, ώστε αυτό το ποσοστό όχι μόνο να διατηρηθεί, αλλά και να αυξηθεί. Παράλληλα, ο απόφοιτος γενικών σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι σε θέση, χωρίς περαιτέρω δαπάνες σε συμπληρωματικά φροντιστηριακά, εξωσχολικά μαθήματα είτε να έχει πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είτε να στραφεί σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης είτε να ενταχθεί στην αγορά εργασίας.
- **Να περιορισθεί περαιτέρω η εκπαιδευτική αποτυχία, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και οι ανεπαρκείς βασικές δεξιότητες.** Η καταπολέμηση της εγκατάλειψης του σχολείου θα πραγματοποιηθεί μέσω κρίσιμων επεμβάσεων σε ολόκληρο το φάσμα του συστήματος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ώστε να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα ελκυστικότερο, ειδικά στους μαθητές που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Έγκαιρη διάγνωση ανεπαρκών δεξιοτήτων και γνώσεων, ευέλικτο πρόγραμμα σπουδών, κατάλληλος σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός και πρόσφορα εργαλεία για δράση (ειδικότερα πρόσθετη διδακτική στήριξη) είναι μεγάλης σπουδαιότητας για την πολιτική της εκπαίδευσης.
- **Να αυξηθεί η ελκυστικότητα και η ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.** Να υποστηριχθεί η μεταρρύθμιση της

δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, μέσω της ενσωμάτωσης των βασικών μέτρων που υιοθετούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η πραγματική και ουσιαστική αναβάθμιση της ελκυστικότητας και της ποιότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε σύγκριση με τη δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση αποτελεί ένα βασικό στόχο της στρατηγικής για την περίοδο 2007-2013.

- Να διευκολυνθεί **η εφαρμογή πιστοποίησης των γνώσεων μέσω των εθνικών και ευρωπαϊκών πλαισίων πιστοποίησης προσόντων** έτσι ώστε η τυπική επαγγελματική εκπαίδευση να αποτελεί μια αξιόπιστη επιλογή για όσους επιλέγουν ταχύτερο δρόμο για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Η ανάπτυξη και η αναβάθμιση των επαγγελματικών περιγραμμάτων και προδιαγραφών, η βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών, η ανάπτυξη των συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας, η πιστοποίηση της γνώσης και η μεταφορά πιστωτικών μονάδων θα επιτρέψουν στους νέους, που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για να αποκτήσουν δεξιότητες και επαγγελματικά προσόντα, να βελτιώσουν σημαντικά τις προοπτικές επαγγελματικής τους αποκατάστασης. Αυτό είναι σημαντικό για την προώθηση της **ισότητας** καθόσον πολλά άτομα από λιγότερο ευνοημένες ομάδες επιλέγουν να αποκτήσουν τις δεξιότητές τους με μη τυπική ή άτυπη μάθηση. Η εξασφάλιση ότι η προτέρα μάθηση αναγνωρίζεται και ότι τα "αδιέξοδα" στη μάθηση αίρονται, αποτελεί προτεραιότητα που σχετίζεται τόσο με την αποδοτικότητα όσο και με την ισότητα.
- Ένας βασικός στόχος τόσο για την πρωτοβάθμια όσο και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι να προσαρμοστεί η διδακτική πρακτική στη σύγχρονη πραγματικότητα (π.χ. ανάπτυξη της οικολογικής συνείδησης). Ο στόχος είναι για τους μεμονωμένους μαθητές να συμμετέχουν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω των μεθόδων διδασκαλίας που υποκινούν την επιθυμία τους να μάθουν. Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν αυξημένες δυνατότητες σε αυτήν την κατεύθυνση, και επομένως η ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί συστατικό στοιχείο της στρατηγικής. Αυτό θα βοηθήσει να καταστεί το εκπαιδευτικό σύστημα πιο ευέλικτο, κυρίως αυξάνοντας την κάθετη και την οριζόντια κινητικότητα.
- Να **βελτιωθεί περαιτέρω η ποιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών** (της αρχικής αλλά και της ενυπηρεσία). Επίσης πρέπει να παρέχεται στους εκπαιδευτικούς περισσότερη κοινωνική αναγνώριση από όλους (κοινωνία, κυβέρνηση, κοινωνικοί εταίροι), αλλά και ταυτόχρονα η κατάλληλη ανταμειβή για το λειτούργημά τους. Οι σημαντικότεροι παράγοντες για την ποιότητα, την αποτελεσματικότητα και την ισότητα στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση είναι η ποιότητα, η εμπειρία και το κίνητρο των **εκπαιδευτικών** και οι παιδαγωγικές μέθοδοι που χρησιμοποιούν. Η επιτυχής εφαρμογή οποιουδήποτε σχεδίου βελτίωσης στον τομέα της εκπαίδευσης προϋποθέτει ένα κατάλληλα επιμορφωμένο και καταρτισμένο εκπαιδευτικό δυναμικό. Οι εξειδικευμένες δραστηριότητες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε μια σειρά θεμάτων (π.χ. νέες τεχνολογίες, παιδαγωγική) θα εξοπλίσουν το διδακτικό προσωπικό της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την απαραίτητη γνώση αναβαθμίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία μια ζωήρη

και διαδραστική προσπάθεια στην οποία θα εμπλέκονται όχι μόνο οι ίδιοι αλλά και οι μαθητές.

- Να δοθεί **μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερες αρμοδιότητες στα σχολεία**. Σε μια τέτοια στρατηγική προσέγγιση, υπάρχει προφανής ανάγκη για τημια συστηματική υποστήριξη τους μέσω της δημιουργίας των εργαλείων που θα επιτρέψουν μια αποτελεσματικότερη αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.
- Επίσης, οι βασικοί συντελεστές συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, των ΜΚΟ και κατά περίπτωση των περιφερειακών διοικήσεων και των δήμων, θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή μιας τέτοιας στρατηγικής εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.
- **Να ενθαρρυνθεί και να καλλιεργηθεί μια κουλτούρα αξιολόγησης**. Προκειμένου να αναπτυχθούν αποτελεσματικές μακροπρόθεσμες πολιτικές που να βασίζονται σε τεκμηριωμένα στοιχεία, απαιτείται να κατανοήσουν οι λήπτες αποφάσεων τι συμβαίνει μέσα στα συστήματά τους με το να ενθαρρύνουν την κουλτούρα της αξιολόγησης. Μια βασική επιλογή σε αυτήν την κατεύθυνση είναι η διαδικασία διασφάλισης ποιότητας, με τις λειτουργίες αξιολόγησης, προκειμένου να δοθεί έμφαση στο επίπεδο των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η συνεχής καταγραφή της αξιολογικής απόδοσης θα καταστήσει δυνατές και αποτελεσματικότερες τις απαιτούμενες διορθωτικές επεμβάσεις. Σε αυτή την διαδικασία, η Ελλάδα (όπως όλα τα κράτη μέλη) χρειάζεται να ανοίξει διαύλους επικοινωνίας για την οργάνωση και διεξαγωγή σχετικών ερευνών, χρειάζεται δηλαδή όχι μόνο μια στατιστική υποδομή ικανή να συγκεντρώνει τα απαραίτητα ευρήματα, αλλά και μηχανισμούς αξιολόγησης και αποτίμησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών.
- Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένας ειδικός τομέας για παρεμβάσεις. Η πρόσφατη μεταρρύθμιση ενίσχυσε σημαντικά την αυτοδιαχείριση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και οργάνωσε ορθολογικά τις διοικητικές, εκπαιδευτικές και ερευνητικές λειτουργίες τους, με την εφαρμογή ενός προτύπου για τον προγραμματισμό των σχετικών δραστηριοτήτων, που στόχευαν στη μεγαλύτερη ευελιξία σχετικά με την εφαρμογή των εκπαιδευτικών και ερευνητικών τους προγραμμάτων. Ο αρχικός στόχος είναι να αναπτυχθεί ένα υψηλό επίπεδο σπουδών τόσο για τις προπτυχιακές σπουδές όσο και για τις μεταπτυχιακές. Η ερευνητική εμβάθυνση στην επιστημονική γνώση είναι ο μόνος τρόπος βελτίωσης της συμβολής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και της κοινωνικής συνοχής, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ευελιξία σε κάθε πτυχή της λειτουργίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μια πτυχή της ποιότητας που θα αξιολογηθεί και στόχος παραμένει για την τριτοβάθμια εκπαίδευση η ικανότητά της να δράσει καταλυτικά στην προσπάθεια ανάπτυξης της χώρας.
- Επιπλέον, έμφαση θα δοθεί στο κύριο χαρακτηριστικό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο είναι ότι συνδυάζει τη μετάδοση της γνώσης με τη δημιουργία γνώσης. Η έρευνα (θεωρητική και εφαρμοσμένη) και η καινοτομία

είναι στοιχεία στα οποία θα δοθεί ειδική βαρύτητα στα πλαίσια της στρατηγικής για την περίοδο 2007-2013. Η προσπάθεια δεν θα περιοριστεί στην επισήμανση και την υποστήριξη του εγχώριου ερευνητικού δυναμικού, αλλά θα έχει μια έντονα εξωστρεφή φύση, προκειμένου να προσελκυσθούν ερευνητές από το εξωτερικό, οι οποίοι με την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας.

- **Παροχή καλύτερων ευκαιριών για την εκπαίδευση ενηλίκων.** Με δεδομένο ότι ο πληθυσμός γηράσκει, καλύτερες ευκαιρίες για την εκπαίδευση ενηλίκων είναι σημαντικές και για την ισότητα αλλά και για την αποδοτικότητα, ειδικά για να κινητοποιήσουν τους ανειδίκευτους ή τους ανεπαρκώς ειδικευμένους και να τους βοηθήσουν να προσαρμοστούν καλύτερα στη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Η συμμετοχή των ενηλίκων στη δια βίου μάθηση στην Ελλάδα είναι μια από τις χαμηλότερες στην ΕΕ- 25. Οι ευκαιρίες δια βίου εκπαίδευσης για το ενήλικο τμήμα του πληθυσμού παραμένουν περιορισμένες, παρά την αύξηση τους τα τελευταία χρόνια.
- Η προσέλκυση του ενήλικου πληθυσμού στα προγράμματα της δια βίου μάθησης μέσω της παροχής κινήτρων, αποτελεί μια βασική στρατηγική επιλογή. Δεδομένων των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων της Ελλάδας (μια χώρα που έχει νησιά αλλά και βουνά), οι οποίες προκαλούν δυσκολίες πρόσβασης στα σημεία απόκτησης γνώσης, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων των νέων τεχνολογιών για σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια σημαντική προτεραιότητα. Ο νόμος 3369/2005 σχετικά με τη δια βίου μάθηση θα εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Αυτό θα βοηθήσει να γεφυρωθούν τα σημερινά χάσματα και θα παρέχει καλύτερες ευκαιρίες δια βίου μάθησης στους ενηλίκους, συμπεριλαμβανομένων των αποκαλούμενων "μη παραδοσιακών" εκπαιδευομένων, δηλαδή ατόμων με λίγα προσόντα, πιο ηλικιωμένων εργαζομένων και μεταναστών
- **Να βελτιωθεί η ποιότητα και ανταποκρισιμότητα του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.** Η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας σημαίνει απλά την κοινά αποδεκτή άποψη ότι το περιεχόμενο της γνώσης και γενικά των προσόντων που αποκτούνται με την εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και την ζήτηση που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας.
- Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο **η υποστήριξη των ολοκληρωμένων προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού** είναι κεντρικά σημεία στο στρατηγικό προγραμματισμό για την περίοδο 2007-2013. Επιπλέον, η εξοικείωση των μαθητών και των σπουδαστών με τις συνθήκες της αγοράς εργασίας έχει αποδειχθεί επιτακτική ανάγκη. Συνεπώς, σχέδια για μάθηση σε ρεαλιστικό περιβάλλον για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, μαζί με τα προγράμματα υποστήριξης για την ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος, είναι στοιχεία που συμπληρώνουν τη στρατηγική προσέγγιση της νέας περιόδου προγραμματισμού.

- Ενώ στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισσαβόνας η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας είναι σημαντική, **η μάθηση κρίνεται ως σημαντικότερη από την ανάπτυξη, την απασχολησιμότητα και την ένταξη στην αγορά εργασίας**. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση σχετίζονται με την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, την ατομική αυτοπραγμάτωση, την κοινωνική ενσωμάτωση και την κοινωνική συνοχή. Το γενικό πολιτικό πλαίσιο θα διαποτιστεί από τις αρχές της επαρκούς αναγνώρισης και προσοχής των κοινωνικο-πολιτιστικών στόχων της μάθησης.
- **Να συνεχισθεί η προσπάθεια μείωσης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και του αποκλεισμού**. Όλα τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, χαρακτηρίζονται από τις δεδομένες εκπαιδευτικές ανισότητες που απεικονίζουν, αναπαράγουν και διαπλέκονται με τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες. Τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο όπως είναι οι φτωχοί, οι άστεγοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα άτομα με ανεπαρκή προσόντα, οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι, οι άνεργοι, οι άνθρωποι που επανεντάσσονται στην αγορά εργασίας, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και τα άτομα εθνικών μειονοτήτων είναι οι πιο ευάλωτοι και άμεσα θιγόμενοι από τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Οι προσπάθειες καταπολέμησης της αναπηρίας και των κοινωνικών μειονεκτημάτων μεταξύ των πιο ευάλωτων τμημάτων του σχολικού πληθυσμού θα συνεχιστούν, συμπεριλαμβάνοντας μέτρα οικονομικής βοήθειας (π.χ. υποτροφίες) για τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.
- **Ανάπτυξη δια-τομεακών προσεγγίσεων** για τη σύνδεση των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης με αυτές που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ενσωμάτωση, τη νεολαία, την υγεία, την κατοικία, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Ενώ η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν σημαντικά δομικά στοιχεία, οι πολιτικές πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα δεν είναι καθ'αυτές επαρκείς. Οι πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να αρθρωθούν μέσα από ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις σε άλλους πολιτικούς τομείς. Η στρατηγική για την παιδεία ενθαρρύνει μια ολιστική προσέγγιση στοχευμένη στη δια-τομεακή συνεργασία, η οποία μπορεί να δώσει ρεαλιστικότερες και καλύτερες απαντήσεις στις προκλήσεις.
- Για αυτόν τον λόγο, **θα βελτιωθεί ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των υπουργείων** και η **ανάπτυξη των συνεργασιών** μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των εμπλεκόμενων φορέων και των τοπικών αρχών.

2.3. Οι πυλώνες χρηματοδότησης της εθνικής στρατηγικής για την παιδεία

Η συνολική στρατηγική για την παιδεία θα χρηματοδοτηθεί στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 από **τρεις πυλώνες χρηματοδότησης**:

- το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο θα συγχρηματοδοτήσει το τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης

- ii. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο θα συγχρηματοδοτήσει στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα υποδομές και εξοπλισμό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης & της δια βίου μάθησης.
- iii. Αμιγώς εθνικούς πόρους μέσα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και τον τακτικό προϋπολογισμό.

Το ΕΚΤ θα συγχρηματοδοτήσει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση με 1.440 Μ€ (από σύνολο ΔΔ 2.215 Μ€) με έμφαση:

- στην προώθηση των μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα και τη βελτίωση της πρόσβασης και του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων
- στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης με την ανάπτυξη συστήματος παροχής κατάλληλων κινήτρων (ιδιαίτερα των ατόμων με χαμηλά προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας, των ατόμων που εγκατέλειψαν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα)
- στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου με την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής και την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
- στη βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της αναθεώρησης του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων και της θέσπισης συστήματος αναγνώρισης της τυπικής πιστοποίησης της μάθησης, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων

Η ανάλυση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης δίδεται αναλυτικότερα στο παρόν κείμενο.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης σχεδιάζεται ως ενιαίο Πρόγραμμα του στόχου «Σύγκλισης» και του στόχου «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης» (multi-objective programme) με βάση τη σχετική πρόβλεψη του Γενικού Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006. Στο ΕΠ οι παρεμβάσεις στις Περιφέρειες Στόχου «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης» αποτυπώνονται σε διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας.

Η επιλογή το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης να είναι ενιαίο Πρόγραμμα δύο στόχων εδράζεται στα ακόλουθα:

- i) στο γεγονός ότι οι παρεμβάσεις που αφορούν το εκπαιδευτικό σύστημα συνιστούν μια συνεκτική εθνική στρατηγική για το σύνολο της χώρας. Ειδικότερα:
  - ο η εθνική πολιτική για την εκπαίδευση είναι ενιαία για το γεωγραφικό σύνολο της χώρας και συνεπώς η υποστήριξη από ένα ενιαίο Πρόγραμμα διευκολύνει το σχεδιασμό και την εφαρμογή της
  - ο υπάρχουν Περιφέρειες που με βάση οικονομικά κριτήρια κατατάσσονται σε κάποιο στόχο π.χ. ανταγωνιστικότητας, αλλά με βάση εκπαιδευτικά κριτήρια φαίνεται να υστερούν δηλ. δεν υπάρχει πάντα αντιστοιχία

μεταξύ οικονομικής και εκπαιδευτικής προόδου. Αυτό σημαίνει ότι ένα ενιαίο Πρόγραμμα συμβάλλει στην ομογενοποίηση πολιτικών σε περιφέρειες διαφορετικών οικονομικών και εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών

- ii) στο γεγονός ότι ενδεχόμενη δημιουργία δύο ΕΠ συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ ανά στόχο θα συνέβαλλε στη διαχειριστική πολυπλοκότητα του συστήματος, ενώ με τη δημιουργία ενός ενιαίου ΕΠ και για τους δύο στόχους επέρχεται διαχειριστική απλοποίηση.

Το ΕΤΠΑ θα συγχρηματοδοτήσει τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα των πέντε χωρικών ενότητων με εστίαση στην κάλυψη των αυξημένων αναγκών σε υλικοτεχνική υποδομή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, όπως :

A. Κτιριακές Υποδομές

- Προσχολική Αγωγή (νηπιαγωγεία) με προτεραιότητα κάλυψης του συνόλου των αναγκών
- Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με προτεραιότητα κάλυψης ει δυνατόν το συνόλου των περιπτώσεων όπου λειτουργούν σχολικές μονάδες με διπλά ωράρια.
- Κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης χώρων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου εκπαίδευση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας καθώς και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας. Σημειώνεται ότι επειδή η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη σημασία στον δείκτη της Λισαβόνας «Αποφοίτηση Ανώτατης Εκπαίδευσης σε μαθηματικά – θετικές επιστήμες και τεχνολογία (MST¹³)» η ΕΕ έχει προταθεί η κατά προτεραιότητα χρηματοδότηση κτιριακών υποδομών εκπαίδευσης, οι οποίες σχετίζονται με θετικές επιστήμες σε όλες τις βαθμίδες.

B. Υποδομές σε εξοπλισμό

- Προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού, ιδίως σε ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση, με προτεραιότητα κάλυψης στο σύνολο της λειτουργίας
  - α) των ολοήμερων σχολείων
  - β) των επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑΛ) και επαγγελματικών σχολών (ΕΠΑΣ)
  - γ) της έρευνας και της καινοτομίας

Η ανάπτυξη των υποδομών εκπαίδευσης συμβάλλει άμεσα στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας, καθόσον αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ποιοτική αναβάθμιση των συστημάτων εκπαίδευσης, αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης και συντελεί στην αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους και στη δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος για την παροχή γνώσης και δεξιοτήτων. Η επιλογή για την κάλυψη των ελλείψεων στη φυσική υποδομή του εκπαιδευτικού συστήματος συνιστά ειδικό στόχο της Θεματικής Προτεραιότητας 'Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία του ΕΣΠΑ' και

¹³ *Mathematics, Science, Technology*

αναπόσπαστο κομμάτι της στρατηγικής για το ανθρώπινο κεφάλαιο του παρόντος ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια βίου μάθηση». Για το λόγο αυτό, εξάλλου, ο συντονισμός των δράσεων αυτών θα γίνεται από την ΕΥΔ του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση. Η κατανομή των πόρων ανά βαθμίδα εκπαίδευσης και ανά Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα θα καθοριστεί σε συνεργασία με τα ΠΕΠ.

Οι διαθέσιμοι εθνικοί πόροι μέσω του τακτικού προϋπολογισμού αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 6%-7% και αναμένεται μεσοσταθμικά να ανέλθουν περίπου σε 6.500Μ€ ετησίως κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και καλύπτουν κυρίως λειτουργικές ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος. Ένα ποσό της τάξης των 270Μ€ (περίπου 4% του τακτικού προϋπολογισμού) δαπανάται ετησίως για αναπτυξιακές παρεμβάσεις συναφείς με αυτές που προβλέπονται στο πλαίσιο του παρόντος ΕΠ. Επιπρόσθετα, μέσω του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ αναμένεται να διατεθούν 2.600Μ€ (περίπου 370 Μ€ ετησίως) για υποδομές εκπαίδευσης. Οι αμιγώς εθνικοί πόροι θα καταβληθεί προσπάθεια ώστε στο μέλλον να καλύπτουν θεσμικά και άυλες παρεμβάσεις στην εκπαίδευση, ενώ ο πολυετής σχεδιασμός του εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων θα επιτρέψει βελτιστοποίηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της αμιγούς εθνικής χρηματοδότησης για την παιδεία. Με αυτόν τον τρόπο και μέσω της σταδιακής αύξησης των συνολικών δαπανών για την παιδεία θα καλυφθεί ο στόχος του ΕΣΠΑ για προσέγγιση των δαπανών για την εκπαίδευση (ως ποσοστό του ΑΕΠ) στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η πρόοδος των δαπανών για την Εκπαίδευση θα είναι σταθερή τηρουμένων των μακροοικονομικών μεγεθών της χώρας. Οι αμιγώς εθνικοί πόροι θα εστιασθούν εκτός των άλλων και στις περιφέρειες σταδιακής εισόδου όπου η κοινοτική χρηματοδότηση είναι περιορισμένη.

2.4. Στρατηγική Στοχοθεσία για τον τομέα της Παιδείας

Η νέα διευρυμένη στοχοθεσία του ΕΚΤ επιτρέπει την ανάδειξη συγκεκριμένων στρατηγικών στόχων που θα κωδικοποιούν το ανωτέρω αναπτυξιακό όραμα κατά τέτοιο τρόπο ώστε η υλοποίηση των σχετικών δράσεων να έχει ως αποτέλεσμα, στη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, την επίτευξη απτών ποσοτικοποιημένων δεικτών και ποιοτικών χαρακτηριστικών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» επικεντρώνεται σε τέσσερις **(4) Στρατηγικούς Στόχους**.

1ος Στρατηγικός Στόχος: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και πρόωξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης»

Η δικαιολογητική βάση του στρατηγικού στόχου στηρίζεται στη διαπιστωμένη ανάγκη για την αύξηση των επενδύσεων και την ενίσχυση της συμμετοχής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με έμφαση στην προσχολική αγωγή προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, που οδηγεί σε κοινωνικό αποκλεισμό. Ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέεται κυρίως με τις αδυναμίες πρόσβασης για όλους στην εκπαίδευση και

ιδιαίτερα για τα ΑμεΑ και τις ΕΚΟ, που χρήζουν ιδιαίτερης μέριμνας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος. Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης συνδέεται άμεσα και με την ένταξη των νέων τεχνολογιών ΤΠΕ στην εκπαίδευση, και προς αυτή την κατεύθυνση η Ελλάδα πρέπει να εντείνει τους ρυθμούς ανάπτυξης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση μέσα από την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την ενίσχυση των υποδομών σε Η/Υ.

Στο πλαίσιο του στόχου «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης» θα προωθηθούν: i) η αναμόρφωση, ο εκσυγχρονισμός και η αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, ii) η ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού πληθυσμού, iii) η συστηματική μέτρηση της προόδου που επιτελείται με την α) ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και β) την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, iv) η επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και v) η βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας (συμπεριλαμβανομένου της προσχολικής εκπαίδευσης) και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και τις ΤΠΕ. Επίσης, προβλέπεται η ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ).

Όλα αυτά τα στοιχεία συνεπάγονται δράσεις που εμπίπτουν σε συγκεκριμένους στόχους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ως τομείς του περιεχομένου της συνδρομής που θα παρασχεθεί από το Ταμείο αυτό. Ειδικότερα ως προς τους στόχους «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης», οι οποίοι αφορούν το σύνολο των περιφερειών της Ελλάδας, βασική συνάφεια των ανωτέρω υπάρχει κυρίως με τις προτεραιότητες 1(δ) «ενίσχυση ανθρώπινου κεφαλαίου» και 1(γ) «ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων». Ως προς το στόχο «Σύγκλιση», ο οποίος αφορά σε όλες της περιφέρειες πλην της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου, βασική συνάφεια υπάρχει με την προτεραιότητα 2(α) «επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο».

2ος Στρατηγικός Στόχος: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας»

Η δικαιολογητική βάση του στρατηγικού στόχου στηρίζεται στη διαπιστωμένη διαρκή συρρίκνωση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης και στη μειωμένη ελκυστικότητα και αποτελεσματικότητα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων συνδέεται άμεσα με την αδυναμία σύζευξης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, ειδικά των νέων με μέτριο επίπεδο εκπαίδευσης (μέχρι μεταδευτεροβάθμια).

Στο πλαίσιο του στόχου «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας» θα προωθηθούν: i) η αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητάς της και ii) ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της αναθεώρησης του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων και της θέσπισης συστήματος αναγνώρισης της τυπικής πιστοποίησης της μάθησης, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων. Επίσης, θα εστιάσει στην αύξηση στην αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας.

Όλα αυτά τα στοιχεία συνεπάγονται δράσεις που εμπίπτουν σε συγκεκριμένους στόχους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ως τομείς του περιεχομένου της συνδρομής που θα παρασχεθεί από το Ταμείο αυτό. Ειδικότερα ως προς τους στόχους «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης», οι οποίοι αφορούν το σύνολο των περιφερειών της Ελλάδας, βασική συνάφεια των ανωτέρω υπάρχει κυρίως με την προτεραιότητα 1(δ) «ενίσχυση ανθρώπινου κεφαλαίου», και σε σημαντικό βαθμό με τις προτεραιότητες 1(α) «Αύξηση προσαρμοστικότητας εργαζομένων», 1(β) «Τόνωση πρόσβασης στην απασχόληση και συμμετοχής στην αγορά εργασίας». Ως προς το στόχο «Σύγκλιση», ο οποίος αφορά σε όλες της περιφέρειες πλην της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου, βασική συνάφεια υπάρχει με την προτεραιότητα 2(α) «επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο».

3ος Στρατηγικός Στόχος: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων»

Η δικαιολογητική βάση του στρατηγικού στόχου στηρίζεται στη διαπιστωμένη μικρή συμμετοχή στη δια βίου εκπαίδευση των ενηλίκων (25-64 ετών) με την Ελλάδα να εμφανίζει το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής στη δια βίου μάθηση σε σύγκριση ακόμα και με νέα κράτη μέλη, ενώ το ποσοστό συμμετοχής δεν διαφέρει αισθητά μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η υστέρηση σε σχέση με το μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό συμμετοχής φτάνει τις 9 ποσοστιαίες μονάδες, καταδεικνύοντας με τον καλύτερο τρόπο την ανάγκη ενίσχυσης της δια βίου μάθησης σε όλες τις παραγωγικές ηλικιακές ομάδες και σε όλες τις κατηγορίες του εργατικού δυναμικού της χώρας με ευέλικτα προγράμματα κατάρτισης.

Στο πλαίσιο του στόχου «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων» θα προωθηθούν η ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών της δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτήν, με την ανάπτυξη συστήματος παροχής κατάλληλων κινήτρων (ανάπτυξη συστήματος κινήτρων) ιδιαίτερα των ατόμων με χαμηλά προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας, των ατόμων που εγκατέλειψαν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η περαιτέρω ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Όλα αυτά τα στοιχεία συνεπάγονται δράσεις που εμπίπτουν σε συγκεκριμένους στόχους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ως τομείς του περιεχομένου της συνδρομής που θα παρασχεθεί από το Ταμείο αυτό. Ειδικότερα ως προς τους στόχους «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης», οι οποίοι αφορούν το σύνολο των περιφερειών της Ελλάδας, βασική συνάφεια των ανωτέρω υπάρχει κυρίως με την προτεραιότητα 1(δ) «ενίσχυση ανθρώπινου κεφαλαίου», και σε σημαντικό βαθμό με τις προτεραιότητες 1(α) «Αύξηση προσαρμοστικότητας εργαζομένων», 1(β) «Τόνωση πρόσβασης στην απασχόληση και συμμετοχής στην αγορά εργασίας», 1(γ) «ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων» και 1(ε) «προώθηση σχέσεων και συμφωνιών με δικτύωση των ενδιαφερομένων φορέων». Ως προς το στόχο «Σύγκλιση», ο οποίος αφορά σε όλες της περιφέρειες πλην της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου, βασική συνάφεια υπάρχει με την προτεραιότητα 2(α) «επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο».

4ος Στρατηγικός Στόχος: «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας»

Η δικαιολογητική βάση του στρατηγικού στόχου στηρίζεται στη διαπιστωμένη ανάγκη για ενίσχυση της ΕΤΑ στην Ελλάδα. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας αποτελούν το σημαντικότερο φορέα υλοποίησης των δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΕΤΑ) της χώρας, καθώς συγκεντρώνει περίπου το 1/2 της συνολικής Ακαθάριστης Εγχώριας Δαπάνης για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) (0,63% του ΑΕΠ). Η περαιτέρω ενίσχυση της ΕΤΑ προϋποθέτει την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό.

Στο πλαίσιο του στόχου «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας» προβλέπεται: i) η ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό με έμφαση σε ασθενέστερες οικονομικά και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού και ii) η αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ, και η ενίσχυση της συμμετοχής σε διδακτορικό επίπεδο μέσω προγραμμάτων (π.χ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ).

Αναφορικά με τη σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με τις επιχειρήσεις, όπως προβλέπεται στον Κανονισμό του ΕΚΤ, σημειώνεται ότι συντάσσεται μνημόνιο συνεργασίας του Υπ. Ανάπτυξης και του ΥπΕΠΘ, στο οποίο τονίζεται ότι η δικτύωση πανεπιστημίων και άλλων ερευνητικών φορέων με τις επιχειρήσεις θα χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του Άξονα 1 του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα του Υπ. Ανάπτυξης. Παράλληλα, δράσεις που αφορούν α) στην προώθηση της απασχόλησης ερευνητών στις επιχειρήσεις και β) στην ενίσχυση της γεωγραφικής και διατομεακής κινητικότητας ερευνητών θα χρηματοδοτηθούν στο

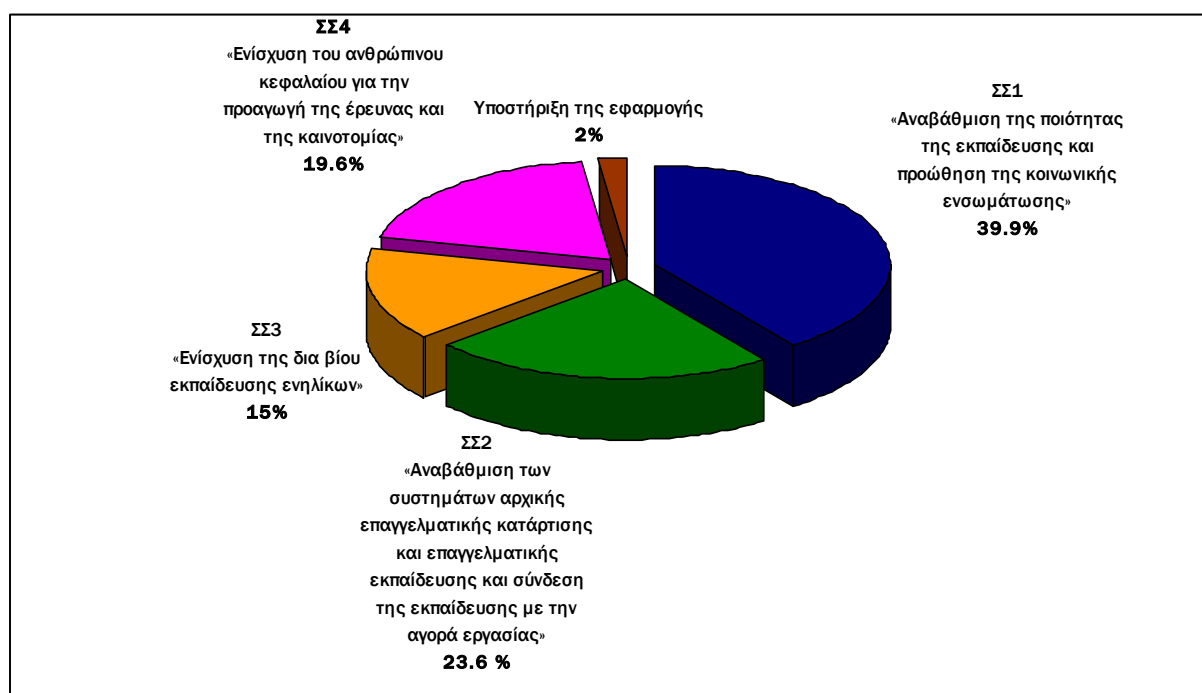
πλαίσιο του Άξονα 2 του ΕΠ Ανθρώπινου Δυναμικού του Υπ. Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας σύμφωνα με αντίστοιχο μνημόνιο συνεργασίας.

Όλα αυτά τα στοιχεία συνεπάγονται δράσεις που εμπίπτουν σε συγκεκριμένους στόχους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ως τομείς του περιεχομένου της συνδρομής που θα παρασχεθεί από το Ταμείο αυτό. Ειδικότερα ως προς τους στόχους «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης», οι οποίοι αφορούν το σύνολο των περιφερειών της Ελλάδας, βασική συνάφεια των ανωτέρω υπάρχει κυρίως με την προτεραιότητα 1(δ) «ενίσχυση ανθρώπινου κεφαλαίου», και σε σημαντικό βαθμό με τις προτεραιότητες 1(α) «Αύξηση προσαρμοστικότητας εργαζομένων» και 1(β) «Τόνωση πρόσβασης στην απασχόληση και συμμετοχής στην αγορά εργασίας». Ως προς το στόχο «Σύγκλιση», ο οποίος αφορά σε όλες της περιφέρειες πλην της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου, βασική συνάφεια υπάρχει με την προτεραιότητα 2(α) «επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο».

Η κατανομή της χρηματοδοτικής βαρύτητας ανά στρατηγικό στόχο εικονίζεται στο σχήμα 2-1. Κυρίαρχος με όρους χρηματοδοτικής βαρύτητας (περίπου 40% της κοινοτικής συνδρομής) αναδεικνύεται ο στρατηγικός στόχος 1 «*Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης*», ο οποίος αφορά όλο το εκπαιδευτικό σύστημα (συστημικός). Στο στόχο αυτό εντάσσονται όλες οι παρεμβάσεις που αφορούν στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, όπως η ενσωμάτωση ΤΠΕ στην εκπαίδευση, η κοινωνική ενσωμάτωση και οι παρεμβάσεις ανθρώπινου δυναμικού, που υποστηρίζουν τις λοιπές συστημικές ποιοτικές βελτιώσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα. Δεύτερος σε χρηματοδοτική σημαντικότητα (23.6% της κοινοτικής συνδρομής) αναδεικνύεται ο στρατηγικός στόχος 2 «*Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας*» όπου περιλαμβάνονται παρεμβάσεις όπως η αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών η ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και οι λοιπές παρεμβάσεις ενίσχυσης και λειτουργικής αναβάθμισης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ), η πρακτική άσκηση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, τα Γραφεία Διασύνδεσης, ο επανασχεδιασμός και η επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) σε όλες τις βαθμίδες και επίπεδα εκπαίδευσης και η προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων με στόχο την ενίσχυση της διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας .

Ο στρατηγικός στόχος 4 «*Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας*» είναι τρίτος σε χρηματοδοτική σημαντικότητα (19.6% της κοινοτικής συνδρομής) καθόσον σε αυτόν εντάσσονται παρεμβάσεις που αποσκοπούν στον ποσοτικό και ποιοτικό εμπλουτισμό του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού της χώρας μέσω της προώθησης ερευνητικών προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, της προσέλκυσης νέων ερευνητών από το εξωτερικό, της ποιοτικής αναβάθμισης των μεταπτυχιακών προγραμμάτων με έμφαση στις θετικές επιστήμες και της παροχής υποτροφιών με αύξηση της συμμετοχής των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Τέταρτος σε χρηματοδοτική σημαντικότητα (15% της κοινοτικής συνδρομής) αναδεικνύεται ο στρατηγικός στόχος 3 «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων» στον οποίο εντάσσονται παρεμβάσεις όπως η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων, η ενίσχυση των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης, η επέκταση του θεσμού του Ανοικτού Πανεπιστημίου, η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Θα πρέπει ωστόσο να τονισθεί ότι η ενίσχυση, από το ΕΠ, της δια βίου μάθησης γενικότερα δεν περιορίζεται μόνο στον στρατηγικό στόχο 3, αλλά στη δια βίου μάθηση εντάσσονται και παρεμβάσεις που αφορούν το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και που συμβάλλουν σχετικά όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η προσχολική αγωγή, η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής κ.α., οι οποίες ωστόσο, είναι ενταγμένες σε άλλους στρατηγικούς στόχους. Υπολογίζεται ενδεικτικά ότι η χρηματοδοτική σημαντικότητα που έχει στο Πρόγραμμα η δια βίου μάθηση, συμπεριλαμβανομένων αυτών των παρεμβάσεων ανέρχεται σε άνω του 30% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΕΠ.

Σχήμα 2-1: Ποσοστιαία κατανομή της Κοινοτικής Συνδρομής στους στρατηγικούς στόχους του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

Συνοψίζοντας, το σύνολο των αδυναμιών του συστήματος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην Ελλάδα, προβλέπεται να αντιμετωπιστούν μέσα από την περιγραφόμενη στρατηγική για τη νέα προγραμματική περίοδο. Προς την κατεύθυνση αυτή παρατίθεται ο παρακάτω πίνακας σύνδεσης των αδυναμιών με τη στρατηγική (Στρατηγικοί Στόχοι, ΣΣ) για την Παιδεία.

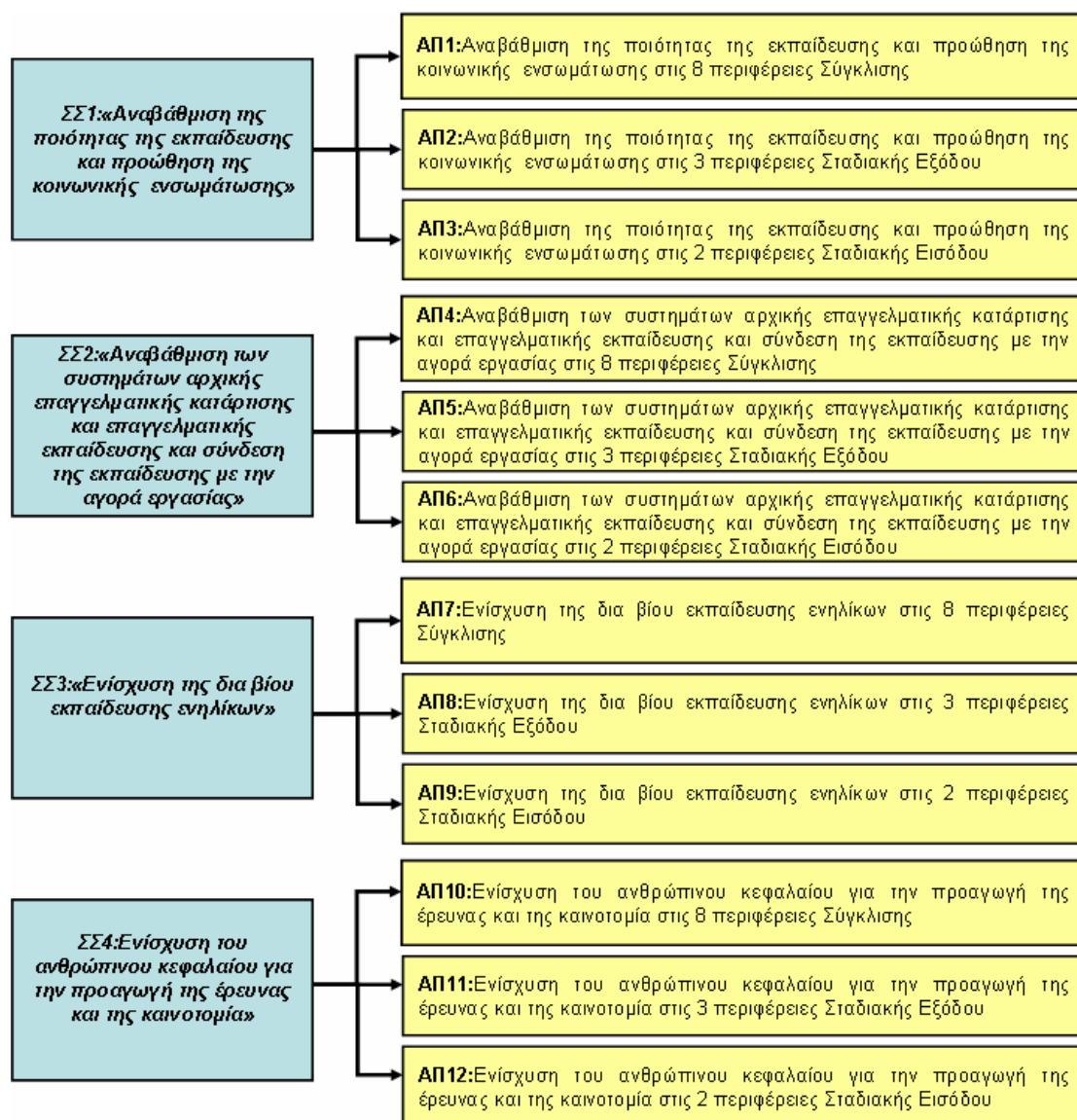

Πίνακας 2-1: Σύνδεση Αδυναμιών (SWOT) με στρατηγική για την Παιδεία

Αδυναμίες	ΣΣ1	ΣΣ2	ΣΣ3	ΣΣ4
Χαμηλές δημόσιες δαπάνες για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.	√√	√		
Χαμηλή συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης.	√	√√	√√	√
Έλλειψη αξιολόγησης εκπαιδευτικού έργου.	√√			
Χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων (όπως αυτή μετριέται από PISA).	√√	√√	√	√
Περιορισμένη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (υψηλή ανεργία πτυχιούχων) – πρόβλημα «αρχικής ενσωμάτωσης».	√√	√√	√	
Υψηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού).	√√	√√	√√	
Καθυστέρηση στη διδασκαλία και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση.	√√	√	√	√
Ασυμβατότητες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον τομέα της ΕΤΑ.	√			√√
Χαμηλή συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση	√√		√	
Διαρκής συρρίκνωση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης.	√	√√	√	

ΣΣ1: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»
ΣΣ2: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας»
ΣΣ3: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων»
ΣΣ4: «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομία»

Κάθε Στρατηγικός Στόχος του Προγράμματος αντιστοιχεί σε τρεις θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ένας για κάθε κατηγορία περιφερειών). Κάθε θεματικός Άξονας Προτεραιότητας αντιστοιχεί σε μια κατηγορία περιφερειών (Σύγκλισης, Σταδιακής Εξόδου και Σταδιακής Εισόδου) και ως εκ τούτου οι Άξονες Προτεραιότητας είναι 15 συμπεριλαμβανομένων και τριών αξόνων για την υποστήριξη του Προγράμματος.

Σχήμα 2-2: Αντιστοίχιση Στρατηγικών Στόχων (ΣΣ) και Αξόνων Προτεραιότητας (ΑΠ)

Η διάρθρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος έχει την ακόλουθη δομή:

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1,2,3 : Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης (ανά κατηγορία Περιφερειών)

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος- ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού
- Αποτίμηση της προόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος
- Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ)
- Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών ΤΠΕ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4,5,6 : Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (ανά κατηγορία Περιφερειών)

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της
- Αναβάθμιση της τεχνικο-επαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της
- Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7,8,9 : Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων (ανά κατηγορία Περιφερειών)

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτήν - αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων
- Ενίσχυση των ενεργειών δια βίου εκπαίδευσης και καθιέρωση κινήτρων για την αύξηση της συμμετοχής
- Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 10,11,12 : Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας (ανά κατηγορία Περιφερειών)

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό
- Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 13,14,15: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (ανά κατηγορία Περιφερειών)

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικοί στόχοι του άξονα είναι:

- Η ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης.
- Δημοσιότητα και πληροφόρηση.

2.5. Συνάφεια – συμβολή στρατηγικής και των προτεραιοτήτων του ΕΠ με εθνικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες

2.5.1. Συνέπεια της στρατηγικής του ΕΠ με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Συνολικά το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση συμβάλλει: i) στη θεματική προτεραιότητα «Ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας» και τον Γενικό Στόχο 2 «Ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας» (ΕΣ), ii) στην θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή», τον Γενικό Στόχο 5 «Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος» (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 6 «Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης» (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 7 «Ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ)» (ΕΣ), iii) στη θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και τον Γενικό Στόχο 8 «Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων» (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 9 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση» (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 10 «Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης – Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και πρόληψη των φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού» (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 12 «Ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή)» (ΕΣ), iii) στη θεματική «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων εργασίας και διαβίωσης» και τον Γενικό Στόχο 17 «Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής» (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 18 «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας» (ΕΣ) του ΕΣΠΑ.

Στην ανάλυση συνάφειας που ακολουθεί δεν γίνεται διάκριση άξονα προτεραιότητας ανά κατηγορία επιλέξιμων περιφερειών λόγω της ομοιογένειας των παρεμβάσεων σε αυτές. Η συνάφεια χαρακτηρίζεται είτε ως Άμεση Συμβολή (ΑΣ) είτε ως Έμμεση Συμβολή (ΕΣ).

Σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ:

- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3** θα συμβάλλουν: i) στη θεματική προτεραιότητα «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και τον Γενικό Στόχο 5 (ΑΣ), και τον Γενικό Στόχο 7 (ΑΣ), ii) στη θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και τον Γενικό Στόχο 9 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 10 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 12 (ΕΣ), iii) στη θεματική «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων εργασίας και διαβίωσης» και τον Γενικό Στόχο 17 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 18 (ΕΣ) του ΕΣΠΑ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6** θα συμβάλλουν: i) στη θεματική προτεραιότητα «Ανάπτυξη βιώσιμης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας» και τον Γενικό Στόχο 2 (ΕΣ), ii) στη θεματική προτεραιότητα «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και τον Γενικό Στόχο 5 (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 7 (ΕΣ), iii) στη θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και τον Γενικό Στόχο 8 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 9 (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 10 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 12 (ΕΣ) του ΕΣΠΑ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 7,8,9** θα συμβάλλουν: i) στη θεματική προτεραιότητα «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και τον Γενικό Στόχο 5 (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 7 (ΕΣ), ii) στη θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και τον Γενικό Στόχο 8 (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 9 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 10 (ΕΣ), τον Γενικό Στόχο 12 (ΕΣ) του ΕΣΠΑ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 10,11,12** θα συμβάλλουν: i) στη θεματική προτεραιότητα «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και τον Γενικό Στόχο 5 (ΑΣ), τον Γενικό Στόχο 6 (ΑΣ), ii) στη θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» και τον Γενικό Στόχο 12 (ΕΣ) του ΕΣΠΑ.

Σε επίπεδο ειδικού στόχου η συμβολή του ΕΠ στις θεματικές προτεραιότητες και στους γενικούς στόχους του ΕΣΠΑ ταυτίζεται με αυτή των αξόνων προτεραιότητας όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω.

Επιπρόσθετα, το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση συνεισφέρει στους δείκτες του ΕΣΠΑ, εκ των οποίων τέσσερις (4) αποτελούν και δείκτες του ΕΠ. Στον ακόλουθο πίνακα συστηματοποιούνται τα αποτελέσματα συνεισφοράς των ΑΠ και των ΕΣ του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση στους Δείκτες ΕΣΠΑ.

Δείκτες ΕΣΠΑ	ΑΠ/ΕΣ του ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση που συνεισφέρουν στους δείκτες ΕΣΠΑ	Παρατηρήσεις	Τιμή Στόχος 2013
Δημόσιες Δαπάνες για την Παιδεία ως Ποσοστό του ΑΕΠ (Δείκτης Λισσαβόνας)	Όλοι οι ΑΠ και όλοι οι ΕΣ		5%

Δείκτες ΕΣΠΑ	ΑΠ/ΕΣ του ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση που συνεισφέρουν στους δείκτες ΕΣΠΑ	Παρατηρήσεις	Τιμή Στόχος 2013
Ποσοστό του γενικού πληθυσμού 25-64 ετών που συμμετέχει σε προγράμματα δια-βίου μάθησης (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης) (Δείκτης Λισσαβόνας)	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.5, 2.5, 3.5 ΑΠ 7,8,9 και ΕΣ 7.1, 8.1, 9.1	Υποστηρίζεται από αντίστοιχο δείκτη του ΕΠ	6%
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 που έχει ολοκληρώσει μόνο τον υποχρεωτικό κύκλο σπουδών και δεν βρίσκεται σε σπουδές ή κατάρτιση (Δείκτης Λισσαβόνας)	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.1., 1.3., 1.4, 1.5, 2.1., 2.3., 2.4, 2.5, 3.1.,3.3., 3.4, 3.5,		10%
Ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών απόφοιτοι του δεύτερου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Λύκεια,ΤΕΕ) (Δείκτης Λισσαβόνας)	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.1., 1.3., 1.4, 1.5, 2.1., 2.3., 2.4, 2.5, 3.1.,3.3., 3.4, 3.5, ΑΠ 4,5,6 και ΕΣ 4.2, 5.2, 6.2		86%
Ποσοστό τμημάτων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης που αξιολογούνται	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.2, 2.2, 3.2	Υποστηρίζεται από αντίστοιχο δείκτη του ΕΠ	100%
Ποσοστό εκπαιδευτικού προσωπικού εκπαιδευμένο & πιστοποιημένο σε ΤΠΕ	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.5, 2.5, 3.5	Υποστηρίζεται από αντίστοιχο δείκτη του ΕΠ	75%
Αριθμός προγραμμάτων σπουδών (α' βάθμιας, Β' βάθμιας,) που αναμορφώνονται	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.1, 2.1, 3.1	Υποστηρίζεται από αντίστοιχο δείκτη του ΕΠ	600
Αριθμός Συμμετοχών σε δράσεις δια-βίου μάθησης	ΑΠ 7,8,9 και ΕΣ 7.1, 8.1, 9.1 ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.5, 2.5, 3.5	Στο δείκτη συνεισφέρουν το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια - Βίου Μάθηση», το ΕΠ «Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης 2007-13» και ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».	1.300.000
Αριθμός ωφελουμένων ευπαθών κοινωνικά ομάδων από ενέργειες / δράσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου	ΑΠ 1,2,3 και ΕΣ 1.4, 2.4, 3.4	Στο δείκτη συνεισφέρουν το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια - Βίου Μάθηση» και το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».	175.000

2.5.2. Συνέπεια της στρατηγικής του ΕΠ με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ)

Συνολικά το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση συμβάλλει στην προτεραιότητα 2 «Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης» (ΑΣ) και στην προτεραιότητα 4 «Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μια σειρά από

στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν παράλληλα τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού» (ΑΣ) του ΕΠΜ.

Σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ:

- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3** θα συμβάλλουν στην προτεραιότητα 2 (ΑΣ) και την προτεραιότητα 4 (ΑΣ) του ΕΠΜ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6** θα συμβάλλουν στην προτεραιότητα 2 (ΑΣ) και στην προτεραιότητα 4 (ΑΣ) του ΕΠΜ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 7,8,9** θα συμβάλλουν στην προτεραιότητα 2 (ΑΣ) και στην προτεραιότητα 4 (ΑΣ) του ΕΠΜ.
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 10,11,12** θα συμβάλλουν στην προτεραιότητα 2 (ΑΣ) και στην προτεραιότητα 4 (ΑΣ) του ΕΠΜ.

Σε επίπεδο ειδικού στόχου η συμβολή του ΕΠ στις προτεραιότητες του ΕΠΜ ταυτίζεται με αυτή των αξόνων προτεραιότητας, όπως αυτή περιγράφηκε παραπάνω.

2.5.3. Συνέπεια της στρατηγικής του ΕΠ με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές (ΟΚΓ) για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση

Συνολικά το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση συμβάλλει στις ΟΚΓ 7 «Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης» (ΑΣ), ΟΚΓ 8 «Να διευκολυνθεί η καινοτομία»(ΕΣ), ΟΚΓ 9 «Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς» (ΕΣ), ΟΚΓ 11 «Ενθάρρυνση της αειφόρου χρήσης των φυσικών πόρων και ενδυνάμωση των συνεργιών μεταξύ της ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος» (ΕΣ), ΟΚΓ 15 «Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)» (ΕΣ), ΟΚΓ 20 «Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας» (ΕΣ), ΟΚΓ 23 «Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο» (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 «Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες» (ΑΣ).

Σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ:

- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 11 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 15(ΕΣ), ΟΚΓ 20 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 7,8,9** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 20 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 10,11,12** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 7 (ΑΣ), ΟΚΓ 8 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).

Σε επίπεδο ειδικού στόχου του ΕΠ:

- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.1** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 11 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).

- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.2** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικός Στόχοι 1/2/3.3** θα συμβάλλουν στην ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.4** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΕΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.5** θα συμβάλλουν στην ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.1** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΕΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.2** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 23 (ΕΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.3** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 15 (ΕΣ), ΟΚΓ 20 (ΑΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 7/8/9.1** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 20 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 7/8/9.2** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 9 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 10/11/12.1** θα συμβάλλουν στις ΟΚΓ 7 (ΑΣ), ΟΚΓ 8 (ΕΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΕΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 10/11/12.2** θα συμβάλλουν στην ΟΚΓ 7 (ΑΣ), ΟΚΓ 23 (ΑΣ) και ΟΚΓ 24 (ΑΣ).

2.5.4. Συνέπεια της στρατηγικής του ΕΠ με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές (ΚΣΚΓ) για την πολιτική συνοχής 2007-2013

Συνολικά το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση συμβάλλει στις ΚΣΚΓ 1.2.1 «Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ» (ΑΣ), ΚΣΚΓ 1.2.2 «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας» (ΑΣ), ΚΣΚΓ 1.2.3 «Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους» (ΕΣ), ΚΣΚΓ 1.3.1 «Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας» (ΕΣ), ΚΣΚΓ 1.3.2. «Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας» (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων» (ΑΣ).

Σε επίπεδο αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ:

- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.2 (ΕΣ), ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ), ΚΣΚΓ 1.3.1 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 7,8,9** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ), ΚΣΚΓ 1.3.2 και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Άξονες Προτεραιότητας 10,11,12** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.1 (ΑΣ), ΚΣΚΓ 1.2.2 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).

Σε επίπεδο ειδικού στόχου του ΕΠ:

- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.1** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).

- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.2** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.3** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΕΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 1/2/3.4** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικός Στόχοι 1/2/3.5** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.1** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.2** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 4/5/6.3** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.2 (ΑΣ), ΚΣΚΓ 1.3.1 (ΕΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 7/8/9.1** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.3 (ΕΣ), 1.3.2 (ΕΣ), και 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 7/8/9.2** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 10/11/12.1** θα συμβάλλουν στις ΚΣΚΓ 1.2.1 (ΑΣ) και ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).
- Οι **Ειδικοί Στόχοι 10/11/12.2** θα συμβάλλουν στην ΚΣΚΓ 1.3.3 (ΑΣ).

2.6. Κατηγορίες παρέμβασης – Earmarking

Στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί στην ΕΕ για την ανάπτυξη και την απασχόληση, η συμβολή του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» είναι καθοριστική στην προτεραιότητα για τη «Βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου» για τις Περιφέρειες των Στόχων 1 και 2. Σε όρους χρηματοδοτικής προσπάθειας (earmarking) η κατανομή της κοινοτικής συνδρομής του Επιχειρησιακού Προγράμματος στις κατηγορίες παρέμβασης της προτεραιότητας αυτής εμφανίζεται στους Πίνακες ως ακολούθως:

Πίνακας 2-2: Συμβολή του ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση στις προτεραιότητες για την ανάπτυξη και την απασχόληση (earmarking)

σε ευρώ

Διάσταση 1				
Θέμα προτεραιότητας				
Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο			
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης /κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μία οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης.	734.867.641	23.071.636	757.939.277
73	Μέτρα για την αύξηση δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση	367.171.475	11.527.581	378.699.056

σε ευρώ

Διάσταση 1				
Θέμα προτεραιότητας				
Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
	συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής /επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης.			
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	273.188.492	8.576.926	281.765.418
	Τεχνική βοήθεια			
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	8.375.544	262.956	8.638.500
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	12.563.316	394.433	12.957.749
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

σε ευρώ

Διάσταση 2				
Μορφή χρηματοδότησης				
Κωδικός	Μορφή χρηματοδότησης	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
01	Μη επιστρεπτέα ενίσχυση	1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

σε ευρώ

Διάσταση 3				
Εδαφικός τύπος				
Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
00	Άνευ αντικειμένου	1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

Η κατανομή των πόρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος ανά στόχο είναι εκείνη που υπαγορεύεται από το ΕΣΠΑ και ειδικότερα από τους Πίνακες 11 και 12 του ΕΣΠΑ, που αναφέρονται στη χρηματοδοτική κατανομή των ΕΠ ανά στόχο «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης».

Σημειώνεται ότι η κατανομή των πόρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος ανά στόχο είναι δεσμευτική και δεν θα υπάρξει μεταφορά πόρων μεταξύ των στόχων στη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

2.7. Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση

Με βάση το σχετικό έγγραφο του Γενικού Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ (επισυνάπτεται παρακάτω), το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση δεν εμπίπτει στα σχέδια και προγράμματα της παραγράφου 1α του άρθρου 3 της ΚΥΑ 107017 / 2006 περί «Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)».

Με βάση το είδος των παρεμβάσεων, που προβλέπονται να υλοποιηθούν από το ΕΠ, το ΕΠ δεν αφορά στο σύνολό του ή εν μέρει σε περιοχές του εθνικού σκέλους του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000 και δεν θέτει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων και δραστηριοτήτων της Α κατηγορίας του Παραρτήματος Ι της υπ' αριθμ. 15393/2332 ΚΥΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Ε.Υ.Π.Ε. (ΒΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ)	Αθήνα, 18 Ιανουαρίου 2007 Α.Π.: οικ. 125457 <i>(σχ. 108689)</i>
Τεχ. Δ/ση : Λεωφ. Αλεξάνδρου 11 Τ.Κ. : 11473 Αθήνα Πληροφορίες : Ε.Σκαθό Τηλέφωνο : 210 6412616 ΦΑΧ : 210 6451914	ΠΡΟΣ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Βδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΕΑΕΚ Πλακού 2 & Περιάνδρου, 105 58 Αθήνα ΦΑΧ: 210 3278028
Θέμα : Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» 2007 - 2013 & Διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)	
Σχ.ετ.: α) Η ΚΥΑ Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/2006 (ΦΕΚ 1225/Β/5.9.2006) «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27 ^{ης} Ιουλίου 2001».	
β) Η ΚΥΑ Η.Π. 15393/2332/2002 (ΦΕΚ 1022/Β.5.8.2002) «Κατάληξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν.3010/2002...».	
γ) Το υπ' αριθ. 22610/18.10.2006 έγγραφο της Βδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) του ΥΠΕΠΘ με το οποίο διαβιβάστηκε στην ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ έκθεση όπου περιγράφονται οι Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» 2007 - 2013 και οι παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται σε αυτούς (Α.Π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/108689/20.10.2006).	
Σε συνέχεια του γ' σχετικού εγγράφου σας, που αφορά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» της προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013, επιστημονείται ότι:	
<ul style="list-style-type: none"> • το παραπάνω πρόγραμμα δεν εμπίπτει στα σχέδια και προγράμματα της παραγράφου 1α του άρθρου 3 (πεδίο εφαρμογής) της με α.π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/2006 ΚΥΑ (ΦΕΚ/1225/Β/5.9.2006) «Διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)». • όπως προκύπτει από την υποβληθείσα έκθεση (γ' σχετικό), το εν λόγω επιχειρησιακό πρόγραμμα: <ul style="list-style-type: none"> I. δεν αφορά στο σύνολο του ή εν μέρει σε περιοχές του εθνικού σκέλους του Ευρωπαϊκού Οικολογικού δικτύου Natura 2000 (παραγράφος 1β του άρθρου 3 της α' σχετικής ΚΥΑ). II. δεν θέτει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων και δραστηριοτήτων της πρώτης (Α) κατηγορίας (υποκατηγορίες 1 & 2) του Παραρτήματος Ι (Πίνακες 1 - 10) της υπ' αριθ. 15393/2332/2002 ΚΥΑ (παραγράφος 2 του άρθρου 3 της α' σχετικής ΚΥΑ). 	
Ως εκ τούτου, σας γνωρίζουμε ότι δεν απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας Περιβαλλοντικού Προσέγγισης, σύμφωνα με το άρθρο 5 της α' σχετικής ΚΥΑ, ούτε η τήρηση της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 7 της α' σχετικής ΚΥΑ, για το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα.	
Ο ΓΕΝΙΚΟΣ Δ/ΝΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
Ι. ΒΟΥΡΝΑΣ	

2.8. Σύνοψη των πορισμάτων της εκ των προτέρων αξιολόγησης

2.8.1. Επάρκεια της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και της ανάλυσης SWOT

Για την αξιολόγηση της επάρκειας της **κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης** που περιέχεται στο προγραμματικό κείμενο του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13, η εκ των προτέρων αξιολόγηση έλαβε υπόψη τις απαιτήσεις σχεδιασμού των ΕΠ, όπως αυτές προβλέπονται στα σχετικά Εθνικά και Κοινοτικά έγγραφα αναφοράς για την κατάρτιση των ΕΠ της περιόδου 2007-13. Με βάση τις απαιτήσεις αυτές, η κοινωνικοοικονομική ανάλυση που περιλαμβάνεται στο ΕΠ αξιολογείται με υψηλό βαθμό επάρκειας και τεκμηρίωσης. Ειδικότερα:

- Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης είναι εκτενής και αναλυτική, έχει γίνει με γνώμονα τους στόχους της ΕΕ (EU objectives driven analysis) και περιλαμβάνει συγκριτική αναφορά στους στόχους της ΕΕ συνολικά και ειδικότερα στους στόχους της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ και στους στόχους της τομεακής πολιτικής της ΕΕ για την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση το έτος 2010.
- Η υφιστάμενη κατάσταση του τομέα κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου ποσοτικοποιείται αναλυτικά με έναν αριθμό διαρθρωτικών δεικτών, με την αξιοποίηση στατιστικών δεδομένων (Eurostat) και εκθέσεων της ΕΕ (Progress Report 2006), που παρέχουν τη δυνατότητα συγκριτικής ανάλυσης με το μέσο όρο της ΕΕ. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιούνται δεδομένα και δείκτες, οι οποίοι αναφέρονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2005-08 και στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-13.
- Στο σχεδιασμό του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση έχει περιληφθεί μία συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ της περιόδου 2000-06. Τα στοιχεία αυτά καθιστούν δυνατό τον εντοπισμό των κύριων επιτευγμάτων, των βέλτιστων πρακτικών και των επιτυχών παρεμβάσεων, που λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό του νέου ΕΠ.
- Περιλαμβάνεται ικανοποιητική ανάλυση της κατάστασης όσον αφορά στην ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, καθώς και αναφορά στους υφιστάμενους περιορισμούς για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού. Στο πλαίσιο του ΕΠ η ανάδειξη των θεμάτων ισότητας αποτελεί βασική αναπτυξιακή επιλογή, κατά τρόπο που να καθιστά την αντιμετώπισή τους ενιαίο και αναπόσπαστο στοιχείο της υλοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής.
- Παρόλο που για το συγκεκριμένο ΕΠ δεν απαιτείται Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, γίνεται εκτενής αναφορά στη σύνδεση εκπαίδευσης και αειφόρου ανάπτυξης, τονίζοντας ότι η εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη αποτελεί μια ευρεία έννοια που περιλαμβάνει αλληλένδετα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα και διευρύνει την έννοια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αποτελεί δε βασικό στοιχείο της μαθησιακής διαδικασίας μέσα από την τυπική και μη τυπική εκπαίδευση, σε μια δια βίου διαδικασία που ξεκινά από τα παιδικά χρόνια και συνεχίζεται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των ενηλίκων.

- Στο ΕΠ περιλαμβάνεται επίσης επαρκής ανάλυση της περιφερειακής διάστασης της υφιστάμενης κατάστασης, παρά την σε γενικές γραμμές οριζόντια προσέγγιση του ΕΠ, η οποία αιτιολογείται με βάση το γεγονός ότι τόσο τα βασικά χαρακτηριστικά του τομέα της εκπαίδευσης όσο και οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις αφορούν στο σύνολο της χώρας, με ενιαία λογική εθνικού σχεδιασμού, που υπαγορεύεται και από τη φύση του τομέα και από την ανάγκη άσκησης μιας ομοιόμορφης και ομοιογενούς εκπαιδευτικής πολιτικής, όπου η αποφυγή διακρίσεων συγκαταλέγεται ανάμεσα στα πρώτιστα ζητούμενα. Η οριζόντια αυτή προσέγγιση κρίνεται ως ορθή σε έναν τομέα που παρουσιάζει ακόμα βασικές αδυναμίες και ιδίως σε ένα ΕΠ που συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΚΤ, όπου εκτιμάται ότι η περιφερειακή διαφοροποίηση των αναγκών είναι σημαντικά μικρότερη απ' ό,τι στις αντίστοιχες παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από ΕΠ του ΕΤΠΑ. Περιφερειακές ανισότητες όμως υπάρχουν και στα πεδία αναφοράς του ΕΚΤ, και το ΕΠ, που όντως περιλαμβάνει σημαντικές δράσεις που κατευθύνονται προς τη μείωσή τους, δεν μπορεί παρά να κερδίσει αν η διάσταση αυτή και οι εν λόγω παρεμβάσεις αναδειχθούν ευκρινέστερα στο προγραμματικό κείμενο του ΕΠ.

Όπως και η ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης πάνω στην οποία εδράζεται, η **ανάλυση SWOT** του τομέα της εκπαίδευσης που περιλαμβάνεται στο ΕΠ ως ένα εργαλείο οργάνωσης και συνοπτικής καταγραφής των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αξιολογείται με ικανοποιητικό βαθμό επάρκειας και τεκμηρίωσης και μπορεί να αποτελέσει ουσιαστική βάση για την κατάρτιση του ΕΠ και να θέσει ικανούς, σαφώς προσδιορισμένους και εφικτούς στόχους. Ειδικότερα, η ανάλυση SWOT παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Η ανάλυση SWOT είναι συνοπτική, αλλά καλύπτει σε ικανοποιητικό βαθμό τόσο τα υπάρχοντα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του τομέα, όσο και τις ευκαιρίες και τις απειλές που διαγράφονται για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως προκύπτουν από την περιγραφή της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης. Αποδίδει έτσι με εύληπτο και ολοκληρωμένο τρόπο τα βασικά χαρακτηριστικά του τομέα και υποστηρίζει τη λήψη αποφάσεων για τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΕΠ.
- Αν και δεν υπάρχει σαφώς καταγεγραμμένη ιεράρχηση ή προτεραιοποίηση των προσδιορισθισών αναγκών (κάτι που αποτελεί χαρακτηριστικό όχι μόνο αυτού του ΕΠ αλλά και του συνόλου των ΕΠ, όπου παραμένουν ακόμα σημαντικά ελλείμματα να καλυφθούν), η ανάλυση SWOT προσδιορίζει σαφώς το βαθμό αναγκαιότητας κάλυψης των αναγκών αυτών.

2.8.2. Αξιολόγηση της εσωτερικής συνοχής της στρατηγικής του ΕΠ

Τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση της **εσωτερικής συνοχής και συνέπειας της αναπτυξιακής στρατηγικής** που αποτυπώνεται στο ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13 είναι τα εξής:

- Η ανάλυση καταδεικνύει ικανοποιητικό βαθμό ανταπόκρισης των Στρατηγικών Στόχων – αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του ΕΠ προς τις ανάγκες και δυνατότητες που έχουν προσδιοριστεί από την κοινωνικοοικονομική ανάλυση.
- Αναδεικνύεται σαφής, συνεπής και συνεχής διασύνδεση και διαβάθμιση της αναπτυξιακής στοχοθεσίας μεταξύ των Στρατηγικών Στόχων - Αξόνων Προτεραιότητας και των Ειδικών Στόχων.
- Διαπιστώνεται ικανοποιητικός βαθμός συνάφειας των Αξόνων Προτεραιότητας στην κατεύθυνση αξιοποίησης των ισχυρών σημείων και των δυνατοτήτων του τομέα, καθώς και στην κατεύθυνση άμβλυνσης των αδυναμιών / απειλών του, όπως προκύπτουν από την κοινωνικοοικονομική ανάλυση και την ανάλυση SWOT, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης.
- Διαπιστώνεται ικανοποιητικός βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας των παρεμβάσεων, με την πλειονότητα των Αξόνων Προτεραιότητας να παρουσιάζουν υψηλή συνέργεια μεταξύ τους.
- Το μείγμα πολιτικής που αποτυπώνεται στο ΕΠ προσεγγίζει με έναν ισορροπημένο τρόπο και ικανοποιητικούς ex ante διαφαινόμενους όρους αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και συνέργειας τους στόχους του ΕΠ, συνθήκες οι οποίες δεν φαίνεται ex ante να ικανοποιούνται πληρέστερα από κάποιο εναλλακτικό μείγμα πολιτικής. Το ΕΠ αναδεικνύει την ενίσχυση της δια βίου μάθησης ως πρώτιστο στόχο σε όρους χρηματοδοτικής βαρύτητας, σηματοδοτώντας έτσι την προσπάθεια αύξησης της συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση και αποτελεσματικότερης διασύνδεσης με την αγορά εργασίας και συνεχίζει την επιτυχημένη προσπάθεια του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ στην εκπαίδευση, με δράσεις ποιοτικής αναβάθμισης του εκπαιδευτικού συστήματος και του επιπέδου βασικών δεξιοτήτων για το σύνολο του πληθυσμού. Επιπρόσθετα, η στρατηγική του ΕΠ αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και των σύγχρονων ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και στο σύνολο των προβλεπόμενων παρεμβάσεων, όπου αυτό είναι δυνατό. Τέλος, η στρατηγική του ΕΠ λαμβάνει υπόψη, στο βαθμό που αυτό είναι προς το παρόν εφικτό, τις γενικές κατευθύνσεις της εθνικής πολιτικής για την ανάδειξη πόλων ανάπτυξης, η οποία προς το παρόν βρίσκεται στο στάδιο της εξειδίκευσης σε εθνικό επίπεδο.
- Σε ότι αφορά στην επάρκεια των πόρων, με δεδομένους τους περιορισμούς του γενικότερου χρηματοδοτικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το ΕΠ (συνολικοί πόροι για την Ελλάδα κατά τη νέα προγραμματική περίοδο και χρηματοδοτικές κατανομές του ΕΣΠΑ), εκτιμάται πως το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13 έχει όντως τη δυνατότητα να επιφέρει σημαντική βελτίωση στον τομέα παρέμβασής του με το δεδομένο ύψος των πόρων που του έχουν κατανεμηθεί.

Σε ότι αφορά στην αξιολόγηση του βαθμού **επικινδυνότητας της στρατηγικής**, η ύπαρξη ικανού αριθμού οικείων δράσεων στο ΕΠ και η εμπειρία από την υλοποίηση των αντίστοιχων ΕΠ των δύο προηγούμενων προγραμματικών περιόδων αποτελούν κατ' αρχήν εγγύηση για την επιτυχή υλοποίηση του ΕΠ, χρειάζεται όμως προσοχή στην εξειδίκευση και την υλοποίηση των νέων δράσεων, στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με την επικάλυψη του νέου

ΕΠ με το τρέχον ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ κατά τα πρώτα δύο χρόνια της προγραμματικής περιόδου 2007-13, καθώς και στην αξιοποίηση των διδαγμάτων από την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Ειδικότερα:

- Η προβλεπόμενη σταδιακή αποκλιμάκωση των ενισχύσεων, ιδίως στις Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου, και η συνεχιζόμενη ύπαρξη του κανόνα « $n+2/n+3$ » επιβάλλει άμεσα προσκλητήριο ώριμων έργων, ώστε να μην υπάρξουν αστοχίες. Σημαντική συμβολή στην κατεύθυνση αυτή θα έχει η εμπειρία της ΕΥΔ. Προϋποθέσεις για την αποφυγή δυνητικά δαπανηρών καθυστερήσεων (όπως αυτή που σημειώθηκε κατά την περίοδο 1999-2004), αποτελούν η έγκαιρη και ακριβής εξειδίκευση του προγραμματικού σχεδιασμού, η άμεση και ουσιαστική επικοινωνία της ΕΥΔ με τους Τελικούς Δικαιούχους, καθώς και η έγκαιρη προετοιμασία και ενεργοποίηση των συστημάτων παρακολούθησης, διαχείρισης και ελέγχου.
- Τα δύο πρώτα έτη υλοποίησης του νέου ΕΠ συμπίπτουν με την υλοποίηση του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (στο οποίο απομένει ακόμα να απορροφηθεί περίπου το 40% των διαθέσιμων πόρων, ενώ το φυσικό αντικείμενο εκτιμάται από την ΕΥΔ-ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ ότι προηγείται κατά περίπου 10-15%). Αυτό σημαίνει σημαντική αύξηση του διαχειριστικού φόρτου, τον οποίο πρέπει να λάβει πολύ σοβαρά υπόψη η ΕΥΔ προκειμένου να αποφύγει αστοχίες, ενώ επιβάλλεται να προσεχθεί ιδιαίτερα και η ικανότητα των Τελικών Δικαιούχων να ανταποκριθούν ταυτόχρονα στις απαιτήσεις και των δύο Προγραμμάτων.
- Ορισμένες δράσεις που αφορούν στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας, και που είχαν χρηματοδοτηθεί κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο στο πλαίσιο του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα, εντάσσονται για πρώτη φορά στο συγκεκριμένο ΕΠ και εγείρουν ζητήματα συντονισμού του θεσμικού και εφαρμοστικού πλαισίου, αλλά και ενδεχόμενων επικαλύψεων με αντίστοιχες δράσεις του ΥΠΕΠΘ, ενώ ορισμένες από τις προτεινόμενες νέες δράσεις στον τομέα του Πολιτισμού εμφανίζονται προς το παρόν επιχειρησιακά ασαφείς. Με δεδομένο λοιπόν ότι οι εν λόγω δράσεις έρευνας και καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και του ΥΠΕΠΘ στεγάζονται πλέον σε ένα ενιαίο ΕΠ, επιβάλλεται άμεση συνεργασία με την αρμόδια Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας για τον χωρίς προκαταλήψεις και ιδεοληψίες επανακαθορισμό του βέλτιστου εφαρμοστικού πλαισίου για τις δράσεις αυτές, έτσι ώστε να επιτευχθεί ο μέγιστος βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας και να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις, καθώς και με το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτισμού για την επιχειρησιακή εξειδίκευση των δράσεων που το αφορούν.
- Είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν στην πράξη τα διδάγματα και να αποφευχθούν τα λάθη της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου ακόμα και στις συνεχιζόμενες, οικείες δράσεις του ΕΠ, τα οποία έχουν επανειλημμένα επισημανθεί και από τις ενδιάμεσες αξιολογήσεις. Ενδεικτικά, προς την κατεύθυνση αυτή αναφέρονται:
  - Η ανάγκη αποφυγής του κατακερματισμού των διαθέσιμων πόρων σε μεγάλο αριθμό μικρών έργων και σε μεγάλο αριθμό Τελικών Δικαιούχων.
  - Η παράλληλη ανάγκη αποφυγής γιγαντισμού των Τελικών Δικαιούχων του ΕΠ.

- Η ανάγκη ρεαλιστικής αποτίμησης της καταλληλότητας και η πιστοποίηση της διαχειριστικής ικανότητας των Τελικών Δικαιούχων με διαφανή κριτήρια.
- Η εξ αρχής πλήρης προσαρμογή των Τελικών Δικαιούχων στις διαχειριστικές απαιτήσεις της νέας προγραμματικής περιόδου, τόσο σε ότι αφορά στην οικονομική διαχείριση και έλεγχο, όσο και σε ότι αφορά στην παρακολούθηση του φυσικού αντικείμενου των έργων, ώστε να καθίσταται δυνατή η έγκαιρη δρομολόγηση διορθωτικών παρεμβάσεων και να προλαμβάνονται ή να ελαχιστοποιούνται οι ενδεχόμενες αστοχίες.
- Η ανάγκη αναζήτησης ή δημιουργίας πιο ευέλικτων και αποτελεσματικών φορέων ή/και διαδικασιών υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΕΠ (ενδιάμεσων φορέων, ειδικών ανωνύμων εταιρειών διαχείρισης κλπ.) που θα αντιμετωπίζουν συλλογικά ή/και θα παρακάμπτουν τα δομικά, θεσμικά ή οργανωτικά προβλήματα ορισμένων εκ των δυνητικών Τελικών Δικαιούχων του ΕΠ (Πανεπιστήμια, Δίκτυα Ερευνητικών Κέντρων κλπ).
- Η ανάγκη θεσμικής και οργανωτικής ολοκλήρωσης για την ουσιαστική σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας, όπου και όπως απαιτείται. Ειδικά για το ΕΣΣΕΕΚΑ απαιτείται ενεργότερη συνεργασία με το συναρμόδιο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.
- Η επιτάχυνση των διοικητικών χρόνων υλοποίησης και διαχείρισης του ΕΠ.

2.8.3. Συνάφεια του ΕΠ με τις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές

Αναφορικά με το βαθμό συνάφειας του ΕΠ με τις Εθνικές και Κοινοτικές πολιτικές, η εκ των προτέρων αξιολόγηση του προγραμματικού σχεδιασμού ανέδειξε τα ακόλουθα:

- Το ΕΠ συνάδει σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό τόσο με τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ 2007-13, όσο και με τις Θεματικές Προτεραιότητες αλλά και τις επιμέρους αναφορές στον τομέα της Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης του ΕΠΜ 2005-08, γεγονός που υπογραμμίζει την απόλυτη ευθυγράμμιση του προγραμματικού σχεδιασμού του ΕΠ με τη γενικότερη εθνική αναπτυξιακή στρατηγική για την προγραμματική περίοδο 2007-13.
- Το ΕΠ εμφανίζει επίσης υψηλό βαθμό συνάφειας με το σύνολο των Στόχων του ΕΣΔΕΝ, γεγονός που καταδεικνύει, από τη μια πλευρά, ότι ο στόχος της άμεσης και ποιοτικής διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την απασχόληση έχει τεθεί ως βασικός όρος σχεδιασμού του ΕΠ και, από την άλλη, ότι ο προγραμματικός σχεδιασμός του ΕΠ συμβάλλει ουσιαστικά ώστε η εξέλιξη των πολιτικών στον τομέα της εκπαίδευσης να περιλαμβάνουν ως αναπόσπαστο στοιχείο την αποφυγή και τη διαχείριση του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Το ΕΠ εμφανίζει ικανοποιητικό βαθμό συνάφειας με όλους τους Στόχους του ΕΚΤ που αφορούν στους Στόχους «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση», πλην αυτού που αφορά στην

ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων, που δεν εμπίπτει στο πεδίο αναφοράς του.

- Το ΕΠ ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στον ειδικότερο στόχο του ΕΚΤ που αφορά στην ενεργητική προώθηση πολιτικών για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της ισότητας των ευκαιριών, περιλαμβάνοντας ρητή αναφορά σε σημαντικές παρεμβάσεις για την εξυπηρέτηση αυτών των στόχων στο πλαίσιο των σχετικών οριζόντιων Εθνικών και Κοινοτικών πολιτικών, αλλά κάπως λιγότερο ικανοποιητικά στον αντίστοιχο στόχο του ΕΚΤ που αφορά στην προώθηση της ισότητας των φύλων, ένα ζήτημα σημαντικής οριζόντιας προτεραιότητας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, ως προς το οποίο οι αναφορές του ΕΠ θα μπορούσαν επωφελώς να ενισχυθούν.
- Το ΕΠ επίσης συνάδει σε ικανοποιητικό βαθμό με το σύνολο των σχετικών με τον τομέα της εκπαίδευσης Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Συνοχή, πλην αυτής που αφορά στην Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, που δεν εμπίπτει στο πεδίο αναφοράς του, καθώς και με το σύνολο των σχετικών με τον τομέα της εκπαίδευσης Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.
- Η ανάλυση της χρηματοδοτικής βαρύτητας των προβλεπόμενων παρεμβάσεων του ΕΠ που κατευθύνονται σε προτεραιότητες που υποστηρίζουν τη στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking), σε συνδυασμό με τις προηγούμενες δύο διαπιστώσεις (υψηλός βαθμός συνάφειας με ΣΚΓΣ και ΟΚΓΑΑ) υπογραμμίζει την απόλυτη ευθυγράμμιση του προγραμματικού σχεδιασμού του ΕΠ με τις οριζόντιες Κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες για τη νέα προγραμματική περίοδο.

2.8.4. Αναμενόμενα αποτελέσματα – Ποσοτικοποίηση στόχων – Δείκτες

Η αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από την υλοποίηση του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13, ανέδειξε ότι, εφόσον οι παρεμβάσεις του ΕΠ υλοποιηθούν όπως έχουν σχεδιαστεί και με τον απαιτούμενο βαθμό συντονισμού με τα άλλα συναφή ή/και συμπληρωματικά ΕΠ της επόμενης προγραμματικής περιόδου (ιδίως το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, το ΕΠ Ψηφιακής Σύγκλισης και τα ΠΕΠ) μπορούν βάσιμα και βιώσιμα να οδηγήσουν στην επίτευξη πολύ σημαντικών ποιοτικών στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής και ειδικότερα στα ακόλουθα αποτελέσματα:

- Εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα.
- Ενίσχυση και ποιοτική αναβάθμιση των συστημάτων και των υπηρεσιών αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Βελτίωση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.
- Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης, διευκόλυνση της πρόσβασης και μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού στην εκπαίδευση.
- Επιτάχυνση της μετάβασης στην κοινωνία και την οικονομία της γνώσης, με την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας και την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας.
- Πολλαπλασιαστικά οφέλη από τη συνεργασία με άλλα ΕΠ.

Επιπρόσθετα, η αξιολόγηση της καταλληλότητας και της εφικτότητας του συστήματος ποσοτικών στόχων και δεικτών του ΕΠ ανέδειξε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13 εμπεριέχει πλέγμα ποσοτικών στόχων και δεικτών (εκρών και αποτελεσμάτων) που χαρακτηρίζονται από επάρκεια, πληρότητα και εννοιολογική καταλληλότητα για να αποτυπώσουν αντιπροσωπευτικά το περιεχόμενο του ΕΠ.
- Οι δείκτες καλύπτουν δράσεις που αντιστοιχούν σε ποσοστό 77,6% της δημόσιας δαπάνης του ΕΠ, ποσοστό το οποίο εκτιμάται ως ικανοποιητικό με δεδομένο α) ότι οι δείκτες καλύπτουν το σύνολο των Στρατηγικών, των Γενικών και των Ειδικών Στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής και, όπως προαναφέρθηκε, αποτυπώνουν το περιεχόμενο τόσο του ΕΠ συνολικά όσο και αυτό καθενός εκ των επιμέρους ΑΠ με αντιπροσωπευτικό και ισορροπημένο τρόπο, έτσι ώστε να προσφέρουν ικανή ποσοτική βάση, με σαφείς και μετρήσιμους ποσοτικοποιημένους στόχους, για την παρακολούθηση και την αξιολόγησή του και β) ότι το ΕΠ, εκτός των μεγάλων παρεμβάσεων που έχουν ποσοτικοποιηθεί, περιλαμβάνει επίσης και μια σειρά από ανομοιογενείς, σε όρους μεγέθους και περιεχομένου, παρεμβάσεις οι οποίες, παρά τη σημαντικότητά τους, δεν προσφέρονται όμως για αξιόπιστη *ex ante* ποσοτικοποίηση. Το ποσοστό κάλυψης των επιμέρους ΑΠ από δείκτες σε μια μόνο κατηγορία ΑΠ (ΑΠ 1, 2 και 3, που αφορούν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και στην προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης) προσεγγίζει το 68,9% της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης, λόγω της ανομοιογενούς φύσεως των παρεμβάσεων αυτού του ΑΠ, ενώ στους ΑΠ 4, 5 και 6, που αφορούν στην αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, το ποσοστό αυτό προσεγγίζει το 70,1% της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης. Στους ΑΠ 7, 8 και 9, που αφορούν στην ενίσχυση της Δια Βίου Εκπαίδευσης, ανέρχεται στο 94% της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης και στους ΑΠ 10, 11 και 12, που αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας, το ποσοστό κάλυψης από ποσοτικοποιημένους δείκτες ανέρχεται στο 100% της κατανεμημένης δημόσιας δαπάνης.
- Οι τιμές στόχου των επιλεγμένων δεικτών κρίνονται γενικά ως ορθές, ρεαλιστικές και επιτεύξιμες, με δεδομένο ότι έχουν κατά κύριο λόγο στηριχθεί σε διεξοδική ανάλυση του απολογιστικού μοναδιαίου κόστους αντίστοιχων παρεμβάσεων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου που έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται στο πλαίσιο κυρίως του ΕΠΕΑΕΚ II, του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα κλπ. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου, παρά την ονοματολογική ομοιότητα ή και ταυτοσημία ορισμένων δεικτών με εκείνους που χρησιμοποιήθηκαν κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, προβλέπεται σημαντική ποσοτική ή ποιοτική μεταβολή του περιεχομένου των εν λόγω δράσεων, το μοναδιαίο κόστος που έχει χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό των δεικτών έχει αντληθεί από τον αρμόδιο προγραμματικό φορέα της κάθε δράσης.

2.8.5. Χωρική διάσταση του ΕΠ

Οι περιφερειακές και τοπικές διαφοροποιήσεις και ανισότητες (κυρίως σε ότι αφορά σε δυνητικές παρεμβάσεις ΕΚΤ) στα λειτουργικά χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης είναι σχετικά μικρές. Στα πλαίσια του ΕΠ η χωρική διάσταση των παρεμβάσεων εξασφαλίζεται από την ανάλυση των περιφερειακών αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης στη στρατηγική ανά άξονα προτεραιότητας. Οι ανάγκες αυτές είναι αποτέλεσμα περιγραφικής ανάλυσης μιας σειράς περιφερειακών ποσοτικών δεικτών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Το ΕΠ αναμένεται να έχει θετική συμβολή στη μείωση των περιφερειακών και τοπικών ανισοτήτων μέσω των δράσεων του που αφορούν στη γενική βελτίωση των συστημάτων και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, στην προώθηση της διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την ενίσχυση της απασχόλησης, καθώς και με την ενίσχυση των ΤΠΕ, την προώθηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και κατάρτισης κλπ., που θα μειώσουν το μειονέκτημα της απόστασης και της απομόνωσης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών.

Σε ότι αφορά στην Περιφερειακή κατανομή των πόρων, ποσοστό 55,1% της κοινοτικής συνδρομής κατευθύνεται προς τις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης, 41,9% προς τις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου και 3,0% προς τις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου στο Στόχο 2 των Διαρθρωτικών Ταμείων για την προγραμματική περίοδο 2007-13. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη κατανομή των πόρων του ΕΠ μεταξύ των τριών κατηγοριών Περιφερειών δεν αποτελεί επιλογή του αναπτυξιακού σχεδιασμού του ΕΠ, αλλά απορρέει από την κεντρική κατανομή των πόρων του ΕΚΤ ανάμεσα στα 3 ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από αυτό, με βάση και τα συμφωνημένα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ανώτατα χρηματοδοτικά όρια ανά Στόχο και κατηγορία Περιφέρειας.

2.8.6. Κοινωνική προστιθέμενη αξία

Το ΕΠ εκτιμάται ότι συμβάλλει σημαντικά και ουσιαστικά στην Κοινωνική προστιθέμενη αξία στο πλαίσιο της συνολικής στρατηγικής της Λισσαβόνας και της ειδικότερης συναφούς με αυτό στοχοθεσίας του ΕΚΤ. Ειδικότερα, προς την κατεύθυνση αυτή εκτιμάται ότι συμβάλλουν:

- Η οικονομική προστιθέμενη αξία του ΕΠ από την άποψη της προσθετικότητας, με τη διάθεση σημαντικού ύψους πόρων για την Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση, παρά τους περιορισμούς του γενικότερου χρηματοδοτικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το ΕΠ (συνολικοί πόροι για την Ελλάδα κατά τη νέα προγραμματική περίοδο και χρηματοδοτικές κατανομές του ΕΣΠΑ), επιπρόσθετα και συμπληρωματικά προς τους πόρους που διατίθενται από άλλα ΕΠ του ΕΚΤ, τις παρεμβάσεις του ΕΤΠΑ για τον τομέα της Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης μέσω των ΠΕΠ, καθώς και από αμιγώς εθνικούς πόρους.
- Οι παρεμβάσεις του ΕΠ για τη γενική ποιοτική βελτίωση των συστημάτων και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, που υποστηρίζουν πλήρως τα σχετικά πεδία πολιτικής του ΕΚΤ και προάγουν την ανάπτυξη και την απασχόληση αλλά και την οικονομική και κοινωνική συνοχή, τις ίσες

ευκαιρίες για όλους και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, σύμφωνα με τις οριζόντιες Κοινοτικές πολιτικές και προτεραιότητες.

- Οι παρεμβάσεις του ΕΠ για την προώθηση της έρευνας – τεχνολογίας και της καινοτομίας, που δίνουν επιχειρησιακή υπόσταση στον κοινό Ευρωπαϊκό στόχο για τη μετάβαση στην οικονομία και την κοινωνία της γνώσης.
- Οι παρεμβάσεις, για πρώτη φορά σε ΕΠ που αφορά στην εκπαίδευση και τη δια βίου εκπαίδευση, που αφορούν στον τομέα του πολιτισμού, που δίνουν υπόσταση στη διασύνδεση της παιδείας με τον πολιτισμό καθώς και στη σύγχρονη αντίληψη ότι ο πολιτισμός αποτελεί αναπόσπαστο συστατικό μιας αποτελεσματικής αναπτυξιακής στρατηγικής που βασίζεται στα κριτήρια της αειφορίας.
- Η ποιοτική και ποσοτική προστιθέμενη αξία στο γενικότερο σύστημα εφαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών προώθησης της συνεργασίας και της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων, καθώς και των διαδικασιών πολυετούς προγραμματισμού, παρακολούθησης, αξιολόγησης και υγιούς οικονομικής διαχείρισης, που προκύπτουν από την ίδια την υλοποίηση του ΕΠ.

2.8.7. Αξιολόγηση των συστημάτων υλοποίησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης

Η αξιολόγηση των προτεινόμενων γενικών ρυθμίσεων και συστημάτων υλοποίησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης (οριζόντιων για όλα τα ΕΠ της περιόδου 2007-13), καθώς και των πρόσθετων ρυθμίσεων, φορέων και μηχανισμών υλοποίησης που προβλέπονται ειδικότερα στο προγραμματικό κείμενο του συγκεκριμένου ΕΠ, κατέληξε στο γενικό συμπέρασμα ότι, εκ πρώτης τουλάχιστον όψεως, το προβλεπόμενο νέο σύστημα εφαρμογής εμφανίζει ορισμένες σημαντικές βελτιώσεις επί του αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου που ίσχυσε κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2000-06 και αντιμετωπίζει ορισμένες ουσιαστικές αδυναμίες του τελευταίου, ιδίως σε ότι αφορά στη μείωση του αριθμού και στη διασφάλιση και την πιστοποίηση της οργανωτικής και διαχειριστικής επάρκειας των Τελικών Δικαιούχων, τη θεσμοθέτηση αποτελεσματικών ενδιάμεσων φορέων υλοποίησης, τις ρυθμίσεις για την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των Διαχειριστικών Αρχών για την αντιμετώπιση ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος, καθώς και τη βελτίωση του συντονισμού στα παράλληλα ή/και υπερκείμενα του ΕΠ επίπεδα (Εθνική Αρχή Συντονισμού, Διυπουργική Επιτροπή, Ετήσια Διάσκεψη Προέδρων Επιτροπών Παρακολούθησης κλπ).

Όπως όμως προκύπτει και από την αντίστοιχη εμπειρία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, η ωρίμανση, νομοθέτηση και αφομοίωση τέτοιων καθοριστικών θεσμικών και εφαρμοστικών μεταβολών σε όλα τα επίπεδα και από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και η δρομολόγηση της ωρίμανσης και υλοποίησης των έργων με βάση τις νέες διαδικασίες, απαιτούν σημαντικό χρόνο και τούτο εγκυμονεί κινδύνους εξ ίσου σημαντικών καθυστερήσεων (παρόμοιων με αυτές που παρατηρήθηκαν στην αρχική περίοδο υλοποίησης και των δύο προηγούμενων ΚΠΣ), ιδίως στα πρώτα δύο κρίσιμα χρόνια της νέας

προγραμματικής περιόδου και υπό τη «δαμόκλειο σπάθη» του αναπροσαρμοσμένου κανόνα « $n+3 / n+2$ ». Για την αντιμετώπιση αυτών και των άλλων κινδύνων που έχουν ήδη επισημανθεί, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί, μεταξύ άλλων, στην αξιοποίηση των διδαγμάτων που αναδείχθηκαν από τη διαχειριστική εμπειρία των ΕΠ της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου, τα οποία καταγράφονται σε προηγούμενη ενότητα αυτού του κεφαλαίου και δεν επαναλαμβάνονται εδώ.

2.8.8. Διαδικασία συνεργασίας και σύνταξης της ex ante αξιολόγησης

Η ex ante αξιολόγηση του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13 ανατέθηκε στην εταιρεία «Προοπτική Α.Ε. – Σύμβουλοι Προγραμματισμού και Διαχείρισης» με την με αριθμό πρωτοκόλλου 18263/31-8-2006 απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Διαχείρισης Προγραμμάτων ΚΠΣ του ΥΠΕΠΘ και την από 7/9/06 σχετική Σύμβαση Ανάθεσης Έργου.

Καθ' όλη τη διάρκεια σύνταξης της ex ante αξιολόγησης υπήρξε στενή συνεργασία με τα αρμόδια στελέχη της ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ, επιφορτισμένα με την ευθύνη για την κατάρτιση του ΕΠ, καθώς και με τον Σύμβουλο που είχε προσληφθεί για την υποστήριξη της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος. Σε όλες τις συνεδριάσεις της Ομάδας, που έγιναν μετά από την ανάληψη των καθηκόντων του Συμβούλου, συμμετείχε και ο ex ante Αξιολογητής. Καθ' όλη τη διάρκεια μέχρι την οριστικοποίηση του ΕΠ, ο ex ante Αξιολογητής είχε την ευκαιρία να προτείνει βελτιώσεις σε διαδοχικές εκδόσεις του προγραμματικού κειμένου του ΕΠ, σε ζητήματα όπως η διατύπωση και η διαβάθμιση των στόχων, ο αριθμός, η δομή και το περιεχόμενο των Αξόνων Προτεραιότητας, ο ενδεικνυόμενος βαθμός εξειδίκευσης των παρεμβάσεων, η καταλληλότητα των ειδικότερων ρυθμίσεων και μηχανισμών που προτείνονται για την προώθηση της εφαρμογής και των στόχων του ΕΠ, η καταλληλότητα και η μετρησιμότητα δεικτών κλπ., οι οποίες προτάσεις στη μεγάλη τους πλειονότητα έγιναν δεκτές και ενσωματώθηκαν στο τελικό προγραμματικό κείμενο του ΕΠ. Εξυπακούεται βεβαίως ότι, αν και σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ο Αξιολογητής είχε άριστη και στενή συνεργασία με όλους τους προαναφερθέντες που εμπλέκονται στη διαδικασία σχεδιασμού του ΕΠ, το τελικό προϊόν της ex ante αξιολόγησης που αποτυπώνεται στην «Έκθεση εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-13» διατηρεί πλήρως την ανεξαρτησία του και η ευθύνη για όλες τις απόψεις και τα αξιολογικά συμπεράσματα που εκφράζονται σε αυτό βαρύνει αποκλειστικά και μόνο τον ex ante Αξιολογητή.

2.9. Διαδικασία σχεδιασμού Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στο πλαίσιο των διαδικασιών σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος ακολουθήθηκαν τα στάδια όπως συνοπτικά παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Στάδια προετοιμασίας σχεδιασμού και Διαβούλευσης Επιχειρησιακού Προγράμματος 2007-2013	
Φεβρουάριος 2005	Προτάσεις ΥΠΕΠΘ για κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής

	Ανάπτυξης της Εκπαίδευσης περιόδου 2007-2013 (1 ^ο παραδοτέο)
Οκτώβριος 2005	Ενημέρωση για κατάθεση προτάσεων από τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους και τους φορείς του ΥΠΕΠΘ (μέλη ΕΠ ΕΠΕΑΕΚ επί του σχεδίου αναπτυξιακού προγράμματος για την εκπαίδευση περιόδου 2007-2013)
Νοέμβριος 2005	Τομεακό Αναπτυξιακό Συνέδριο του ΥΠΕΠΘ στο πλαίσιο του προγράμματος για την εκπαίδευση περιόδου 2007-2013
Μάρτιος 2006	Σύσταση και λειτουργία της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) για την υποστήριξη του ΥΠΕΠΘ στο σχεδιασμό του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης (ΕΣΣΑ) και των επιχειρησιακών προγραμμάτων περιόδου 2007-2013
Ιούνιος 2006	Συνάντηση εργασίας με το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
Ιούλιος 2006	Συνάντηση με το Υπουργείο Υγείας
Ιούλιος 2006	Επικοινωνία με τη Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος της ΚτΠ (αποστολή προτάσεων ΥΠΕΠΘ για την ψηφιακή σύγκλιση)
Ιούλιος 2006	Συμμετοχή και κατάθεση προτάσεων στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της ΚτΠ
Σεπτέμβριος 2006	Υποβολή σχεδίου επιχειρησιακού προγράμματος στο ΥΠΕΠΘ από την Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος
Νοέμβριος 2006	Συνάντηση με το Υπουργείο Πολιτισμού και με την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
Δεκέμβριος 2006	Υποβολή 2 ^{ου} σχεδίου επιχειρησιακού προγράμματος στο ΥΠΕΠΘ από την Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος
Μάρτιος 2006	Επίσημη υποβολή του Προγράμματος
Απρίλιος 2007	Έναρξη διαπραγματεύσεων με την ΕΕ. Τεχνικές συσκέψεις
Μάιος 2007	Τεχνική συνάντηση με κοινωνικοοικονομικούς εταίρους για την επαγγελματική εκπαίδευση και τη Δια βίου Μάθηση
Μάιος 2007	Συνάντηση με Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ με αντικείμενο το συντονισμό των δράσεων ΕΤΠΑ για την εκπαίδευση που περιλαμβάνονται στα ΠΕΠ με το ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση
Ιούνιος 2007	Ημερίδα Διαβούλευσης με κοινωνικούς εταίρους στο χώρο της εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ, ΔΟΕ κλπ)

2.10. Προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων και της ισότητας ευκαιριών

Η προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων και της ισότητας των ευκαιριών εκφράζεται από το κατά πόσον το ΕΠ ανταποκρίνεται στα κάτωθι:

- Προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων και της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης για όλους σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

- Προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας και διασφάλιση εφαρμογής της αρχής της μη διάκρισης (άρθρο 16 του Γενικού Κανονισμού), με ιδιαίτερη αναφορά στην προσβασιμότητα των Ατόμων με Αναπηρία.

Ισότητα φύλων

Η ανάλυση των δεικτών για την ισότητα των φύλων στο εκπαιδευτικό σύστημα καταδεικνύει ότι οι ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών, όσον αφορά στη συμμετοχή της γυναίκας στην εκπαίδευση, έχουν σε μεγάλο ποσοστό εξαλειφθεί κυρίως λόγω των υψηλών ρυθμών αύξησης συμμετοχής των γυναικών στην εκπαίδευση. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι:

- Στη δια βίου μάθηση, η συμμετοχή ανδρών και γυναικών είναι σχεδόν ίδια αλλά ταυτόχρονα και πολύ μικρή (1,9% και 1,7% αντίστοιχα με 12,5% ευρωπαϊκό στόχο για το 2010, Eurostat 2005).
- Στην ανώτατη εκπαίδευση το 51,7% των σπουδαστών είναι γυναίκες, ενώ και στα ειδικά επιστημονικά πεδία Μαθηματικά, Θετικές Επιστήμες και Τεχνολογία το ποσοστό των αποφοίτων γυναικών, είναι μεγαλύτερο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο (40,1% έναντι 30,8% της ΕΕ25, Eurostat 2005).
- Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου καθώς και η μη ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πλήττει περισσότερο τα αγόρια από τα κορίτσια.
- Τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (59,5% στα ΑΕΙ και 50% στα ΑΤΕΙ, ΕΣΥΕ 2005) αλλά και στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση (54% στα Δημόσια ΙΕΚ, ΟΕΕΚ 2005Α) είναι μεγαλύτερα αυτά των ανδρών.

Οι προκλήσεις για την παιδεία στη χώρα σε σχέση με τις γυναίκες δεν αφορούν το μορφωτικό επίπεδο και τη συμμετοχή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης (με εξαίρεση τη διδακτορική εκπαίδευση και τη συμμετοχή τους ως εκπαιδευτικών ανώτατης εκπαίδευσης), αλλά κυρίως τη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τη δια βίου μάθηση.

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος αποτελεί βασική αναπτυξιακή επιλογή η ανάδειξη των θεμάτων ισότητας των δυο φύλων κατά τρόπο που να καθιστά την αντιμετώπισή τους ενιαίο και αναπόσπαστο στοιχείο της υλοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής. Τα θέματα αυτά πλέον αποδεσμεύονται από την κατηγορία των περιθωριακών θεμάτων και ανάγονται σε βασικά στοιχεία πολιτικής με σημαντικό πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και αναπτυξιακό χαρακτήρα.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006, αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και τη μη διάκριση, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση διασφαλίζει την προώθηση της ισότητας των φύλων και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να υπάρξει η προσφορότερη δυνατή πρόβλεψη για χρηματοδότηση των σχετικών πράξεων κατόπιν απόφασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος.

Προβλέπεται να αναδειχθούν δράσεις ενίσχυσης της συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης με έμφαση σε δράσεις για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, σε δράσεις επιχειρηματικότητας για καλύτερη επαγγελματική εξέλιξη, σε προπτυχιακά, μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα σπουδών καθώς και σε ερευνητικές δράσεις μέσω της παροχής κινήτρων, κ.α.

Ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για όλους

Η προώθηση της ισότητας πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα δεν περιορίζεται μόνο στη βάση του φύλου, αλλά επεκτείνεται και στη βάση των κοινωνικών στρωμάτων, με έμφαση σε άτομα που απειλούνται με κοινωνικό ή και εργασιακό αποκλεισμό λόγω φτώχειας, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών-αδυναμιών των συγκεκριμένων κοινωνικών στρωμάτων ή γεωγραφικής απομόνωση (νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές) και λοιπά. Για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών και της δυνατότητας πρόσβασης για όλους στο εκπαιδευτικό σύστημα, κατά το στάδιο της υλοποίησης του ΕΠ θα προωθηθούν ειδικά στοχευμένες παρεμβάσεις όπως ενδεικτικά είναι τα προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο), υποτροφίες στα επίπεδα της μεταδευτεροβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης, με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ομάδες του πληθυσμού και λοιπά.

Ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ)

Η πρόσβαση ευάλωτων κοινωνικά ομάδων του πληθυσμού στην αγορά εργασίας προϋποθέτει ισότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση. Εξίσου σημαντική είναι και η δια βίου συμμετοχή στην εκπαίδευση των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, όπως είναι τα άτομα με χαμηλή σχολική επίδοση, μαθησιακές δυσκολίες, οικογενειακές δυσκολίες, άτομα που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο, μετανάστες, πρόσφυγες και άτομα εθνικών μειονοτήτων. Προς την κατεύθυνση αυτή προβλέπονται στο ΕΠ ειδικές παρεμβάσεις για τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες:

- Η διεύρυνση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης μειονοτήτων στο πλαίσιο της αλληλοκατανόησης, του σεβασμού, της αποδοχής του διαφορετικού και της εξάλειψης των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων μέσω της ενίσχυσης της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και άλλων βασικών μαθημάτων λαμβάνοντας υπόψη τοπικές συνθήκες και κοινωνικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες
- Η διεύρυνση του κοινωνικού χαρακτήρα και ρόλου της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στο πλαίσιο της ανάπτυξης ειδικών δομών και προγραμμάτων κατάρτισης, με προτεραιότητες στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού.
- Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων, με στόχο την κάλυψη αναγκών ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

Οι παραπάνω δράσεις έχουν ως στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στην εκπαίδευση κατηγοριών ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, όπως οι αλλοδαποί, οι παλιννοστούντες κλπ και ειδικότερα την αύξηση της συμμετοχής τους στην προσχολική και την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ισότητα ευκαιριών πρόσβασης για Άτομα με αναπηρία

Τόσο η στρατηγική όσο και οι στόχοι και προτεραιότητες του παρόντος ΕΠ περιλαμβάνουν ενσωματωμένες (mainstreaming) τις αρχές της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, κατ' απαίτηση του άρθρου 16 του γενικού κανονισμού, με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση όλων των κατηγοριών των ατόμων με αναπηρία.

Η αρχή της μη διάκρισης θα ενσωματωθεί σε όλες τις σχετικές δράσεις του ΕΠ συμπεριλαμβανομένων και κείνων που αφορούν τη στοχευμένη εκπαίδευση και επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, την αναμόρφωση/εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού υλικού, τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και ΜΚΟ κλπ. Ο ακριβής τρόπος ενσωμάτωσης της αρχής της μη διάκρισης θα εξεταστεί κατά την εφαρμογή του ΕΠ.

Αναφορικά με την βελτίωση των συνθηκών και του επιπέδου εκπαίδευσης των Ατόμων με Αναπηρία προβλέπεται συνέχιση της στήριξης των δράσεων εμπλουτισμού των προγραμμάτων σπουδών, του εκπαιδευτικού υλικού, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, των ατόμων με αναπηρίες αλλά και των εκπαιδευτών τους, της δια βίου εκπαίδευσης, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, του εξοπλισμού και της ανάπτυξης ειδικού λογισμικού για την εκπαίδευση τους, ώστε να υποστηριχθεί η αποτελεσματικότερη ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην αγορά εργασίας.

Οι παραπάνω δράσεις έχουν ως στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στην εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία, κυρίως στην αύξηση της συμμετοχής τους στην προσχολική εκπαίδευση.

Η ανάγκη ενίσχυσης της πρόσβασης για όλους σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης προωθείται κυρίως μέσα από τους Άξονες Προτεραιότητες 1,2,3 που αποτελούν τους συστημικούς άξονες τους προγράμματος στους οποίους δίνεται και η μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα (40%) του ΕΠ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι παρά το γεγονός ότι το ΕΠ δεν περιλαμβάνει δείκτες εκροής και αποτελέσματος για κάθε κατηγορία ευάλωτων κοινωνικά ομάδων του πληθυσμού και τα ΑμεΑ, εντούτοις προβλέπεται η παρακολούθηση των δεικτών αυτών από το Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης (MIS) και η παρουσίαση της πορείας τους μέσα από την έκδοση των ετήσιων εκθέσεων του ΕΠ (όπως προβλέπεται και από το άρθρο 23 του Κανονισμού 1828/2006)

2.11. Αειφόρος Ανάπτυξη και Περιβάλλον

Η αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας θέτει για τη χώρα μας το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας, η οποία και επηρεάζει το σύνολο των πολιτών, από την πλευρά των επιδόσεων όχι μόνο της οικονομίας, αλλά και της κοινωνικής και

περιβαλλοντικής πολιτικής δημιουργώντας έτσι μια μεγάλη πρόκληση και στο χώρο της εκπαίδευσης. Το γεγονός αυτό τεκμηριώνει την ανάγκη και αποτελεί οδηγό για τη διαμόρφωση συντονισμένης πολιτικής στον τομέα όπου συνδυάζονται τα ζητήματα παιδείας και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ανάπτυξης.

Το περιβάλλον αποτελεί σημαντικό αναπτυξιακό παράγοντα της χώρας και χρήζει προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης, προκειμένου να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στην οικονομική πρόοδο και στην ποιότητα ζωής των πολιτών.

Σε αυτή την προσέγγιση, το άρθρο 6 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατομεακή διάσταση του περιβάλλοντος, τα Συμπεράσματα του Γκέτεμποργκ για τη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και το σύνολο των διεθνών συνθηκών και συμβάσεων που έχουν προωθηθεί στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών (π.χ. η Σύμβαση για την κλιματική αλλαγή και το πρωτόκολλο του Κυότο, η Σύμβαση για το Όζον και το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ, η Σύμβαση για τη βιοποικιλότητα, κλπ) δημιουργούν ένα πλέγμα διεθνών οδηγιών προς την κατεύθυνση της περιβαλλοντικής προστασίας και της αειφορίας.

Η έννοια της αειφορίας, σύμφωνα με τον ορισμό της επιτροπής Brundtland, συναρτάται με την υποχρέωση της παρούσας γενεάς να παραδώσει στις επερχόμενες γενιές το φυσικό κεφάλαιο του Πλανήτη σε καλύτερη κατάσταση από αυτή που το παρέλαβε. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός πρέπει η αίσθηση του σεβασμού προς το περιβάλλον να στηρίζεται σε μια εδραιωμένη αντίληψη κοινωνικής δικαιοσύνης και σεβασμού προς τον συνάνθρωπο.

Στην έννοια της αειφορίας βασίζεται η αειφόρος ανάπτυξη, η οποία αποτελεί προτεραιότητα σε διεθνές επίπεδο. Θέματα – κλειδιά της αειφόρου ανάπτυξης περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τον αγώνα για την εξάλειψη της φτώχειας, τον ρόλο του πολίτη, την ειρήνη, την υπευθυνότητα, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την υγεία, την ισότητα των φύλων, την πολιτιστική ποικιλότητα, τα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, τη βιοποικιλότητα, κλπ. Δηλαδή, η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης είναι κατά πολύ ευρύτερη από την προστασία του περιβάλλοντος, αφού περιλαμβάνει αντικείμενα κοινωνικής και οικονομικής χροιάς. Η μετάβαση από την περιβαλλοντική συνείδηση στην αειφορική ανάπτυξη σε μια κοινωνία δε μπορεί να είναι άμεση αλλά σταδιακή. Εξ αυτού προκύπτει ότι η ανάπτυξη μιας αειφορικής κοινωνίας πρέπει να θεωρηθεί ως μια συνεχής διαδικασία μάθησης που ερευνά θέματα και διλήμματα, όπου οι σωστές απαντήσεις και λύσεις μπορεί να αλλάξουν όσο η εμπειρία μας αυξάνεται.

Η Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) αναπτύσσεται ως μια ευρεία και ολοκληρωμένη έννοια, η οποία περιλαμβάνει αλληλοσχετιζόμενα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα και διευρύνει την έννοια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Επομένως, η περιβαλλοντική εκπαίδευση πρέπει να αναπτυχθεί και να συμπληρωθεί με άλλα πεδία εκπαίδευσης σε μια διαδικασία ενσωμάτωσης στην πορεία προς την ΕΑΑ. Η ΕΑΑ είναι μια δια βίου διαδικασία που ξεκινά από τα πρώιμα παιδικά χρόνια, συνεχίζεται μέσω της τυπικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των ενηλίκων και ξεπερνά τα όρια της τυπικής εκπαίδευσης.

Η χώρα μας έχει συνυπογράψει τη Στρατηγική της ΕΑΑ, που εγκρίθηκε κατά την Συνάντηση Υψηλού Επιπέδου των Υπουργών Περιβάλλοντος και Παιδείας των χωρών της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών (UNECE), στο Vilnius (17-18/3/2005). Επιπλέον, η χώρα μας έχει την προεδρία της Διοικούσας Επιτροπής της ΕΑΑ μεταξύ 45 εκπροσώπων κρατών και διεθνών οργανισμών. Με βάση τη στρατηγική αυτή, πρέπει να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα προσαρμογής των υφιστάμενων προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, εκπαίδευσης για ισότητα φύλων, αγωγής υγείας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων κλπ. στο πλαίσιο της ΕΑΑ και εφαρμογής της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Φορείς που θα συνεργασθούν και θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα ΕΑΑ είναι τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, μη Κυβερνητικές οργανώσεις, η Εθνική Επιτροπή ΕΑΑ, τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης και τα υφιστάμενα θεματικά δίκτυα των σχολικών μονάδων.

Στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδιασμού του ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση 2007-2013 προβλέπεται ενίσχυση των προγραμμάτων ευαισθητοποίησης /επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα αειφορίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση διεύρυνση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ιδίως στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με επιδίωξη την ανάπτυξη συλλογικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των συντελεστών της εκπαίδευσης (εκπαιδευτικοί, μαθητές, φοιτητές). Επίσης, θα επιδιωχθεί ενίσχυση της διάστασης της αειφορίας στα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων.

Προς αυτή την κατεύθυνση θα διερευνηθούν οι δυνατότητες προώθησης διασυννοριακής και διακρατικής συνεργασίας με ανταλλαγή εμπειρίας και μέσων, προερχόμενων από το χώρο της παιδείας, που οδηγεί στην αντιμετώπιση κοινών περιβαλλοντικών προβλημάτων, στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και στην επακόλουθη αειφόρο ανάπτυξη.

2.12. Αντιμετώπιση συστάσεων Ε.Ε. για την απασχόληση μέσω του Ε.Π.

Η ετήσια έκθεση προόδου της Ε. Επιτροπής βασίζεται στις εκθέσεις εφαρμογής των κρατών-μελών, καθώς και στην επισκόπηση σχετικά με την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη και την απασχόληση σε επίπεδο ΕΕ. Η έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνει συστάσεις (recommendations) για την Ελλάδα, καθώς και τα σημεία όπου θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή (watch list issues). Συγκεκριμένα, οι συστάσεις της ΕΕ που αφορούν την εκπαίδευση¹⁴ ζητούν από την Ελλάδα:

- ✓ να εντείνει τις μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό της σύστημα
- ✓ να αυξήσει τις επενδύσεις στην υποχρεωτική και την ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης,
- ✓ να επιταχύνει την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της δια βίου μάθησης,

¹⁴ Recommendation for a Council Recommendation on the 2007 up-date of the broad guidelines for the economic policies of the Member States and the Community and on the implementation of Member States' employment policies, COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Brussels, 16 February 2007.

- ✓ να βελτιώσει την ποιότητα και την ικανότητα ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- ✓ να περιορίσει την πρόωρη εγκατάλειψη της σχολικής εκπαίδευσης
- ✓ να αυξηθεί τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση

ενώ γίνεται αναφορά στην ανάγκη για «επιτάχυνση των προσπαθειών για χάραξη στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία και για αύξηση των επενδύσεων σε Ε&Α».

Όλες οι συστάσεις λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαμόρφωση και εφαρμογή των Στρατηγικών Στόχων του ΕΠ Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης. Οι προτάσεις πολιτικής του ΕΠ που αναπτύσσονται σε αντιστοίχιση με τα εν λόγω θέματα εντοπίζονται με παραπομπές στους Στρατηγικούς Στόχους, καθώς και με συνοπτική αναφορά στα κυριότερα μέτρα που λαμβάνονται. Ειδικότερα,

- Στη σύσταση για **να εντείνει τις μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα** το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του πρώτου (1^{ου}) στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης», του 2^{ου} στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας» και του 4ου στρατηγικού στόχου «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομία». Οι μεταρρυθμίσεις εστιάζονται κυρίως στην ανάπτυξη συστηματικής αξιολόγησης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης με έμφαση στην ανώτατη εκπαίδευση, ενώ προβλέπεται ενίσχυση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με την θεσμοθέτηση των επαγγελματικών λυκείων.
- Στη σύσταση για **να αυξήσει τις επενδύσεις στην υποχρεωτική και την ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης** το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του πρώτου (1^{ου}) στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης», του 2^{ου} στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας» και του 4ου στρατηγικού στόχου «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομία». Προβλέπεται ενίσχυση των επενδύσεων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης με ιδιαίτερη έμφαση στην προσχολική και τεχνικοεπαγγελματική εκπαίδευση (ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ).
- Στη σύσταση για **να επιταχύνει την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της δια βίου μάθησης**, το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του 3ου στρατηγικού στόχου «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων». Στα πλαίσια της στρατηγικής αυτής μεταξύ άλλων προβλέπεται η εφαρμογή της δια βίου μάθησης και η ενίσχυση των ενεργειών δια βίου εκπαίδευσης με απώτερο στόχο την ενεργοποίηση του υπάρχοντος συστήματος δια βίου μάθησης.
- Στη σύσταση για **να βελτιώσει την ποιότητα και την ικανότητα ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας** το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του 2ου στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας» Στα

πλαίσια της στρατηγικής αυτής μεταξύ άλλων προβλέπεται η ενίσχυση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας μέσω της επέκτασης της πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών των βαθμίδων και των επιπέδων της εκπαίδευσης και της επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π).

- Στις συστάσεις για **να περιοριστεί η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και να αυξηθεί η συμμετοχή ενηλίκων** το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του 1ου στρατηγικού στόχου «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης» και του Ειδικού Στόχου «Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ)». Ειδικότερα, προβλέπεται η υποστήριξη με στοχευόμενες ενέργειες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (άτομα με χαμηλή σχολική επίδοση, μαθησιακές δυσκολίες, οικογενειακές δυσκολίες, άτομα από κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, ΑμεΑ κλπ.). Η ενίσχυση της συμμετοχής όλων προωθείται κυρίως μέσω της επέκτασης του θεσμού του Ολοήμερου σχολείου, με έμφαση στην προσχολική εκπαίδευση.
- Αναφορικά με την ανάγκη **να αυξηθεί τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση** υπάρχει ο 3ος στρατηγικός στόχος κτλπ Επιπρόσθετα προβλέπεται η εφαρμογή της δια βίου μάθησης και η ενίσχυση των ενεργειών δια βίου εκπαίδευσης και καθιέρωση κινήτρων (π.χ η παροχή άτοκων δανείων στους ενδιαφερόμενους, η χορήγηση εκπαιδευτικών κουπονιών (vouchers) ή εκπαιδευτικών αδειών), για την αύξηση της συμμετοχής, με πρωταρχικούς σκοπούς, την προσέλκυση περισσότερων ατόμων σε ενέργειες δια βίου μάθησης, ιδίως αυτών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, καθώς και την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου εκπαίδευση.
- Αναφορικά με την ανάγκη για **επιτάχυνση των προσπαθειών για χάραξη στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία και για αύξηση των επενδύσεων σε Ε&Α** το ΕΠ ανταποκρίνεται κυρίως μέσω του 4ου Στρατηγικού Στόχου «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομία» και ειδικότερα μέσα από δράσεις, που ως Ειδικό Στόχο έχουν την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό καθώς και την αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ.

2.13. Καινοτομία και Διακρατική Συνεργασία

Το ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση περιλαμβάνει έναν σημαντικό αριθμό δράσεων, που στόχο έχουν την προώθηση της καινοτομίας. Αξιοσημείωτη είναι η ύπαρξη δράσεων όπως η αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών με την ενσωμάτωση στοιχείων βιώσιμης ανάπτυξης, ΤΠΕ, την επέκταση των ξένων γλωσσών κλπ., όπως επίσης και η ύπαρξη συγκεκριμένων Αξόνων Προτεραιότητας

(10,11,12), που προσανατολίζονται εξ ολοκλήρου στην προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, με τον όρο καινοτομία το ΕΠ συμπεριλαμβάνει δράσεις, οι οποίες εφαρμόζονται για πρώτη φορά στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτές οι δράσεις περιλαμβάνουν με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο συστημικές παρεμβάσεις (όπως είναι η ανάπτυξη για πρώτη φορά ενός ολοκληρωμένου συστήματος προσχολικής εκπαίδευσης) και από την άλλη πλευρά λειτουργικές παρεμβάσεις (όπως αυτές που περιγράφονται στο τέλος κάθε άξονα προτεραιότητας), που στόχο έχουν την βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, η δικαιολόγηση της οποίας παρουσιάζεται στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

Η διάχυση της πληροφορίας σε καινοτόμες δράσεις και δράσεις διακρατικής συνεργασίας και η σύνδεση τους με τους φορείς λήψης αποφάσεων και εφαρμογής πολιτικών διασφαλίζεται για τον τομέα των ανθρώπινων πόρων μέσω της λειτουργίας θεσμικά συντονισμένων μορφωμάτων, όπως είναι το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ) και η Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης. Για ευρύτερα ζητήματα η διάχυση της πληροφορίας διασφαλίζεται μέσω φορέων που διαδραματίζουν συντονιστικό ρόλο.

Η πρόοδος των καινοτόμων δράσεων και των δράσεων διακρατικής συνεργασίας θα παρακολουθείται στα πλαίσια του νέου Συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου για τις δράσεις του ΕΠ 2007-2013.

Οι ενέργειες της διακρατικής συνεργασίας θα «συνδέονται» με τις προτεραιότητες της στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος και τις καινοτομικές ενέργειες που αναφέρονται και ειδικότερα με τις παρεμβάσεις όπως αυτές περιλαμβάνονται στους σχετικούς άξονες και ειδικούς στόχους, με στόχο τη βελτίωση των εθνικών πολιτικών στον τομέα της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης και την επίτευξη των ποιοτικών στόχων του προγράμματος.

Στις διάφορες μορφές παρεμβάσεων διακρατικής συνεργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 περιλαμβάνονται:

- Ανταλλαγή πληροφοριών, δεξιοτήτων, τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης (π.χ. στην αναμόρφωση προγραμμάτων σπουδών, στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών, στις διδακτικές μεθοδολογίες, θέματα περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης κλπ). Παρόμοιες δράσεις προβλέπονται στους ΑΠ 1,2 και 3 για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης στους ΑΠ 4,5,6 για την αρχικής επαγγελματική εκπαίδευση στους ΑΠ 7,8,9 για τη δια βίου εκπαίδευση και τους ΑΠ 10,11,12 για τα μεταπτυχιακά και ερευνητικά προγράμματα
- Ανταλλαγή ανθρωπίνου δυναμικού (μαθητών, φοιτητών, εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, κοινωνικών εταίρων, μελών της Δημόσιας Διοίκησης) στα πλαίσια του Διεθνούς Πανεπιστημίου, της στρατηγικής στόχευσης για προσέλκυση υψηλού επιπέδου ανθρωπίνου δυναμικού και ερευνητών από το εξωτερικό και σε προπτυχιακά

προγράμματα με ανταλλαγές φοιτητών. Παρόμοιες δράσεις προβλέπονται σε όλους τους ΑΠ

- Συνεργασία ανάμεσα σε οργανισμούς και ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, αλλά και κάτω από προϋποθέσεις τα ΙΕΚ. Παρόμοιες δράσεις προβλέπονται στους ΑΠ 1,2,3 , 4,5,6, 10,11 και 12
- Συνέργια σε θέματα δια βίου εκπαίδευσης στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων, κινητικότητας προσώπων κλπ, που προβλέπονται στους ΑΠ 7,8,9.

2.14. Η περιφερειακή διάσταση του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση αφορά το σύνολο της χώρας καθόσον υπηρετεί και τους δύο στόχους της «σύγκλισης» και της «ανταγωνιστικότητας». Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει το ΕΣΠΑ στην περιφερειακή στρατηγική για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού οι αναπτυξιακές επιδόσεις των Περιφερειών δεν σχετίζονται αναλογικά με τις σημαντικές διαφοροποιήσεις των Περιφερειών στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι παρεμβάσεις του ΕΚΤ που αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο εξαρτώνται αναλογικά από την περιφερειακή κατανομή του πληθυσμού. Σε ότι αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις σε ότι αφορά στα επίπεδα συμμετοχής στην υποχρεωτική εκπαίδευση ανάμεσα στις 13 διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, παρατηρούνται όμως διαφοροποιήσεις στο τελικό επίπεδο εκπαίδευσης που λαμβάνει ο πληθυσμός ανά Περιφέρεια.

Μία σύντομη επισκόπηση των περιφερειακών χαρακτηριστικών του τομέα της εκπαίδευσης καταδεικνύει συγκέντρωση της συμμετοχής (> 50%) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση γύρω από τα αστικά- μητροπολιτικά κέντρα των Περιφερειών Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας- που ακολουθεί και την αντίστοιχη συγκέντρωση πληθυσμού και ευθυγραμμίζεται με την αντίστοιχη κατανομή τμημάτων στα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Η συγκέντρωση πληθυσμού ανά Περιφέρεια υπαγορεύει μεν ανάλογες απαιτήσεις παρεμβάσεων για τη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, αλλά προσκρούει στην κεντρικά συμφωνημένη περιφερειακή κατανομή των πόρων του ΕΚΤ και συνακόλουθα του παρόντος Προγράμματος. Ο ακόλουθος Πίνακας καταγράφει την περιφερειακή κατανομή των πόρων του Επιχειρησιακού Προγράμματος συγκριτικά με την κατανομή του ωφελούμενου πληθυσμού. Σε όσες από τις Περιφέρειες η κατανομή της κοινοτικής συνδρομής είναι χαμηλή συγκριτικά με το μαθητικό-σπουδαστικό πληθυσμό (π.χ. Αττική, Ν. Αιγαίο, Στερεά Ελλάδα, Κεντρική Μακεδονία) οι παρεμβάσεις θα ενισχυθούν με αμιγώς εθνικούς πόρους.

Πίνακας 2-3: Περιφερειακή κατανομή των πόρων του ΕΠ Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση συγκριτικά με την περιφερειακή κατανομή του μαθητικού-σπουδαστικού πληθυσμού

Γεωγραφική Ενότητα	Πρωτοβάθμια Προσχολική Εκπαίδευση (ISCED 0).	Πρωτοβάθμια Δημοτική Εκπαίδευση (ISCED 1).	Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 2).	Ανώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 3).	Μετα-δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ISCED 4)	Ανώτατη Εκπαίδευση (ISCED 5-6)	Μαθητές / Σπουδαστές (ISCED 1-6).		Κοινοτική Συνδρομή	
							Σύνολο	%	Σύνολο (€)	%
0	1	2	3	4	5	6	7=2+3+4+5+6	8	9	10=9/Σ9
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	7.913	48.718	21.606	24.798	772	30.053	125.947			
Θεσσαλία	10.551	45.826	17.100	22.496	1.655	25.910	112.987			
Ήπειρος	4.350	18.868	9.569	11.239	666	24.849	65.191			
Ιόνια Νησιά	3.031	12.097	7.168	6.812	694	2.387	29.158			
Δυτική Ελλάδα	9.905	45.100	23.513	25.666	1.630	57.927	153.836			
Πελοπόννησος	7.660	34.580	17.791	18.805	1.235	6.579	78.990			
Β. Αιγαίο	3.212	12.624	3.551	4.670	511	7.109	28.465			
Κρήτη	10.241	41.683	20.850	24.070	1.857	29.917	118.377			
Περιφέρειες Σύγκλισης							712.951	36%	793.455.410	55%
Κεντρική Μακεδονία	27.862	104.997	54.723	57.957	6.648	127.683	352.008			
Δυτική Μακεδονία	5.079	18.672	9.569	11.369	841	17.451	57.902			
Αττική	36.989	217.590	116.268	130.925	14.364	249.985	729.132			
Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου							1.139.042	57%	602.711.058	42%
Στερεά Ελλάδα	8.165	33.135	16.541	17.995	1.003	15.449	84.123			
Ν. Αιγαίο	5.332	23.602	10.621	10.166	678	1.708	46.775			
Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου							130.898	7%	43.833.532	3%
Ελλάδα	140.290	657.492	328.870	366.968	32.554	597.007	1.982.891	100,00%	1.440.000.000	100,00%

Με βάση την προηγούμενη θεώρηση το μίγμα πολιτικής για τον τομέα της εκπαίδευσης δεν μπορεί παρά να είναι κοινό για το σύνολο της χώρας θα εξειδικεύεται όμως κατά Περιφέρεια λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε Περιφέρειας σε θέματα όπως (ενδεικτικά):

- προσαρμογή της αναμόρφωσης προγραμμάτων σπουδών στα επιμέρους κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά κάθε Περιφέρειας και τις ιδιαίτερες αναπτυξιακές απαιτήσεις,
- συμβατότητα των αναβαθμιζόμενων μεταπτυχιακών προγραμμάτων με παραγωγικούς τομείς ανά Περιφέρεια,
- εξειδίκευση δράσεων καταπολέμησης της σχολικής αποτυχίας με βάση ειδικά κοινωνικά χαρακτηριστικά ανά Περιφέρεια.

Σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις που σχετίζονται με την παραγωγή νέας γνώσης και την αναβάθμιση της έρευνας αυτή θα στοιχηθεί γύρω από τους **εθνικούς τομεακούς πόλους ανάπτυξης** (όπως για παράδειγμα οι Περιφερειακοί Πόλοι Καινοτομίας). Οι πόλοι καινοτομίας και ευρύτερα οι πόλοι ανάπτυξης ενισχύουν την τεχνολογική δεξιότητα, την αριστεία και την ανταγωνιστικότητα των Περιφερειών μέσω της σύνδεσης πανεπιστημίων, ΤΕΙ, ερευνητικών κέντρων και επιχειρήσεις αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα.

Για τις περιπτώσεις εθνικών **πολυστοχικών έργων** (multi objective projects) δηλ. έργων τα οποία χρηματοδοτούνται και από τους δύο στόχους «Σύγκλισης» και «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας & Απασχόλησης» και ειδικότερα για την κατανομή του προϋπολογισμού αυτών των πολυστοχικών έργων ανά στόχο και περιφέρεια θα λαμβάνονται, κατά περίπτωση, υπόψη τα ακόλουθα ενδεικτικά κριτήρια:

- ♦ Αριθμός μαθητών ή φοιτητών ανά περιφέρεια και στόχο
- ♦ Αριθμός εκπαιδευτικών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης, περιφέρεια και στόχο
- ♦ Αριθμός εκπαιδευτικών μονάδων (α'βάθμιας, β'βάθμιας ή γ'βάθμιας) ανά περιφέρεια και στόχο
- ♦ Αριθμός ερευνητικών δομών ανά περιφέρεια και στόχο

2.15. Πόλοι Ανάπτυξης και η Στρατηγική του ΕΠ

2.15.1. Η σημασία των πόλεων για την προώθηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας

Οι **Ευρωπαϊκές Στρατηγικές Κατευθύνσεις** για την Πολιτική της Συνοχής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη **συμβολή των πόλεων** (αστικά κέντρα) στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στις πόλεις συνδέεται με την αναγνώριση του ρόλου τους ως **κινητήρων της ανάπτυξης** των περιοχών που βρίσκονται στην άμεση επιρροή τους, της υπαίθρου που τα περιβάλλει, αλλά και των μικρότερων αστικών κέντρων που βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής τους. Συνακόλουθα, η ανάπτυξη των αστικών κέντρων μπορεί να λειτουργήσει και ως προωθητικός μηχανισμός της πραγματικής σύγκλισης.

Το ΕΣΠΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην αστική ανάπτυξη στοχεύοντας στη συγκρότηση μιας συνολικής αλλά και εξειδικευμένης αναπτυξιακής πολιτικής με ιδιαίτερη έμφαση στην

αναβάθμιση των πόλεων και τη συμβολή τους στην προώθηση της **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Παράλληλα, οι στόχοι της **Πολιτικής της Συνοχής** υλοποιούνται μέσω της διάχυσης της ανάπτυξης στις ευρύτερες περιοχές όπου αποτυπώνεται η δυναμική των αστικών κέντρων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό και στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την ισόρροπη ανάπτυξη γενικότερα.

2.15.2. Οι πόλοι ανάπτυξης στη στρατηγική του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013.

Έννοια των πόλων ανάπτυξης

Με δεδομένα τα παραπάνω και για το σκοπό της ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης των Περιφερειών της χώρας, η εφαρμογή των πόλων ως εργαλείου εδαφικής ανάπτυξης, αποτελεί σημαντικό και καινοτόμο στοιχείο της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

Ως δυνητικοί **πόλοι ανάπτυξης** νοούνται ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα¹⁵ της χώρας, μητροπολιτικής και περιφερειακής σημασίας, τα οποία, μέσα από τις επιδράσεις και επιρροές που ασκούν στην χώρα, τις περιφέρειες και τα λειτουργικά ή ημερήσια αστικά τους συστήματα, αναμένεται να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με έμφαση στη δημιουργία δυναμικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας, καινοτομίας, και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισαβόνας .

Πεδίο εφαρμογής

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της στρατηγικής της ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ, κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, **όλες οι πόλεις θα υποδεχθούν αναπτυξιακές δράσεις** μέσα από τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης θα εστιάσουν σε **τέσσερα θεματικά πεδία, αλληλένδετα μεταξύ τους**, σύμφωνα και με τις προτεραιότητες του Εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2006 και συγκεκριμένα: την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, την Καινοτομία, την Επιχειρηματικότητα και την Απασχολησιμότητα.

Τα πεδία αυτά είναι σε πλήρη συμφωνία με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αναθεωρημένης **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι **παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης** θα στοχεύουν στη:

---

¹⁵ Όπως αυτά ορίζονται από την ΕΣΥΕ (πληθυσμός κύριου οικισμού άνω των 10000 κατοίκων) στα οποία προστίθενται και τα κέντρα με μικρότερο πληθυσμιακό μέγεθος που είναι πρωτεύουσες νομών.

- Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.
- Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και σύνδεσή της με την παραγωγική διαδικασία.
- Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών ΤΠΕ και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

Οι παραπάνω αναφερόμενες παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν τόσο από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης) όσο και από τα Περιφερειακά (ΠΕΠ).

2.15.3. Διαδικασία επιχειρησιακής εξειδίκευσης της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης – Χρονοδιάγραμμα.

Ο καθορισμός πόλων ανάπτυξης και η εξειδίκευση της στρατηγικής σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το **τέλος του 2008**. Κρίσιμη κρίνεται η συμμετοχή και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στον καθορισμό και τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής των πόλων ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό, τα **επόμενα βήματα** στο πλαίσιο της διαδικασίας είναι τα ακόλουθα:

- 1) Κατά το δεύτερο εξάμηνο **2007** πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί **ημερίδες διαβούλευσης σε κάθε μια από τις 13 Περιφέρειες** της χώρας, με τη συμμετοχή των τοπικών εμπλεκόμενων φορέων (Περιφέρειες, τοπική αυτοδιοίκηση, επιμελητήρια, επιχειρήσεις, επαγγελματικές οργανώσεις, Ανώτατα Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα, κτλ). Στόχος είναι η σε βάθος διαβούλευση με τους παραπάνω φορείς για το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.
- 2) Με την ολοκλήρωση των τοπικών ημερίδων θα πραγματοποιηθεί **συνέδριο διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο**, με τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, με σκοπό την οριστικοποίηση των συμπερασμάτων των 13 περιφερειακών ημερίδων διαβούλευσης, σε ό,τι αφορά το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.
- 3) Με εκκίνηση τον Απρίλιο 2008, θα πραγματοποιηθεί η πρώτη **πρόσκληση υποβολής προτάσεων**.

Οι προτάσεις αυτές θα περιέχουν ολοκληρωμένα σχέδια που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω παρεμβάσεων στα πεδία που αναφέρονται στην παράγραφο 2.2 του παρόντος. Θα μπορούν να υποβάλλονται από συνεργασίες ή συμπράξεις φορέων που σχετίζονται/δραστηριοποιούνται στα

παραπάνω πεδία και βρίσκονται σε **πρωτεύουσες νομών ή σε σημαντικά αστικά κέντρα της χώρας**. Η επιλογή των ολοκληρωμένων σχεδίων ανάπτυξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση της πρώτης πρόσκλησης (2008) θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος 2008. Η επόμενη πρόσκληση θα πραγματοποιηθεί μετά από αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των εμπειριών του πρώτου κύκλου.

3. ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Άξονες Προτεραιότητας

3.1. Εισαγωγή

Ως προς την εσωτερική αρχιτεκτονική του ΕΠ εξειδικεύονται οι Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ (οι γενικοί και ειδικοί στόχοι) και περιγράφεται ο τρόπος που θα επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι του ΕΠ. Οι κυριότερες πληροφορίες κάθε Άξονα Προτεραιότητας αναφέρονται:

- στη διατύπωση του γενικού στόχου του άξονα και ανάλυση στους ειδικούς του στόχους, στη συνοπτική αναφορά-περιγραφή των κυριότερων παρεμβάσεων,
- στην ποσοτικοποίηση των στόχων και στην βασική στόχευση σε όρους ωφελούμενων-ομάδων στόχου – περιοχών –τομέων,
- στα θέματα εφαρμογής εφόσον κρίνεται απαραίτητο,
- στα αναμενόμενα αποτελέσματα – επιπτώσεις κλπ

Επιπρόσθετα, για τον κάθε Άξονα Προτεραιότητας είναι εμφανής (από την ονομασία του) η κατηγορία περιφερειών (Σύγκλισης, Σταδιακής Εξόδου, Σταδιακής Εισόδου) που καλύπτει.

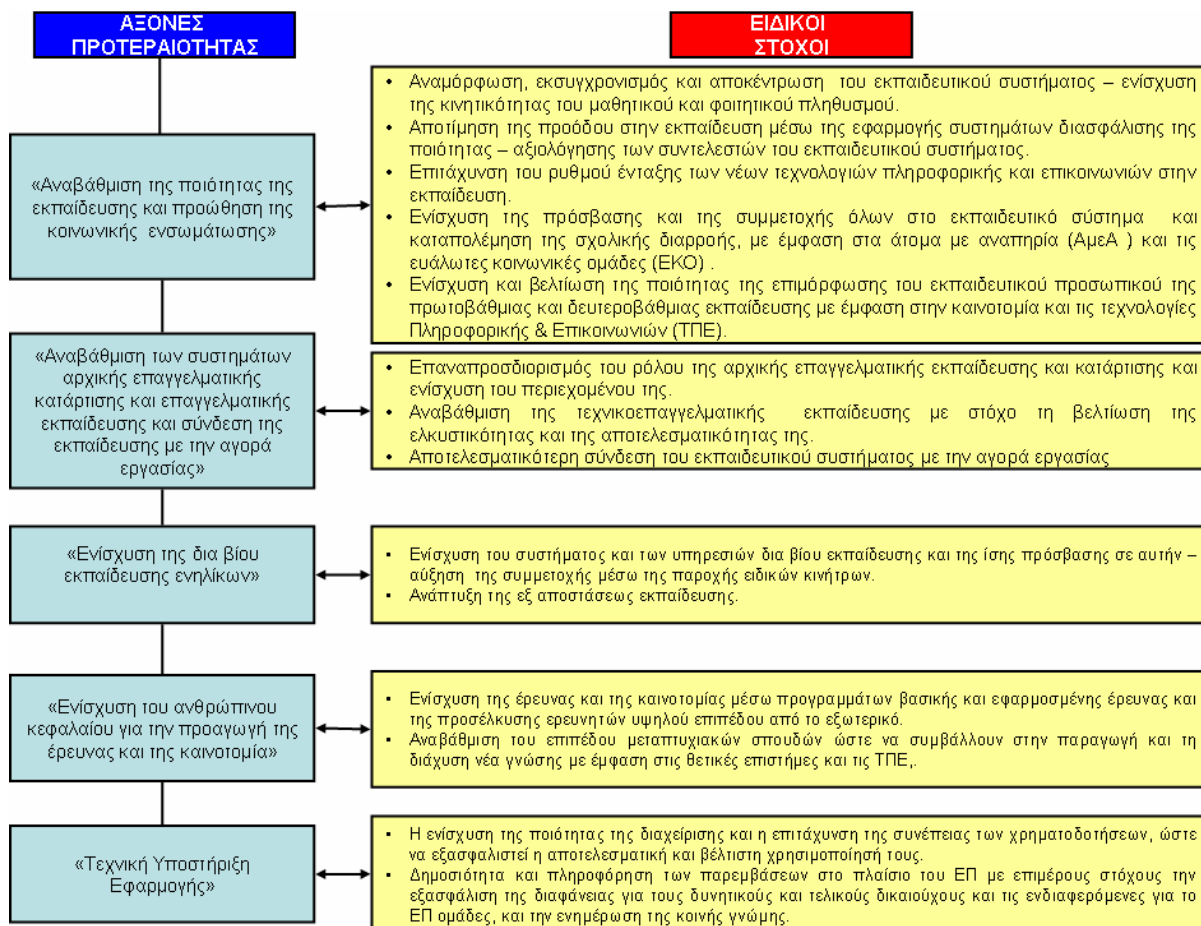
Η δομή του Επιχειρησιακού Προγράμματος παρουσιάζεται επιγραμματικά στον παρακάτω πίνακα. Η ανάλυση των 15 Αξόνων Προτεραιότητας και η εξειδίκευσή τους σε ειδικότερους στόχους και δράσεις ακολουθεί με ειδικότερες αναφορές σε δείκτες ωφελούμενους, περιοχές παρέμβασης κλπ.

Πίνακας 3-1: Δομή ΕΠ Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης

Αρίθμηση Α. Π.	Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας
A.Π.1	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης
A.Π.2	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου
A.Π.3	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου
A.Π.4	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης
A.Π.5	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου
A.Π.6	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου
A.Π.7	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης
A.Π.8	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου
A.Π.9	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου

Αριθμηση Α. Π.	Τίτλος Άξονα Προτεραιότητας
A.Π.10	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης
A.Π.11	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου
A.Π.12	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου
A.Π.13	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης
A.Π.14	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου
A.Π.15	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου

Στο ακόλουθο σχήμα εικονίζεται η διάρθρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση σε επίπεδο ειδικού στόχου. Στην εικονιζόμενη διάρθρωση δεν περιέχεται η χωρική διάσταση του προγράμματος (ανά κατηγορία περιφερειών) για λόγους απλότητας, καθώς υπάρχει ομοιογένεια στόχων και παρεμβάσεων ανά επιλέξιμη κατηγορία περιφέρειας.

Σχήμα 3-1: Διάρθρωση Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση σε επίπεδο ειδικού στόχου.

Με βάση τις προτεραιότητες του αναπτυξιακού σχεδιασμού για την νέα προγραμματική περίοδο 2007-13, όπως αυτές αποτυπώνονται στους Στρατηγικούς και τους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την εμπειρία του παρελθόντος και την ανάγκη για διαχρονική συνέχεια και συνέπεια στην εφαρμογή των υλοποιούμενων πολιτικών του ΥΠΕΠΘ, όσο και τις νέες ανάγκες και δυνατότητες που προσδιορίστηκαν από την κοινωνικοοικονομική ανάλυση και την ανάλυση SWOT, τις προωθούμενες μεταρρυθμίσεις στους τομείς αναφοράς του ΕΠ και την ύπαρξη νέων και καινοτόμων Δράσεων στον αναπτυξιακό σχεδιασμό του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένων και Δράσεων που είτε δεν περιλαμβάνονταν είτε περιλαμβάνονταν μόνο μερικώς στα πεδία παρέμβασης των ΕΠ των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων, όπως ο πολιτισμός και η προώθηση της έρευνας και καινοτομίας. Η σχετική χρηματοδοτική βαρύτητα (%) των Ειδικών Στόχων ανά ΑΠ του ΕΠ, όπως αυτή διαμορφώνεται ενδεικτικά και μη δεσμευτικά στο παρόν στάδιο εξειδίκευσης του προγραμματικού σχεδιασμού παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Ενδεικτική Χρηματοδοτική βαρύτητα Ειδικών Στόχων του ΕΠ ανά Άξονα Προτεραιότητας

ΑΠ1/2/3		ΑΠ4/5/6		ΑΠ7/8/9		ΑΠ10/11/12		ΑΠ13/14/15	
ΕΣ	%	ΕΣ	%	ΕΣ	%	ΕΣ	%	ΕΣ	%
ΕΣ1	20%	ΕΣ1	25%	ΕΣ1	71%	ΕΣ1	88%	ΕΣ1	25%
ΕΣ2	9%	ΕΣ2	15%	ΕΣ2	29%	ΕΣ2	12%	ΕΣ2	75%
ΕΣ3	20%	ΕΣ3	60%						
ΕΣ4	23%								
ΕΣ5	28%								

3.2. Παρουσίαση των Αξόνων Προτεραιότητας

3.2.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης»

Στρατηγική

Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και των αποκεντρωμένων δομών του εκπαιδευτικού συστήματος με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του ώστε να αναβαθμιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του και να ανταποκριθεί πληρέστερα στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και οικονομίας.

Ειδική μέριμνα δίνεται:

- στην ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού,
- στην προώθηση της αποτίμησης της προόδου στην εκπαίδευση και την εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και των ανισοτήτων,
- στην προστασία του περιβάλλοντος, της αγωγής υγείας και της βιώσιμης ανάπτυξης,
- στην προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση κ.α,

Οι δράσεις του Άξονα 1, θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και στην προώθηση της ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης: Κρήτη, Ιόνια, Β. Αιγαίο, ΑΜΘ, Ήπειρος, Θεσσαλία Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Οι περιφέρειες Σύγκλισης εμφανίζουν διαφοροποιήσεις αναφορικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Δυτικής Ελλάδας, Ιονίων Νήσων και Κρήτης χαρακτηρίζονται από υψηλό ποσοστό σχολικής διαρροής μαθητών από το γυμνάσιο και το λύκειο. Στις περιοχές αυτές έμφαση μπορεί να δοθεί σε δράσεις μείωσης της σχολικής διαρροής. Επιπρόσθετα, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία, Ιόνια Νησιά, Κρήτη και Πελ/νησος είναι περιφέρειες με υστέρηση σε ΤΠΕ γεγονός που προϋποθέτει την υποστήριξη τους με δράσεις ενίσχυσης ΤΠΕ. Ιδιαίτερα, η περιφέρεια Πελ/νήσου χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό υστέρησης σε υποδομές εκπαίδευσης (σχολικές μονάδες), αλλά και σε εκπαιδευτικό προσωπικό όλων των βαθμίδων. Όμοια και η περιφέρεια Κρήτης με έμφαση στην πρωτοβάθμια προσχολική και δημοτική εκπαίδευση. Σε αυτές τις περιφέρειες με ελλείψεις υποδομών σημαντικός είναι και ο ρόλος που θα διαδραματίσουν οι περιφέρειες μέσω του ΕΤΠΑ.

Οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου και Θεσσαλίας παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά κάλυψης των σχολείων σε ολοήμερη βάση τόσο στα νηπιαγωγεία, όσο και στα δημοτικά. Στις περιφέρειες αυτές είναι δυνατόν να δοθεί έμφαση σε δράσεις επέκτασης των ολοήμερων σχολείων.

Στόχος του άξονα

Ο κεντρικός στόχος του άξονα είναι η βελτίωση της ποιότητας όλων των συντελεστών της εκπαίδευσης, ώστε να επιτευχθεί η συνεχής αναβάθμιση του επιπέδου γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτούνται για τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και αγοράς εργασίας, η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη μέσω της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικόί στόχοι του άξονα

1.1. Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος- ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού .

1.1.1. Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού υλικού σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής αγωγής, ώστε να ανταποκρίνονται πληρέστερα στις σύγχρονες εκπαιδευτικές προτεραιότητες και στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις σε μία κοινωνία της γνώσης. Η αναμόρφωση αυτή θα περιλάβει, μεταξύ άλλων, προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, ενσωμάτωση πολιτιστικών στοιχείων και των ξένων γλωσσών όπως προβλέπεται από την ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση καθώς επίσης και στοιχεία που αφορούν θεματικούς τομείς όπως η ναυτιλία, αλιεία, τουρισμός κλπ. Ο στρατηγικός στόχος της αειφορίας στην εκπαίδευση αποτελεί προτεραιότητα που

διασφαλίζεται μέσα από τα προγράμματα σπουδών, το εκπαιδευτικό υλικό και κυρίως με την εισαγωγή βιωματικών εφαρμογών.

- 1.1.2.** Κατάργηση των τυπικών φραγμών καθ' όλη την εκπαιδευτική διαδρομή και εισαγωγή της αναγκαίας ευελιξίας (οριζόντια και κάθετα) σε όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και στη δια βίου μάθηση. Διευκόλυνση της κινητικότητας με ενέργειες αναγνώρισης / πιστοποίησης μονάδων φοίτησης στο πλαίσιο εθνικού συστήματος μεταφοράς και συσώρευσης πιστωτικών μονάδων (E.C.T.S.). Ενίσχυση των διαδικασιών αναγνώρισης τίτλων σπουδών και αναγνώρισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία..
- 1.1.3.** Υποστήριξη της λειτουργίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου με έμφαση στην εφαρμογή συστήματος πιστοποίησης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στο πλαίσιο διεθνών προγραμμάτων σπουδών που θα αναπτυχθούν.
- 1.1.4.** Ενίσχυση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης με ανάπτυξη εφαρμογών διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εφαρμογών διαχείρισης πληροφορίας (Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα) για φορείς του ευρύτερου εκπαιδευτικού χώρου αλλά και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων (διαχείριση μαθητικού πληθυσμού και εκπαιδευτικού προσωπικού). Ενίσχυση της αποκεντρωμένης παροχής υπηρεσιών μέσω των κινητών βιβλιοθηκών.

1.2. Αποτίμηση της προόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος.

- 1.2.1.** Αναμόρφωση των δομών και των διαδικασιών για την ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης του συνόλου του εκπαιδευτικού έργου και των συντελεστών του στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση, με την εισαγωγή ενιαίων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών αξιολόγησης με γνώμονα την ανθρωποκεντρική διάσταση της παιδείας, τη γνωστική πρόοδο, και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.
- 1.2.2.** Στήριξη των προβλεπόμενων διαδικασιών στη βάση των ρυθμίσεων σχετικά με την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, για λόγους παρακολούθησης της πορείας και της επίτευξης των στόχων, στο πλαίσιο της κοινωνικής λογοδοσίας.

1.3. Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

- 1.3.1.** Δημιουργία θετικών συνθηκών και δυνατοτήτων για ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών από όλους όσους μετέχουν στο εκπαιδευτικό σύστημα και στα προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, κυρίως με την απόκτηση κατάλληλου εξοπλισμού και του απαραίτητου εκπαιδευτικού λογισμικού.
- 1.3.2.** Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- 1.3.3.** Ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και πιστοποίηση μαθητών και σπουδαστών δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις σύγχρονες ΤΠΕ.

1.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ).

- 1.4.1.** Συνέχιση της στήριξης των δράσεων εμπλουτισμού των προγραμμάτων σπουδών, του εκπαιδευτικού υλικού, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και του εξοπλισμού για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, ώστε να υποστηριχθεί η αποτελεσματικότερη ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνική ζωή.
- 1.4.2.** Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της ενίσχυσης της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου καθώς και της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο).
- 1.4.3.** Προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

1.5. Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών

- 1.5.1.** Η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής περιοδικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (ανά τακτά χρονικά διαστήματα) στο γνωστικό τους αντικείμενο και στις νέες εκπαιδευτικές μεθόδους για βελτιστοποίηση των γνώσεων τους, με έμφαση στις ΤΠΕ και τις θετικές και τεχνολογικές επιστήμες με στόχο την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- 1.5.2.** Η καθιέρωση προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης ετήσιας διάρκειας, με έμφαση στο διδακτικό, παιδαγωγικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιεχόμενο, που να οδηγεί σε πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την άσκηση του εκπαιδευτικού έργου.
- 1.5.3.** Η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη βάση στοχευμένων μελετών και ερευνών, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.
- 1.5.4.** Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης/επιμόρφωσης ενδεικτικά σε θέματα, πολιτισμού, αειφορίας, αγωγής και προαγωγής υγείας κλπ. με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
1-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	415	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	200 ^{(1), (2)}
1-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών γ'βάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	480	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	43 ⁽¹⁾
1-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συστημάτων συσσώρευσης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	18
1-ΕΣ2	Ε	Αριθμός ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης στα οποία εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	18
1-ΕΣ3	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	13 ⁽¹⁾
1-ΕΣ4	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	39.592	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	15.000
1-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός συμμετοχών εκπαιδευτικών αβάθμιας και β'βάθμιας που επιμορφώνονται	23.404	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	27.200
1-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός εκπαιδευτικών α'βάθμιας και β'βάθμιας που επιμορφώνονται ⁽³⁾		2000-2006		
1-ΕΣ5	Ε	Αριθμός εκπαιδευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου σε ΤΠΕ	21.000	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	23.400
1-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αβάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις στο σύνολο των αναμορφούμενων προγραμμάτων (εντός και εκτός του ΕΠ)	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	50% ^{(1), (2), (4)}
1-ΕΣ2	Α	Ποσοστό τμημάτων ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης που αξιολογήθηκαν	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100%
1-ΕΣ3	Α	Ποσοστό μαθημάτων α'βάθμιας και β'βάθμιας εκπαίδευσης στην διδασκαλία των οποίων χρησιμοποιούνται σύγχρονες ΤΠΕ ⁽⁵⁾	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΕΣΥΕ	
1-ΕΣ4	Α	Μείωση του ποσοστού μαθητών που δεν ολοκληρώνουν την κατώτερη β'βάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο)	6,1%	2000-2006	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ	5,5% ^{(1), (6)}

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
1-ΕΣ5	Α	Ποσοστό εκπαιδευτικού προσωπικού αβάθμιας και ββάθμιας εκπαιδευμένου και πιστοποιημένου σε ΤΠΕ	36,6%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	79%

- (1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.
- (2) Με τον όρο «καινοτομικές κατευθύνσεις» νοείται α) η δημιουργία για πρώτη φορά στην Ελλάδα προγραμμάτων προσχολικής αγωγής και β) η ενσωμάτωση στα αναμορφούμενα προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στοιχείων MST, νέων τεχνολογιών και αειφόρου ανάπτυξης, η επέκταση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών κλπ.
- (3) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.
- (4) Ο συνολικός αριθμός των προγραμμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας που αναμένεται να αναμορφωθούν κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13 εκτιμάται σε περίπου 400.
- (5) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι το περιεχόμενο των σχετικών δράσεων του ΕΣ 3 δεν έχει ακόμα εξειδικευτεί. Η τιμή στόχος θα προσδιορισθεί μέσω ειδικής μελέτης, η οποία θα προσδιορίσει τις προς υλοποίηση παρεμβάσεις και τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους.
- (6) Η ποσοστιαία μείωση που αναφέρεται στην τιμή στόχο θα υπολογίζεται επί της αναθεωρημένης τιμής βάσης που ισχύει κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου (περίοδος 2006-07), η οποία θα προσδιορισθεί με βάση επικαιροποιημένα στοιχεία. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-13 θα αναληφθούν ενέργειες ώστε η τιμή του δείκτη να παρακολουθείται πλέον σε επίκαιρη ετήσια βάση.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, αξιοποίηση ΤΠΕ στη εκπαίδευση, στήριξη εκπαίδευσης ΑμεΑ στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 8 περιφέρειες Σύγκλισης.

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν είναι η προμήθεια εξοπλισμού i) για την χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ii) για την διδασκαλία των ατόμων με αναπηρία, iii) για την ενίσχυση της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης είναι: α) η διευκόλυνση της οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών και β) η αποτίμηση της προόδου στην παιδεία μέσω αξιολόγησης συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος.

3.2.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και πρώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Στρατηγική

Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και των αποκεντρωμένων δομών του εκπαιδευτικού συστήματος με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του ώστε να αναβαθμιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του και να ανταποκριθεί πληρέστερα στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και οικονομίας .

Ειδική μέριμνα δίνεται:

- στην ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού,
- στην πρώθηση της αποτίμησης της προόδου στην εκπαίδευση και την εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και των ανισοτήτων,
- στην προστασία του περιβάλλοντος, της αγωγής υγείας και της βιώσιμης ανάπτυξης,

- στην προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση κ.α,

Οι δράσεις του Άξονα 2 θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και στην προώθηση της ενσωμάτωσης στις τρεις (3) Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου: Αττική, Κ. και Δ. Μακεδονία).

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Ειδικότερα, στην Περιφέρεια Αττικής, όπου αποτελεί το ισχυρότερο εκπαιδευτικό πόλο της χώρας συγκεντρώνεται πληθώρα εκπαιδευτικών υποδομών για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών. Παρόλα αυτά λόγω της πληθυσμιακής συγκέντρωσης στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας (Αθήνα) διατηρείται το πρόβλημα της διπλοβάρδιας, που προκαλεί αντίστοιχα αύξηση του αριθμού των μαθητών ανά εκπαιδευτικό, που είναι εντονότερο για τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά. Επιπρόσθετα, αναπτυξιακοί ρυθμοί της περιφέρειας απαιτούν διαρκή εξέλιξη των γνώσεων και των δεξιοτήτων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των καιρών. Τα παραπάνω συνδέονται με την ανάγκη της περιφέρειας για περαιτέρω αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και ειδικότερα την αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών.

Στην Αττική το 93,9% των σχολικών μονάδων διαθέτουν Η/Υ, ενώ το 81% αυτών έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο. Παρά το υψηλό ποσοστό διαθεσιμότητας σε ΤΠΕ, η Αττική εμφανίζει την μεγαλύτερη αναλογία μαθητών ανά Η/Υ (ΚΕΕ, 2006), οπότε προκύπτει η ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση των ΤΠΕ στα σχολεία.

Αναφορικά με την ανώτατη εκπαίδευση περίπου το 27% των τμημάτων ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης της χώρας βρίσκονται στην Αττική. Λαμβανομένου υπόψη της ευρωπαϊκής κατεύθυνσης για ενίσχυση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης η Αττική περισσότερο από κάθε άλλη περιφέρεια έχει ανάγκη από ενέργειες αξιολόγησης των τμημάτων αυτών, αλλά και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα, λόγω του μεγάλου πληθυσμιακού μεγέθους της περιφέρειας είναι σαφές ότι δεν έχουν όλοι οι μαθητές την ίδια πρόσβαση σε ίδιας ποιότητας εκπαίδευση. Πληθυσμιακές ομάδες, όπως οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι αλλοδαποί και παλιννοστούντες μαθητές, οι Τσιγγάνοι, οι ανήλικοι παραβάτες, παιδιά και νέοι, που για λόγους οικονομικούς, υγείας, ψυχοκοινωνικούς ή άλλους βρίσκονται στο περιθώριο ή κοντά σε αυτό, παλεύουν να ενταχθούν σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα σχεδιασμένο για τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών που ευνοήθηκαν από την τύχη. Κατά προτεραιότητα απαιτούνται δράσεις για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και των ανισοτήτων και για την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και μείωση της σχολικής διαρροής, Επίσης απαιτούνται στοχευμένες παρεμβάσεις για την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη συγκεκριμένων ευάλωτων ομάδων πληθυσμού που στην Αττική σε σχέση με άλλες περιφέρειες έχουν μεγάλη πληθυσμιακή αναφορά όπως είναι τα ΑμεΑ.

Η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί το γεωγραφικό κέντρο της Βόρειας Ελλάδος, ενώ εμφανίζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά, αναφορικά με την εκπαίδευση, με

την Αττική γεγονός που καθιστά κοινή αναγκαιότητα παρεμβάσεων. Πιο συγκεκριμένα, στην περιφέρεια παρατηρείται σχολική διαρροή ανάλογη του μέσου όρου της χώρας, ενώ μαζί με την Αττική εμφανίζει εντονότερα το πρόβλημα της διπλοβάρδιας. Επίσης οι επιδόσεις της περιφέρειας είναι ικανοποιητικές με το 92,2% των σχολείων που διαθέτουν Η/Υ να έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο (ΚΕΕ,2006), ενώ αντιστοιχούν περίπου 15 μαθητές ανά Η/Υ. Τέλος, στη περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απαιτείται επίσης μια ιδιαίτερη στόχευση σε Ολοκληρωμένες δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες (μακροχρόνια ανέργους κλπ) που μπορούν να περιλαμβάνουν ενέργειες για την κινητοποίηση και ενεργοποίησή τους, δηλαδή ενέργειες προκατάρτισης, συμβουλευτικής και υποστήριξης, τοπικά σχέδια κοινωνικής ένταξης κλπ.

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας διαφοροποιείται ως προς τον βαθμό αναγκαιότητας παρεμβάσεων αναβάθμισης της εκπαίδευσης γεγονός που συνδέεται και με τον μη πολιτικό χαρακτήρα της περιφέρειας σε αντίθεση με τις άλλες δύο περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου. Οι ανάγκες της περιφέρειας συνδέονται κυρίως με την τεχνολογική υστέρηση που εμφανίζει σε ΤΠΕ και πολύ λιγότερο με την ανάγκη υποδομών εκπαίδευσης.

Κοινό χαρακτηριστικό των περιφερειών το χαμηλό ποσοστό σχολικής διαρροής από το γυμνάσιο και το ενιαίο λύκειο, ενώ αντίθετα διαφοροποιούνται αναφορικά με τις ανάγκες τους αναφορικά με τις ειδικές ομάδες του πληθυσμού, καθώς οι περιφέρειες Αττικής και δυτικής Μακεδονίας συγκεντρώνουν πολύ υψηλό ποσοστό αλλοδαπών μαθητών και ΑμεΑ.

Στόχος του άξονα

Ο κεντρικός στόχος του άξονα είναι η βελτίωση της ποιότητας όλων των συντελεστών της εκπαίδευσης ώστε να επιτευχθεί η συνεχής αναβάθμιση του επιπέδου γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτούνται για τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και αγοράς εργασίας, η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη μέσω της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικό στόχοι του άξονα

2.1. Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος- ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού .

2.1.1. Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού υλικού σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής αγωγής, ώστε να ανταποκρίνονται πληρέστερα στις σύγχρονες εκπαιδευτικές προτεραιότητες και στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις σε μία κοινωνία της γνώσης. Η αναμόρφωση αυτή θα περιλάβει, μεταξύ άλλων, προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, ενσωμάτωση πολιτιστικών στοιχείων και των ξένων γλωσσών όπως προβλέπεται από την ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση καθώς επίσης και στοιχεία που αφορούν θεματικούς τομείς όπως η ναυτιλία, αλιεία, τουρισμός κλπ. Ο στρατηγικός στόχος της αειφορίας στην εκπαίδευση αποτελεί προτεραιότητα που διασφαλίζεται μέσα από τα προγράμματα σπουδών, το εκπαιδευτικό υλικό και κυρίως με την εισαγωγή βιωματικών εφαρμογών.

2.1.2. Κατάργηση των τυπικών φραγμών καθ' όλη την εκπαιδευτική διαδρομή και εισαγωγή της αναγκαίας ευελιξίας (οριζόντια και κάθετα) σε όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και στη δια βίου μάθηση. Διευκόλυνση της κινητικότητας με ενέργειες αναγνώρισης / πιστοποίησης μονάδων φοίτησης στο πλαίσιο εθνικού

συστήματος μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων (E.C.T.S.). Ενίσχυση των διαδικασιών αναγνώρισης τίτλων σπουδών και αναγνώρισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία.

2.1.3. Υποστήριξη της λειτουργίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου με έμφαση στην εφαρμογή συστήματος πιστοποίησης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στο πλαίσιο διεθνών προγραμμάτων σπουδών που θα αναπτυχθούν.

2.1.4. Ενίσχυση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης με ανάπτυξη εφαρμογών διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εφαρμογών διαχείρισης πληροφορίας (Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα) για φορείς του ευρύτερου εκπαιδευτικού χώρου αλλά και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων (διαχείριση μαθητικού πληθυσμού και εκπαιδευτικού προσωπικού).

2.2. Αποτίμηση της προόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος.

2.2.1. Αναμόρφωση των δομών και των διαδικασιών για την ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης του συνόλου του εκπαιδευτικού έργου και των συντελεστών του στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση, με την εισαγωγή ενιαίων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών αξιολόγησης με γνώμονα την ανθρωποκεντρική διάσταση της παιδείας, τη γνωστική πρόοδο, και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.

2.2.2. Στήριξη των προβλεπόμενων διαδικασιών στη βάση των ρυθμίσεων σχετικά με την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, για λόγους παρακολούθησης της πορείας και της επίτευξης των στόχων, στο πλαίσιο της κοινωνικής λογοδοσίας.

2.3. Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2.3.1. Δημιουργία θετικών συνθηκών και δυνατοτήτων για ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών από όλους όσους μετέχουν στο εκπαιδευτικό σύστημα και στα προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, κυρίως με την απόκτηση κατάλληλου εξοπλισμού και του απαραίτητου εκπαιδευτικού λογισμικού.

2.3.2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

2.3.3. Ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και πιστοποίηση μαθητών και σπουδαστών δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις σύγχρονες ΤΠΕ.

2.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ).

2.4.1. Συνέχιση της στήριξης των δράσεων εμπλουτισμού των προγραμμάτων σπουδών, του εκπαιδευτικού υλικού, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και του εξοπλισμού για την εκπαίδευση των ατόμων

με αναπηρία, ώστε να υποστηριχθεί η αποτελεσματικότερη ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνική ζωή.

2.4.2. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της ενίσχυσης της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου καθώς και της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο).

2.4.3. Προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

2.5. Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών

2.5.1. Η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής περιοδικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (ανά τακτά χρονικά διαστήματα) στο γνωστικό τους αντικείμενο και στις νέες εκπαιδευτικές μεθόδους για βελτιστοποίηση των γνώσεων τους, με έμφαση στις ΤΠΕ και τις θετικές και τεχνολογικές επιστήμες με στόχο την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2.5.2. Η καθιέρωση προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης ετήσιας διάρκειας, με έμφαση στο διδακτικό, παιδαγωγικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιεχόμενο, που να οδηγεί σε πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την άσκηση του εκπαιδευτικού έργου.

2.5.3. Η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων επιμόρφωσης στη βάση στοχευμένων μελετών και ερευνών, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

2.5.4. Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης/επιμόρφωσης ενδεικτικά σε θέματα, πολιτισμού, αειφορίας, αγωγής και προαγωγής υγείας κλπ με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
2-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	415	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	200 ^{(1), (2)}
2-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών γβάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	480	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	43 ⁽¹⁾
2-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συστημάτων συσσώρευσης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	18
2-ΕΣ2	Ε	Αριθμός ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης στα οποία εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	17
2-ΕΣ3	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	13 ⁽¹⁾
2-ΕΣ4	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	51.376	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	19.400
2-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός συμμετοχών εκπαιδευτικών αβάθμιας και ββάθμιας που επιμορφώνονται	30.368	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	35.000
2-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός εκπαιδευτικών αβάθμιας και ββάθμιας που επιμορφώνονται ⁽³⁾		2000-2006		
2-ΕΣ5	Ε	Αριθμός εκπαιδευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου σε ΤΠΕ	27.250	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	30.000
2-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις στο σύνολο των αναμορφούμενων προγραμμάτων (εντός και εκτός του ΕΠ) ^{(1) (2)}	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	50% ^{(1), (2), (4)}
2-ΕΣ2	Α	Ποσοστό τμημάτων ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης που αξιολογήθηκαν	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100%
2-ΕΣ3	Α	Ποσοστό μαθημάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης στην διδασκαλία των οποίων χρησιμοποιούνται σύγχρονες ΤΠΕ ⁽⁵⁾	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΕΣΥΕ	
2-ΕΣ4	Α	Μείωση του ποσοστού μαθητών που δεν ολοκληρώνουν την κατώτερη ββάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο)	6,1%	2000-2001	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ	5,5% ^{(1), (6)}

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
2-ΕΣ5	Α	Ποσοστό εκπαιδευτικού προσωπικού αβάθμιας και ββάθμιας εκπαιδευμένου και πιστοποιημένου σε ΤΠΕ	36,6%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	79%

- (1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.
- (2) Με τον όρο «καινοτομικές κατευθύνσεις» νοείται α) η δημιουργία για πρώτη φορά στην Ελλάδα προγραμμάτων προσχολικής αγωγής και β) η ενσωμάτωση στα αναμορφούμενα προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στοιχείων MST, νέων τεχνολογιών και αειφόρου ανάπτυξης, η επέκταση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών κλπ.
- (3) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.
- (4) Ο συνολικός αριθμός των προγραμμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας που αναμένεται να αναμορφωθούν κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13 εκτιμάται σε περίπου 400.
- (5) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι το περιεχόμενο των σχετικών δράσεων του ΕΣ 3 δεν έχει ακόμα εξειδικευτεί. Η τιμή στόχος θα προσδιορισθεί μέσω ειδικής μελέτης, η οποία θα προσδιορίσει τις προς υλοποίηση παρεμβάσεις και τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους.
- (6) Η ποσοστιαία μείωση που αναφέρεται στην τιμή στόχο θα υπολογίζεται επί της αναθεωρημένης τιμής βάσης που ισχύει κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου (περίοδος 2006-07), η οποία θα προσδιορισθεί με βάση επικαιροποιημένα στοιχεία. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-13 θα αναληφθούν ενέργειες ώστε η τιμή του δείκτη να παρακολουθείται πλέον σε επίκαιρη ετήσια βάση.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, αξιοποίηση ΤΠΕ στη εκπαίδευση, στήριξη εκπαίδευσης ΑμεΑ στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Π. Δυτικής Μακεδονίας, Π. Αττικής)

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν είναι η προμήθεια εξοπλισμού i) για την χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ii) για την διδασκαλία των ατόμων με αναπηρία, iii) για την ενίσχυση της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση κ.α

Προώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν είναι η προμήθεια εξοπλισμού i) για την εκπαιδευτική διαδικασία για την χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ii) για την διδασκαλία των ατόμων με αναπηρία, iii) για την ενίσχυση της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση κ.α

3.2.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

Στρατηγική

Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και των αποκεντρωμένων δομών του εκπαιδευτικού συστήματος με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του ώστε να αναβαθμιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες του και να ανταποκριθεί πληρέστερα στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και οικονομίας .

Ειδική μέριμνα δίνεται:

- στην ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού,
- στην προώθηση της αποτίμησης της προόδου στην εκπαίδευση και την εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία,

- στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού και των ανισοτήτων,
- στην προστασία του περιβάλλοντος, της αγωγής υγείας και της βιώσιμης ανάπτυξης,
- στην προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση κ.α.

Οι δράσεις του Άξονα 3 θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος και στην προώθηση της ενσωμάτωσης στις δύο (2) Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου Ν. Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Ειδικότερα, η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ικανοποιητικές αποδόσεις ποιοτικής και ποσοτικής επάρκειας των υποδομών εκπαίδευσης, ΤΠΕ, ενώ εμφανίζει χαμηλά ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Αυτό που προέχει είναι η αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού προσωπικού έτσι ώστε να διατηρηθούν οι ικανοποιητικές επιδόσεις της περιφέρειας.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, λόγω της ιδιαιτερότητας της (πολυδιάσπαση του χώρου) και της μορφολογίας της οικονομίας της που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, βάλλεται από φαινόμενα που επηρεάζουν την κοινωνική ένταξη και τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Είναι, χαρακτηριστικό ότι η περιφέρεια εμφανίζει αρνητικές επιδόσεις αναφορικά με την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (Γυμνάσιο και Λύκειο), ενώ μεγάλο ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού της είναι αλλοδαποί (8,9%). Ιδιαίτερη, βαρύτητα για την περιφέρεια έχει η αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής μέσα από την ενίσχυση του ολοήμερου νηπιαγωγείου που παρουσιάζει χαμηλά ποσοστά κάλυψης στην περιφέρεια. Ιδιαίτερη έμφαση δύνатаι να δοθεί σε δράσεις πρόληψης και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευάλωτων ομάδων μέσα από την προώθηση της πρόσβασης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ευάλωτων ομάδων στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στόχος του άξονα

Ο κεντρικός στόχος του άξονα είναι η βελτίωση της ποιότητας όλων των συντελεστών της εκπαίδευσης ώστε να επιτευχθεί η συνεχής αναβάθμιση του επιπέδου γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που απαιτούνται για τις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και αγοράς εργασίας, η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη μέσω της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικό στόχο του άξονα

3.1. Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος- ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού .

- 3.1.1.** Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού υλικού σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής αγωγής, ώστε να ανταποκρίνονται πληρέστερα στις σύγχρονες εκπαιδευτικές προτεραιότητες και στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις σε μία

κοινωνία της γνώσης. Η αναμόρφωση αυτή θα περιλάβει, μεταξύ άλλων, προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, ενσωμάτωση πολιτιστικών στοιχείων και των ξένων γλωσσών όπως προβλέπεται από την ευρωπαϊκή πολιτική για την εκπαίδευση καθώς επίσης και στοιχεία που αφορούν θεματικούς τομείς όπως η ναυτιλία, αλιεία, τουρισμός κλπ. Ο στρατηγικός στόχος της αειφορίας στην εκπαίδευση αποτελεί προτεραιότητα που διασφαλίζεται μέσα από τα προγράμματα σπουδών, το εκπαιδευτικό υλικό και κυρίως με την εισαγωγή βιωματικών εφαρμογών.

3.1.2. Κατάργηση των τυπικών φραγμών καθ' όλη την εκπαιδευτική διαδρομή και εισαγωγή της αναγκαίας ευελιξίας (οριζόντια και κάθετα) σε όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και στη δια βίου μάθηση. Διευκόλυνση της κινητικότητας με ενέργειες αναγνώρισης / πιστοποίησης μονάδων φοίτησης στο πλαίσιο εθνικού συστήματος μεταφοράς και συσώρευσης πιστωτικών μονάδων (E.C.T.S.). Ενίσχυση των διαδικασιών αναγνώρισης τίτλων σπουδών και αναγνώρισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία.

3.1.3. Υποστήριξη της λειτουργίας του Διεθνούς Πανεπιστημίου με έμφαση στην εφαρμογή συστήματος πιστοποίησης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων στο πλαίσιο διεθνών προγραμμάτων σπουδών που θα αναπτυχθούν.

3.1.4. Ενίσχυση της αποκέντρωσης της εκπαίδευσης με ανάπτυξη εφαρμογών διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εφαρμογών διαχείρισης πληροφορίας (Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα) για φορείς του ευρύτερου εκπαιδευτικού χώρου αλλά και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων (διαχείριση μαθητικού πληθυσμού και εκπαιδευτικού προσωπικού).

3.2. Αποτίμηση της προόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος.

3.2.1. Αναμόρφωση των δομών και των διαδικασιών για την ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης του συνόλου του εκπαιδευτικού έργου και των συντελεστών του στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση, με την εισαγωγή ενιαίων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών αξιολόγησης με γνώμονα την ανθρωποκεντρική διάσταση της παιδείας, τη γνωστική πρόοδο, και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος.

3.2.2. Στήριξη των προβλεπόμενων διαδικασιών στη βάση των ρυθμίσεων σχετικά με την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, για λόγους παρακολούθησης της πορείας και της επίτευξης των στόχων, στο πλαίσιο της κοινωνικής λογοδοσίας.

3.3. Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

3.3.1. Δημιουργία θετικών συνθηκών και δυνατοτήτων για ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών από όλους όσους μετέχουν στο

εκπαιδευτικό σύστημα και στα προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, κυρίως με την απόκτηση κατάλληλου εξοπλισμού και του απαραίτητου εκπαιδευτικού λογισμικού.

3.3.2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

3.3.3. Ενίσχυση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και πιστοποίηση μαθητών και σπουδαστών δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις σύγχρονες ΤΠΕ.

3.4. Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ).

3.4.1. Συνέχιση της στήριξης των δράσεων εμπλουτισμού των προγραμμάτων σπουδών, του εκπαιδευτικού υλικού, της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και του εξοπλισμού για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, ώστε να υποστηριχθεί η αποτελεσματικότερη ένταξη τους στο εκπαιδευτικό σύστημα και στην κοινωνική ζωή.

3.4.2. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής μέσω της ενίσχυσης της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ολοήμερου νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου καθώς και της ενισχυτικής διδασκαλίας στην πρώτη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο).

3.4.3. Προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης σε ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

3.5. Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών

3.5.1. Η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής περιοδικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών (ανά τακτά χρονικά διαστήματα) στο γνωστικό τους αντικείμενο και στις νέες εκπαιδευτικές μεθόδους για βελτιστοποίηση των γνώσεων τους, με έμφαση στις ΤΠΕ και τις θετικές και τεχνολογικές επιστήμες με στόχο την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

3.5.2. Η καθιέρωση προγραμμάτων εισαγωγικής επιμόρφωσης ετήσιας διάρκειας, με έμφαση στο διδακτικό, παιδαγωγικό και ψυχοπαιδαγωγικό περιεχόμενο, που να οδηγεί σε πιστοποίηση εκπαιδευτικής επάρκειας ως προϋπόθεση για την άσκηση του εκπαιδευτικού έργου.

3.5.3. Η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων επιμόρφωσης στη βάση στοχευμένων μελετών και ερευνών, με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

3.5.4. Η υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης/επιμόρφωσης ενδεικτικά σε θέματα, πολιτισμού, αειφορίας, αγωγής και προαγωγής υγείας κλπ με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που

υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
3-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	415	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	200 ^{(1), (2)}
3-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών γβάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται και εφαρμόζονται στην εκπαιδευτική διαδικασία	480	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	43 ⁽¹⁾
3-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συστημάτων συσσώρευσης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	3
3-ΕΣ2	Ε	Αριθμός ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης στα οποία εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	3
3-ΕΣ3	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	13 ⁽¹⁾
3-ΕΣ4	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ενισχυτικής διδασκαλίας και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	3.299	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	1.300
3-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός συμμετοχών εκπαιδευτικών αβάθμιας και ββάθμιας που επιμορφώνονται	1.950	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	2.300
3-ΕΣ5	Ε	Μέσος ετήσιος αριθμός εκπαιδευτικών αβάθμιας και ββάθμιας που επιμορφώνονται ⁽³⁾		2000-2006		
3-ΕΣ5	Ε	Αριθμός εκπαιδευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου σε ΤΠΕ	1.750	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	2.000
3-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης που αναμορφώνονται προς καινοτόμες κατευθύνσεις στο σύνολο των αναμορφούμενων προγραμμάτων (εντός και εκτός του ΕΠ) ^{(1) (2)}	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	50% ^{(1), (2), (4)}
3-ΕΣ2	Α	Ποσοστό τμημάτων ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης που αξιολογήθηκαν	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100%
3-ΕΣ3	Α	Ποσοστό μαθημάτων αβάθμιας και ββάθμιας εκπαίδευσης στην διδασκαλία των οποίων χρησιμοποιούνται σύγχρονες ΤΠΕ ⁽⁵⁾	0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΕΣΥΕ	
3-ΕΣ4	Α	Μείωση του ποσοστού μαθητών που δεν ολοκληρώνουν την κατώτερη ββάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο)	6,1%	2000-2001	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ	5,5% ^{(1), (6)}

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
3-ΕΣ5	Α	Ποσοστό εκπαιδευτικού προσωπικού αβάθμιας και ββάθμιας εκπαιδευμένου και πιστοποιημένου σε ΤΠΕ	36,6%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	79%

- (1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.
- (2) Με τον όρο «καινοτομικές κατευθύνσεις» νοείται α) η δημιουργία για πρώτη φορά στην Ελλάδα προγραμμάτων προσχολικής αγωγής και β) η ενσωμάτωση στα αναμορφούμενα προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στοιχείων MST, νέων τεχνολογιών και αειφόρου ανάπτυξης, η επέκταση της διδασκαλίας ξένων γλωσσών κλπ.
- (3) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.
- (4) Ο συνολικός αριθμός των προγραμμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας που αναμένεται να αναμορφωθούν κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13 εκτιμάται σε περίπου 400.
- (5) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι το περιεχόμενο των σχετικών δράσεων του ΕΣ 3 δεν έχει ακόμα εξειδικευτεί. Η τιμή στόχος θα προσδιορισθεί μέσω ειδικής μελέτης, η οποία θα προσδιορίσει τις προς υλοποίηση παρεμβάσεις και τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους.
- (6) Η ποσοστιαία μείωση που αναφέρεται στην τιμή στόχο θα υπολογίζεται επί της αναθεωρημένης τιμής βάσης που ισχύει κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου (περίοδος 2006-07), η οποία θα προσδιορισθεί με βάση επικαιροποιημένα στοιχεία. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2007-13 θα αναληφθούν ενέργειες ώστε η τιμή του δείκτη να παρακολουθείται πλέον σε επίκαιρη ετήσια βάση.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, αξιοποίηση ΤΠΕ στη εκπαίδευση, στήριξη εκπαίδευσης ΑμεΑ στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Π. Στερεάς Ελλάδας & Π. Νοτίου Αιγαίου).

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν είναι η προμήθεια εξοπλισμού i) για την χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ii) για την διδασκαλία των ατόμων με αναπηρία, iii) για την ενίσχυση της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση κ.α

Προώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν είναι η προμήθεια εξοπλισμού i) για την εκπαιδευτική διαδικασία για την χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, ii) για την διδασκαλία των ατόμων με αναπηρία, iii) για την ενίσχυση της αποκέντρωσης στην εκπαίδευση κ.α

3.2.4. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο της αναβάθμισης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με δυνατότητες για συνεχή βελτίωση των προσόντων και των επαγγελματικών δεξιοτήτων των νέων. Εφόδια απαραίτητα για την ομαλότερη ένταξή τους ιδίως στο εργασιακό, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων και της ισότητας ευκαιριών.

Οι δράσεις του Άξονα θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης: Κρήτη, Ιόνια, Β. Αιγαίο, ΑΜΘ, Ήπειρος, Θεσσαλία Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος.

Οι δράσεις του άξονα ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, γεγονός που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Στις περιφέρειες της συγκεκριμένης επιλέξιμης κατηγορίας περιφερειών συγκεντρώνεται το 38% των μαθητών ΕΠΑΛ και το 27% των σπουδαστών δημοσίων ΙΕΚ της χώρας. Οι περιφέρειες Θεσσαλίας και Πελοποννήσου εμφανίζουν υψηλή αναλογία σπουδαστών ανά δομή ΙΕΚ, ενώ ακολουθούν η Δυτική Ελλάδα και η Κρήτη ενδεικτικό των αναγκών των περιφερειών αυτών για ενίσχυση των δομών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Με εξαίρεση το Β.Αιγαίο και την Πελοπόννησο, οι υπόλοιπες περιφέρειες Σύγκλισης εμφανίζουν ποσοστά ανεργίας υψηλότερα του μέσου όρου της χώρας, γεγονός που ενισχύει την ανάγκη σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις περιφέρειες αυτές.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που διαμορφώνονται στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΣΣΕΕΚΑ, και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Μέσα από το σύνολο των παρεμβάσεων του άξονα όπως αυτές αναφέρονται στη συνέχεια αναμένεται να δημιουργηθούν ελκυστικές ευκαιρίες για νέους και ειδικότερα για γυναίκες, ιδίως μεταυποχρεωτικής εκπαίδευσης, με παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συμμετοχής και στην παροχή ικανών επαγγελματικών δεξιοτήτων και κατευθύνσεων, που να συνδέονται με την αγορά εργασίας και να ενισχύουν την κοινωνική ένταξη, καθώς και την ανταγωνιστικότητα γενικότερα.

Ειδικό στόχο του άξονα:

4.1. Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της

Προβλέπεται ο ανασχεδιασμός και η εφαρμογή Πολιτικής, με σκοπό την εναρμόνιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την Επαγγελματική Κατάρτιση, την ποιοτική αναβάθμιση και την κοινωνική καταξίωση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και τη συμβολή στη σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη κατάρτιση στο πλαίσιο του ΕΣΣΕΕΚΑ. Σε αυτό το πλαίσιο η χρηματοδότηση δράσεων που σχετίζονται με την παροχή αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης προϋποθέτουν την ύπαρξη και λειτουργία του Μητρώου Εκπαιδευτών του ΟΕΕΚ.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 4.1.1.** Αναθεώρηση του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στα Ι.Ε.Κ. και στις σχολές Αρχικής Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Χώρας (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), στην προοπτική της αναγνώρισης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (κατάρτισης ψηφιδωτής μορφής) και του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων, με σκοπό τον εξορθολογισμό της οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των σπουδαστών, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία.

4.1.2. Διεύρυνση του κοινωνικού χαρακτήρα και ρόλου της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στο πλαίσιο της ανάπτυξης ειδικών δομών και προγραμμάτων κατάρτισης και την στοχευμένη παροχή υποτροφιών, με προτεραιότητα στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού και τα άτομα με αναπηρία. Ειδικές δράσεις θα συμπεριληφθούν με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης και στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

4.1.3. Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους (μη συμβατικούς) τρόπους.

Για την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του άξονα θα επιδιωχθεί η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων κυρίως στο πλαίσιο εξειδικευμένων μελετών και ερευνών.

4.2. Αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της

Προβλέπεται η αναβάθμιση της Τεχνικοεπαγγελματικής Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την τεχνολογική ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο της χώρας, των ρυθμίσεων που προβλέπονται στο σχέδιο νόμου για την δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και λαμβάνοντας υπόψη τους κοινούς στόχους για βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

4.2.1. Αναβάθμιση του ρόλου και της ποιότητας της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), ιδίως μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού για την ενίσχυση των γενικών, τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας ή για την διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε ανώτερη βαθμίδα και επίπεδο εκπαίδευσης.

4.3. Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας

Επιδιώκεται μέσα από συνδυασμένες δράσεις, που αναφέρονται και αφορούν όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η σύνδεση του εκπαιδευτικού

συστήματος με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και του επιχειρηματικού πνεύματος μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 4.3.1.** Επέκταση και θεσμική κάλυψη της πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών στις βαθμίδες και τα επίπεδα της εκπαίδευσης, που έχουν έξοδο στην αγορά εργασίας. Ανάπτυξη πλαισίου κινήτρων τόσο για την αύξηση των συμμετεχόντων μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών όσο και για την προσέλκυση περισσότερων επιχειρήσεων υποδοχής της πρακτικής άσκησης.
- 4.3.2.** Επανασχεδιασμός και επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών και τη δικτύωση τους για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών που παρέχουν υπηρεσίες Σ.Ε.Π με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης.
- 4.3.3.** Ανάπτυξη των Γραφείων Διασύνδεσης γ'βάθμιας, ΙΕΚ, ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ όπου τέτοια Γραφεία δεν υφίστανται. Δικτύωση υφιστάμενων και νέων Γραφείων Διασύνδεσης με δομές προώθησης της απασχόλησης και διαμεσολάβησης (π.χ. ΚΠΑ, Δήμοι κλπ) με δυνατότητα χρήσης εφαρμογών όπως προβλέπονται σε σχετικές δράσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.
- 4.3.4.** Προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων στην κατεύθυνση ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, των δεξιοτήτων διαχείρισης διαδικασιών οργάνωσης και διοίκησης μονάδων, και της εξοικείωσης των νέων σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας. Η εισαγωγή μαθημάτων, ενοτήτων και στοιχείων επιχειρηματικότητας καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και μέσω της δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων και της ανάπτυξης θυρίδων επιχειρηματικότητας με παράλληλη παροχή κινήτρων στους συμμετέχοντες και ενθάρρυνση συστηματικών επισκέψεων μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών σε επιχειρήσεις εσωτερικού και εξωτερικού. Προωθείται η ανάπτυξη κινήτρων για δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), που αποτελούν την πλειονότητα των δεικτών του Άξονα και όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της

προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
4-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	225	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	300 ⁽¹⁾
4-ΕΣ1	Ε	Αριθμός υποτροφιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	17.517	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	24.000
4-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	437	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	650 ^{(1), (2)}
4-ΕΣ3	Ε	Αριθμός γραφείων διασύνδεσης που δημιουργούνται ή ενισχύονται	267	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	55
4-ΕΣ3	Ε	Αριθμός ωφελούμενων μαθητών / σπουδαστών από ενέργειες ΣΕΠ	212.500	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	420.000
4-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που αναμορφώνονται σε σπονδυλωτή μορφή συμβατή με το Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στο σύνολο προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100% ⁽¹⁾
4-ΕΣ2	Α	Ποσοστό μαθητών / σπουδαστών ΕΠΑΛ / ΕΠΑΣ στο σύνολο μαθητών / σπουδαστών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	17,7%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	23% ⁽¹⁾
4-ΕΣ3	Α	Μέσο ετήσιο ποσοστό ωφελούμενων από ενέργειες πρακτικής άσκησης στο σύνολο των τελειοφοίτων μαθητών και σπουδαστών της ββάθμιας και γβάθμιας εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	2,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	6% ⁽¹⁾

(1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Προβλέπονται δύο γύροι αναμόρφωσης προγραμμάτων κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ ΕΠΑΛ) και ενίσχυση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, σπουδαστές ΙΕΚ και λοιπών δημόσιων Σχολών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, φοιτητές.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Δευτεροβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση, αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 8 περιφέρειες Σύγκλισης.

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν είναι ο εξοπλισμός i) των εργαστηρίων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ii) των εργαστηρίων ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης είναι: α) η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της κοινωνίας της πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους τρόπους, β) η καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και η προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής.

3.2.5. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο της αναβάθμισης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με δυνατότητες για συνεχή βελτίωση των προσόντων και των επαγγελματικών δεξιοτήτων των νέων. Εφόδια απαραίτητα για την ομαλότερη ένταξή τους ιδίως στο εργασιακό, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων και της ισότητας ευκαιριών.

Οι δράσεις του Άξονα 5 θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και στη σύνδεση της

εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις τρεις (3) Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου: Αττική, Κ. και Δ. Μακεδονία).

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Ειδικότερα, η περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον εκπαιδευτικό πυρήνα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης όπου και συγκεντρώνει το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό σπουδαστών, ενώ ακολουθεί η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Συνολικά, οι δύο περιφέρειες συγκεντρώνουν περίπου το 63% των σπουδαστών ΙΕΚ. Για τις περιφέρειες αυτές θα δοθεί ιδιαίτερη χρηματοδοτική βαρύτητα στις δράσεις επαναπροσδιορισμού του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Όμοια, σε ότι αφορά την επαγγελματική εκπαίδευση (ΕΠΑΛ), όπου οι περιφέρειες συγκεντρώνουν περίπου το 50% του μαθητικού πληθυσμού των ΕΠΑΛ της χώρας.

Αντίθετα, η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται από μικρότερα ποσοστά συμμετοχής μαθητών/σπουδαστών στα ΙΕΚ και τα ΕΠΑΛ. Κύριο χαρακτηριστικό της περιφέρειας είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας. Με βάση το έντονο πρόβλημα πρόσβασης στην αγορά εργασίας που έχουν οι νέοι στην περιφέρεια άλλα και οι γυναίκες όπου τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου μέσω των δράσεων του Άξονα μπορεί να δοθεί έμφαση στην πρόληψη της ανεργίας μέσω της σύνδεσης της με την εκπαίδευση.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που διαμορφώνονται στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΣΣΕΕΚΑ, και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Μέσα από το σύνολο των παρεμβάσεων του άξονα όπως αυτές αναφέρονται στη συνέχεια αναμένεται να δημιουργηθούν ελκυστικές ευκαιρίες για νέους και ειδικότερα για γυναίκες, ιδίως μεταυποχρεωτικής εκπαίδευσης, με παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συμμετοχής και στην παροχή ικανών επαγγελματικών δεξιοτήτων και κατευθύνσεων, που να συνδέονται με την αγορά εργασίας και να ενισχύουν την κοινωνική ένταξη, καθώς και την ανταγωνιστικότητα γενικότερα.

Ειδικόί στόχοι του άξονα:

5.1. Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της

Προβλέπεται ο ανασχεδιασμός και η εφαρμογή Πολιτικής, με σκοπό την εναρμόνιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την Επαγγελματική Κατάρτιση, την ποιοτική αναβάθμιση και την κοινωνική καταξίωση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και τη συμβολή στη σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη κατάρτιση στο πλαίσιο του ΕΣΣΕΕΚΑ. Σε αυτό το πλαίσιο η χρηματοδότηση δράσεων που σχετίζονται με την παροχή αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης προϋποθέτουν την ύπαρξη και λειτουργία του Μητρώου Εκπαιδευτών του ΟΕΕΚ

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 5.1.1.** Αναθεώρηση του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στα Ι.Ε.Κ. και στις σχολές Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Χώρας (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), στην προοπτική της αναγνώρισης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (κατάρτισης ψηφιδωτής μορφής) και του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων, με σκοπό τον εξορθολογισμό της οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των σπουδαστών, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία.
- 5.1.2.** Διεύρυνση του κοινωνικού χαρακτήρα και ρόλου της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στο πλαίσιο της ανάπτυξης ειδικών δομών και προγραμμάτων κατάρτισης και την στοχευμένη παροχή υποτροφιών, με προτεραιότητα στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού και τα άτομα με αναπηρία. Ειδικές δράσεις θα συμπεριληφθούν με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης και στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.
- 5.1.3.** Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους (μη συμβατικούς) τρόπους.

Για την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του άξονα θα επιδιωχθεί η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων κυρίως στο πλαίσιο εξειδικευμένων μελετών και ερευνών.

5.2. Αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της

Προβλέπεται η αναβάθμιση της Τεχνικοεπαγγελματικής Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την τεχνολογική ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο της χώρας, των ρυθμίσεων που προβλέπονται στο σχέδιο νόμου για την δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και λαμβάνοντας υπόψη τους κοινούς στόχους για βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 5.2.1.** Αναβάθμιση του ρόλου και της ποιότητας της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), ιδίως μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού για την ενίσχυση των γενικών, τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας ή για την διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε ανώτερη βαθμίδα και επίπεδο εκπαίδευσης.

5.3. Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας

Επιδιώκεται μέσα από συνδυασμένες δράσεις, που αναφέρονται και αφορούν όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και του επιχειρηματικού πνεύματος μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 5.3.1.** Επέκταση και θεσμική κάλυψη της πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών στις βαθμίδες και τα επίπεδα της εκπαίδευσης, που έχουν έξοδο στην αγορά εργασίας. Ανάπτυξη πλαισίου κινήτρων τόσο για την αύξηση των συμμετεχόντων μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών όσο και για την προσέλκυση περισσότερων επιχειρήσεων υποδοχής της πρακτικής άσκησης.
- 5.3.2.** Επανασχεδιασμός και επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών και τη δικτύωση τους για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών που παρέχουν υπηρεσίες Σ.Ε.Π με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης.
- 5.3.3.** Ανάπτυξη των Γραφείων Διασύνδεσης γ'βάθμιας, ΙΕΚ, ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ όπου τέτοια Γραφεία δεν υφίστανται. Δικτύωση υφιστάμενων και νέων Γραφείων Διασύνδεσης με δομές προώθησης της απασχόλησης και διαμεσολάβησης (π.χ. ΚΠΑ, Δήμοι κλπ) με δυνατότητα χρήσης εφαρμογών όπως προβλέπονται σε σχετικές δράσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.
- 5.3.4.** Προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων στην κατεύθυνση ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, των δεξιοτήτων διαχείρισης διαδικασιών οργάνωσης και διοίκησης μονάδων, και της εξοικείωσης των νέων σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας. Η εισαγωγή μαθημάτων, ενοτήτων και στοιχείων επιχειρηματικότητας καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και μέσω της δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων και της ανάπτυξης θυρίδων επιχειρηματικότητας με παράλληλη παροχή κινήτρων στους συμμετέχοντες και ενθάρρυνση συστηματικών επισκέψεων μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών σε επιχειρήσεις εσωτερικού και εξωτερικού. Προωθείται η ανάπτυξη κινήτρων για δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το

έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), που αποτελούν την πλειονότητα των δεικτών του Άξονα και όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
5-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	225	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	300 ⁽¹⁾
5-ΕΣ1	Ε	Αριθμός υποτροφιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	22.257	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	30.000
5-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	437	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	650 ^{(1), (2)}
5-ΕΣ3	Ε	Αριθμός γραφείων διασύνδεσης που δημιουργούνται ή ενισχύονται	267	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	70
5-ΕΣ3	Ε	Αριθμός ωφελομένων μαθητών / σπουδαστών από ενέργειες ΣΕΠ	270.000	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	540.000
5-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που αναμορφώνονται σε σπονδυλωτή μορφή συμβατή με το Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στο σύνολο προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100% ⁽¹⁾
5-ΕΣ2	Α	Ποσοστό μαθητών / σπουδαστών ΕΠΑΛ / ΕΠΑΣ στο σύνολο μαθητών / σπουδαστών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	17,7%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	23% ⁽¹⁾
5-ΕΣ3	Α	Μέσο ετήσιο ποσοστό ωφελομένων από ενέργειες πρακτικής άσκησης στο σύνολο των τελειοφοίτων μαθητών και σπουδαστών της ββάθμιας και γβάθμιας εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	2,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	6% ⁽¹⁾

(1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Προβλέπονται δύο γύροι αναμόρφωσης προγραμμάτων κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ ΕΠΑΛ) και ενίσχυση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, σπουδαστές ΙΕΚ και λοιπών δημόσιων Σχολών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, φοιτητές.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Δευτεροβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση, αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Π. Δυτικής Μακεδονίας, Π. Αττικής)

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν είναι ο εξοπλισμός i) των εργαστηρίων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ii) των εργαστηρίων ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου είναι: α) η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της κοινωνίας της πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους τρόπους, β) η καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και η προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής

3.2.6. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο της αναβάθμισης της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με δυνατότητες για συνεχή βελτίωση των προσόντων και των επαγγελματικών δεξιοτήτων των νέων. Εφόδια απαραίτητα για την ομαλότερη ένταξή τους ιδίως στο εργασιακό, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων και της ισότητας ευκαιριών.

Οι δράσεις του Άξονα 6 θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και

στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά στις δύο (2) Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου Ν. Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Οι περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Ν.Αιγαίου συγκεντρώνουν μικρό ποσοστό σπουδαστών ΙΕΚ επί του συνόλου των σπουδαστών της χώρας (5,3%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους μαθητές των ΕΠΑΛ είναι 7,8%.

Για την Στερεά Ελλάδα έμφαση πρέπει να δοθεί στην καταπολέμηση της ανεργίας μέσα από την σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Επιπρόσθετα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δύνανται να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις επαγγελματικής εκπαίδευσης σε τομείς και ειδικότητες που θα δημιουργήσει ο σταδιακός εκσυγχρονισμός της μεταποιητικής βάσης της περιφερειακής οικονομίας όσο και σε νέους τομείς που θα αναδείξουν τον φυσικό τουριστικό πλούτο και τον δυναμισμό του πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας ιδίως στην ενδοχώρα.

Η πρόκληση που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου είναι να διατηρήσει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, αυξάνοντας ταυτόχρονα και τα ποσοστά απασχόλησης. Λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της περιφέρειας ιδιαίτερη έμφαση μπορεί να δοθεί σε δράσεις εκσυγχρονισμού των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης σε τομείς και ειδικότητες σχετικούς με τον τουρισμό.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, που διαμορφώνονται στο πλαίσιο λειτουργίας του ΕΣΣΕΕΚΑ, και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Μέσα από το σύνολο των παρεμβάσεων του άξονα όπως αυτές αναφέρονται στη συνέχεια αναμένεται να δημιουργηθούν ελκυστικές ευκαιρίες για νέους και ειδικότερα για γυναίκες, ιδίως μεταυποχρεωτικής εκπαίδευσης, με παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της συμμετοχής και στην παροχή ικανών επαγγελματικών δεξιοτήτων και κατευθύνσεων, που να συνδέονται με την αγορά εργασίας και να ενισχύουν την κοινωνική ένταξη, καθώς και την ανταγωνιστικότητα γενικότερα.

Ειδικοί στόχοι του άξονα:

6.1. Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της

Προβλέπεται ο ανασχεδιασμός και η εφαρμογή Πολιτικής, με σκοπό την εναρμόνιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με την Επαγγελματική Κατάρτιση, την ποιοτική αναβάθμιση και την κοινωνική καταξίωση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και τη συμβολή στη σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη κατάρτιση στο πλαίσιο του ΕΣΣΕΕΚΑ. Σε αυτό το πλαίσιο η χρηματοδότηση δράσεων που σχετίζονται με την παροχή

αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης προϋποθέτουν την ύπαρξη και λειτουργία του Μητρώου Εκπαιδευτών του ΟΕΕΚ

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 6.1.1.** Αναθεώρηση του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στα Ι.Ε.Κ. και στις σχολές Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Χώρας (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), στην προοπτική της αναγνώρισης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (κατάρτισης ψηφιδωτής μορφής) και του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων, με σκοπό τον εξορθολογισμό της οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των σπουδαστών, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων. Η ελληνική πολιτεία σεβόμενη την οδηγία 2005/36/EC αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων - δικαιωμάτων θα προβεί στις απαραίτητες διαδικασίες προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας έτσι ώστε αυτή να καταστεί συμβατή με την Οδηγία.
- 6.1.2.** Διεύρυνση του κοινωνικού χαρακτήρα και ρόλου της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στο πλαίσιο της ανάπτυξης ειδικών δομών και προγραμμάτων κατάρτισης και την στοχευμένη παροχή υποτροφιών, με προτεραιότητα στις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες πληθυσμού και τα άτομα με αναπηρία. Ειδικές δράσεις θα συμπεριληφθούν με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης και στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.
- 6.1.3.** Αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους (μη συμβατικούς) τρόπους.

Για την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του άξονα θα επιδιωχθεί η ενεργός συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων κυρίως στο πλαίσιο εξειδικευμένων μελετών και ερευνών.

6.2. Αναβάθμιση της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της

Προβλέπεται η αναβάθμιση της Τεχνικοεπαγγελματικής Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την τεχνολογική ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο της χώρας, των ρυθμίσεων που προβλέπονται στο σχέδιο νόμου για την δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και λαμβάνοντας υπόψη τους κοινούς στόχους για βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 6.2.1.** Αναβάθμιση του ρόλου και της ποιότητας της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων σχολών λοιπών Υπουργείων, όπως Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, Σχολές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης υγείας, ΟΑΕΔ κλπ), ιδίως μέσω της ανάπτυξης και εφαρμογής κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού για την ενίσχυση των γενικών, τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων

των μαθητών σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας ή για την διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε ανώτερη βαθμίδα και επίπεδο εκπαίδευσης.

6.3. Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας

Επιδιώκεται μέσα από συνδυασμένες δράσεις, που αναφέρονται και αφορούν όλες τις βαθμίδες και τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης, του επαγγελματικού προσανατολισμού και του επιχειρηματικού πνεύματος μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών.

Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου:

- 6.3.1.** Επέκταση και θεσμική κάλυψη της πρακτικής άσκησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών στις βαθμίδες και τα επίπεδα της εκπαίδευσης, που έχουν έξοδο στην αγορά εργασίας. Ανάπτυξη πλαισίου κινήτρων τόσο για την αύξηση των συμμετεχόντων μαθητών, σπουδαστών, φοιτητών όσο και για την προσέλκυση περισσότερων επιχειρήσεων υποδοχής της πρακτικής άσκησης.
- 6.3.2.** Επανασχεδιασμός και επέκταση του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση και την αρχική επαγγελματική κατάρτιση για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς του. Ίδρυση διοικητικών μονάδων / δομών Σ.Ε.Π. στις περιφερειακές διευθύνσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με επιστημονική στελέχωση των υφιστάμενων και νέων δομών και τη δικτύωση τους για την αξιοποίηση σχετικών εφαρμογών. Καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής. Αναμόρφωση του προγράμματος μαθημάτων Σ.Ε.Π., ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και προώθηση προγραμμάτων ακαδημαϊκής και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών που παρέχουν υπηρεσίες Σ.Ε.Π με δυνατότητα απόκτησης μεταπτυχιακών τίτλων εξειδίκευσης.
- 6.3.3.** Ανάπτυξη των Γραφείων Διασύνδεσης γ'βάθμιας, ΙΕΚ, ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ όπου τέτοια Γραφεία δεν υφίστανται. Δικτύωση υφιστάμενων και νέων Γραφείων Διασύνδεσης με δομές προώθησης της απασχόλησης και διαμεσολάβησης (π.χ. ΚΠΑ, Δήμοι κλπ) με δυνατότητα χρήσης εφαρμογών όπως προβλέπονται σε σχετικές δράσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού. .
- 6.3.4.** Προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων στην κατεύθυνση ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος, των δεξιοτήτων διαχείρισης διαδικασιών οργάνωσης και διοίκησης μονάδων, και της εξοικείωσης των νέων σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας. Η εισαγωγή μαθημάτων, ενοτήτων και στοιχείων επιχειρηματικότητας καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών, καθώς και μέσω της δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων και της ανάπτυξης θυρίδων επιχειρηματικότητας με παράλληλη παροχή κινήτρων στους συμμετέχοντες και ενθάρρυνση συστηματικών επισκέψεων μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών σε επιχειρήσεις εσωτερικού και εξωτερικού. Προωθείται η ανάπτυξη κινήτρων για δράσεις κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), που αποτελούν την πλειονότητα των δεικτών του Άξονα και όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
6-ΕΣ1	Ε	Αριθμός προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	225	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	300 ⁽¹⁾
6-ΕΣ1	Ε	Αριθμός υποτροφιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	1.443	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	2.000
6-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων σπουδών τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	437	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	650 ^{(1), (2)}
6-ΕΣ3	Ε	Αριθμός γραφείων διασύνδεσης που δημιουργούνται ή ενισχύονται	267	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	5
6-ΕΣ3	Ε	Αριθμός ωφελούμενων μαθητών / σπουδαστών από ενέργειες ΣΕΠ	17.500	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	36.500
6-ΕΣ1	Α	Ποσοστό προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που αναμορφώνονται σε σπονδυλωτή μορφή συμβατή με το Σύστημα Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στο σύνολο προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	100% ⁽¹⁾
6-ΕΣ2	Α	Ποσοστό μαθητών / σπουδαστών ΕΠΑΛ / ΕΠΑΣ στο σύνολο μαθητών / σπουδαστών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	17,7%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	23% ⁽¹⁾
6-ΕΣ3	Α	Μέσο ετήσιο ποσοστό ωφελούμενων από ενέργειες πρακτικής άσκησης στο σύνολο των τελιοφοίτων μαθητών και σπουδαστών της ββάθμιας και γβάθμιας εκπαίδευσης και της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης	2,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	6% ⁽¹⁾

(1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Προβλέπονται δύο γύροι αναμόρφωσης προγραμμάτων κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ ΕΠΑΛ) και ενίσχυση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Μαθητές της δευτεροβάθμιας τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης, σπουδαστές ΙΕΚ και λοιπών δημόσιων Σχολών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, φοιτητές.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Δευτεροβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση, αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Π. Στερεάς Ελλάδας & Π. Νοτίου Αιγαίου).

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση εντός ορίου 10% δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν είναι ο εξοπλισμός i) των εργαστηρίων Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ii) των εργαστηρίων ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου είναι: α) η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της κοινωνίας της πληροφορίας για την παροχή αρχικής κατάρτισης με σύγχρονους τρόπους, β) η καθιέρωση βιογραφικού δελτίου μαθητή και η προώθηση της ατομικής συμβουλευτικής.

3.2.7. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης»

Στρατηγική

Η διεύρυνση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που θα προωθήσουν την προσωπική ανάπτυξη, θα αυξήσουν την ενεργό συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα των γυναικών, και θα συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Προς την κατεύθυνση αυτή δίνεται έμφαση στην συμμετοχή των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, των ατόμων με αναπηρία και των γυναικών σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης.

Ο Άξονας 7, περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης: Κρήτη, Ιόνια, Β. Αιγαίο, ΑΜΘ, Ήπειρος, Θεσσαλία Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Σύμφωνα, με τα συγκεντρωτικά στοιχεία της ανάπτυξης των περιφερειακών δομών δια βίου εκπαίδευσης - επιμόρφωσης ενηλίκων, υπάρχει μια σαφής αύξηση των δομών σε σχέση με την περίοδο 2000-2004. Οι μισές δομές δια βίου εκπαίδευσης συγκεντρώνονται στις 8 περιφέρειες του Σύγκλισης.

Κύρια εθνική στόχευση είναι η ισόρροπη ανάπτυξη του ποσοστού «Δια Βίου Μάθησης» του ανθρώπινου δυναμικού σε περιφερειακό επίπεδο. Ειδική βαρύτητα πρέπει να δοθεί σε περιφέρειες με μεγάλο ποσοστό πληθυσμού μετρίου ή χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης (Ιόνια Νησιά, Πελοπόννησος, ΑΜΘ, Ήπειρος), καθώς άτομα με υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο τείνουν να συμμετέχουν περισσότερο σε προγράμματα δια βίου μάθησης. Τέτοιες περιφέρειες είναι κυρίως οι περιφέρειες Σύγκλισης. Ειδικότερα, για απομακρυσμένες περιφέρειες είναι δυνατόν να δοθεί έμφαση σε δράσεις εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Στις νησιωτικές περιφέρειες Σύγκλισης (Κρήτη και Ιόνια) δύναται να δοθεί έμφαση σε δράσεις κατάρτισης στις θεματικές τουρισμός και μάρκετινγκ, λόγω της εξάρτησης τους με το τουριστικό προϊόν της χώρας. Ιδιαίτερο ρόλο σε αυτές τις περιφέρειες, λόγω του γεωγραφικού αποκλεισμού τους σε σχέση με τις περιφέρειες της υπαίθρου, δύναται να διαδραματίσει η ανάπτυξη προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν υπόψη την θεσμική αναδιοργάνωση και τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης που διαμορφώνονται σε εθνικό επίπεδο και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αρθρωτού συστήματος δια βίου εκπαίδευσης, ο σχεδιασμός ευέλικτων προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτά, καθώς και η χρήση μεθόδων, όπως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που θα επιτρέπουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων χωρίς την παρακώλυση άλλων δραστηριοτήτων και υποχρεώσεων τους.

Η ανάπτυξη επίσης ενός μόνιμου και ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενότητων, που θα διευκολύνουν και θα παρακινούν τα άτομα να συνθέτουν μόνα τους την εκπαίδευσή τους ανάλογα με την πρότερη εμπειρία τους και τις ελλείψεις τους σε γνώσεις και σε δεξιότητες, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.

Επιπρόσθετα, το ΕΠ θα λάβει υπόψη του τις όποιες παρεμβάσεις του ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-13, αναφορικά με την αναγνώριση της πρότερης μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

Ειδικοί στόχοι του άξονα

7.1. Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτή - αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων

Προβλέπεται η επέκταση και ενίσχυση των δομών δια βίου εκπαίδευσης ώστε να διευρυνθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και οι δυνατότητες πρόσβασης σε ενέργειες δια βίου εκπαίδευσης μέσα από ένα συνεκτικό δίκτυο φορέων και υπηρεσιών, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο στοχευμένων μελετών και ερευνών. Σχεδιάζεται επίσης η δυνατότητα εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης με κατάλληλες θεσμικές παρεμβάσεις, όπως, η παροχή άτοκων δανείων στους ενδιαφερόμενους, η χορήγηση εκπαιδευτικών κουπονιών (vouchers) ή εκπαιδευτικών αδειών, με πρωταρχικούς σκοπούς την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου εκπαίδευση και την προσέλκυση περισσότερων ατόμων σε ενέργειες δια βίου μάθησης, ιδιαίτερα των γυναικών, καθώς επίσης των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα εθνικών μειονοτήτων κλπ. Στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό θα επιδιωχθεί και η υποστήριξη δράσεων διακρατικού χαρακτήρα.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 7.1.1.** Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- 7.1.2.** Η ενίσχυση των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια, τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και στους λοιπούς φορείς.
- 7.1.3.** Η επέκταση και η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων και υπηρεσιών του Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- 7.1.4.** Η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.
- 7.1.5.** Δράσεις δια βίου μάθησης για την υποστήριξη γονέων και της τοπικής κοινωνίας.

7.2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 7.2.1.** Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
7-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συμμετοχών ατόμων 25-64 ετών σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ7	88.856	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	99.300
7-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	21 ⁽¹⁾
7-ΕΣ1	Α	Ποσοστό ατόμων 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ3 στο σύνολο ατόμων αυτής της ηλικιακής κατηγορίας ⁽²⁾				
7-ΕΣ2	Α	Ποσοστό ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που έχουν ωφεληθεί από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	1,2% ^{(1), (3)}

(1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.

(3) Ο συνολικός αριθμός ατόμων που αναμένεται να ωφεληθούν από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε περίπου 57.750. Αντίστοιχα, ο πληθυσμός στόχος της παρέμβασης ανέρχεται σε περίπου 5.000.000 άτομα.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων όλων των κοινωνικών ομάδων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Ενήλικοι, μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γονείς, εκπαιδευτικοί και άτομα με κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Δια βίου εκπαίδευση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 8 περιφέρειες Σύγκλισης.

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση εντός ορίου 10% δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι η κάλυψη των δομών δια βίου μάθησης με τον αναγκαίο τεχνολογικό εξοπλισμό κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης είναι: α) ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και β) η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων καθώς και η θεσμοθέτηση διαδικασίας αναγνώρισης πρότερης εμπειρίας και γνώσης.

3.2.8. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 8: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Στρατηγική

Η διεύρυνση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που θα προωθήσουν την προσωπική ανάπτυξη, θα αυξήσουν την ενεργό συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα των γυναικών, και θα συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Προς την κατεύθυνση αυτή δίνεται έμφαση στην συμμετοχή των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, των ατόμων με αναπηρία και των γυναικών σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης.

Ο Άξονας 8 περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης στις τρεις (3) Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου: Αττική, Κ. και Δ. Μακεδονία).

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται

στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Υπάρχει σαφής συγκέντρωση δομών στα μεγάλα αστικά κέντρα όπου και συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού. Ειδικότερα, οι 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου συγκεντρώνουν το 35,2% των δομών δια βίου μάθησης της χώρας. Στις περιφέρειες αυτές (ειδικά στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία) είναι ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη χρηματοδοτική βαρύτητα σε δράσεις δια βίου, κυρίως λόγω του μεγάλου πληθυσμού που εξυπηρετούν. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η αναλογία πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών ανά δομή Δια Βίου Εκπαίδευσης στην Αττική είναι 21χιλ άτομα όταν η μέση αναλογία είναι 8χιλ άτομα.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν υπόψη την θεσμική αναδιοργάνωση και τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης που διαμορφώνονται σε εθνικό επίπεδο και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αρθρωτού συστήματος δια βίου εκπαίδευσης, ο σχεδιασμός ευέλικτων προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτά, καθώς και η χρήση μεθόδων, όπως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που θα επιτρέπουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων χωρίς την παρακώλυση άλλων δραστηριοτήτων και υποχρεώσεων τους.

Η ανάπτυξη επίσης ενός μόνιμου και ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, που θα διευκολύνουν και θα παρακινούν τα άτομα να συνθέτουν μόνα τους την εκπαίδευσή τους ανάλογα με την πρότερη εμπειρία τους και τις ελλείψεις τους σε γνώσεις και σε δεξιότητες, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.

Επιπρόσθετα, το ΕΠ θα λάβει υπόψη του τις όποιες παρεμβάσεις του ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-13, αναφορικά με την αναγνώριση της πρότερης μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

Ειδικό στόχοι του άξονα

8.1. Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτή - αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων

Προβλέπεται η επέκταση και ενίσχυση των δομών δια βίου εκπαίδευσης ώστε να διευρυνθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και οι δυνατότητες πρόσβασης σε ενέργειες δια βίου εκπαίδευσης μέσα από ένα συνεκτικό δίκτυο φορέων και υπηρεσιών, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο στοχευμένων μελετών και ερευνών. Σχεδιάζεται επίσης η δυνατότητα εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης με κατάλληλες θεσμικές παρεμβάσεις, όπως, η παροχή άτοκων δανείων στους ενδιαφερόμενους, η χορήγηση εκπαιδευτικών κουπονιών (vouchers) ή εκπαιδευτικών αδειών, με πρωταρχικούς σκοπούς την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου εκπαίδευση και την προσέλκυση περισσότερων ατόμων σε ενέργειες δια βίου μάθησης, ιδιαίτερα των γυναικών, καθώς επίσης των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα εθνικών

μειονοτήτων κλπ. Στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό θα επιδιωχθεί και η υποστήριξη δράσεων διακρατικού χαρακτήρα.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 8.1.1.** Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- 8.1.2.** Η ενίσχυση των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια, τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και στους λοιπούς φορείς.
- 8.1.3.** Η επέκταση και η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων και υπηρεσιών του Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- 8.1.4.** Η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.
- 8.1.5.** Δράσεις δια βίου μάθησης για την υποστήριξη γονέων και της τοπικής κοινωνίας.

8.2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 8.2.1.** Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
8-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συμμετοχών ατόμων 25-64 ετών σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ8	112.900	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	127.500
8-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	21 ⁽¹⁾
8-ΕΣ1	Α	Ποσοστό ατόμων 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ3 στο σύνολο ατόμων αυτής της ηλικιακής κατηγορίας ⁽²⁾				
8-ΕΣ2	Α	Ποσοστό ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που έχουν ωφεληθεί από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	1,2% ^{(1), (3)}

(1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.

(3) Ο συνολικός αριθμός ατόμων που αναμένεται να ωφεληθούν από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε περίπου 57.750. Αντίστοιχα, ο πληθυσμός στόχος της παρέμβασης ανέρχεται σε περίπου 5.000.000 άτομα.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων όλων των κοινωνικών ομάδων στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Ενήλικοι, μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γονείς, εκπαιδευτικοί και άτομα με κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Δια βίου εκπαίδευση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Π. Δυτικής Μακεδονίας, Π. Αττικής).

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι η κάλυψη των δομών δια βίου μάθησης με τον αναγκαίο τεχνολογικό εξοπλισμό κ.α

Πρωώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου είναι: α) ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και β) η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων καθώς και η θεσμοθέτηση διαδικασίας αναγνώρισης πρότερης εμπειρίας και γνώσης .

3.2.9. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 9: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

Στρατηγική

Η διεύρυνση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που θα προωθήσουν την προσωπική ανάπτυξη, θα αυξήσουν την ενεργό συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα των γυναικών, και θα συμβάλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τον κοινωνικό αποκλεισμό και διευκολύνοντας την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Προς την κατεύθυνση αυτή δίνεται έμφαση στην συμμετοχή των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, των ατόμων με αναπηρία και των γυναικών σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης.

Ο Άξονας 9 περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης των ενηλίκων στις δύο (2) Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου Ν. Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Η διατήρηση και η περαιτέρω μεγέθυνση των ρυθμών ανάπτυξης των δύο περιφερειών προϋποθέτει την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού των περιφερειών αυτών, καθώς υπάρχει μεγάλο ποσοστό πληθυσμού με μέτριο ή χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Προς αυτήν την κατεύθυνση είναι ανάγκη να υπάρξουν δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού μέσω προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης. Στην περιφέρεια Ν. Αιγαίου δύναται να δοθεί έμφαση σε δράσεις κατάρτισης στις θεματικές τουρισμός και μάρκετινγκ, λόγω της εξάρτησης της με το τουριστικό προϊόν της χώρας. Ιδιαίτερο ρόλο σε αυτήν την περιφέρεια, λόγω του γεωγραφικού αποκλεισμού της σε σχέση με τις περιφέρειες της υπαίθρου, δύναται να διαδραματίσει η ανάπτυξη προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Τονίζεται ότι οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας θα λαμβάνουν υπόψη την θεσμική αναδιοργάνωση και τις γενικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης που διαμορφώνονται σε εθνικό επίπεδο και θα είναι σε συνέργεια με τις σχετικές παρεμβάσεις που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Στόχος του άξονα

Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αρθρωτού συστήματος δια βίου εκπαίδευσης, ο σχεδιασμός ευέλικτων προγραμμάτων που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτά, καθώς και η χρήση μεθόδων, όπως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που θα επιτρέπουν τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων χωρίς την παρακώλυση άλλων δραστηριοτήτων και υποχρεώσεων τους.

Η ανάπτυξη επίσης ενός μόνιμου και ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, που θα διευκολύνουν και θα παρακινούν τα άτομα να συνθέτουν μόνα τους την εκπαίδευσή τους ανάλογα με την πρότερη εμπειρία τους και τις ελλείψεις τους σε γνώσεις και σε δεξιότητες, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.

Επιπρόσθετα, το ΕΠ θα λάβει υπόψη του τις όποιες παρεμβάσεις του ΕΠ Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-13, αναφορικά με την αναγνώριση της πρότερης μη τυπικής και άτυπης μάθησης.

Ειδικόί στόχοι του άξονα

9.1. Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτή - αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων

Προβλέπεται η επέκταση και ενίσχυση των δομών δια βίου εκπαίδευσης ώστε να διευρυνθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και οι δυνατότητες πρόσβασης σε ενέργειες δια βίου εκπαίδευσης μέσα από ένα συνεκτικό δίκτυο φορέων και υπηρεσιών, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο στοχευμένων μελετών και ερευνών. Σχεδιάζεται επίσης η δυνατότητα εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης με κατάλληλες θεσμικές παρεμβάσεις, όπως, η παροχή άτοκων δανείων στους ενδιαφερόμενους, η χορήγηση εκπαιδευτικών κουπονιών (vouchers) ή εκπαιδευτικών αδειών, με

πρωταρχικούς σκοπούς την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου εκπαίδευση και την προσέλκυση περισσότερων ατόμων σε ενέργειες δια βίου μάθησης, ιδιαίτερα των γυναικών, καθώς επίσης των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες, πρόσφυγες, άτομα εθνικών μειονοτήτων κλπ. Στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό θα επιδιωχθεί και η υποστήριξη δράσεων διακρατικού χαρακτήρα.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 9.1.1.** Η επέκταση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των Κέντρων Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- 9.1.2.** Η ενίσχυση των Ινστιτούτων Δια Βίου Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια, τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και στους λοιπούς φορείς.
- 9.1.3.** Η επέκταση και η ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων και υπηρεσιών του Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- 9.1.4.** Η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων, καθώς και η θεσμοθέτηση της διαδικασίας αναγνώρισης της πρότερης εμπειρίας και γνώσης.
- 9.1.5.** Δράσεις δια βίου μάθησης για την υποστήριξη γονέων και της τοπικής κοινωνίας.

9.2. Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 9.2.1.** Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Στις περιπτώσεις δεικτών αποθέματος (stock) καταγράφεται η πλέον πρόσφατη διαθέσιμη τιμή βάσης και το έτος αναφοράς. Στις περιπτώσεις δεικτών ροής (flow), όπου δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Και στις δύο περιπτώσεις, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
9-ΕΣ1	Ε	Αριθμός συμμετοχών ατόμων 25-64 ετών σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ9	7.317	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	8.500
9-ΕΣ2	Ε	Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	0	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	21 ⁽¹⁾
9-ΕΣ1	Α	Ποσοστό ατόμων 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) στο πλαίσιο του ΑΠ3 στο σύνολο ατόμων αυτής της ηλικιακής κατηγορίας ⁽²⁾				
9-ΕΣ2	Α	Ποσοστό ατόμων ηλικίας 25-64 ετών που έχουν ωφεληθεί από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.	0,0%	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	1,2% ^{(1), (3)}

- (1) Η τιμή στόχος αναφέρεται στο σύνολο της χώρας, καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.
- (2) Ο δείκτης δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί προς το παρόν, διότι η διαθέσιμη εκροή της προγραμματικής περιόδου 2000-06 αφορά συμμετοχές και όχι φυσικά πρόσωπα. Ο δείκτης όμως θεωρείται σημαντικός και θα παρακολουθηθεί στην πορεία υλοποίησης με ειδική μηχανογραφική εφαρμογή.
- (3) Ο συνολικός αριθμός ατόμων που αναμένεται να ωφεληθούν από προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε περίπου 57.750. Αντίστοιχα, ο πληθυσμός στόχος της παρέμβασης ανέρχεται σε περίπου 5.000.000 άτομα.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων όλων των κοινωνικών ομάδων στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Ενήλικοι, μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γονείς, εκπαιδευτικοί και άτομα με κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

Βαθμίδες/ Επίπεδα Εκπαίδευσης: Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Ανώτατη εκπαίδευση, Δια βίου εκπαίδευση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Π. Στερεάς Ελλάδας & Π. Νοτίου Αιγαίου).

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι η κάλυψη των δομών δια βίου μάθησης με τον αναγκαίο τεχνολογικό εξοπλισμό κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου είναι: α) ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και β) η ανάπτυξη ανοικτού συστήματος επικύρωσης πιστωτικών μονάδων και εκπαιδευτικών ενοτήτων καθώς και η θεσμοθέτηση διαδικασίας αναγνώρισης πρότερης εμπειρίας και γνώσης .

3.2.10. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 10: «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω α) της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και β) της ποιοτικής αναβάθμισης και του στοχευμένου θεματικού προσανατολισμού των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα και άλλους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς, προκειμένου να ενισχυθούν περαιτέρω οι δεξιότητες του ερευνητικού δυναμικού σύμφωνα με τις προοπτικές της επιστήμης και τις ανάγκες του παραγωγικού τομέα. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων με ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην διδακτορική και μεταδιδακτορική εκπαίδευση και της ισότητας ευκαιριών με την πρόβλεψη υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ο Άξονας 10 περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης και ειδικότερα στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου στην έρευνα και καινοτομία και στις μεταπτυχιακές σπουδές στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης: Κρήτη, Ιόνια, Β. Αιγαίο, ΑΜΘ, Ήπειρος, Θεσσαλία Δ. Ελλάδα, Πελοπόννησος.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια, σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Οι περιφέρειες Σύγκλισης συγκεντρώνουν περίπου το 38% των σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης της χώρας. Οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Πελοποννήσου και Β.Αιγαίου αποτελούν περιφέρειες με μικρό αναλογικά ποσοστό σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, γεγονός που περιορίζει και την ένταση τις ανάγκης για παρεμβάσεις στο πλαίσιο του άξονα 10. Αντίθετα, η ΑΜΘ, Θεσσαλία, Ήπειρος και Κρήτη συγκεντρώνουν κατά μέσο όρο περίπου το 5,5% των σπουδαστών της χώρας, με την Δυτική Ελλάδα να εμφανίζει την μεγαλύτερη συμμετοχή μεταξύ των περιφερειών Σύγκλισης (10,1%).

Ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις έρευνας και καινοτομίας θα δοθεί στις περιφέρειες της Δυτικής Ελλάδας, Θεσσαλίας και Κρήτη, στις οποίες προβλέπεται η ανάπτυξη περιφερειακού πόλου καινοτομίας (ΠΠΚ), καθώς επίσης και σε δράσεις που συνδέονται με την υποστήριξη της εθνικής πολιτικής των πόλων ανάπτυξης. Ειδικότερα, είναι ανάγκη να προωθηθούν δράσεις για την ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου Ε&Τ δυναμικού μέσω της υποστήριξης υψηλού επιπέδου προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, της προσέλκυσης νέων ερευνητών, καθώς και της προσέλκυσης και ένταξης στο ελληνικό ερευνητικό σύστημα έμπειρων ερευνητών από το εξωτερικό.

Οι στόχοι και οι δράσεις αυτής της ενότητας θα είναι σε συνέργια και συμπληρωματικότητα των αντίστοιχων δραστηριοτήτων που προωθούνται μέσω των άλλων Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, με απώτερο στόχο την συμβολή στην αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη και γενικότερα στην επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων της Λισσαβόνας.

Στόχος του άξονα

Η προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας και η προσέλκυση υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό, η ποιοτική αναβάθμιση θεματικά στοχευμένων προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και η χορήγηση υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με στόχο τον εμπλουτισμό του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης.

Ειδικό στόχο του άξονα

10.1. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 10.1.1.** Δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων διδακτορικής, μεταδιδακτορικής και γενικότερης

βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας (ΠΕΝΕΔ, Ηράκλειτος, Πυθαγόρας, Αρχιμήδης κλπ).

- 10.1.2.** Δράσεις προσέλκυσης υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό. – ενίσχυση Κέντρων Αριστείας.

10.2. Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 10.2.1.** Ανάπτυξη, αναμόρφωση και θεματικός προσανατολισμός των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών (ΠΜΣ) προσαρμοσμένων στις προκλήσεις της επιστήμης της οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.
- 10.2.2.** Χορήγηση Υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Με δεδομένο ότι το σύνολο των δεικτών αυτού του Άξονα είναι δείκτες ροής (flow) και όχι αποθέματος (stock) και, συνεπώς, δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Αντίστοιχα, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
10-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας	1.383	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	1.300 ⁽¹⁾⁽²⁾
10-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων ερευνητικών προγραμμάτων	2.789	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	2.600 ⁽¹⁾⁽²⁾
10-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ερευνητών που συμμετέχουν σε ενισχυόμενα ερευνητικά προγράμματα	6.464	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	6.400 ⁽²⁾
10-ΕΣ1	Ε	Αριθμός μετακαλούμενων ερευνητών από το εξωτερικό	136	2000-2006	ΓΓΕΤ	140
10-ΕΣ2	Ε	Αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	228	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	180 ⁽¹⁾
10-ΕΣ1	Α	Ποσοστό αύξησης της συνολικής δαπάνης για ερευνητικά προγράμματα ανθρωπίνων πόρων			ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	27% ⁽¹⁾
10-ΕΣ2	Α	Ποσοστό υποτροφιών σε θετικές επιστήμες και τεχνολογία (MST) στο σύνολο των υποτροφιών	9,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	30,0%

(1) Η τιμή στόχος και αναφοράς αναφέρεται στο σύνολο της χώρας καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Η τιμή στόχος αυτού του δείκτη επηρεάζεται σημαντικά από την σχεδιαστική επιλογή να υλοποιηθούν, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, ερευνητικά προγράμματα, μεγαλύτερης διάρκειας, μεγαλύτερου προϋπολογισμού και με μικρότερο αριθμό ερευνητών ανά πρόγραμμα. Σαν αποτέλεσμα, η τιμή του δείκτη εμφανίζει μικρή μόνο αύξηση στο σύνολο της χώρας, παρά τη σημαντικά αυξημένη χρηματοδοτική προσπάθεια για την υποστήριξη της έρευνας που θα καταβληθεί κατά την περίοδο 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση Ανώτατης Εκπαίδευσης, ενίσχυση έρευνας και καινοτομίας, προσέλκυση αλλά και παραγωγή άρτια καταρτισμένου επιστημονικού και ερευνητικού προσωπικού στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης, μεταπτυχιακοί φοιτητές και σπουδαστές, ερευνητές.

Τομείς / Βαθμίδες Εκπαίδευσης: Ανώτατη εκπαίδευση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 8 περιφέρειες Σύγκλισης.

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι ο εξοπλισμός των εργαστηρίων στην ανώτατη εκπαίδευση των κέντρων έρευνας και καινοτομίας κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 8 περιφέρειες Σύγκλισης είναι: α) η ανάπτυξη του διεθνούς ρόλου και χαρακτήρα των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στο πλαίσιο διεθνών συνεργασιών σε θέματα μεταπτυχιακών σπουδών σε επιστήμες αιχμής και β) η υποστήριξη της έρευνας στην ανώτατη εκπαίδευση μέσω της ενίσχυσης προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας, βασικής και εφαρμοσμένης, με ανάδειξη διεθνών συνεργασιών και ερευνητικών πρωτοβουλιών.

3.2.11. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 11: «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω α) της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και β) της ποιοτικής αναβάθμισης και του στοχευμένου θεματικού προσανατολισμού των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα και άλλους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς, προκειμένου να ενισχυθούν περαιτέρω οι δεξιότητες του ερευνητικού δυναμικού σύμφωνα με τις προοπτικές της επιστήμης και τις ανάγκες του παραγωγικού τομέα. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων με ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην διδακτορική και μεταδιδακτορική εκπαίδευση και της ισότητας ευκαιριών με την πρόβλεψη υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ο Άξονας 11 περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης και ειδικότερα στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου στην έρευνα και καινοτομία και στις μεταπτυχιακές σπουδές, στην έρευνα και καινοτομία στις τρεις (3) Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου: Αττική, Κ. και Δ. Μακεδονία).

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Η περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας συγκεντρώνουν περίπου το 40% των τμημάτων και το 54% των σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης γεγονός που προσδιορίζει και τις αυξημένες ανάγκες των περιφερειών σε δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου κεφαλαίου στις μεταπτυχιακές σπουδές και στην έρευνα και την καινοτομία.

Ειδικότερα, στην Αττική βρίσκεται το 27% των τμημάτων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της χώρας. Αποτέλεσμα αυτής της υπερσυγκέντρωσης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Αττική είναι και ο μεγάλος όγκος φοιτητών και κατ' επέκταση το υψηλό ποσοστό πτυχιούχων και μεταπτυχιακών φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσα στα πλαίσια που διαμορφώνονται για την ανώτατη εκπαίδευση στην Αττική, οι δράσεις για την προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης με ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου στις μεταπτυχιακές σπουδές, στην έρευνα και καινοτομία αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για την περιφέρεια Αττικής. Και αυτό γιατί στην περιφέρεια Αττικής οι οικονομικές και κοινωνικές αποδόσεις είναι υψηλές, καθώς εκτός των άλλων η εκπαίδευση αποτελεί παράγοντα οικονομικής αποδοτικότητας.

Ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις έρευνας και καινοτομίας θα δοθεί στις περιφέρειες Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, στις οποίες προβλέπεται η ανάπτυξη περιφερειακού πόλου καινοτομίας (ΠΠΚ), καθώς επίσης και σε δράσεις που συνδέονται με την υποστήριξη της εθνικής πολιτικής των πόλων ανάπτυξης. Για την περαιτέρω ενίσχυση της τεχνολογικής δεξιότητας, της αριστείας και της ανταγωνιστικότητας της περιφέρειας είναι ανάγκη να προωθηθούν δράσεις για την προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης και την προσέλκυση ερευνητών από το ευρύτερο γεωγραφικό περιβάλλον και την ανάπτυξη μιας περισσότερο συνεκτικής κοινωνίας και ανταγωνιστικής οικονομίας.

Οι στόχοι και οι δράσεις αυτής της ενότητας θα είναι σε συνέργια και συμπληρωματικότητα των αντίστοιχων δραστηριοτήτων που προωθούνται μέσω των άλλων Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, με απώτερο στόχο την συμβολή στην αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη και γενικότερα στην επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων της Λισσαβόνας.

Στόχος του άξονα

Η προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας και η προσέλκυση υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό, η ποιοτική αναβάθμιση θεματικά στοχευμένων προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και η χορήγηση υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με στόχο τον εμπλουτισμό του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης.

Ειδικοί στόχοι του άξονα11.1. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 11.1.1.** Δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων διδακτορικής, μεταδιδακτορικής και γενικότερης βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας (ΠΕΝΕΔ, Ηράκλειτος, Πυθαγόρας, Αρχιμήδης κλπ).
- 11.1.2.** Δράσεις προσέλκυσης υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό. – ενίσχυση Κέντρων Αριστείας.

11.2. Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 11.2.1.** Ανάπτυξη, αναμόρφωση και θεματικός προσανατολισμός των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών (ΠΜΣ) προσαρμοσμένων στις προκλήσεις της επιστήμης της οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.
- 11.2.2.** Χορήγηση Υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Με δεδομένο ότι το σύνολο των δεικτών αυτού του Άξονα είναι δείκτες ροής (flow) και όχι αποθέματος (stock) και, συνεπώς, δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Αντίστοιχα, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
11-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας	1.383	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	1.300 ⁽¹⁾⁽²⁾
11-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων ερευνητικών προγραμμάτων	2.789	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	2.600 ⁽¹⁾⁽²⁾
11-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ερευνητών που συμμετέχουν σε ενισχυόμενα ερευνητικά προγράμματα	8.389	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	8.300 ⁽²⁾
11-ΕΣ1	Ε	Αριθμός μετακαλούμενων ερευνητών από το εξωτερικό	136	2000-2006	ΓΓΕΤ	180
11-ΕΣ2	Ε	Αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	228	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	180 ⁽¹⁾
11-ΕΣ1	Α	Ποσοστό αύξησης της συνολικής δαπάνης για ερευνητικά προγράμματα ανθρωπίνων πόρων			ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	27% ⁽¹⁾
11-ΕΣ2	Α	Ποσοστό υποτροφιών σε θετικές επιστήμες και τεχνολογία (MST) στο σύνολο των υποτροφιών	9,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	30,0%

(1) Η τιμή στόχος και αναφοράς αναφέρεται στο σύνολο της χώρας καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Η τιμή στόχος αυτού του δείκτη επηρεάζεται σημαντικά από την σχεδιαστική επιλογή να υλοποιηθούν, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, ερευνητικά προγράμματα, μεγαλύτερης διάρκειας, μεγαλύτερου προϋπολογισμού και με μικρότερο αριθμό ερευνητών ανά πρόγραμμα. Σαν αποτέλεσμα, η τιμή του δείκτη εμφανίζει μικρή μόνο αύξηση στο σύνολο της χώρας, παρά τη σημαντικά αυξημένη χρηματοδοτική προσπάθεια για την υποστήριξη της έρευνας που θα καταβληθεί κατά την περίοδο 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση Ανώτατης Εκπαίδευσης, ενίσχυση έρευνας και καινοτομίας, προσέλκυση αλλά και παραγωγή άρτια καταρτισμένου επιστημονικού και ερευνητικού προσωπικού στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης, μεταπτυχιακοί φοιτητές και σπουδαστές, ερευνητές.

Τομείς / Βαθμίδες Εκπαίδευσης: Ανώτατη εκπαίδευση.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Π. Δυτικής Μακεδονίας, Π. Αττικής)

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι ο εξοπλισμός των εργαστηρίων στην ανώτατη εκπαίδευση των κέντρων έρευνας και καινοτομίας κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου είναι: α) η ανάπτυξη του διεθνούς ρόλου και χαρακτήρα των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στο πλαίσιο διεθνών συνεργασιών σε θέματα μεταπτυχιακών σπουδών σε επιστήμες αιχμής και β) η υποστήριξη της έρευνας στην ανώτατη εκπαίδευση μέσω της ενίσχυσης προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας, βασικής και εφαρμοσμένης, με ανάδειξη διεθνών συνεργασιών και ερευνητικών πρωτοβουλιών.

3.2.12. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 12: «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

Στρατηγική

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω α) της προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας και β) της ποιοτικής αναβάθμισης και του στοχευμένου θεματικού προσανατολισμού των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, στα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα και άλλους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς, προκειμένου να ενισχυθούν περαιτέρω οι δεξιότητες του ερευνητικού δυναμικού σύμφωνα με τις προοπτικές της επιστήμης και τις ανάγκες του παραγωγικού τομέα. Στο πλαίσιο της στρατηγικής του εν λόγω άξονα συμπεριλαμβάνεται ειδική μέριμνα για την προώθηση και ενσωμάτωση της ισότητας των δυο φύλων με ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην διδακτορική και μεταδιδακτορική εκπαίδευση και της ισότητας ευκαιριών με την πρόβλεψη υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ο Άξονας 12 περιλαμβάνει δράσεις που θα συμβάλλουν στην προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης και ειδικότερα στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου στην έρευνα και καινοτομία και στις μεταπτυχιακές σπουδές, στην έρευνα και καινοτομία στις δύο (2) Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου Ν. Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Οι δράσεις του άξονα και ανά ειδικό στόχο έχουν οριζόντιο χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει ότι καμία εκ των περιφερειών δεν αποκλείεται από αυτές. Οι διαφορές αναφέρονται στην βαρύτητα της παρέμβασης - δράσης ανά περιφέρεια σε συνάρτηση πάντα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.

Παρά την ομοιογένεια των περιφερειών στην βάση της οικονομικής ανάπτυξης όπως αυτή μετράται με το κ.κ.ΑΕΠ, οι δύο περιφέρειες διαφέρουν ως προς τον αναπτυξιακό τους χαρακτήρα κυρίως λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα του Ν.Αιγαίου.

Οι ανάγκες για την προαγωγή της κοινωνίας της γνώσης με ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου στις μεταπτυχιακές σπουδές και στην έρευνα και καινοτομία στις δύο περιφέρειες είναι κοινές, όπως σε κάθε περιφέρεια, αλλά διαφέρουν ως προς την ένταση τους, που εξαρτάται από τον αριθμό των ωφελούμενων σπουδαστών ανωτάτης εκπαίδευσης.

Συγκεκριμένα, το Ν. Αιγαίο συγκεντρώνει το μικρότερο ποσοστό σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης (0,7%), γεγονός που δικαιολογείται και από τον περιορισμένο αριθμό σχολών ανώτατης εκπαίδευσης στην περιφέρεια. Το ποσοστό αυτό τροφοδοτείται από φοιτητές ΑΕΙ, ενώ η περιφέρεια συγκεντρώνει μόλις το 1,6% των μεταπτυχιακών φοιτητών της χώρας.

Αντίθετα, η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας συγκεντρώνει το 3% των σπουδαστών ανώτατης εκπαίδευσης, ποσοστό το οποίο τροφοδοτείται κυρίως από σπουδαστές ΤΕΙ, ενώ η συμμετοχή των μεταπτυχιακών φοιτητών είναι αμελητέα.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι για τις περιφέρειες σταδιακής εισόδου οι δράσεις του άξονα θα είναι περιορισμένης εμβέλειας, ενώ οι όποιες δράσεις θα πρέπει να εστιάζονται κυρίως στην χορήγηση υποτροφιών και σε προγράμματα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού (ΠΕΝΕΔ), προγραμμάτων διδακτορικής, μεταδιδακτορικής και γενικότερης έρευνας στην ανώτατη εκπαίδευση (Ηράκλειτος, Πυθαγόρας, Αρχιμήδης κ.α).

Οι στόχοι και οι δράσεις αυτής της ενότητας θα είναι σε συνέργια και συμπληρωματικότητα των αντίστοιχων δραστηριοτήτων που προωθούνται μέσω των άλλων Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, με απώτερο στόχο την συμβολή στην αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη και γενικότερα στην επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων της Λισσαβόνας. Σημειώνεται επίσης ότι οι παρεμβάσεις του άξονα θα υποστηρίζουν στο μέτρο του δυνατού την εθνική πολιτική των πόλων ανάπτυξης.

Στόχος του άξονα

Η προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας και η προσέλκυση υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό, η ποιοτική αναβάθμιση θεματικά στοχευμένων προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και η χορήγηση υποτροφιών με έμφαση στις

οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με στόχο τον εμπλουτισμό του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης.

Ειδικοί στόχοι του άξονα

12.1. Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 12.1.1.** Δράσεις ενίσχυσης του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης προγραμμάτων διδακτορικής, μεταδιδακτορικής και γενικότερης βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας (ΠΕΝΕΔ, Ηράκλειτος, Πυθαγόρας, Αρχιμήδης κλπ).
- 12.1.2.** Δράσεις προσέλκυσης υψηλού επιπέδου ερευνητών από το εξωτερικό. – ενίσχυση Κέντρων Αριστείας.

12.2. Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 12.2.1.** Ανάπτυξη, αναμόρφωση και θεματικός προσανατολισμός των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών (ΠΜΣ) προσαρμοσμένων στις προκλήσεις της επιστήμης της οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.
- 12.2.2.** Χορήγηση Υποτροφιών με έμφαση στις οικονομικά ασθενέστερες ή κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του Άξονα Προτεραιότητας (ΑΠ) ποσοτικοποιούνται στον πίνακα που ακολουθεί με τη χρήση δεικτών εκροών (Ε) και αποτελεσμάτων (Α). Με δεδομένο ότι το σύνολο των δεικτών αυτού του Άξονα είναι δείκτες ροής (flow) και όχι αποθέματος (stock) και, συνεπώς, δεν υφίσταται τιμή βάσης με την κλασική έννοια του όρου, ως τιμή βάσης / συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, που υποδηλώνει το «μέγεθος» της παρέμβασης, παρατίθεται η αντίστοιχη αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2000-06. Αντίστοιχα, η τιμή στόχος αναφέρεται στην καθαρή αναμενόμενη τιμή επίτευξης στο τέλος της νέας προγραμματικής περιόδου (2015) και δεν περιλαμβάνει την τιμή βάσης.

ΑΠ-ΕΣ	Είδος δείκτη	Τίτλος δείκτη	Τιμή βάσης / Συγκριτική τιμή αναφοράς	Περίοδος Αναφοράς	Πηγή	Τιμή στόχος 2015
12-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας	1.383	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	1.300 ⁽¹⁾⁽²⁾
12-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ενισχυόμενων ερευνητικών προγραμμάτων	2.789	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	2.600 ⁽¹⁾⁽²⁾
12-ΕΣ1	Ε	Αριθμός ερευνητών που συμμετέχουν σε ενισχυόμενα ερευνητικά προγράμματα	539	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	550 ⁽²⁾
12-ΕΣ1	Ε	Αριθμός μετακαλούμενων ερευνητών από το εξωτερικό	136	2000-2006	ΓΓΕΤ	10
12-ΕΣ2	Ε	Αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών που δημιουργούνται ή αναμορφώνονται	228	2007	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	180 ⁽¹⁾
12-ΕΣ1	Α	Ποσοστό αύξησης της συνολικής δαπάνης για ερευνητικά προγράμματα ανθρωπίνων πόρων			ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ / ΓΓΕΤ	27% ⁽¹⁾
12-ΕΣ2	Α	Ποσοστό υποτροφιών σε θετικές επιστήμες και τεχνολογία (MST) στο σύνολο των υποτροφιών	9,5%	2000-2006	ΕΥΔ ΕΠΕΑΕΚ	30,0%

(1) Η τιμή στόχος και αναφοράς αναφέρεται στο σύνολο της χώρας καθώς ο δείκτης δεν έχει γεωγραφική αναφορά.

(2) Η τιμή στόχος αυτού του δείκτη επηρεάζεται σημαντικά από την σχεδιαστική επιλογή να υλοποιηθούν, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, ερευνητικά προγράμματα, μεγαλύτερης διάρκειας, μεγαλύτερου προϋπολογισμού και με μικρότερο αριθμό ερευνητών ανά πρόγραμμα. Σαν αποτέλεσμα, η τιμή του δείκτη εμφανίζει μικρή μόνο αύξηση στο σύνολο της χώρας, παρά τη σημαντικά αυξημένη χρηματοδοτική προσπάθεια για την υποστήριξη της έρευνας που θα καταβληθεί κατά την περίοδο 2007-13.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Αναβάθμιση Ανώτατης Εκπαίδευσης, ενίσχυση έρευνας και καινοτομίας, προσέλκυση αλλά και παραγωγή άρτια καταρτισμένου επιστημονικού και ερευνητικού προσωπικού στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου.

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης, μεταπτυχιακοί φοιτητές και σπουδαστές, ερευνητές.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Π. Στερεάς Ελλάδας & Π. Νοτίου Αιγαίου).

Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΤΠΑ

Προβλέπεται η αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας (Αρθ. 34.2 ΓΚ), δηλαδή η χρηματοδότηση, εντός ορίου 10% των πόρων του ΑΠ, δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΤΠΑ, για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας. Ενδεικτικές κατηγορίες παρεμβάσεων είναι ο εξοπλισμός των εργαστηρίων στην ανώτατη εκπαίδευση των κέντρων έρευνας και καινοτομίας κ.α

Πρώθηση και ενσωμάτωση καινοτόμων δράσεων

Στον Άξονα Προτεραιότητας οι δράσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο καινοτομικό χαρακτήρα για τα δεδομένα στο χώρο της παιδείας και της δια βίου μάθησης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου είναι: α) η ανάπτυξη του διεθνούς ρόλου και χαρακτήρα των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στο πλαίσιο διεθνών συνεργασιών σε θέματα μεταπτυχιακών σπουδών σε επιστήμες αιχμής και β) η υποστήριξη της έρευνας στην ανώτατη εκπαίδευση μέσω της ενίσχυσης προγραμμάτων διδακτορικής και μεταδιδακτορικής έρευνας, βασικής και εφαρμοσμένης, με ανάδειξη διεθνών συνεργασιών και ερευνητικών πρωτοβουλιών

3.2.13. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 13: «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης»

Στόχος του άξονα

Ο Άξονας Προτεραιότητας 13 στοχεύει στη χρηματοδότηση δράσεων που υποστηρίζουν οργανωτικά και διοικητικά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης. Η Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής καλύπτει διαχειριστικές δαπάνες, που προκύπτουν από την ανάγκη παρακολούθησης της ορθής εκτέλεσης των έργων, δαπάνες μελετών, αξιολογήσεων προτάσεων και παραδοτέων, δημοσιότητας κτλ.

Ειδικόί στόχοι του άξονα

13.1. Η ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 13.1.1.** Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος

13.2. Δημοσιότητα και πληροφόρηση.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 13.2.1.** Προβλέπονται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας με διάφορα μέσα (πχ φυλλάδια, αφίσες, video, cd-rom, sites στο διαδίκτυο, εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες, προβολή και δημοσιεύσεις στα ΜΜΕ, συναντήσεις εργασίας, ενημερωτικά δελτία).
- 13.2.2.** Πρόσληψη εξωτερικών συμβούλων παροχής υπηρεσιών και εμπειρογνώμονες ελέγχου του ΕΠ, διενέργεια μελετών σχετικά με την εκπαίδευση και την δια βίου εκπαίδευση, πραγματοποίηση εξωτερικών αξιολογήσεων των αποτελεσμάτων του ΕΠ.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Λόγω της φύσεως του Άξονα, οι δράσεις δεν ποσοτικοποιούνται σε επίπεδο στόχων και δεικτών στην παρούσα φάση. Εν δυνάμει δείκτες εκροής είναι οι εξής: Μελέτες – Έρευνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι, Σύμβουλοι αξιολόγησης, Σύμβουλος δημοσιότητας κ.α.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οργανωτική και διοικητική αποτελεσματικότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Τελικοί Δικαιούχοι, Μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, γονείς κ.α.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 8 περιφέρειες Σύγκλισης.

3.2.14. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 14: «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

Στόχος του άξονα

Ο Άξονας Προτεραιότητας 14 στοχεύει στη χρηματοδότηση δράσεων που υποστηρίζουν οργανωτικά και διοικητικά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου. Η τεχνική υποστήριξη εφαρμογής καλύπτει διαχειριστικές δαπάνες, που προκύπτουν από την ανάγκη παρακολούθησης της ορθής εκτέλεσης των έργων, δαπάνες μελετών, αξιολογήσεων προτάσεων και παραδοτέων, δημοσιότητας κτλ.

Ειδικό στόχοι του άξονα

14.1. Η ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

- 14.1.1.** Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος

14.2. Δημοσιότητα και πληροφόρηση.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

14.2.1. Προβλέπονται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας με διάφορα μέσα (πχ φυλλάδια, αφίσες, video, cd-rom, sites στο διαδίκτυο, εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες, προβολή και δημοσιεύσεις στα ΜΜΕ, συναντήσεις εργασίας, ενημερωτικά δελτία).

14.2.2. Πρόσληψη εξωτερικών συμβούλων παροχής υπηρεσιών και εμπειρογνώμονες ελέγχου του ΕΠ, διενέργεια μελετών σχετικά με την εκπαίδευση και την δια βίου εκπαίδευση, πραγματοποίηση εξωτερικών αξιολογήσεων των αποτελεσμάτων του ΕΠ.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Λόγω της φύσεως του Άξονα, οι δράσεις δεν ποσοτικοποιούνται σε επίπεδο στόχων και δεικτών στην παρούσα φάση. Εν δυνάμει δείκτες εκροής είναι οι εξής: Μελέτες – Έρευνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι, Σύμβουλοι αξιολόγησης, Σύμβουλος δημοσιότητας κ.α.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οργανωτική και διοικητική αποτελεσματικότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Τελικοί Δικαιούχοι, Μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, γονείς κ.α.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Π. Κεντρικής Μακεδονίας, Π. Δυτικής Μακεδονίας, Π. Αττικής).

3.2.15. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 15: «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

Στόχος του άξονα

Ο Άξονας Προτεραιότητας 15 στοχεύει στη χρηματοδότηση δράσεων που υποστηρίζουν οργανωτικά και διοικητικά την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου. Η τεχνική υποστήριξη εφαρμογής καλύπτει διαχειριστικές δαπάνες, που προκύπτουν από την ανάγκη παρακολούθησης της ορθής εκτέλεσης των έργων, δαπάνες μελετών, αξιολογήσεων προτάσεων και παραδοτέων, δημοσιότητας κτλ.

Ειδικό στόχοι του άξονα

15.1. Η ενίσχυση της ποιότητας της διαχείρισης.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

15.1.1. Αναβάθμιση συστήματος διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Επιχειρησιακού Προγράμματος

15.2. Δημοσιότητα και πληροφόρηση.

Επιμέρους παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου είναι:

15.2.1. Προβλέπονται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας με διάφορα μέσα (πχ φυλλάδια, αφίσες, video, cd-rom, sites στο διαδίκτυο, εκδηλώσεις, συνέδρια,

ημερίδες, προβολή και δημοσιεύσεις στα ΜΜΕ, συναντήσεις εργασίας, ενημερωτικά δελτία).

- 15.2.2.** Πρόσληψη εξωτερικών συμβούλων παροχής υπηρεσιών και εμπειρογνώμονες ελέγχου του ΕΠ, διενέργεια μελετών σχετικά με την εκπαίδευση και την δια βίου εκπαίδευση, πραγματοποίηση εξωτερικών αξιολογήσεων των αποτελεσμάτων του ΕΠ.

Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες

Λόγω της φύσεως του Άξονα, οι δράσεις δεν ποσοτικοποιούνται σε επίπεδο στόχων και δεικτών στην παρούσα φάση. Εν δυνάμει δείκτες εκροής είναι οι εξής: Μελέτες – Έρευνες, Τεχνικοί Σύμβουλοι, Σύμβουλοι αξιολόγησης, Σύμβουλος δημοσιότητας κ.α.

Αναμενόμενες επιπτώσεις

Οργανωτική και διοικητική αποτελεσματικότητα του Επιχειρησιακού Προγράμματος

Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/δικαιούχων/τομέων/ περιοχών/ ειδικών εδαφικών μονάδων

Ομάδες στόχων / Ωφελούμενοι: Τελικοί Δικαιούχοι, μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, γονείς κ.α.

Περιοχές Παρέμβασης / Ειδικές Εδαφικές Μονάδες: Οι 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Π. Στερεάς Ελλάδας & Π. Νοτίου Αιγαίου).

3.3. Συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων με αυτές που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) - Κριτήρια Διαχωρισμού των Παρεμβάσεων των Ταμείων με το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ.

3.3.1. Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος, **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΤΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**.

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων**, μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται, επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.
- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκερασμό χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» **κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.**

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007 - 2013**, με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ.**

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) που καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται

κατά αποκλειστικότητα από το **ΕΓΤΑΑ**. Σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005, η **στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής¹⁶ καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €.**

Στην περίπτωση της **δασοκομίας** η στήριξη παρέχεται από το **ΕΓΤΑΑ στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005.**

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας, της αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας,** χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΛ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κλπ. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΛ. Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,** από το ΕΤΑ, περιορίζεται στις **επιχειρήσεις, όπως αυτές προβλέπονται στον Καν. 1198/2005¹⁷.**

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, που παρουσιάζονται στη συνέχεια και τα οποία εκφράζονται σε χρηματοοικονομικούς όρους, αφορούν στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή).

3.3.2. Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του **άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη (ΠΑΑ) 2007-2013** σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κλπ., ποδηλατικές διαδρομές

¹⁶ Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ειδικότερα:

- ☑ Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. Ευρώ.
- ☑ Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. Ευρώ.

¹⁷ Οι ενισχύσεις επενδύσεων από το ΕΤΑ περιορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1198/2006 σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ομοίως, σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ, της Επιτροπής) καθώς και σε επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή των οποίων ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 200 εκ. Ευρώ.

σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.

- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κλπ.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κλπ.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και **δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.**

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€**.

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

A) Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία – συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

B) Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών, είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι παρεμβάσεις των σημείων Α, Β, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε **εφαρμογή συνολικής μελέτης αναβάθμισης¹⁸** του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

¹⁸ Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

- βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κλπ.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο συνολικός προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 €**.

Δράσεις για την **ανακαίνιση και ανάπτυξη χαρακτηρισμένων «παραδοσιακών οικισμών» θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.**

Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.

Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών, ανάπτυξης και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

3.3.3. Ανθρώπινο δυναμικό

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις **επαγγελματικής κατάρτισης**, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

ΕΓΤΑΑ		ΕΚΤ	
Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του Άξονα 2 του ΠΑΑ 2007-2013.		Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του άξονα 1 καθώς και των μέτρων των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013	
211	Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών	112	Εγκατάσταση Νέων Γεωργών

212	Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών περιοχών.	121	Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων
213	Natura 2000	123	Αύξηση προστιθέμενης αξίας στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα
214	Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		Κατάρτιση στο πλαίσιο εφαρμογής των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ (Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας – Προσέγγιση Leader), όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν. 1698/05.
215	Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων		
216	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργία)		
221	Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών		
222	Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		
223	Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		
225	Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		
226	Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.		
227	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις ενημέρωσης-πληροφόρησης-εκπαίδευσης, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

Όσον αφορά **δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης**, οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ, μέσω του ΠΑΑ.

Ειδικότερα:

- Οι δράσεις ενημέρωσης **για θέματα αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία αφορούν Περιβαλλοντικά ζητήματα** (Κοινοτική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, Δίκτυο Natura 2000, Πλαίσιο για τα νερά, Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Κοινοτικό πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, Θεματική στρατηγική για τη μόλυνση του αέρα, Θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων), **στρατηγική για τα δάση, καινοτομία στις στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, βιοενέργεια, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.**
- Οι δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης για θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές καθώς και για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ.**

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

3.3.4. Περιβάλλον

Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξια-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή **μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000** αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- **Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.** Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. **Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης,** όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.
- **Πυρκαγιές: Το ΠΑΑ** θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως **έργα πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές.** (Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και Πίνακα 3-2)).

Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:

- **Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους** (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).
Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

Τομέας «Κλιματική Αλλαγή »:

- **Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):** Το ΕΓΤΑΑ (μέσω ΠΑΑ), θα συγχρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** (συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000 €**) επενδυτικά σχέδια προώθησης ΑΠΕ που αφορούν σε δικαιούχους γεωργούς και για ίδια κατανάλωση, στο πλαίσιο του **Άξονα 3, του ΠΑΑ.**

Επενδύσεις στο σύνολο της χώρας που αφορούν σε μονάδες παραγωγής ΑΠΕ για την πώληση ενέργειας στην αγορά, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών καλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ (από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013).

➤ **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος:**

Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά σε επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ζωικής και φυτικής παραγωγής) καθώς και των επιχειρήσεων σχετιζομένων με την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.

Παρεμβάσεις για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος περιλαμβάνονται στο ΠΑΑ, μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων.

Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ.

Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:

- Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά παρεμβάσεις σχετικές με την οριοθέτηση, καταγραφή και αποτύπωση δασών και δασικών εκτάσεων, δύναται η χρηματοδότηση να γίνει από το ΕΓΤΑΑ.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίστηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας 3-2, που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 3-2: Επικαλύψεις τομέων παρέμβασης μεταξύ ΕΤΠΑ, Τ.Σ και ΕΓΤΑΑ στον τομέα του περιβάλλοντος : προτεινόμενα κριτήρια διαχωρισμού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αντιπλημμυρικά έργα, στο πλαίσιο παρεμβάσεων ορεινής υδρονομίας σε δάση			♦
Αρδευτικά δίκτυα ¹⁹			♦
Δίκτυα ύδρευσης	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους (μικτής χρήσης, ύδρευση- άρδευση)			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Natura 2000 ²⁰	♦		
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Υψηλής Αισθητικής αξίας, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦

¹⁹ Δεν υπάρχουν μικτά δίκτυα

²⁰ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (περιοχές Natura 2000)	♦		
Υδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα και χλωρίδα	♦		
Προστασία άγριας πανίδας και χλωρίδας μέσω εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA ²¹	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος 1 της συνθήκης)			♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		
Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης	♦		

Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο **Natura 2000** καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρότοποι, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου Natura 2000 παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο Natura 2000 (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000, (Ε.Ε). 2006). Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων καθώς και την

²¹ Έργα υποδομών, σε περιοχές Natura 2000 ακολουθούν την κατηγοριοποίηση ανά Ταμείο, όπως αποτυπώνονται στους πίνακες 1 και 2.

αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων, σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

Ως βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων σημειώνονται οι εξής:

- Οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων, θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις που αφορούν στην εφαρμογή γεωργικών και δασικών πρακτικών μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.
- Δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.
- Δράσεις προστασίας ειδών, μέσω της εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, ενώ
- Υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 αποτυπώνεται στον Πίνακα 3-3, που ακολουθεί:

Πίνακας 3-3: Κατηγοριοποίηση / διαχωρισμός δραστηριοτήτων Natura 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό και την κήρυξη περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Εκπόνηση και Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς		+	
Διαχείριση Προστασίας – Είδη	+		
Διαχείριση Προστασίας – Είδη, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Διαχείριση Προστασίας – Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		
Παροχή Υπηρεσιών και απώλεια εσόδων από αγροτικές δραστηριότητες		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+		
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Τοπικής εμβέλειας		+	
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους Φορείς Διαχείρισης	+		
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+		
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+		
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση (αγροτική οδοποιία)		+	

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου, δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

3.3.5. Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αειφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΛ για την Δ΄ προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα, **οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ**, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μεθόδους υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπλαση μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.
- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση, ιδίως για:
  - (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιότοποι που θα προστατευθούν (*Posidonia oceanica*) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού,
  - (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες

- περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και
- (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

3.3.6. Παρεμβάσεις στο Παραγωγικό περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις στο Παραγωγικό Περιβάλλον, **στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ**, που αφορά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, συνδέονται με μέτρα τα οποία περιλαμβάνουν :

- διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων (όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής)
- ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις, για παρεμβάσεις από γεωργούς και μη γεωργούς, στις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ, ορίζονται στα παρακάτω σημεία.

Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες - Επενδύσεις από γεωργούς

Οι γεωργοί, όπως η ιδιότητα αυτή προσδιορίζεται από το εκάστοτε Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και τα μέλη των νοικοκυριών τους, **μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από το ΕΓΤΑΑ (σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005) για τη δημιουργία, τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση πολύ μικρών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.**

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Μικρής δυναμικότητας υποδομές διανυκτέρευσης, έως 40 κλίνες
- Χώροι εστίασης και αναψυχής
- Επισκέψιμα αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας κλπ.).
- Οικοτεχνία, χειροτεχνία, παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικές μονάδες
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α' μεταποίηση
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος, εκτός των όσων προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας με σκοπό την ίδια κατανάλωση ΑΠΕ, γεωθερμίας κλπ.).

Θα συγχρηματοδοτηθούν επίσης ενέργειες για την εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και απόκτηση ποιοτικών σημάτων.

Όσον αφορά τις **επενδύσεις από γεωργούς στον τουρισμό**, αυτές χρηματοδοτούνται **αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000**

ευρώ. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Επίσης, **οι παρεμβάσεις από γεωργούς στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες** χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ**, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού **300.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας / Επενδύσεις από μη γεωργούς

Βασικές αρχές που θα διέπουν τα κριτήρια διαχωρισμού για επενδύσεις **από μη γεωργούς**, όπως ορίστηκαν ανωτέρω, στους **τομείς της μεταποίησης, εμπορίας, υπηρεσιών και τουρισμού** είναι οι παρακάτω:

- Γεωγραφικό κριτήριο.** Για τις περιοχές εφαρμογής των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), που θα είναι ορεινές και μειονεκτικές, κατά την έννοια του Καν.1698/05 και που θα προσδιοριστούν μετά την συνεξέταση μιας σειράς παραμέτρων, η χρηματοδότηση αντίστοιχων επενδύσεων θα γίνει από το ΕΓΤΑΑ. Η χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ δεν θα αφορά σε Δημοτικά Διαμερίσματα άνω των 3.000 κατοίκων.
- Ύψος Προϋπολογισμού.** Στις παραπάνω περιοχές, **οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες από το ΕΓΤΑΑ δεν θα υπερβαίνουν τις 300.000 €** (συνολικός προϋπολογισμός). **Οι επενδύσεις στον τουρισμό για ίδρυση και εκσυγχρονισμό με αύξηση δυναμικότητας** (με προσθήκη καθ' ύψος και κατ' επέκταση) **χρηματοδοτούνται, για τις ίδιες περιοχές, αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000€.**
- Κλαδικό κριτήριο.** Η εξειδίκευση του κριτηρίου αυτού, στους κλάδους της μεταποίησης, εμπορίου και υπηρεσιών, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3, ο οποίος αφορά στους κλάδους/παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ. .

Πίνακας 3-4: Κλάδοι που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ²²	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
153.3	Παραγωγή ζαχαρωδών προϊόντων από φρούτα και λαχανικά
158.1	Αρτοποιία, παραγωγή νωπών ειδών ζαχαροπλαστικής
158.2	Παραγωγή φρυγανιών, μπισκότων, παραγωγή διατηρούμενων ειδών ζαχαροπλαστικής
158.4	Παραγωγή κακάου, σοκολάτας και ζαχαρωτών
158.5	Παραγωγή μακαρονιών, λαζανιών, κουσκούς και παρόμοιων αλευρωδών προϊόντων
158.6	Επεξεργασία τσαγιού και καφέ
158.9	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής μ.α.κ.
159.1	Παραγωγή αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών

²² Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ²²	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
172	Υφαντήρια
175.1	Ταπητουργία
182.1	Κατασκευή ενδυμάτων εργασίας
192.0	Κατασκευή ειδών ταξιδιού, τσαντών και παρόμοιων ειδών, ειδών σελοποιίας και σαγματοποιίας
201.0	Πριόνισμα, πλάνισμα και εμποτισμός ξύλου
203.0	Κατασκευή ξυλουργικών προϊόντων για την οικοδομική
205.2	Κατασκευή ειδών από φελλό και ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτική
212.1	Κατασκευή κυματοειδούς χαρτιού και χαρτονιού και ειδών συσκευασίας από χαρτί και χαρτόνι.
241.4	Παραγωγή άλλων οργανικών βασικών χημικών ουσιών (παραγωγή ξυλάνθρακα)
245.1	Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών, προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης
246.3	Παραγωγή αιθέριων ελαίων
261.3	Κατασκευή κοίλου γυαλιού
262.1	Κατασκευή κεραμικών ειδών οικιακής χρήσης και κεραμικών διακοσμητικών ειδών
262.5	Κατασκευή άλλων κεραμικών προϊόντων
286.1	Κατασκευή ειδών μαχαιροποιίας
286.2	Κατασκευή εργαλείων
293.9	Κατασκευή άλλων γεωργικών και δασοκομικών μηχανημάτων
361.1	Κατασκευή καρεκλών και καθισμάτων
361.2	Κατασκευή άλλων επίπλων για γραφεία και καταστήματα
361.3	Κατασκευή άλλων επίπλων κουζίνας
361.4	Κατασκευή άλλων επίπλων
362.9	Κατασκευή κοσμημάτων και συναφών ειδών
363.0	Κατασκευή μουσικών οργάνων
521.2	Παντοπωλεία
522.5	Λιανικό εμπόριο οινοπνευματωδών και λοιπών ποτών
525.5	Λιανικό εμπόριο αναμνηστικών ειδών και ειδών λαϊκής τέχνης
528.1	Επισκευή υποδημάτων κάθε είδους και άλλων δερμάτινων ειδών

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ²²	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
923.1	Καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία και ερμηνεία
923.2	Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες
923.3	Υπαίθριες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και πάρκα αναψυχής
930.1	Πλύσιμο και στεγνό καθάρισμα κλωστοϋφαντουργικών και γούνινων προϊόντων
930.2	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων
930.4	Δραστηριότητες σχετικές με τη φυσική ευεξία

3.3.7. Κριτήρια διαχωρισμού δράσεων, που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (ΠΑΑ) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 (ΕΠΑΛ).

Παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και των αλιευτικών περιοχών θα υλοποιηθούν μέσω του **Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και ειδικότερα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 και 4 αλλά και μέσω του Ε.Π Αλιεία 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών».**

Για την αποφυγή επικαλύψεων αλλά και την διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων θα χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των δύο Προγραμμάτων.

Άξονας Προτεραιότητας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Προσέγγιση LEADER» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π. Αλιεία 2007 – 2013

Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας υλοποιούνται μέσω **Τοπικών Στρατηγικών Ανάπτυξης** που υποβάλλονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης, στη βάση της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης (bottom up).

Οι περιοχές, οι οποίες θα ενταχθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ, θα διαφοροποιούνται γεωγραφικά.

Άξονας Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π Αλιεία 2007 – 2013.

Παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ είναι δυνατόν να υλοποιούνται σε περιοχές, οι οποίες εντάσσονται παράλληλα και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματοδότηση πράξεων ακολουθεί τα παρακάτω κριτήρια διαχωρισμού:

- Προκειμένου για δημόσια έργα, ο Άξονας Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ χρηματοδοτεί αποκλειστικά και μόνο τα έργα, τα οποία αναφέρονται

ονομαστικά και κατά προτεραιότητα στα Τοπικά Προγράμματα που θα υποβληθούν από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιευτικών Περιοχών, για την ένταξή τους στον Άξονα Προτεραιότητας. Λοιπά δημόσια έργα στις ίδιες περιοχές είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας»

- Οι ιδιωτικές επενδύσεις στις περιοχές αυτές χρηματοδοτούνται κατά προτεραιότητα από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού, που αναλογεί από το Μέτρο 4.1, για κάθε περιοχή παρέμβασης. Η κάλυψη περαιτέρω αναγκών για χρηματοδότηση ιδιωτικών έργων μπορεί να γίνει από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ στο πλαίσιο προκηρύξεων που θα ακολουθήσουν την εξάντληση των διαθέσιμων πόρων του Μέρους 4.1.

3.3.8. Οριζόντια Διάταξη

Ο όρος εφαρμογής των κριτηρίων μέχρι την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού (με βάση την ολοκλήρωση της διαδικασίας υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων) ισχύει για όλα τα κριτήρια που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο του προγράμματος. Στην περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει σχετικά το μηχανισμό συντονισμού, ο οποίος με τη σειρά του μεριμνά για τη σχετική κατά περίπτωση άρση των κριτηρίων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι η υλοποίηση των προγραμμάτων είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία καλύπτει χρονική περίοδο τουλάχιστον 7 ετών, τα κριτήρια διαχωρισμού μπορούν να συμπληρωθούν ή/και να αναθεωρηθούν, όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

4. ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Χρηματοδοτικοί Πίνακες

4.1. Χρηματοδοτικό Σχήμα Ε.Π. "Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση" ανά Άξονα Προτεραιότητας*

ΚΩΔΙΚΟΣ Α.Π.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Βάση υπολ. Κοιν. Συμμ.)*	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
		ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	ΆΛΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		
												11a**	11b**	
1	2	3	4=1+2+3	5=6+7	6	7	8=4+5	9=4/8						
1	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης		320.414.621		320.414.621	40.666.125	40.666.125	361.080.746	88,74%		11.938.573		11.938.573	373.019.319
2	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου		243.387.898		243.387.898	184.913.029	184.913.029	428.300.927	56,83%		50.625.279		50.625.279	478.926.206
3	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου		17.700.938		17.700.938	11.628.153	11.628.153	29.329.091	60,35%		3.190.769		3.190.769	32.519.860
4	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης		187.198.437		187.198.437	26.472.460	26.472.460	213.670.897	87,61%		6.725.204		6.725.204	220.396.101
5	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου		142.196.482		142.196.482	112.255.938	112.255.938	254.452.420	55,88%		28.518.094		28.518.094	282.970.514

ΚΩΔΙΚΟΣ Α.Π.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Βάση υπολ. Κοιν. Συμμ.)*	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	
		ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	11a**	11b**		11a+11b
		1	2	3	4=1+2+3	5=6+7	6	7	8=4+5	9=4/8		11a**	11b**	11a+11b	12=4+5+11a
6	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου		10.341.562		10.341.562	7.075.175	7.075.175		17.416.737	59,38%		1.797.415		1.797.415	19.214.152
7	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης		118.686.821		118.686.821	16.783.965	16.783.965		135.470.786	87,61%		4.263.888		4.263.888	139.734.674
8	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου		90.154.857		90.154.857	71.172.071	71.172.071		161.326.928	55,88%		18.080.931		18.080.931	179.407.859
9	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου		6.556.717		6.556.717	4.485.775	4.485.775		11.042.492	59,38%		1.139.590		1.139.590	12.182.082
10	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης		155.255.761		155.255.761	21.955.322	21.955.322		177.211.083	87,61%		5.577.646		5.577.646	182.788.729
11	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου		117.932.731		117.932.731	93.101.104	93.101.104		211.033.835	55,88%		23.651.899		23.651.899	234.685.734
12	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου		8.576.926		8.576.926	5.867.900	5.867.900		14.444.826	59,38%		1.490.712		1.490.712	15.935.538
13	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του Ε.Π στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης		11.899.770		11.899.770	6.327.747	6.327.747		18.227.517	65,28%				-	18.227.517

ΚΩΔΙΚΟΣ Α.Π.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ Η (Βάση υπολ. Κοιν. Συμμ.)*	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ			ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ	
		ΕΠΠΑ	ΕΚΤ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	11a**	11b**		11a+11b
		1	2	3	4=1+2+3	5=6+7	6	7	8=4+5	9=4/8		11a**	11b**	11a+11b	12=4+5+11a
14	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του Ε.Π στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου		9.039.090		9.039.090	14.363.548	14.363.548		23.402.638	38,62%				-	23.402.638
15	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του Ε.Π στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου		657.389		657.389	931.688	931.688		1.589.077	41,37%				-	1.589.077
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΠ "Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση"		1.440.000.000		1.440.000.000	618.000.000	618.000.000		2.058.000.000	69,97%		157.000.000	-	157.000.000	2.215.000.000

* Ως βάση υπολογισμού της κοινοτικής συνδρομής χρησιμοποιείται η επιλέξιμη δημόσια δαπάνη (στήλη 8)

** Άλλοι εθνικοί πόροι, προβλεπόμενα έσοδα, μη επιλέξιμες δαπάνες

*** Ιδιωτική συμμετοχή

4.2. Ενδεικτική ανάλυση Κ.Σ. στο ΕΠ «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση» ανά κατηγορία

Ενδεικτική ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής στο επιχειρησιακό πρόγραμμα ανά κατηγορία

Αριθμός αναφοράς της Επιτροπής: .....

Ονομασία του προγράμματος: ΕΠ "Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση"

Ημερομηνία της τελευταίας απόφασης της Επιτροπής για το σχετικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: ___/___/___

σε ευρώ

Διάσταση 1				
Θέμα προτεραιότητας				
Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο			
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης /κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μία οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης.	734.867.641	23.071.636	757.939.277
73	Μέτρα για την αύξηση δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής /επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης.	367.171.475	11.527.581	378.699.056
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις.	273.188.492	8.576.926	281.765.418
	Τεχνική βοήθεια			
85	Προετοιμασία, εφαρμογή παρακολούθηση και επιθεώρηση	8.375.544	262.956	8.638.500
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	12.563.316	394.433	12.957.749
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

σε ευρώ

Διάσταση 2				
Μορφή χρηματοδότησης				
Κωδικός	Μορφή χρηματοδότησης	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
01	Μη επιστρεπτέα ενίσχυση	1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

σε ευρώ

Διάσταση 3				
Εδαφικός τύπος				
Κωδικός	Περιγραφή	Ποσό		
		ΣΤΟΧΟΣ 1	ΣΤΟΧΟΣ 2	ΣΥΝΟΛΟ
00	Άνευ αντικειμένου	1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000
Σύνολο		1.396.166.468	43.833.532	1.440.000.000

4.3. Ετήσια κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής ΕΠ «Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση»

Αριθμός αναφοράς της Επιτροπής:

Όνομασία του προγράμματος: ΕΠ "Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση"

Ημερομηνία της τελευταίας απόφασης της Επιτροπής για το σχετικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: __/__/__

ΣΤΟΧΟΣ 1

σε ευρώ

Ε.Π. "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση"		ΕΚΤ	Τ. Σ.	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)=(1)+(2)
2007	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	106.729.239	0	106.729.239
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	100.386.666	0	100.386.666
	σύνολο	207.115.905	0	207.115.905
2008	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	108.863.824	0	108.863.824
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	95.996.237	0	95.996.237
	σύνολο	204.860.061	0	204.860.061
2009	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	111.041.100	0	111.041.100
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	91.390.038	0	91.390.038
	σύνολο	202.431.138	0	202.431.138
2010	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	113.261.922	0	113.261.922
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	86.561.192	0	86.561.192
	σύνολο	199.823.114	0	199.823.114
2011	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	115.527.161	0	115.527.161
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	81.502.637	0	81.502.637
	σύνολο	197.029.798	0	197.029.798
2012	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	117.837.706	0	117.837.706
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	76.207.115	0	76.207.115
	σύνολο	194.044.821	0	194.044.821
2013	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	120.194.458	0	120.194.458
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	70.667.173	0	70.667.173
	σύνολο	190.861.631	0	190.861.631
Γενικό σύνολο 2007-2013	Περιφέρειες χωρίς μεταβατική στήριξη	793.455.410	0	793.455.410
	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	602.711.058	0	602.711.058
	ΣΥΝΟΛΟ	1.396.166.468	0	1.396.166.468

ΣΤΟΧΟΣ 2

σε ευρώ

Ε.Π. "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση"		ΕΚΤ	Τ. Σ.	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3)=(1)+(2)
2007	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	15.033.297	0	15.033.297
2008	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	11.787.182	0	11.787.182
2009	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	8.405.208	0	8.405.208
2010	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	4.883.240	0	4.883.240
2011	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	1.217.032	0	1.217.032
2012	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	1.241.373	0	1.241.373
2013	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	1.266.200	0	1.266.200
Γενικό σύνολο 2007-2013	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	43.833.532	0	43.833.532

5. Διατάξεις εφαρμογής

5.1. Αρχές και φορείς συντονισμού διαχείρισης και ελέγχου

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62 και του Καν. (ΕΚ) 1828/2006, άρθρα 12 έως 26, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ. Η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζεται με την ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για θέματα που άπτονται του ΕΚΤ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου ασκούνται μέσω διακριτών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των αρχών αυτών.

Η εθνική αρχή συντονισμού, η ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία. Η διαχειριστική αρχή έχει την ευθύνη έναντι της Επιτροπής για θέματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

5.1.1. Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

- (i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καν. (ΕΚ) 1828/06, συνοδευόμενο από τη γνώμη συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,

- (iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την εξειδίκευση των ΕΠ, την αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,
- (iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων που συστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και τη διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,
- (v) συνεργάζεται με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, την αρχή πιστοποίησης, την αρχή ελέγχου και τον αρμόδιο για τη λειτουργία του ΟΠΣ φορέα, προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,
- (vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3 του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,
- (vii) ενημερώνει τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, παρακολουθεί και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των διαχειριστικών αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού και εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,
- (viii) διαμορφώνει προτάσεις για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του εθνικού αποθεματικού απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,
- (x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,

- (xii) μεριμνά για το συντονισμό του ΕΣΠΑ με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,
- (xiv) διασφαλίζει από κοινού με τις διαχειριστικές αρχές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιείας, το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,
- (xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες Σύγκλισης, Σταδιακής Εξόδου, σταδιακής εισόδου)
- (xvi) μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων και κατευθύνσεων της ειδικής επιτροπής της παρ. 5.1.2.6 για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων και για την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων,
- (xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,
- (xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,
- (xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτυώσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,
- (xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών, καθώς και των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού, με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,
- (xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ
- (xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου/εφαρμογής των κωδικών παρέμβασης που συνδέονται με τη Στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking) σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

(xxiii) παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ και τα ΕΠ 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ του ΕΣΠΑ και δεν τις υποκαθιστά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω ειδικών υπηρεσιών που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

5.1.2. Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, η οποία συντονίζει το σύνολο των διαχειριστικών αρχών για θέματα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 5.1.1, προσδιορίζονται μηχανισμοί συντονισμού των δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς, με στόχο τη διασφάλιση της συνάφειας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων με τις εθνικές πολιτικές κάθε τομέα, καθώς και μεταξύ των παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ, του ΕΑΤ, της ΕΤΕπ και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Για το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί συντονισμού:

- (i) Καθορίζουν, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, προτεραιότητες και παρέχουν κατευθύνσεις για την υλοποίηση των εθνικών τομεακών πολιτικών,
- (ii) συνεργάζονται με τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση στα ΕΠ των κατευθύνσεων άσκησης πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους,
- (iii) παρακολουθούν την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων και τη συμβολή τους στην επίτευξη των τεθέντων στόχων,
- (iv) προβαίνουν στις απαιτούμενες προτάσεις αναθεώρησης των κατευθύνσεων εφόσον απαιτείται.

5.1.2.1. Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

- (i) Ασκεί καθήκοντα συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

- (ii) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.
- (iii) Παρακολουθεί την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες Σύγκλισης, Σταδιακής Εξόδου, Σταδιακής Εισόδου).
- (iv) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.
- (v) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης $v+3/v+2$.
- (vi) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.
- (vii) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.
- (viii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.
- (ix) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.
- (x) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.

- (xi) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Συνεργάζεται προς τούτο, κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/σης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.
- (xii) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνωμοσυνών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρώπινων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Για την αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων της ΕΥΣΕΚΤ, διασφαλίζεται η επαρκής στελέχωσή της. Επίσης, στις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειακών ΕΠ, καθώς και των ΕΠ τα οποία θα υλοποιήσουν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ορίζονται στέλεχος /στελέχη με αποκλειστικό καθήκον τη διαχείριση πράξεων ΕΚΤ και τη συνεργασία τους με την ΕΥΣΕΚΤ και με τις διαχειριστικές αρχές των αρμοδίων υπουργείων για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ, αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνωμοσύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», προωθείται ο μετασχηματισμός της ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε «Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.», με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του άξονα «Συστημικές Προτεραιότητες» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», συνιστάται στο Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, στη Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών & άλλων Πόρων, αρμόδια δομή για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγησης των δράσεων του εν λόγω άξονα.

5.1.2.2. Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον θα συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις συναρμόδιες Κεντρικές & Περιφερειακές Αρχές, θα συντάσσει ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΙΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Στην ειδική αυτή υπηρεσία υποβάλλονται επίσης οι εκθέσεις που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ και αφορούν στην παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ.

5.1.2.3. Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ασκείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω:

- (α) Διυπουργικού Οργάνου, όπως αυτό θα οριστεί από κοινή υπουργική απόφαση των εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο θα καθορίζει σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, τις αναγκαίες παρεμβάσεις στα τομεακά και περιφερειακά ΕΠ και τις προτεραιότητες του συνόλου των έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων,
- (β) ειδικής δομής που θα οριστεί με Κοινή Υπουργική Απόφαση και η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του ΕΠ «Υγεία – Πρόνοια» της προγραμματικής περιόδου 2000 – 2006. Η δομή αυτή θα υποστηρίζει αφενός το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής και θα συντονίζει αφετέρου την εφαρμογή των δράσεων του τομέα υγείας – κοινωνικής αλληλεγγύης που θα υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του συντονισμού θα παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των παρεμβάσεων των ΕΠ με την σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και των εμπλεκόμενων συναρμόδιων αρχών.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής δομής θα αναληφθούν επίσης καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα οριστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο υποκεφάλαιο 5.1.4.

5.1.2.4. Συντονισμός δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης

Ο συντονισμός των δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης θα διασφαλιστεί από την αντίστοιχη μονάδα της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων ΕΤΠΑ του τομέα της εκπαίδευσης που υλοποιούνται από τα περιφερειακά ΕΠ του ΕΣΠΑ και από το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

5.1.2.5. Συντονισμός των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Για το συντονισμό της εφαρμογής των ΕΠ: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013, συνιστάται διυπουργική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ο προϊστάμενος της εθνικής αρχής συντονισμού και οι προϊστάμενοι των οικείων ειδικών υπηρεσιών. Αποστολή της επιτροπής είναι ο συντονισμός των δύο ΕΠ στον προγραμματισμό των προσκλήσεων για τις δράσεις και την εφαρμογή των αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται η συγκρότηση και οι ειδικότερες αρμοδιότητες της επιτροπής.

5.1.2.6. Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σώρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο, συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει επίσης την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έργων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή άλλων επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την ανωτέρω επιτροπή και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

5.1.2.7. Συντονισμός και προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας

Ο συντονισμός των δράσεων και παρεμβάσεων Έρευνας και Τεχνολογίας ασκείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας η οποία αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς αυτούς.

5.1.2.8. Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

5.1.2.9. Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει ενδεχόμενη ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

5.1.3. Διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος

Ως διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», σύμφωνα με το άρθρο 59, παρ.1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, ορίζεται με κοινή απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, η ειδική υπηρεσία διαχείρισης ΕΠ «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική

Κατάρτιση» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και η οποία μετονομάζεται σε ειδική υπηρεσία διαχείρισης επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

Η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

(i) Διασφαλίζει την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ καθώς και τη συμμόρφωση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- Μεριμνά, μέσω πρόσκλησης, για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:
  - τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΠ,
  - τα τυποποιημένα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης,
  - τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων,
  - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων,
  - τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το ΕΠ,
  - τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.
- Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ. Οι προτάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί ή δεν έχουν λάβει θετική αξιολόγηση δεν δύνανται να ενταχθούν στο ΕΠ. Ως ομάδες κριτηρίων δύναται να χρησιμοποιεί τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητα της πράξης με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, τη συμβολή της πράξης στους στόχους του ΕΠ, τη φύση και το είδος της πράξης στο πλαίσιο της διενεργούμενης πρόσκλησης, την πληρότητα και την ωριμότητα της πράξης. Εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 1.1, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο ΕΠ έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από

αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το ΕΠ.

- Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. (5.000.000) ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσει γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ προτεινόμενες προς ένταξη πράξεις, γνωστοποιούνται στην ΕΥΣΕΚΤ για διατύπωση γνώμης, όταν είναι προϋπολογισμού άνω των δύο εκατ. (2.000.000) ευρώ. Η απόφαση ένταξης εκδίδεται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
  - Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο ΕΠ και ενημερώνει γραπτώς τον δικαιούχο για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Ενημερώνει επίσης γραπτώς με επαρκή αιτιολόγηση τους φορείς των οποίων οι προτάσεις δεν έγιναν αποδεκτές, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτίωση τους σε μεταγενέστερη υποβολή τους.
  - Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Η διαχειριστική αρχή εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη της εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών ή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ η οποία και αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης.
  - Συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.
- (ii) Επαληθεύει την παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και την πραγματοποίηση των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και τη συμμόρφωσή τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί:
  - (α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
    - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
    - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
    - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,

- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Το αργότερο κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, η διαχειριστική αρχή επιβεβαιώνει την εφαρμογή των όρων και προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Η διαχειριστική αρχή παρακολουθεί τη συμμόρφωση της σύμβασης με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της.

- (β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, η διαχειριστική αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Η διαχειριστική αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται (από τη διαχειριστική αρχή) για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Η διαχειριστική αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

Σε ότι αφορά στα δημόσια έργα ο έλεγχος που διενεργείται από τον Ειδικό Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) μπορεί να αντικαταστήσει επιτόπιες επαληθεύσεις της διαχειριστικής αρχής και συνυπολογίζεται σε ότι αφορά στην εκτίμηση του δείγματος.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.
- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή ή ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου ΕΠ, η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων η διαχειριστική αρχή:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
  - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
  - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
  - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
  - η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
  - τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, η διαχειριστική αρχή τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Η διαχειριστική αρχή καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Η διαχειριστική αρχή επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση των ενισχύσεων.
- (iii) διασφαλίζει τη συλλογή, καταχώρηση και αποθήκευση στο ΟΠΣ λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Μεριμνά για την πληρότητα και επάρκεια των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- Συλλέγει μέσω περιοδικών αναφορών βάσει τυποποιημένων εντύπων και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης, λογιστικές εγγραφές για κάθε πράξη, καθώς και δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων τα δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για την παρακολούθηση και τις επαληθεύσεις τηρούνται σε αρχεία.
  - Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
  - έχει την ευθύνη της ποιότητας και πληρότητας των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.
  - διασφαλίζει την πρόσβαση της αρχής πιστοποίησης και της αρχής ελέγχου στα εν λόγω στοιχεία.
- (iv) παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν γραπτού σχετικού αιτήματός της, τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος ή εντός οποιασδήποτε άλλης συμφωνημένης περιόδου, με σκοπό τον έλεγχο εγγράφων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.
- (v) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα, είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη, με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:
- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
  - οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,
- (vi) διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις του ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48(3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού,
- Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:
- προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,

- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,
  - κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού και στην ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,
  - εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
  - λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων,
  - προτείνει στην επιτροπή παρακολούθησης τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαιτέρως στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (vii) καθορίζει διαδικασίες, σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος διαχείρισης & ελέγχου, για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:
- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
  - στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα,
  - όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του ΕΠ ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις,
  - ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής εκπροσώπων,
  - τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή, τον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης και τηρούνται στο ΟΠΣ.

(viii) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών,
- συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση εγκεκριμένων δαπανών,

(ix) υποστηρίζει τις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν,
- μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης,

(x) συντάσσει και υποβάλλει στην Επιτροπή, μετά την έγκριση της επιτροπής παρακολούθησης, την ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης του ΕΠ σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,

(xi) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,

Στο πλαίσιο αυτό η διαχειριστική αρχή:

- εκπονεί επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού, σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), το οποίο οριστικοποιείται με τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής,
- υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις, ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- παρακολουθεί την πορεία της υλοποίησης των δράσεων δημοσιότητας, η υλοποίηση των οποίων έχει αναληφθεί από ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
- ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών,

- (xii) υποβάλλει στην Επιτροπή, τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (xiii) συντονίζει την εξειδίκευση του ΕΠ και παρακολουθεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $v+3/v+2$,
- (xiv) συντάσσει και υποβάλλει στην επιτροπή παρακολούθησης προτάσεις για αναθεώρηση του ΕΠ σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (xv) παρακολουθεί τα έσοδα που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και ενημερώνει σχετικά την αρχή πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων,
- (xvi) συμμετέχει στην από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της,
- (xvii) προβαίνει σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου,
- (xviii) εισηγείται στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί,
- (xix) μεριμνά για την εφαρμογή και εξειδίκευση των οριζόμενων στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ στο πλαίσιο της υλοποίησης του ΕΠ.

Επιπλέον των ανωτέρω αρμοδιοτήτων, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 5.1.4 και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής. Ειδικότερα:

- (xx) συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 1.4 του παρόντος κεφαλαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για το ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό:
  - μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
  - παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
- (xxi) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εποπτεύει και συντονίζει πριν από κάθε αίτημα πληρωμής την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στην αρχή πιστοποίησης,

(xxii) παρέχει κατευθύνσεις για προτάσεις αναθεώρησης του ΕΠ τις οποίες συνθέτει, επεξεργάζεται και τις υποβάλλει στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης.

5.1.4. Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης

Στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», με κοινή απόφαση των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών μετά από εισήγηση της διαχειριστικής αρχής, δύναται να ορίζονται ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 6 και το άρθρο 59 παράγραφος 2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ, ενεργώντας σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου ΕΠ
- (β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών
- (γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων
- (δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής
- (ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή και παρέχει σε αυτή όλα τα αναγκαία στοιχεία για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για τη σύνταξη των ετήσιων και τελικής έκθεσης εκτέλεσης του ΕΠ, τη διενέργεια των προβλεπόμενων αξιολογήσεων, των στοιχείων που αιτείται η Επιτροπή κλπ.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύμβαση σύμβασης ανάθεσης. Η σύμβαση ανάθεσης υπογράφεται μεταξύ της οικείας διαχειριστικής αρχής και του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης.

Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και ανά ειδικό στόχο ως ενδεικτικοί ενδιάμεσοι φορείς θα λειτουργήσουν οι παρακάτω :

- Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 και ειδικοί στόχοι 1.3 ,2.3, 3.3, 1.5, 2.5, 3.5 : Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ και Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών

- Άξονες Προτεραιότητας 4,5,6 και ειδικοί στόχοι 4.1,4.2, 5.1,5,2, 6.1,6.2:Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων ΚΠΣ, ΟΕΕΚ, ΟΑΕΔ, ΥΕΝ, ΟΤΕΚ (Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης), Υπ. Υγείας & Πρόνοιας (Σχολές Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης Υγείας), ΟΓΕΕΚΑ-Δήμητρα (Οργανισμός Γεωργ. Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτ. & Απασχόλησης)
- Άξονες 10,11,12 και ειδικοί στόχοι 10.1, 10.2, 11.1, 11.2, 12.1, 12.2: ΙΚΥ, Γενική Γραμματεία Έρευνας & Τεχνολογίας

5.1.4.1. Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση
- β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων
- γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή
- δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών
- ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το ΕΠ.

Ο ορισμός ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα ΕΠ, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

5.1.5. Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος Χ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (ii) πιστοποιεί ότι:
  - η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,

- οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες,

στο πλαίσιο αυτό δύνатаι:

- να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και ενημερώνει γραπτώς τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα ποσά αυτά. Για την προσωρινή εξαίρεση πληρωμών από την πιστοποίηση της Αρχής Πιστοποίησης λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται η ενδεχόμενη δημοσιονομική επίπτωση ή το εύρος του κινδύνου για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που συνεπάγονται τα παρακάτω:
    - i. τα ευρήματα των επιθεωρήσεων για το επίπεδο λειτουργίας της διαχειριστικής αρχής ή/και των ενδιάμεσων φορέων που λειτουργούν εξ' ονόματος ή για λογαριασμό της,
    - ii. τα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων της Αρχής Πιστοποίησης,
    - iii. τα ευρήματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου,
    - iv. τα ευρήματα των επιτόπου επαληθεύσεων της διαχειριστικής αρχής,
    - v. τα ευρήματα από ελέγχους ποιότητας του ΕΣΠΕΛ,
    - vi. τα ευρήματα από ελέγχους των ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
    - vii. τα ευρήματα από άλλα ελεγκτικά όργανα (Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Ελεγκτικό Συνέδριο),
    - viii. κάθε άλλη τεκμηριωμένη πληροφορία που έρχεται σε γνώση της Αρχής Πιστοποίησης. (καταγγελίες, δημοσιεύσεις κλπ),
  - να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές, τους ενδιάμεσους φορείς και στους δικαιούχους,
- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν, τα διαθέσιμα στο ΟΠΣ και στο φάκελο πράξης στοιχεία και λογιστικές εγγραφές και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
  - (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,
  - (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
  - (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της

Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.

- (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (viii) αποστέλλει στην Επιτροπή, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους αρχής γενομένης από το 2008, δήλωση, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παρ. XI του Καν. (ΕΚ) 1828/06, στην οποία αναφέρονται, για κάθε άξονα προτεραιότητας των ΕΠ, τα εξής:
  - Τα ποσά τα οποία αποσύρθηκαν από δηλώσεις δαπανών που υποβλήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος μετά την ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς για μια πράξη,
  - Τα ανακτηθέντα ποσά που αφαιρέθηκαν από αυτές τις δηλώσεις δαπανών,
  - Δήλωση των ποσών που πρέπει να ανακτηθούν στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, ταξινομημένων κατά το έτος έκδοσης των ενταλμάτων είσπραξης,
- (ix) αποστέλλει στην Επιτροπή την κατάσταση δαπανών που αναφέρεται στο άρθρο 88 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, με βάση το υπόδειγμα του Παρ. XIV του Καν. (ΕΚ) 1828/06, προκειμένου να προβεί στο μερικό κλείσιμο ενός ΕΠ,
- (x) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

5.1.6. Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα

ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική έλεγχου.

(iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:

- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική έλεγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση έλεγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
- γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και έλεγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
- δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο(β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.

(v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση έλεγχου,

(vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή έλεγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα έλεγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή έλεγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα έλεγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΛ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

5.1.6.1. Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) οι Διευθύνσεις:

- (i) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής,
- (ii) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,
- (iii) Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων, αρμόδια για την ανάπτυξη μεθοδολογίας επιλογής δείγματος, την διαχείριση της έκθεσης ελέγχου, την παροχή γνωμοδοτήσεων, την παρακολούθηση των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, καθώς και για την αξιολόγηση των ελέγχων και τη δήλωση κλεισίματος ΕΠ.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των καιρίων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιαμέσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·
- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

5.1.6.2. Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 5.1.6.1 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύναται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνώμωνων.

Στο μητρώο εμπειρογνώμωνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνώμωνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύναται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

5.1.7. Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωσή του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου.

5.1.8. Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 1.5 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

- (i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή
- (ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,
- (iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

5.1.9. Φορέας/είς Υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

5.2. Παρακολούθηση

5.2.1. Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό,

διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων.

Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεων της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

5.2.2. Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΙΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ. Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού και της ΕΥΣΕΚΤ
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού δράσεων (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κλπ)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας

- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή.

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Η ΕΔΙΠ δεν υποκαθιστά τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΚΤ γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ αρμοδιότητας ΕΚΤ και των ΕΠ τα οποία υλοποιούν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) (ΕΔΙΠΕΚΤ). Η ΕΔΙΠΕΚΤ συνέρχεται ετησίως πριν από την ΕΔΙΠ και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

5.2.3. Επιτροπή παρακολούθησης επιχειρησιακού προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Πρόεδρος της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ είναι ο Γενικός ή Ειδικός Γραμματέας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%)
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του ΕΠ
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας-κοινωνικής αλληλεγγύης, έρευνας και τεχνολογίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων. Ενδεικτικά: Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών, Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.), Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (Ο.Λ.Μ.Ε.), Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας (Δ.Ο.Ε.) κλπ.
- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).

- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.).

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών.

Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης.

Την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της. Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας και τη συμβολή στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας και παρέχει κατευθύνσεις στην οικεία διαχειριστική αρχή για την επίτευξή τους, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του ΕΠ η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,

- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων,
- προτείνει στην ετήσια διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης τροποποιήσεις που επιφέρουν αλλαγή στη συνολική και την ετήσια συμμετοχή των Ταμείων.

5.2.4. Δείκτες παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*»

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του. Η παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων πράξεων ψηφιακής σύγκλισης, θα γίνεται με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα.

5.2.5. Ετήσια έκθεση

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ.

5.2.6. Ετήσια εξέταση ΕΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

5.2.7. Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.
- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος 1, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

5.3. Αξιολόγηση

5.3.1. Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

5.3.2. Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation –An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των

διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή, την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

5.3.3. Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007 - 2013

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Τεκμηρίωση της συμβολής των ΕΠ στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων	Απαιτήση άρθρου 29 του Καν. 1083/2006 για τη στρατηγική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη	Στα σημεία α, β, γ και δ της παραγράφου 2 του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	Συμβολή στην υποβολή των στρατηγικών εκθέσεων του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	2ο εξάμηνο 2007 2ο εξάμηνο 2009 2ο εξάμηνο 2012	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Γραφείο Πρωθυπουργού, Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΕΣΠΑ)	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ
	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση, Ε.Ε., αρχή συντονισμού, Διαβουλεύσεις με αρχές διαχείρισης ΕΠ

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ :								
1. ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
2. ΕΠ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ								
3. ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ								
4. ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ								
5. ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ								
6. ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ								
7. ΕΠ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ								
8. ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού, Ε.Ε., αρχή διαχείρισης του κάθε ΕΠ
9. ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ								
10. ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ								
11. ΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ								
12. ΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ								

Παρατήρηση : Στην περίπτωση σημαντικών αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή/και αν διαπιστωθεί απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά, είναι δυνατόν να διενεργηθούν αξιολογήσεις του ΕΣΠΑ και των ΕΠ επιπλέον των αναφερομένων στο χρονοδιάγραμμα

5.4. Πληροφόρηση και δημοσιότητα

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας. Αναλόγως με τις ανάγκες του ΕΠ για πληροφόρηση και δημοσιότητα δύναται να προβλεφθεί η ανάθεση σχετικών δράσεων σε εξωτερικούς εξειδικευμένους σύμβουλους.

Κατά την έναρξη των ΕΠ η διαχειριστική αρχή επιλέγει να υλοποιήσει μια ενέργεια δημοσιοποίησης σύμφωνα με τη φύση και τους στόχους του ΕΠ. Αναφέρονται ενδεικτικά: ημερίδα, δημοσιότητα στον τύπο. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ πραγματοποιούνται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας εκ των οποίων μια σημαντική ενέργεια ετησίως που θα επικοινωνεί τα επιτεύγματα και τα έργα του ΕΠ. Ενδεικτικά αναφέρονται ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια, δελτία τύπου, εκθέσεις, παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού καθώς και προβολή στα ΜΜΕ. Τα ΕΠ διατηρούν ιστοσελίδες καθώς και άλλα μέσα πληροφόρησης έντυπα ή ηλεκτρονικά.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δύναται να εμπλακεί στα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας ένας τουλάχιστον πολλαπλασιαστής πληροφόρησης, αναλόγως με το περιεχόμενο του ΕΠ ή τις Περιφέρειες που καλύπτει, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 5 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1828/06.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ με βάση τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) και υποβάλλεται προς εξέταση στην

Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την εξασφάλιση της ομοιογένειας, συνοχής και συνέργιας μεταξύ των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία που συνδράμουν στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, η εθνική αρχή συντονισμού παρέχει ενιαίες αρχές προς τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και μεριμνά για τη συνολική παρακολούθηση, εποπτεία και συντονισμό τους.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η διαχειριστική αρχή ορίζει τουλάχιστον ένα πρόσωπο επαφής υπεύθυνο για την πληροφόρηση και την δημοσιότητα βάσει του άρθρου 10 του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

5.5. Χρηματοδοτικές ροές

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα ΕΠ του ΕΣΠΑ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και μπορούν να χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι πιστώσεις των Ταμείων εγγράφονται στο Τμήμα Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Στο τμήμα δαπανών του ΠΔΕ εγγράφονται οι προβλέψεις μεταφοράς πιστώσεων προς τους φορείς χρηματοδότησης του ΠΔΕ. Οι πιστώσεις προς τους δικαιούχους αφορούν την προβλεπόμενη δημόσια δαπάνη (κοινοτική και εθνική). Τυχόν ιδιωτική συμμετοχή παρακολουθείται μέσω του ΟΠΣ.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τηρούνται τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η πρόβλεψη απαιτήσεων χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Η διαδικασία για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους είναι η ακόλουθη:

1. Εγγραφή της δημόσιας δαπάνης της πράξης (εθνική και κοινοτική συμμετοχή) στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μετά την ένταξή της σε ΕΠ σε συλλογική απόφαση του φορέα χρηματοδότησης
2. Υποβολή αιτήματος διάθεσης χρηματοδότησης από το δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων προς τον φορέα χρηματοδότησης
3. Υποβολή αιτήματος από τον φορέα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για τη διάθεση χρηματοδότησης
4. Έκδοση απόφασης διάθεσης χρηματοδότησης από το Υπ.Οι.Ο. με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, και κοινοποίησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στο φορέα χρηματοδότησης

5. Εντολή κατανομής των πιστώσεων στην πράξη από το φορέα χρηματοδότησης προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία κοινοποιείται στο δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης

Με την κατανομή χρηματοδότησης στην πράξη οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στο δικαιούχο, ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους δικαιούχους. Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι ή οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μετά την ολοκλήρωση των βημάτων 1 έως 4 εκδίδεται εντολή μεταφοράς των πιστώσεων από το φορέα χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου προκειμένου να διενεργηθούν πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (περιπτώσεις Ανωνύμων Εταιρειών του δημοσίου).

Μετά την μεταφορά στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, ο δικαιούχος ή ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης προβαίνει στις πληρωμές των αναδόχων ή δικαιούχων αντιστοίχως.

Κατά την πληρωμή στους αναδόχους ή δικαιούχους κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών.

Οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι δικαιούχοι καταχωρούνται στο ΟΠΣ μετά την επαλήθευσή τους από τη διαχειριστική αρχή και δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας .

Η αρχή πιστοποίησης συγκεντρώνει τις καταχωρηθείσες δαπάνες μέσω του ΟΠΣ προκειμένου να πιστοποιήσει τις δαπάνες και να συντάξει τη δήλωση δαπανών που προβλέπεται στο άρθρο 78.

Τυχόν τόκοι που παράγονται από πιστώσεις για χρηματοδότηση πράξεων στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρούνται εθνικοί πόροι και καλύπτουν εθνική δημόσια δαπάνη. Οι φορείς που διαχειρίζονται τα ανωτέρω ποσά έχουν υποχρέωση να δηλώνουν ετησίως τους δημιουργούμενους τόκους στη διαχειριστική αρχή του οικείου ΕΠ. Τα τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων κινούνται τα ανωτέρω ποσά υποχρεούνται στην παροχή στοιχείων κίνησης των σχετικών λογαριασμών στην αρχή πιστοποίησης, μετά από αίτημά της.

5.6. Ανταλλαγή ηλεκτρονικών δεδομένων

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του οργανογράμματος ροής (κεντρικό ή κοινό σύστημα δικτύου ή αποκεντρωμένο σύστημα με συνδέσεις μεταξύ των συστημάτων), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα ΧΙΙ παράγραφος 6 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις του ΚΠΣ 2000-2006.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των αρχών ελέγχου και πιστοποίησης του προγράμματος και θα υποστηρίζει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή. Προς αυτή την κατεύθυνση θα καταβληθεί προσπάθεια να αναπτυχθεί σύστημα συμβατό με το ΟΠΣ για την εισαγωγή της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Το ΟΠΣ βρίσκεται ήδη σε λειτουργία για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΚΠΣ 2000-2006 και με την ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αποτελεί την έγκυρη βάση οικονομικών και στατιστικών δεδομένων, η οποία θα καλύπτει και τις ανάγκες ηλεκτρονικής ενημέρωσης της Επιτροπής.

Η διαχείριση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και ανάπτυξης του προσδιορίζονται στο νόμο και στις ειδικές κανονιστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Για την αντιμετώπιση τεχνικών και διαχειριστικών θεμάτων σχετικά με το ΟΠΣ, λειτουργεί πλήρης δικτυακή εφαρμογή Helpdesk.

5.7. Διασφάλιση της εταιρικής σχέσης

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, *εταιρική σχέση*, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, όσο και μεταξύ του κράτους μέλους και των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (κάθετη και οριζόντια διάσταση της εταιρικής σχέσης). Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, αντανακλάται από τα μέτρα που έχουν ληφθεί όπως:

- (i) Η εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- (ii) Η εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, των εκπροσώπων των ΟΤΑ α και β' βαθμού στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

Η επιλογή των σχετικών εταίρων σε κάθε επίπεδο υλοποίησης του ΕΠ λαμβάνει υπόψη το βαθμό της συνεισφοράς των Ταμείων στην περιοχή που αντιπροσωπεύουν οι εταίροι, την εμπειρία και ικανότητα των εταίρων στους τομείς που εστιάζει το ΕΠ και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών καθώς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η μέριμνα για την αποτελεσματική λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης, ώστε να προσφέρει την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και υλοποιείται μέσω της ακριβούς και επαρκούς διάκρισης των ρόλων και αρμοδιοτήτων των διαφόρων εταίρων στο κατάλληλο κάθε φορά επίπεδο.

5.8. Προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και διασφάλιση της αρχής της μη διάκρισης

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα Κ-Μ και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων. Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό πράξεων που

συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Την ισόρροπη κατά το δυνατόν συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Δίκτυο ROM κλπ)
- (ii) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (iii) Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- (iv) Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά την διαδικασία επιλογής πράξεων για συγχρηματοδότηση.

5.9. Ρήτρα ευελιξίας

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τα ΕΠ λαμβάνουν χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο, με εξαίρεση ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο μπορούν, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων, να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός του ορίου του 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητας (ρήτρα ευελιξίας), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον οι δράσεις αυτές απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτή.

Για την υλοποίηση των ΕΠ προβλέπεται η αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου της ρήτρας ευελιξίας. Η χρηματοδότηση κατά συμπληρωματικό τρόπο του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να φτάσει μέχρι και 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας κατά μέγιστο (ή μέχρι 15% για τον άξονα προτεραιότητας Κοινωνική Ενσωμάτωση του ΕΚΤ για όλες τις

Περιφέρειες και τον άξονα προτεραιότητας Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη του ΕΤΠΑ που αφορά στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη περιγραφεί στα ΕΠ οι κατηγορίες παρεμβάσεων τις οποίες οι αρμόδιες αρχές θα υλοποιήσουν μέσω της χρήσης της ανωτέρω ρήτρας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Δράσεις για τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού που εμπίπτουν στην στρατηγική του υπουργείου Ανάπτυξης και περιλαμβάνονται στο ΕΠ «Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα» για τις 8 περιφέρειες Σύγκλισης και στα ΠΕΠ για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (π.χ. θεματικά δίκτυα Ε&Α, δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας, δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, βελτίωση της εποπτείας της αγοράς και στήριξη του καταναλωτή, ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας).
- Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο μέσω των ΠΕΠ (προγράμματα τύπου «Βοήθεια στο σπίτι»), που εντάσσονται στη στρατηγική των αξόνων προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιφερειών και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.
- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» για την προμήθεια εξοπλισμού με στόχο τη χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (π.χ. εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικών επιστημών ιδιαίτερα για ΑμεΑ, εξοπλισμός εργαστηρίων για επαγγελματικά λύκεια και σχολές, εξοπλισμός για τις δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, εξοπλισμός για την τριτοβάθμια εκπαίδευση).
- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1 και 2 του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (π.χ. εκπαίδευση στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων όπως TAXIS).
- Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1, 2 και 3 του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» για την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού, δικτύωσης, διαμόρφωσης χώρων, προμήθειας έτοιμου λογισμικού κλπ.

Επισημαίνεται ότι όμοιες ή ομοειδείς κατηγορίες παρεμβάσεων θα υλοποιούνται κάτω από ένα και το αυτό θεσμικό πλαίσιο, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους (επιχειρησιακό πρόγραμμα ή Διαρθρωτικό Ταμείο).

Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των ΕΠ θα εξετάζεται από τα αρμόδια όργανα το ενδεχόμενο και η αναγκαιότητα αξιοποίησης της ρήτρας ευελιξίας και σε πρόσθετες κατηγορίες παρεμβάσεων (όπως π.χ. ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε τοπικό ή κλαδικό επίπεδο, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις με στόχευση σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης).

Η χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρακολουθείται από τη διαχειριστική αρχή μέσω του ΟΠΣ στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το ποσοστό συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το αντίστοιχο Ταμείο δεν υπερβαίνει το καθορισμένο ποσοστό-κατώφλι του 10% (ή 15%).

Η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρέχοντας πληροφορίες σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας που να επιτρέπουν την επαλήθευση των προϋποθέσεων χρησιμοποίησης της ρήτρας ευελιξίας καθώς και της μη υπέρβασης του ανώτατου επιτρεπτού ορίου συνδρομής του αντίστοιχου Ταμείου.

5.10. Ειδικά θέματα (αφορά μόνο στο Στόχο Σύγκλιση στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»)

Η αρχή της εταιρικής σχέσης εφαρμόστηκε πλήρως από το Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας στις διαδικασίες κατάρτισης του τομεακού ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», με την κινητοποίηση του συνόλου των τομέων πολιτικής και των κοινωνικών εταίρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς και βασιζόμενη στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση και των κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΠ.

Ήδη σήμερα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν με αποφασιστικό ρόλο:

- στην Επιτελική Επιτροπή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).
- στις διαδικασίες εκπόνησης και ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων
- στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΣΥΚΠ).

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προτίθεται να προχωρήσει σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκπόνηση ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού με στόχο την ενίσχυση του ρόλου τους, προκειμένου να αποκτήσει η εμπλοκή τους μόνιμο και βιώσιμο χαρακτήρα.

Το Υπουργείο Απασχόλησης, μέσω «προγραμματικής συμφωνίας», προτίθεται να διαθέσει έως το 2% των πόρων του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», για συγκεκριμένες ενέργειες στήριξης παρεμβάσεων και ευαισθητοποίησης των ωφελουμένων, για την υλοποίηση κοινών δράσεων, καθώς και την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων, ειδικότερα όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

5.11. Μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής

Στο πλαίσιο του ΕΠ δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ταμείων ή ταμείων χαρτοφυλακίου όπως ορίζονται στο άρθρο 44 του Κανονισμού. Τα ταμεία ιδρύονται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεισφορά από ΕΠ σε ταμεία της προηγούμενης παραγράφου.

5.12. Έργα γέφυρες

Ως έργα-γέφυρες χαρακτηρίζονται έργα των οποίων μέρος του φυσικού αντικείμενου συγχρηματοδοτείται από ΕΠ της περιόδου 2000-2006 και μέρος από ΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Τα έργα αυτά μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ΕΠ της περιόδου 2007-2013 εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- η αρμόδια αρχή κατανέμει τις πράξεις σε δύο χωριστά, σαφώς διακριτά στάδια ή τμήματα για κάθε ΕΠ της αντίστοιχης περιόδου με αντίστοιχο διακριτό οικονομικό και φυσικό αντικείμενο,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2007-2013 από το οποίο πρόκειται να συγχρηματοδοτηθεί ως έργο-γέφυρα,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2000-2006, υπό το οποίο είχε αρχικά συγχρηματοδοτηθεί. Στην περίπτωση που, βάσει εκθέσεων ελέγχου ή άλλων μέσων, προκύπτει ότι η δαπάνη ενός έργου δεν είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση κατά την περίοδο 2000-2006, η δαπάνη αυτή δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή για συγχρηματοδότηση ούτε κατά την περίοδο 2007-2013,
- αιτιολογείται επαρκώς η μη ολοκλήρωση του έργου κατά την περίοδο 2000-2006,
- για το τμήμα του έργου που θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ θα ισχύσουν τα ποσοστά συγχρηματοδότησης του σχετικού ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ανά περίπτωση,
- στις περιπτώσεις μεγάλων έργων γεφυρών, για τα οποία το συνολικό κόστος επένδυσης και από τις δύο προγραμματικές περιόδους είναι άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στην περίπτωση του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, στις πληροφορίες που υποβάλλονται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 40 του ίδιου Κανονισμού, συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία διακριτότητας φυσικού και οικονομικού αντικείμενου μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων.

Σε κάθε ΕΠ του ΕΣΠΑ προσδιορίζονται τα μεγάλα έργα γέφυρες (κατά την έννοια του άρθρου 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006) που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από αυτό.

Στις τελικές εκθέσεις εκτέλεσης των ΕΠ της περιόδου 2000-2006 θα δοθούν αναλυτικά στοιχεία σε ότι αφορά στα έργα-γέφυρες που δεν αποτελούν μεγάλα έργα κατά την έννοια του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Έργα που κατά τη λήξη της

προγραμματικής περιόδου 2000-2006 προσδιοριστούν ως ημιτελή ή μη-λειτουργικά και τα οποία σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες των ΕΠ 2007-2013 δεν είναι επιλέξιμα, το κράτος μέλος υποχρεούται να τα ολοκληρώσει και να τα καταστήσει λειτουργικά με εθνικούς πόρους.

Η χρηματοδότηση των έργων γεφυρών δεν αναιρεί τις υποχρεώσεις της χώρας για την περίοδο 2007-2013, ως προς την τήρηση των περιφερειακών κατανομών και των στόχων της Λισσαβόνας.

5.13. Λοιπά θέματα

5.13.1.1. Κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τις ίσες ευκαιρίες και το περιβάλλον

Οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες στους ανωτέρω τομείς θα προσδιοριστούν κατά την περιγραφή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 21 του Καν.1828/2006 της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό θα εκδοθούν και οδηγίες για την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τη σώρευση των ενισχύσεων και της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.

Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τον ανταγωνισμό και τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, το περιβάλλον, τις μεταφορές και την ενέργεια, την διασφάλιση της υγείας του πληθυσμού και την κοινωνική φροντίδα, τις ίσες ευκαιρίες. Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων που ισχύουν κατά την έγκριση της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες παρατυπιών στη διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης των δημοσίων συμβάσεων, οι ελληνικές αρχές θα προχωρήσουν στην κωδικοποίηση και απλοποίηση του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.

5.13.1.2. Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΠ

Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενισχύεται η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, με τη θέσπιση κανόνων επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειάς τους, πριν από την ανάληψη της ευθύνης εκτέλεσης έργων. Προβλέπεται ειδική διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι απαιτήσεις ή το πρότυπο διαχείρισης έργων, οι διαδικασίες και οι αρμόδιοι φορείς για την επιβεβαίωση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων, λαμβάνοντας μέριμνα του μεγέθους και των ιδιομορφιών των έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, καθώς και των δικαιούχων που θα τα υλοποιήσουν.

Μέχρι την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω διαδικασίας, η οποία προβλέπεται να γίνει την 1.1.2009, και για ειδικές κατηγορίες πράξεων και ιδίως για τα συνεχιζόμενα από το ΚΠΣ 2000-2006 έργα, η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων επιβεβαιώνεται σύμφωνα με οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού

και με τα όσα προβλέπονται στην επιστολή με αρ. πρωτ. ΕΥΣΣΑΑΠ1469/04.05.2007 του Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών.

Σε περίπτωση δικαιούχων για τους οποίους δεν επιβεβαιώνεται η διαχειριστική τους επάρκεια, η αρμοδιότητα υλοποίησης δύναται να μεταβιβαστεί με προγραμματική συμφωνία των δύο μερών στην αρχή στην οποία υπάγονται ή από την οποία εποπτεύονται ή σε συναφή δημόσια υπηρεσία ή ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα, η οποία ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων. Στην περίπτωση που στον φορέα που αναλαμβάνει υλοποίηση έργου σύμφωνα με τα προηγούμενα, προκαλούνται πρόσθετες δαπάνες για τις υπηρεσίες διοίκησης που παρέχει, αυτές περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του έργου και καλύπτονται απολογιστικά είτε από το ίδιο το έργο είτε από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ στο οποίο εντάσσεται. Μετά την παραλαβή προς χρήση, το έργο παραδίδεται στον δικαιούχο μαζί με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) Χρονοδιάγραμμα κατάρτισης και κατάθεσης Σχεδίων Δράσεων Συστημικών Παρεμβάσεων

α/α	Σχέδια Δράσης / Ενέργειες	Ημερομηνία
1	Σχέδιο Δράσης για τον συντονισμό των δράσεων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και αναδιοργάνωσης του Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ)	31/7/2008
2	Σχέδιο Δράσης για την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και εξατομικευμένου σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού στο πλαίσιο του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης ΕΚΕΠ 2007-10.	31/7/2008
3	Επανακαθορισμός του ρόλου του ΠΙ σχετικά με την αναμόρφωση των Προγραμμάτων Σπουδών και άλλων δράσεων του ΕΠ	31/7/2008
4	Σχέδιο Δράσης για την εφαρμογή του συστήματος αναγνώρισης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων», φορέας εκπόνησης: ΟΕΕΚ	1ο εξάμηνο 2009
5	Σχέδιο Δράσης για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση», φορέας εκπόνησης: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	1ο εξάμηνο 2009

Σημείωση: Για τις ακόλουθες 5 συστημικές δράσεις του ΕΠ το χρονοδιάγραμμα θα αποτυπωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο:

- 1) Ανάπτυξη Πληροφοριακού Συστήματος στα πλαίσια της αποκέντρωσης.
- 2) Εφαρμογή της αξιολόγησης σε όλους τους συντελεστές της εκπαίδευσης.
- 3) Αναβάθμιση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- 4) Εισαγωγή κινήτρων και άλλων τρόπων για την πρόσβαση των ενηλίκων στη δια βίου μάθηση.
- 5) Εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

7. Κατάλογος πινάκων και σχημάτων

Πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1-1: ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ (ΕΠΑΣ)	8
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-2: ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ, ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ – ΚΑΤΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ 2004/05 ΚΑΙ 2005/06	13
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-3: ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ, ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ (ΤΕΕ).....	16
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-4: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΚΥΚΛΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.....	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-6: ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ	23
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-7: ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΠΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	25
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-8: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-9: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-10: ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ 18-24 ΕΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕΙ ΜΟΝΟ ΤΟΝ ΚΑΤΩΤΕΡΟ ΚΥΚΛΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΣΠΟΥΔΕΣ Η ΣΕ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-11: ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 22 ΕΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕΙ ΕΠΙΤΥΧΩΣ ΤΟΥ ΛΑΧΙΣΤΟΝ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ (ΑΝΩΤΕΡΟ) ΚΥΚΛΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-12: ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ/ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ 1 ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟΥ (ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ/ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ PISA).	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-13: ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ 25-64 ΕΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-14: ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 1-15: ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 2-1: ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ (SWOT) ΜΕ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 2-2: ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (EARMARKING).....	90
ΠΙΝΑΚΑΣ 2-3: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ-ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	113
ΠΙΝΑΚΑΣ 3-1: ΔΟΜΗ ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	118
ΠΙΝΑΚΑΣ 3-2: ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ ΚΑΙ ΕΓΓΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ : ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ	192
ΠΙΝΑΚΑΣ 3-3: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000.....	194
ΠΙΝΑΚΑΣ 3-4: ΚΛΑΔΟΙ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΓΓΑΑ.....	198

Σχήματα

ΣΧΗΜΑ 1-1: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (ΣΕ ΙΣΟΔΥΝΑΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ).....	19
ΣΧΗΜΑ 1-2: ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΕ25.....	42
ΣΧΗΜΑ 1-3: ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑ	42
ΣΧΗΜΑ 1-4: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΟΡΩΝ ΕΠΕΑΕΚ 2000-06 ΣΕ ΆΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	58
ΣΧΗΜΑ 1-5: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΠΕΑΕΚ 2000-06.....	59
ΣΧΗΜΑ 2-1: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	81

ΣΧΗΜΑ 2-2: ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ (ΣΣ) ΚΑΙ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΠ).....	83
ΣΧΗΜΑ 3-1: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ.....	119